T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMİ

Uygar HECEBİL
1230231025

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ
KORTHOLT

ISPARTA – 2016

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	**Uygar HECEBİL**
Anabilim Dalı	**Klasik Arkeoloji**
Tez Başlığı	**Konane Kale Tepe Yerleşmesi Hellenistik Dönem Savunma Sistemi**
Yeni Tez Başlığı[1] *(Eğer değişmesi önerildi ise)*	—

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 06/01/2016 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için;

☒ **OY BİRLİĞİ** ☐ **OY ÇOKLUĞU**[2]

ile aşağıdaki kararı almıştır.

☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez **KABUL** edilmiştir.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ**[3] kararlaştırılmıştır.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin **REDDEDİLMESİ**[4] kararlaştırılmıştır.

TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOL	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Fikret ÖZCAN	
Jüri Üyesi	Yrd. Doç. Dr. B. Ayça POLAT BECKS	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

[1] Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.
[2] **OY ÇOKLUĞU** ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.
[3] **DÜZELTME** kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 28-(4) Tezi hakkında **DÜZELTME** kararı verilen öğrenci sınav tarihinden itibaren en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur.
[4] Tezi **REDDEDİLEN** öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrenci, yeni tez konusu belirler.

SÜLEYMAN DEMİRELÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Konane Kale Tepe Yerleşmesi Hellenistik Dönem Savunma Sistemi ” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.



UYGAR HECEBİL
06.01.2016

(HECEBİL, Uygar, *Konane Kale Tepe Yerleşmesi Hellenistik Dönem Savunma Sistemi*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2016)

ÖZET

Kuzeybatı Pisidia Bölgesinde konumlanan Seleukeia Sidera ve Konane Antik Kentleri'nin, yerleşmelerinde savunma sistemlerinin (kuleler ve sur duvarları) detaylı bir şekilde araştırılması amaçlanmaktadır. Savunma sistemlerinin detaylı olarak incelenmesi sonucunda elde edilecek veriler yerleşim alanlarının ekonomik ve politik olarak sahip oldukları bölgenin sınırlarının yanı sıra, bu yerleşmelerin birbirleriyle ilişkilerinin anlaşılabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Projenin kapsamı içerisinde yer alan Kuzeybatı Pisidia Bölgesi savunma sistemleri, Bölge'nin Hellenistik Dönem boyunca karşı karşıya kaldığı politik olaylar sonucunda polis ve askeri garnizon gibi yerleşim modellerinin aldığı şekillenmeyi değerlendirebilmeyi mümkün kılacaktır.

Kuzeybatı Pisidia Bölgesinde Hellenistik Dönem'e ait sur duvarlarının ve gözetleme kulelerinin konum ve düzenleme bakımından karşılaştırılarak incelenmesinde öncelikle CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) den yararlanılmıştır. Bu yöntem kullanılarak, Konane Antik Kenti (Kale Tepe) ve Seleukeia Sidera Antik Kenti yerleşimlerinin uydu görüntüleri üzerinde konum olarak haritalandırılması gerçekleştirilmiştir. Isparta İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması kapsamında Konane Antik Kenti'nde detaylı olarak sur duvarlarının ve gözetleme kulelerinin ölçüleri alınıp çizimleri yapılmış ve haritalandırılmıştır. Bu veriler proje kapsamında kullanılarak, Seleukeia Sidera Antik Kenti yerleşmesinin değerlendirilmesinde bütünleşik sonuçlar elde edilmesi mümkün olmuştur.

Kuzeybatı Pisidia Bölgesinde arkeolojik araştırmalar oldukça kısıtlıdır. Projenin özgün değeri, arkeolojik ve tarihsel belgeler dikkate alınarak bölgede kent ve kırsal yerleşmelerin savunma sistemlerinin değerlendirilmesine ve yanıtlanmayı bekleyen birçok soru için önemli ipuçları sağlayacak potansiyel taşımasıdır. Bu yönüyle, tez çalışması gerek araştırma alanı /coğrafyası gerekse de tarihi perspektifi ile özgün bir değer taşımaktadır.

Bölgede savunma sistemlerine dönük bir çalışma bugüne dek yapılmamıştır. Tez, Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Kuzeybatı Pisidia Bölgesi'nin kent savunma sistemleri ve polis - askeri garnizon niteliğindeki örnekleri irdeleyecektir.

Anahtar Kelimeler

Pisidia, Konane, Hellenistik, Savunma Sistemleri, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), Hava Fotoğrafı.

(HECEBİL, Uygar, *Defense System of Konane in Hellenistic Period*, Master's Thesis, Isparta, 2016)

ABSTRACT

The aim of this project is a detailed examination of the defense systems (castles and fortresses) in the settlements of the Antique Cities of Seleukia Sidera and Conana, which are located in the Northwestern Pisidian Region. The data to be attained in the detailed examination of the defense systems bear importance in respect to the mutual relationship of these two settlements, as well as the borders of the region in economic and politic terms. The defense systems of the Northwestern Pisidian Region -the scope of the current project – will enable us to evaluate the evolution of the settlement models like polis and military garrison as a result of the political events encountered in the region throughout the Hellenistic Period.

In the comparative examination of the fortresses and watchtowers dating back to the Hellenistic Period in the Northwestern Pisidian Region in terms of positioning and organization, we will firstly make use of the Geographical Information Systems (GIS). Using this method, mapping of the Antique City of Conana (Kale Tepe) and Antique City of Seleukia Sidera settlements will be carried out on die plates of satellite images. The dimensions of the fortresses and watchtowers located in the Antique City of Conana have already been determined in detail; they have been drawn and mapped within the scope of the Surface Survey of the Province of Isparta and its Districts. The data acquired in the mentioned study will be used in the current project, in which way it will be possible to attain integrated results.

Archeological studies conducted in the Northwestern Pisidian Region are quite limited. The original value of the project lies in the fact that it bears an important potential in providing us with clues regarding the evaluation of the rural and urban defense systems used in the region and numerous other questions waiting to be answered, by taking into account the archeological and historical documents. In this sense, the survey project has an original value both for its scope of survey/geographical area and the historical perspective.

Until now, no other study has been conducted in the region on the defense systems. The thesis is scrutinizing the urban defense systems and samples of polis–military garrisons of the Northwestern Pisidian Region during the Hellenistic and Roman Period.

Key Words

Pisidia, Konane, Hellenistic, Defense system, Geographical Information Systems (GIS).

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1: Göller Yöresi, Pisidia Bölgesi (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 2: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Genel Görünüm, Quickbird 206 Uydu Görüntüsü (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 3: Konane Kale Tepe Yerleşmesi ve Akyokuş Tepe, Quickbird 206 Uydu Görüntüsü (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 4: 2014 Yılı Çalışma Alanları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 5: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Quickbird 206 Uydu Görüntüsü, (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 6: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Intensive (Yoğun) Yüzey Araştırması Buluntu Yoğunluğu, Quickbird 206 Uydu Görüntüsü (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 7: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Su Kaynakları, Quickbird 206 Uydu Görüntüsü, (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 8: Erenler Tepe, ArcGIS Topografik Harita, (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 9: Serikli Toptaş Mevkii Yoğunluk Haritası (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 10: Seleukeia Sidera Akropolü (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 11: Seleukeia Sidera Yoğunluk Haritası (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 12: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Seleukeia Sidera, Güneykent Kale Tepe Yerleşmesi Viewshed Analizi, (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Harita 13: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Hellenistik Dönem Kırsal Yerleşmeler Viewshed Analizi (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Çizim No: 14 (IAS arşivi).

Resim 2: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, 3D tarama (IAS arşivi, Arie Kai-Browne).

Resim 3: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Havadan Görüntüleme (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 4: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Hava Fotoğrafı Genel Görünüm (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 4a: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, 1 no'lu Yapı ve İç Kale, Hava Fotoğrafı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 5: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Giriş Kapıları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 6: Konane Kale Tepe Yerleşmesi ve Akyokuş Tepe (IAS arşivi, Uygar Hecebil)

Resim 7: Robert Lorentz Scranton, *Greek Walls*, Harward University Press, 1941, s. 53, fig. 10.

Resim 8: Robert Lorentz Scranton, *Greek Walls*, Harward University Press, 1941, s. 32, fig. 6.

Resim 9: Robert Lorentz Scranton, *Greek Walls*, Harward University Press, 1941, s. 72, fig. 12.

Resim 10: Robert Lorentz Scranton, *Greek Walls*, Harward University Press, 1941, s. 77, fig. 16.

Resim 11: Robert Lorentz Scranton, *Greek Walls*, Harward University Press, 1941, s. 115, fig. 23.

Resim 12: Duncan B. Campell, "Ancient Catapults: Some Hypotheses Reexamined", *Hesperia*, 2011, S. 80, s. 688, fig 3.

Resim 13: Duncan B. Campell, "Ancient Catapults: Some Hypotheses Reexamined", *Hesperia*, 2011, S. 80, s. 683, fig. 2.

Resim 14: Frederick E. Winter, *Greek Fortifications*, University of Toronto Press, 1971, s. 259, fig. 299.

Resim 15: Mustafa Büyükkolancı, *Adada Pisidia'da Antik Bir Kent*, 1998, Isparta, fig. 13.

Resim 16: Adada, Akropolün Güneybatısındaki Kule (IAS arşivi, Çağatay Çelik).

Resim 17: Adada, Akropoldeki Diğer Hellenistik Kule (IAS arşivi, Çağatay Çelik).

Resim 18: Pisidia Antiokheia'sı Batı Sur Duvarı Üzerindeki Yarım Yuvarlak Şeklindeki Bitişik İki Kule.

Resim 19: Ariassos Kuzey Sur Duvarı; Stephen Mitchell, "Ariassos 1990", Araştıma Sonuçları Tolantısı, 1991, S. 9, fig. 1.

Resim 20: Ariassos Kuzeydoğuki Hellenistik Dönem Bastion, Stephen Mitchell, "Ariassos 1990", *Ancient Studies*, 1991, S. 41, Pl. XXXIa.

Resim 21: Yenice boğazındaki Kapıkaya. Savunma Hattı ve Kule Planları, Aşkıdil Akarca, *Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri I. Şehir ve Savunması*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998, Resim 72.

Resim 22: Kapıkaya, Geçmeli Yamuk Pseudos-İsodomos Örgü, Aşkıdil Akarca, *Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri I. Şehir ve Savunması*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998, levha VII, 16.

Resim 23: Kaynar Kale, Şehir Duvarlarının Poligonal Tekniği, Sabri Aydal vd., "1996 Yılı Pisidia Yüzey Araştırması", *Araştıma Sonuçları Toplantısı*, 1998, C. 2, S. 15, resim 8.

Resim 24: Kaynar Kale, Şehir Duvarlarının Kuzeydoğu Kısmı, Sabri Aydal vd., "1996 Yılı Pisidia Yüzey Araştırması", *Araştıma Sonuçları Toplantısı*, 1998, C. 2, S. 15, resim 9.

Resim 25: Kremna Batı Sur Duvarı, Stephen Mitchell, *Cremna in Pisidia. An Ancient City in Peace and in War*, London, 1995, Pl. 105.

Resim 26: Pednelissos. Aşağı Şehir, Kule ile Birlikte Kapı, Gül Işın, , "The Ruins at Kozan-Bodrumkaya: Pednelissos", *Adalya*, 1998, S. III, , fig. 3.

Resim 27: Pednelissos Kuzey Kapısı Planı, Lutgarde Vandeput ve Veli Köse, "Pisidia Survey Projekt: Erste Kampagne in Pednelisos", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C.1, S. 20, Abb. 8.

Resim 28: Sagalassos. Batı Sur Duvarında Bir Kalenin Köşesi, L. Loots vd., "The City Fortifications of Sagalassos from The Hellenistic to The Late Roman Period", *Sagalassos V. Report on The Survey and Excavation Campaigns of 1996 and 1997, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographieae 11/B*, C.2, (ed) Marc Waelkens- L. Loots, Leuven University Press, 2000, fig. 5.

Resim 29: Sagalassos. Batı Surdaki Kulelerin Planı, L. Loots vd., "The City Fortifications of Sagalassos from The Hellenistic to The Late Roman Period", *Sagalassos V. Report on The Survey and Excavation Campaigns of 1996 and 1997, Acta Archaeologica Lovaniensia Monographieae 11/B*, C.2, (ed) Marc Waelkens- L. Loots, Leuven University Press, 2000, fig. 4.

Resim 30: Seleukeia Sidera, Akropolün Güney Doğusundaki Sur Hattı Cephe (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 31: Seleukeia Sidera, Akropolün Güney Doğusundaki Sur Hattı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 32: Seleukeia Sidera Giriş Kapısı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 33: Seleukeia Sidera Giriş Kapısı ve Güneydoğu Sur Hattı, Hava Fotoğrafı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 34: Konane Kale Tepe Yerleşmesi (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 35: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Giriş Kapısı, Hava Fotoğrafı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 36: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Sur Hattı, Çizim No: 13 (IAS arşivi, Utku Arınç).

Resim 37: : Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Sur Hattı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 38: : Konane Kale Tepe Yerleşmesi Dolgu Harç (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 39: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Dolgu (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 40: Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Ana Kayadan Kesilen Taşlar (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 41: Konane Kale Tepe Yerleşmesi A Giriş Kapısı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 42: Konane Kale Tepe Yerleşmesi A Giriş Kapısı Fotogrametri (IAS arşivi).

Resim 43: Konane Kale Tepe Yerleşmesi A Giriş Kapısı Kapı Sürgüsü Deliği (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 44: Konane Kale Tepe Yerleşmesi B Giriş Kapısı Kapı Sürgüsü Deliği (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 45: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Giriş Kapısı Avlu (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 46: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu-Batı Yönünde Yapılar (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 47: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Su Kaynakları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 48: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Su Kaynakları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 49: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Su Kaynakları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 50: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Su Kaynakları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 51: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Su Kaynakları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 52: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Su Kaynakları (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 53: Güneykent Kale Tepe Mevkii Güneydoğu Yamacı Sur Hattı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 54: Güneykent Kale Tepe Mevkii Su Sarnıcı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 55: Güneykent Kale Tepe Mevkii Kuzey Yönüne Doğru Takip Eden Sur Hattı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 56: Güneykent Kale Tepe Mevkii Sur Hattının Kalınlığı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 57: Güneykent Kale Tepe Mevkii Ana Kayaya Oturtulmuş Sur Hattı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 58: Erenler Tepe Teraslar (IAS arşivi, Çağatay Çelik).

Resim 59: Erenler Tepe (IAS arşivi, Çağatay Çelik).

Resim 60: Erenler Tepe Güney Yamacı Sur Hattı (IAS arşivi, Çağatay Çelik).

Resim 61: Erenler Tepe Kuzey Teraslar (IAS arşivi, Çağatay Çelik).

Resim 62: Serikli Toptaş Mevki (IAS arşivi Uygar Hecebil).

Resim 63: KT046.35-1 (IAS arşivi).

Resim 64: KT050-2 (IAS arşivi).

Resim 65: KT033-6 (IAS arşivi).

Resim 66: KT030-14 (IAS arşivi).

Resim 67: KT046-30 (IAS arşivi).

Resim 68: IAS09 WP13-1 (IAS arşivi).

Resim 69: KT015-3 (IAS arşivi).

Resim 70: KT005-6 (IAS arşivi).

Resim 71: KT049-6 (IAS arşivi).

Resim 72: KT048-12 (IAS arşivi).

Resim 73: KT007-2 (IAS arşivi).

Resim 74: IAS 2013 Balık Tabağı (IAS arşivi).

Resim 75: KT034-7 (IAS arşivi).

Resim 76: Seleukeia Sidera'dan Konane Kale Tepe Yerleşimine Bakış, Hava Fotoğrafı (Uygar Hecebil).

Resim 77: Konane Kale Tepe Yerleşmesi A Kapısı Güney Kesit (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 78: Konane Kale Tepe Yerleşmesi B Kapısı Doğu Kesit (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 79: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Sur Hattı (IAS arşivi, Utku Arınç).

Resim 80: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı, Çizim No: 4 (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 81: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Çizim No: 13 Kesit (IAS arşivi, Utku Arınç).

Resim 82: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Çizim No: 14 Kesit (IAS arşivi, Fotogrametri, Uygar Hecebil).

Resim 83: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Sur Dışı (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 84: Konane Kale Tepe Yerleşmesi M Gözetleme Kulesi (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

Resim 85: Konane Kale Tepe Yerleşmesi C Gözetleme Kulesi (IAS arşivi, Uygar Hecebil).

FİGÜRLER DİZİNİ

Figür 1: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Topografik Plan (IAS arşivi Uygar Hecebil).

Figür 2: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneydoğu Yamacı B Giriş Kapısı Plan Çizim No: 39 (IAS arşivi).

Figür 3: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneydoğu Yamacı A Giriş Kapısı Plan Çizim No: 40 (IAS arşivi).

Figür 4: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 1 (IAS arşivi).

Figür 5: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 2 (IAS arşivi).

Figür 6: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 3 (IAS arşivi).

Figür 7: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 4 (IAS arşivi).

Figür 8: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 6 (IAS arşivi).

Figür 9: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 7 (IAS arşivi).

Figür 10: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 8 (IAS arşivi).

Figür 11: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 10 (IAS arşivi).

Figür 12: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 11 (IAS arşivi).

Figür 13: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 13 (IAS arşivi).

Figür 14: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 14 (IAS arşivi).

Figür 15: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı K Gözetleme Kulesi Plan Çizim No: 15 (IAS arşivi).

Figür 16: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 16 (IAS arşivi).

Figür 17: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 17 (IAS arşivi).

Figür 18: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı J Gözetleme Kulesi Plan Çizim No: 19 (IAS arşivi).

Figür 19: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Plan Çizim No: 21 (IAS arşivi).

Figür 20: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı 1 No.lu Yapı Plan Çizim No: 22 (IAS arşivi).

Figür 21: Konane Kale Tepe Yerleşmesi İç Sur Hattı Plan Çizim No: 23 (IAS arşivi).

Figür 22: Konane Kale Tepe Yerleşmesi İç Sur Hattı Plan Çizim No: 23-2 (IAS arşivi).

Figür 23: Konane Kale Tepe Yerleşmesi İç Sur Hattı Plan Çizim No: 24 (IAS arşivi).

Figür 24: Konane Kale Tepe Yerleşmesi F Gözetleme Kulesi Batı Yamacı Plan Çizim No: 28 (IAS arşivi).

Figür 25: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı Plan Çizim No: 31 (IAS arşivi).

Figür 26: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneybatı Yamacı Plan Çizim No: 33 (IAS arşivi).

Figür 27: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneybatı Yamacı Plan Çizim No: 34 (IAS arşivi).

Figür 28: Konane Kale Tepe Yerleşmesi M Gözetleme Kulesi Güneybatı Yamacı Plan Çizim No: 35 (IAS arşivi).

Figür 29: Konane Kale Tepe Yerleşmesi C Gözetleme Kulesi Güneybatı Yamacı Plan Çizim No: 36 (IAS arşivi).

Figür 30: Konane Kale Tepe Yerleşmesi B Giriş Kapısı Güneydoğu Yamacı Kesit Çizim No: 39 (IAS arşivi).

Figür 31: Konane Kale Tepe Yerleşmesi A Giriş Kapısı Güneydoğu Yamacı Kesit Çizim No: 40 (IAS arşivi).

Figür 32: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneydoğu Yamacı Kesit Çizim No: 4 (IAS arşivi).

Figür 33: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Kesit Çizim No: 13 (IAS arşivi).

Figür 34: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı Kesit Çizim No: 14 (IAS arşivi).

Figür 35: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneybatı Yamacı Kesit Çizim No: 34 (IAS arşivi).

Figür 36: Konane Kale Tepe Yerleşmesi Güneybatı Yamacı Kesit Çizim No: 35 (IAS arşivi).

Figür 37: Duvar Örgü Tipleri, Aşkıdil Akarca, *Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri I. Şehir ve Savunması,* Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998, s. 144, Res. 65.

Figür 38: Kapı Sürgüsü, Frederick E. Winter, *Greek Fortifications*, University of Toronto Press, 1971, s. 259, Fig. 300.

Figür 39: KT046.35-1 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 40: KT050-2 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 41: KT033-6 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 42: KT030-14 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 43: KT046-30 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 44: IAS09 WP13-1 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 45: KT015-3 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 46: KT005-6 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 47: KT049-6 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 48: KT048-12 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 49: KT007-2 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 50: IAS2013 Balık Tabağı (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

Figür 51: KT034-7 (IAS arşivi, Meltem Ayaşan).

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI i
YEMİN METNİ ii
ÖZET iii
ABSTRACT iv
HARİTALAR DİZİNİ v
RESİMLER DİZİNİ vi
FİGÜRLER DİZİNİ xi
İÇİNDEKİLER xiv
KISALTMALAR xvi
ÖNSÖZ xvii
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

PISIDIA BÖLGESİ VE KONANE-KALE TEPE YERLEŞMESİ COĞRAFİ VE TARİHSEL SÜRECİ

1. TARİHSEL ÇERÇEVE 6
2. KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ'NİN TARİHSEL SÜRECİ VE COĞRAFYASI 11

İKİNCİ BÖLÜM

HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMLERİ VE KONANE-KALE TEPE YERLEŞMESİ

1. HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ 15
   1.1. Sur Duvarlarında Kullanılan Malzemeler 16
   1.2. Duvar Tipleri 17
   1.3. Sur Duvarları/Kurtinler 18
   1.4. Kuleler 19
   1.5. Kapılar 20
2. PISIDIA BÖLGESİ KENTLERİNDE HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMLERİ 22
   2.1. Adada 22

2.2. Pisidia Antiokheia'sı 22
2.3. Ariassos 23
2.4. Kapıkaya (Yenice Boğazı) 23
2.5. Kaynar Kale 24
2.6. Kremna 24
2.7. Pednelissos 25
2.8. Sagalassos 25
2.9. Seleukeia Sidera 26
3. KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ SAVUNMA SİSTEMİ 28
3.1. Sur Duvarları/Kurtinler 28
3.2. Kapılar ve Yönetici Konutu/Temenos Alanı(?) (1 no.lu yapı) 30
3.3. Kuleler 31
3.4. Su Destekli Savunma/Hendek 32
4. KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ ÇEVRESİNDE TESPİT EDİLEN HELLENİSTİK DÖNEM KALE YERLEŞMELERİ 34
4.1. Güneykent Kale Tepe Yerleşmesi 34
4.2. Erenler Tepe Kale Yerleşmesi 35
4.3. Serikli Toptaş Mevkii 36
5. TARİHLEME 37
5.1. M.Ö. 4. Yüzyılın Sonu- M.Ö. 3. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları 37
5.2. M.Ö. 3-2. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları 40
5.3. M.Ö. 1. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları 41
SONUÇ 42
KATALOG 47
HARİTALAR 55
RESİMLER 66
FİGÜRLER 113
KAYNAKÇA 155
ÖZ GEÇMİŞ 163

KISALTMALAR

cm.	Santimetre.
dn.	Dipnot.
Fig.	Figür.
IAS	Isparta Arkeolojik Surveyi.
KT	Kale Tepe.
km.	Kilometre.
M.Ö.	Milattan Önce.
M.S.	Milattan Sonra.
m.	Metre.
pl.	Plate.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın belirlenmesinde ve hazırlanmasında yardımlarını bir an olsun esirgemeyen, uzun yıllar beraber çalıştığım ve danışmanım değerli Hocam Sayın Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOLT'a sonsuz teşekkür ederim. Kütüphane çalışmalarında, Alman Arkeoloji Enstitüsü kapılarını sonuna kadar açan Dr. Anja SLAWISCH hocama, teknik konulardaki bakış açımı değiştiren Prof. Dr. Kay KOHLMEYER hocama, mimari çizim konusunda gelişmemi sağlayan Doç. Dr. Murat FIRAT hocama emeklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

"Konane-Kale Tepe Hellenistik Dönem Savunma Sistemi" konulu tezimi 4377-YL1-15 no'lu proje ile maddi anlamda destekleyen Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinasyon (BAP) Birimine, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü (AKMED) yönetimine ve bursiyer olarak çalıştığım Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) 111K376 no'lu "Kuzeybatı Pisidia Bölgesi Hellenistik ve Roma Dönemi Yerleşim Modellerinin İncelenmesi" konulu projeden sağlanan desteklerden ötürü teşekkür ederim.

Arazi çalışmaları sırasında, dokümantasyon çalışmama yardımcı olan başta aziz dostum Çağatay ÇELİK'e, mimari çizimlerde yardımcı olan Araştırma Görevlisi Hakan GERÇEK'e, Dingenis Van der LINDE'ye ve Utku ARINÇ'a teşekkür ederim.

Hochschule Für Technik Und Wirtschaft (Berlin) Üniversitesi'nden değerli arkadaşım Arie-Kai BROWNE'ye, Olaf REINECKE ve Christina BECKER'e, teknolojinin arkeolojik çalışmalara uyarlanması hakkında değerli görüşlerini paylaştıkları için teşekkür ederim.

Son olarak her saniye yanımda olan, arazi çalışmalarında elde edilen seramiklerin çizimleri ve yorumlanmasında, desteğini ve sabrını hiçbir zaman eksik etmeyen yol arkadaşım, müstakbel eşim Meltem AYAŞAN'a; ayrıca bugünlere gelmemi ve iyi bir birey olmamı sağlayan babam Orhan HECEBİL'e, annem Fatma Yıldız HECEBİL'e ve teknik konularda özellikle harita yapımlarında bir hoca gibi beni eğiten abim Ahmet Barış HECEBİL'e sonsuz teşekkür ederim.

06.01.2016, Isparta

GİRİŞ

Konane (Conana) Antik Kenti, Isparta Gönen İlçesi sınırlarında yer almaktadır (Harita 2). Kent Via Sebaste'e 5 km. uzaklıkta konumlanmıştır. Antik kentin adı Roma Dönemi öncesinde Konane olarak karşımıza çıkmaktadır[1]. Antik kentin yakınlarında ele geçen mil taşları üzerinde adının Conana şeklinde yazıldığı ve Roma Dönemi'nde *civitas* unvanı almış olduğu anlaşılmaktadır[2].

Kuzeybatı Pisidia Bölgesinde yer alan Konane (Conana) Antik Kenti, M.S. 2. yüzyılda yaşamış olan Ptolemaios'a göre Phrygya Pisidiası'nda yer alan kentler arasında sınıflandırılmıştır[3]. Konane (Conana)'yi Gönen'e atfeden ilk bilim adamı Alman Tarihi Coğrafya Profesörü G. Hirschfeld'tir. 1874 yılında Isparta yaylasının kuzeybatısında yaptığı araştırmalar sonucunda Agrae, Seleukeia Sidera ve Konane'yi lokalize etmiştir[4]. Hirschfeld, Konane (Conana) adının bugünkü Gönen'e benzerliğinden bahsetmiş; ziyareti sırasında mimari bloklar ile yeniden yapı taşı olarak kullanılan yazıt parçaları gördüğünü de belirtmiştir[5]. Bunun yanı sıra M. Collignon, Isparta'da bir hamamda döşeme taşı olarak kullanılmış bir yazıtın Kilise kayıtlarına göre Konane (Conana)'den geldiğini belitmiştir[6]. H. Rott ise 1908 yılındaki Anadolu gezisinde kente uğramış ve gördüğü bir Roma yolundan bahsetmiştir[7].

G. Hirschfeld tarafından yapılan araştırmalar sonucunda kentin ismi genel olarak kabul görmüş; L. Robert'in Gönen'in doğusundaki İğdecik köyünde bulduğu Konane

---

[1] Bilge Hürmüzlü, "Konane Antik Kenti Hellenistik Dönem Yerleşmesi", B. Hürmüzlü - M. Fırat- A. Gerçek (eds.), *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 2013 a, S. 1, s. 143, dn. 1.

[2] Bilge Hürmüzlü vd., "New Research in Northwestern Pisidia: Ancient Konane (Conana) and its Territory", *CollAn* , 2009 a, S. VIII, s. 241.

[3] John Anthony Cramer, *A Geographical and Historical Description of Asia Minor*, Oxford, 1832, c. II, s. 307.

[4] Gustav Hirschfeld, *Vorläufiger Bericht über eine Reise im südwestlichen Kleinasien*, Zwei metrische Grabschriften, 1874, s. 304, 312; Bilge Hürmüzlü, "Isparta Arkeolojik Surveyi 2009 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2010 a, c. 2, S. 28, s. 164; Bilge Hürmüzlü-Arzu İnan, "Isparta Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2010: Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi", *Anadolu Akdenizi Haberleri*, 2011 a, s. 195.

[5] Hirschfeld, *a.g.e.*, s. 316; Hans von Aulock, *Münzen und Städte Pisidiens*, Istanbuler Mitteilungen, İstanbul, 1979, S. 22, s. 34.

[6] Maxime Collignon, "Inscriptions de Pisidie et de Pamphylie", *Bulletin de Correspondance Hellénique*, 1879, S. 3, s. 343.

[7] Hans Rott, *Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien*, Leipzig, 1908, s. 82.

(Conana) ismini taşıyan mil taşını bulması ile kentin adı kesinleşmiştir[8]. J. A. Cramer ise 1832'de kaleme aldığı seyahatnamesinde, antik yazarlar Ptolemaios ve Hierocles'in aktarımlarında Konane adının yanlışlıkla Komana olarak yazıldığından söz etmektedir. Bu yanlışlığı ise kentin sikkeleri aracılığıyla tespit ettiklerini de belirtmektedir[9]. Şevket Aziz Kansu ve ekibinin 1944 yılında Gönen'de yaptığı araştırmalar sonucunda Gönen Höyük tespit edilmiş[10]; M. Özsait ise 1984 yılındaki araştırmalarında burada İlk Tunç Çağı yerleşmesi olduğunu belirtmiştir[11].

Konane Antik Kenti, 2008 yılında Kale Tepe üzerindeki kalıntıların tespiti ile yeniden lokalize edilmiş ve Isparta Müzesi Müdürlüğü tarafından Kale Tepe'nin 1. derece sit alanı olarak tescili gerçekleştirilmiştir[12]. 2009 yılından itibaren Doç. Dr. Bilge Hürmüzlü Kortholt başkanlığında yürütülen Isparta Arkeolojik Surveyi (IAS) çalışmalarında kent daha detaylı olarak değerlendirmeye başlanmıştır[13]. Kentin tarihsel ve kültürel gelişimi hakkında cevaplar aramak, çevre kentlerle ilişkilerini anlamak ve bunun sonucunda kültür envanteri oluşturmak yüzey araştırmasının amaçları arasında yer almaktadır. Demir Çağından itibaren yerleşmelerin görüldüğü Pisidia Bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Özellikle kırsal ölçekteki yerleşimlerin ülkemiz arkeolojisinde nadiren araştırılması sosyo-politik açıdan verilerin sağlıklı değerlendirilmesini sağlayacaktır. Buna dayanarak yüzey araştırmasının önemli bir ayağını Hellenistik Dönemde politik ve yerleşimle ilgili bilgilerin kısıtlı olduğu, Kuzeybatı Pisidia Bölgesinin incelenmesi oluşturmaktadır[14]. Önemli koloni kentlerinden olan Apollonia ve Seleukeia Sidera'ya yakınlığı ve Pisidia Bölgesi için ayrıcalıklı bir yol kavşağı üzerinde bulunması nedeniyle, bölgede önemli bir merkez olduğu düşünülmektedir[15].

---

[8] von Aulock, 1979, s. 35.
[9] Cramer, 1832, s. 306.
[10] Şevket Aziz Kansu, " Isparta Burdur İlleri Çevresinde T.T.K Adına 1944 Haziranında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor", *Belleten*, 1945, c. IX, s. 282; Mehmet Özsait, "1984 ve1985 Yılı Isparta Çevresi Tarihöncesi Araştırmaları" *Araştırma Sonuçları Toplantısı*,1986, S. 4, s. 325.
[11] Özsait, *a.g.m.*, s. 328.
[12] Bilge Hürmüzlü, "Kuzeybatı Pisidia'da Bir Kent: Konane (Conana)", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler*, 2010 b, S. 30, s. 29.
[13] Hürmüzlü, *a.g.m.*, s. 29.
[14] Hürmüzlü, *a.g.m.*, s. 30.
[15] Hürmüzlü, 2009 a, s. 248; Hürmüzlü, 2010 a, s. 165; Hürmüzlü, 2011 b, s. 197.

Antik metinlerde çok fazla adı geçmeyen ve modern seyyahlardan bilgi aldığımız Konane (Conana) kentinin tarihsel gelişiminde çeşitli değişiklikler gözlemlenmiştir[16]. Konane Kale Tepe'de bugüne kadar ele geçen en geç seramik buluntularının M.Ö. 1. yüzyıla tarihleniyor olması nedeniyle kentin, Roma Döneminden itibaren Akyokuş Tepe'de daha sonra modern Gönen İlçesi üzerinde konumlandığı düşünülmektedir[17]. Bununla birlikte, Konane Kale Tepe Yerleşmesinin Roma Döneminde terk edilmiş olduğu savı detaylı olarak araştırılmaya devam etmektedir[18].

Tez çalışmasına literatür çalışmalarıyla başlanmıştır. Hellenistik Dönemde Pisidia Bölgesinde siyasal çatışmalara bağlı el değiştirmeler, Antik Kaynaklardan ve Bölge içerisinde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu elde edilen bilgiler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Hellenistik Dönemin yayılmacı politikasından etkilenen Pisidia Bölgesi kentlerinin savunma sistemlerine yönelik uyguladıkları teknik özelliklere genel olarak değinilmiştir. Bu bağlamda Hellenistik Dönem savunma sistemi özellikleri, gelişen savaş aletleri teknolojisi ile sur hattının yapımında etkin bir faktör olduğu ortaya konmuştur.

Kuzey Pisidia Bölgesinin özellikle M.Ö. 281 yılında Kurupedion Savaşı sonucu Seleukos Krallığı egemenliğine girmesiyle kurulan koloni kentlere değinilmiştir. Kolonizasyonun gerçekleştiği Bölgede, kentlerin askeri sevkiyatlarını sağlayan yolların güvenliği, askeri garnizon özelliği taşıyan kale yerleşmeleri ile sağlanmıştır. Antik kaynaklardan edilen bilgiler ışığında Bölgede yaşanan siyasi çatışmalar, yolların güvenliğinin ne derece önemli olduğunu göstermiştir. Tezin konusunu oluşturan Konane Kale Tepe Yerleşmesi savunma sisteminin Hellenistik Dönemdeki rolü ve çevresinde bulunan diğer kale yerleşmeleri ile karşılaştırılması bu bilgiler doğrultusunda anlam kazandırılmaya çalışılmıştır.

[16] Hürmüzlü, 2009 a, s. 247; Hürmüzlü, 2010 b, s. 30.
[17] Bilge Hürmüzlü, "Isparta Arkeolojik Surveyi 2010 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)", *Araştırma Sonuçları Toplantısı,* 2011 b, c. 1, S. 29, s. 5; Bilge Hürmüzlü, 2013 a, s. 146; Bilge Hürmüzlü vd., "Isparta Arkeolojik Surveyi 2012 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2013 b, c. 2, S. 31, s. 211.
[18] Hürmüzlü, *a.g.m.*, s. 146.

Literatür taraması kadar dokümantasyon çalışmaları da tez çalışmasının önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Konane Kale Tepe Yerleşmesinde topografyaya yönelik haritalandırma çalışmaları, Harita Teknikeri Ahmet Barış Hecebil'in katkılarıyla Topcon GTS-105N totalstation ölçüm cihazıyla 2012 yılında tamamlanmıştır. Gönen Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğünden alınan Gönen İlçesi İmar Planı üzerindeki poligon noktaları baz alınarak, önce Akyokuş Tepe Mevkiine oradan da Kale Tepe'ye totalstation yardımıyla poligon taşıması yapılmıştır. Böylelikle topografik haritanın ulusal koordinat sistemindeki yeri belirtilmiş ve yüksek hassasiyete sahip ölçümlerin yapılabilmesine olanak sağlanmıştır. Üretilen topografik harita üzerine, yerleşmede tespit edilen korunma durumuna göre mevcut giriş kapısı, sur duvarları, kuleler ve mimari yapıların plan üzerine işlenmesi 2014 yılına kadar süren çizimler ve hassas ölçümler ile gerçekleşmiştir. Plan çizimleri Total Station ile ölçülerek bilgisayara aktarılmış, çıktıları alınarak detay çizimleri aydınger üzerine, rapido kalem kullanılarak el ile yapılmıştır. El ile tamamlanan çizimler bilgisayar ortamına taranarak aktarılmış ve AutoCAD® yazılımıyla koordinatlandırılması yapılmıştır. Engebeli bir araziye sahip olan yerleşmenin cephe çizimlerinde yersel fotogrametrik çalışmalardan yararlanılmıştır. Kâğıt reflektör yardımıyla yoğun bir tahribata uğramış blok taşların ölçümleri, arazinin durumuna göre farklı kot değerlerine sahip ve ana kaya üzerine konumlanmış olması nedeniyle bu çalışmalar yapılmıştır (Resim 1). Ayrıca Hochschule für Technik und Wirtschaft Üniversitesi'nden (Berlin) bir ekip ile işbirliği içerisinde Leica ScanStation 2 cihazıyla 3D taramalar gerçekleştirilmiştir (Resim 2).

Yoğun bir tahribata uğramış yerleşme üzerinde tespit edilen blok taşların yüzeyde dağınık halde olması, kent planlaması açısından ilişkilendirilmesinde zorlayıcı bir faktör olmuştur. Bu nedenle DJI Phantom2+GoPro Hero Black Edition 3 multicopter ile hava fotogrametrisi yapılmıştır (Resim 3 ve Resim 4). Elde edilen görüntüler sayesinde askeri garnizon özelliğine sahip yerleşmenin kent planlamasına yönelik önemli verilere ulaşılmıştır.

Isparta İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması kapsamında Kale Tepe Yerleşmesinde seçilen alanlarda "Sistematik Örnekleme Yöntemi" ile "intensive/yoğun" yüzey araştırması çalışması gerçekleştirilmiştir. Yüzey araştırmasında önceden belirlenmiş bir arazide hassas ölçümle (Totalstation yardımıyla) kareleme gerçekleştirilmiştir. Bu

çalışmalarda ele geçen arkeolojik bulgu ve buluntular, Coğrafi Bilgi Sistemlerine uygun şekilde veri dataları oluşturulmuştur. Arazi çalışmalarında ele geçen, taşınabilir ve küçük buluntuların kayıt altına alınması amacıyla, iki farklı şekilde sayısal ve görsel veri tabanı oluşturulmaya başlanmıştır. İlk olarak sayısal verilerin, yani yapılan yüzey araştırmasında ele geçen bulgu ve buluntuların GPS kodları Microsoft Access® veri tabanına işlenmesi çalışması devam etmektedir. Yapılan arazi çalışmalarında alınan GPS koordinatları, WGS 1984 UTM 36N formatında bilgisayar ortamına aktarılmış, toplanan buluntular ve dağılım alanları, proje arşivinde bulunan 2006 yılı Quickbird görüntüsü, çeşitli uydu görüntüleri ve/veya topografik planlar üzerine ArcGIS® kullanılarak yerleştirilmiştir. WGS 1984 UTM 36N formatında GPS kodları alınan alanların, ArcGIS® yazılımında koordinat olarak doküman üzerine aktarılması Microsoft Office Excel® yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu Excel dosyaları ise Access veri tabanında bir araya getirilerek arşivlenmiştir. Kale yerleşmelerinin konumları haritalandırılmıştır. Ayrıca ArcGIS® yazılımı ArcMap eklentisi ile yoğunluk haritaları ve viewshed analizleriyle birlikte mekânsal analizler yapılmıştır. Bu şekilde tarihlemeye yardımcı olan seramik parçalarının değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Tüm bu çalışmalar sonucunda, literatür taraması ile teorik bilgiler, teknik çalışmalarla desteklenmiş, bilim dünyasına açılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

PISIDIA BÖLGESİ VE KONANE-KALE TEPE YERLEŞMESİ COĞRAFİ VE TARİHSEL SÜRECİ

1. TARİHSEL ÇERÇEVE

Günümüzde "Göller Bölgesi" adıyla adlandırılan, Isparta ve Burdur illerini içine alan bölgedeki doğal kaynaklar, yerleşim yerlerinin temel unsurlarını karşılaması nedeniyle Antik Dönem'den itibaren sürekli yerleşim görmesine olanak sağlamıştır. Antik Dönem coğrafyacısı Strabon, Pisidialıların; Pamphylia Ovası'nı çeviren dağlık arazide oturduklarını ve Phrygia'lılara, Lydia'lılara ve Karia'lılara komşuluk yaptığını söylemektedir (Strabon, XII.7.1.-2.). Bu bilgiler doğrultusunda Pisidia'nın günümüz Göller Bölgesi içerisinde kaldığı anlaşılmaktadır (Harita 1).

Adları ilk kez Ksenophon tarafından anılan Pisidialıların (Ksenophon, I.1.7) bulundukları zengin bir coğrafik konuma sahiptir. Yapılan araştırmalar sonucunda, bölgenin tarihsel süreci Prehistorik çağlara kadar uzanmaktadır[19]. Isparta'daki Kapalıin Mağarası'nda ele geçen buluntular, Pisidia Bölgesi'nin Üst Paleolitik Devirden itibaren Neolitik, Kalkolitik ve Tunç Çağlarında kesintisiz bir şekilde yerleşmelere sahip olduğunu göstermektedir[20]. Pisidia Bölgesi Anadolu'nun erken dönemlerine işaret eden bölgelere sınır komşuluğu yapmıştır. Kuzeyinde bulunan Hitit İmparatorluğu'nun M.Ö. II. Binde Anadolu'nun büyük bir kısmına hükmetmiş olan Arzawa Krallığı'nın, komşusu olan Pisidia Bölgesini de egemenliği altına almış olduğuna işaret etmektedir[21].

Pisidialıların kendilerine özgü dilleri ve eski Yunan alfabesine yakın bir alfabelerinin oluşu, antik kaynaklar ve epigrafik çalışmalar doğrultusunda Pisidia

[19] Hartvin Brandt, *Gesellschaft und Wirtschaft Pamphyliens und Pisidiens im Altertum*, Asia Minor Studien, 1992, S.7, s. 12.

[20] Mehmet Özsait, *İlkçağ Tarihinde Pisidya*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1980, s.64-65; Mehmet Özsait, *Hellenistik ve Roma Devri'nde Pisidya Tarihi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi İstanbul, 1985, s.103.

[21] Senem Özden, *Pisidia Bölgesi'nde Yunan ve Roma Dönemlerine Ait Kültür Varlıkları*, Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri, İstanbul, 2006, S. 7, s. 4; Ayrıca Pisidia Bölgesi'nin Hitit metinlerinde "Pitaşşa" olarak geçtiği bulguların değerlendirilmesi için bkz. Meltem Doğan Alparslan ve Metin Alparslan, "Tarhuntaşşa'nın Lokalizasyonunda Yeni Adımlar", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler Bülteni*, 1999, S. 7, s. 14.

halkının Toroslar üzerinde yaşayan Milyaslılar, Solymler, Kabalialılar, Isaurialılar ve Lykialılar ile ortak bir geçmişe sahip olabilecekleri ve kökenlerinin, Luwiler'e dayandırılabileceği düşündürmektedir[22].

Hitit İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra, Bölge'nin M.Ö. 750 yılında bir devlet olarak karşımıza çıkan Phryglerin yönetimi altına girip girmediği net bir şekilde bilinmemektedir. Ancak Phryglerin güneydoğuda hâkimiyet alanı olan Yarışlı Gölü'nün doğusundaki Büyükada Tepe'de tespit edilen kaya mezarı ve ele geçen pişmiş toprak, boyalı kaplama levhalarından, Pisidia Bölgesi'nin batısını etkisi altına almış olduğu görülmektedir[23]. M.Ö. 7. yüzyılın başlarında Phryg Devletini yıkan Lydialıların Batı Anadolu'da büyük bir devlet kurduğu ve kral Kroisos tarafından en geniş sınırlara ulaştığı bilinmektedir[24]. Herodotos'un Pisidia adını kullanmakta, ancak Halys Irmağı'nın (Kızılırmak) batısında kalan bölgenin, Kroisos Döneminde Lydia yönetiminde olduğunu bildirmektedir (Herodotos, I. 28). Bunun yanısıra Isparta'nın Yassıören Kasabası'nın 2 km. doğusundaki Delipınar Mevkiinde yer alan tümülüs/tümülüslerde yapılan kaçak kazıda açığa çıkan, M.Ö. 6. yüzyılın sonuna tarihlendirilen iki adet Anthemion tipi stel, Bölge'nin Lydia egemenliğinde olduğuna işaret eder[25]. Pisidia Bölgesi daha sonra Lydialıların M.Ö. 546 yılında Perslere yenilmesiyle Pers yönetimine geçmiştir. Heredotos'un aktarımından, Pisidia'nın batısındaki Solymler'in memleketi Milyaslıların (Lykia'nın kuzeydoğusunda ve Pamphylia'nın kuzeybatısında yer alan dağlık arazi) Pers Dönemin'de birinci satraplığa dahil olduğu anlaşılmaktadır (Herodotos III. 90). Bölge'nin M.Ö. 546 yılından itibaren Büyük İskender'in Anadolu'yu fethine dek, tüm Anadolu toprakları gibi Pers yönetiminde kalmış olmalıdır.

---

[22] Robert Shafer, "Pisidian", *The American Journal of Philology*, 71-3, 1950, s. 243-246; Özden, 2006, s.4.

[23] Özsait, 1980, s. 105-106; Ayça Gerçek, "Kuzeybatı Pisidia'da Ele Geçen Demir Çağ Buluntu Grubu", Hürmüzlü, B.- Fırat, M. - . Gerçek, A. (eds.) *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı, I. Ulusal Pisidia Araştırmaları Sempozyumu*, Isparta, 2013, s. 51, Bilge Hürmüzlü, "Pisidia'da 'Gömü Geleneklerinin' Işığında Kültürler Arası İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 15, 2007 a, s. 3-4; Brandt, 1992, s. 26-38.

[24] Özsait, *a.g.e.*,106.

[25] Bilge Hürmüzlü, "Pisidia Bölgesi'nde Ele Geçen Anthemion Tipi Steller", *CollAn*, 2007 b, S. VI, s. 98-101.

İlk kez Ksenophon'un Anabasis'inde "Pisidia" olarak adlandırılan Bölge'nin, Phrygler ve Lydialar da olduğu gibi bölgenin tamamı kontrol altına alınamamıştır. Batı Anadolu Pers satrabı olan Kyros'un *"kendisine ait topraklarda kargaşalık çıkardıklarını söylediği Pisidia'lılar üzerine yürümek istediği"* (Xenophon, I.1.7) söylemlerinden anlaşılmaktadır. Perslerin en güçlü olduğu dönemde bile Bölge'nin kontrolünü tam olarak sağlayamadıkları görülmektedir[26]. Bu durumun Hellenistik Dönemde de devam ettiği, ancak Roma Döneminde değiştiği söylenmektedir[27].

M.Ö. 336 yılında Makedonya kralı II. Philipos'un (M.Ö. 359-336) ölümünden sonra yerine, oğlu Büyük İskender (III. Alexandros M.Ö. 336-323) geçmiştir. Büyük İskender tarafından kurulan ve onun generalleri tarafından parçalara ayrılan imparatorluk geniş coğrafyalara yayılmıştır. Pisidia Bölgesi'nin şehirleri hakkında ilk bilgi Büyük İskender'in bölgeye girişiyle elde edilmiştir[28]. Büyük İskender'in Anadolu'ya fethi sırasında Pisidia üzerinden Phrygia Bölgesi'ne girdiği bilinmektedir. Büyük İskender Phrygia'ya geçişi sırasında tüm Pisidia kentlerine uğramamış sadece Selge, Termessos ve Sagalassos'a uğramıştır. Selge, Büyük İskender'e savaşsız teslim olmuş; Termessos ve Sagalassos ise direnmelerine karşı savaşamayacak duruma geldikleri için kenti teslim etmişlerdir (Arrianos I.27-28). Sagalassoslular için Arrianos; "*Burası da önemli şehirlerden biriydi. Bu şehirde de Pisidialılar oturuyordu. Çok savaşçı olduğu söylenen Pisidialılar kaviminin en cesaretli savaşçıları olarak kabul ediliyordu*" demektedir (Arrianos, I.28.2). Büyük İskender, Sagalassos'u da aldıktan sonra diğer Pisidialıların geri kalanlarına karşı sefere çıkmış ve bazılarını uzlaşmayla bazılarını da zorla ele geçirmiştir (Arrianos, 1.28.2.-8). Büyük olasılıkla Phyrigia'ya doğru giderken yol üzerindeki kentlerden bahsedilmektedir. Büyük İskender'e, direnen büyük müstahkem dağ şehirlerinin bulunması Pers Döneminde, belki de daha eski dönemlerden itibaren, Bölge'de güçlü bir şehir devleti, kültür ve geleneğinin bulunduğunu göstermektedir[29].

[26] Veli Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası-I,*Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2001, s. 152; Bilge Hürmüzlü, 2007 a, s. 4.
[27] Cristof Schuler, "Ländliche Siedlungen und Gemeinden im hellenistischen und römischen Kleinasien", *Vestigia,* 1998, S. 50, s. 143.
[28] Özsait, 1985, s. 104.
[29] Özsait, 1980, s. 127.

Büyük İskender bölgeye girdiğinde burada Pers kuvvetleri bulunmamaktadır. Bu durum Pisidialıların Pers Döneminde de özgür ve bağımsız olduğunu gösteren bir durum olup, bölgedeki şehircilik anlayışının Hellenistik Dönemden daha öncesine dayandığını gösterir niteliktedir[30]. Nitekim Düzen Tepe ve Panemoteichos yerleşmelerinde yapılan arkeolojik çalışmalarda açığa çıkan Arkaik ve Klasik Dönem tapınak ve buluntuları bu durumu ispatlamaktadır[31]

Büyük İskender'in ölümünden sonra, Diadokhlar Dönemi'nde Bölge'de, çeşitli çatışmalar ve el değiştirmeler meydana gelmiştir. Bu dönemde Pisidia kentleri arasında da savaş ve çatışmalar söz olmuştur. M.Ö. 333'te Büyük İskender, komutanlarından biri olan Antigonos Monophtalmos'a Büyük Phryg Satraplığını vererek bölgenin kontrolü sağlanmıştır. Antigonos Monophtalmos bu durum karşısında ailesiyle birlikte başkent olarak seçtiği Kelainai'ya gelerek bölgenin yönetimini buradan idare etmiştir. Nitekim kendisine sorun çıkartabilecek Sagalassos'un territoryumunda Kretopolis Kentini kurmuş, hem Sagalassosluları hem de çevresindeki yerleşmeleri kontrol altına alma ve göz dağı verme amacıyla Pisidia Bölgesinde kolonizasyon çalışmalarına başlamıştır[32]. Böylelikle yönetimine giren Pisidia'nın, M.Ö. 301 yılına kadar kontrolünü sağlamış ve büyük bir bölümü Ipsos Savaşı'nda galip gelen Seleukoslar'a bağlanmış ve M.Ö. 281 yılındaki Kurupedion savaşı ile bölgenin tamamını kontrolü altına almıştır[33]. Pisidia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem, bu olaylardan sonra başlamıştır.

M.Ö. 188 yılında Apamea Barışı ile Roma ilk kez bu tarihte bölgeye girmiştir. Romalılar, Anadolu'da toprak istemediği için Pisidia topraklarını, Pergamon Krallığı'na bırakmış ve Batı Pisidia, Bergama kralı II. Eumenes'in yönetimine girmiştir[34].

---

[30] Özsait 1980, s. 127.

[31] Hannelore Vanhaverbeke vd., "'Pisidian' culture? The Classical-Hellenistic site at Düzen Tepe near Sagalassus (Southwest Turkey)", *Anatolian Studies*, 2010, S. 60, s. 118-119; Stephen Mitchell, "1995 Yılı Pisidia Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1997, c. I, S. 14, s.50; Sabri Aydal vd., "The Pisidian Survey 1995: Panemoteichos and Ören Tepe", *Anatolian Studies*, 1997, S. 47, s. 155-160.

[32] Elizabeth Kosmetatou, "Pisidia and the Hellenistic Kings From 323 to 133 B.C.", *Ancient Society*, 1997, S. 28, s. 10, 21.

[33] Özsait, 1985, s. 31-37; Brandt, 1992, s. 40; Kosmetatou, *a.g.m.*, s. 15; Hannelore Vanhaverbeke ve Marc Waelkens, "If You Can't Beat Them, Join Them? The Hellenization of Pisidia", *Mediterranean Archaeology*, 2005, S. 18, s. 49.

[34] Özsait, 1985, s. 65; Brandt, 1992, s. 39-44; Vanhaverbeke -Waelkens, 2005, s. 49-52

Pisidia Bölgesinde, İmparator Augustus, Aktium Savaşı'ndan sonra sadece kendi veteranlarını değil aynı zamanda da artık kendi askerleri diyebileceğimiz Antonius ve Lepidus'un askerlerini de kendi ülkesi içinde uygun yerlere yerleştirme çabası içine girmiştir. Bu askerlerin yerleştirilmesi için Asia'da koloniler kurulmuştur. Bunlardan başlıcaları, Antiokheia, Parlais, Kremna, Olbasa, Komama ve Lystra'dır[35]. Pisidia M.Ö. 102-49 yıllarına kadar ismen de olsa Kilikia Eyaleti'nde kalmış, M.Ö. 49'da Asia Eyaleti'ne dâhil edilmiştir[36]. M.Ö. 25 dolaylarında ise Roma'nın Galatia Eyaleti'ne girmiştir (Strabon XII.6.4). Pisidia Bölgesi, İmparator Vespasianus Döneminde (M.S. 74), Lykia ile birlikte yeniden örgütlenmiştir. Roma Uygarlığının bölgeyi etkisi altına alması sonucunda, başlangıçta çok yavaş olduysa da, kentleşme M.S. 2. yüzyılda hız kazanmış ve bölge Roma yapılarıyla donanmıştır. M.S. 297 yılında Diocletianus'un düzenlemesiyle bölge Lykia ile birlikte Diocesis Asiana adlı yönetsel bölüme katılmıştır[37]. Diocletianus Döneminde (M.S. 284-305) imparatorluk 12 dioikesis'e ayrılır ve eyaletler tekrar düzenlenir. Pisidia Bölgesi tarihte ilk defa Pisidia Antiokheiası başkenti olmak üzere başlı başına bir eyalete dönüşür (M.S. 297). İmparator I. Theodosius'un ölümüyle (M.S. 392-395) Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra bölgedeki kentlerin sadece bazıları varlığını koruyabilmiştir[38].

[35] Stephen Mitchell, *Anatolia-Land Men, and Gods in Asia Minor,* Cambridge, 1995, s. 90.
[36] Özden, 2006, s. 7; Özsait, 1985, s. 47.
[37] Özden, *a.g.e*, s. 7-9; Brandt, 1992, s. 94-100.
[38] Özden, , *a.g.e.*, s. 8-9.

2. KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ'NİN TARİHSEL SÜRECİ VE COĞRAFYASI

Isparta'nın 24 km. kuzeyinde bulunan Gönen İlçesi'nin 4.5 km. kuzey batısında 1676 m. yüksekliğe sahip Kale Tepe Mevkiinde çalışmalar devam etmektedir[39] (Harita 2, Resim 5). Konane tarihçesinin oldukça değişken dinamikler üzerine kurulu olduğu, son zamanlarda yapılan yüzey araştırmaları ile tespit edilen arkeolojik buluntular ışığında anlaşılmaktadır. Kale Tepe'nin güneybatısında yer alan vadide M.Ö. 7. - 6. yüzyıllara tarihlenen Phryg/Lydia seramiklerinin yanı sıra Ion ve Doğu Akdeniz'de sıklıkla rastlanan bantlı seramikler ele geçmiştir. Bölgenin Demir Çağda politik ve kültürel açıdan Phrygia ve Lydia'nın etkisinde olduğu görülmektedir[40].

Konane Kale Tepe yerleşimi bulunduğu konum itibariyle Pisidia Bölgesi'nin kuzeybatı sınırları içerisinde kendine yer bulmaktadır. Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluk Diadokhlar arasında bölünmüştür. M.Ö. 281 yılında Kurupedion Savaşı gerçekleşir ve savaşın ardından neredeyse tüm Anadolu Seleukoslar'ın hâkimiyetine girer. Bunlar arasında Seleukeia Sidera (Selef), o dönemde Phrygia ile sınır teşkil eden Apollonia Mordiaion (Uluborlu), Pisidia Antiokheiası (Yalvaç), sayılabilir (Harita 4)[41]. Genel olarak bakıldığında; Pisidia, Phrygia, Lydia, Karia Bölgelerinde Seleukoslar'ın egemenliği görülmektedir. I. Seleukos Nikator ve onun ardılları tarafından kurulan koloniler sayesinde doğuda Hindistan, batıda Ege Denizi'ne

[39] Uygar Hecebil, "Isparta Arkeolojik Surveyinde CBS Uygulamaları", *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, 2014, S. 29, s. 13; Uygar Hecebil vd., "Konane Antik Kenti Yüzey Araştırması – 2014", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enistitüsü Haberler*, 2015, S.39, s. 34.

[40] Bilge Hürmüzlü - Paul Iversen, "Notes on Cultural Interaction in Northwest Pisidia in the Iron Age", , *NOSTOI Indigenous Culture, Migration and Integration in the Aegean Islands and Western Anatolia During the Late Bronze and Early Iron Age*, Stampolidis, N.- Maner, Ç.- Kopanias, K. (eds.), İstanbul, 2015, s. 532-535; Bilge Hürmüzlü vd., 2011 b, s. 2; Bilge Hürmüzlü - A. De Giorgi, "Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırmaları – 2010", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enistitüsü Haberler,* 2011 c, S. 32, s. 51-52; Bilge Hürmüzlü vd., 2009 a, s. 238-239; Bilge Hürmüzlü, "Remarks on Cultural Interactions in the Earlier Periods of Northwest Pisidia", Löhr, H. – Mehnert, G. – Slawisch, A. – Mehnert, A. – Einicke, R.- Lehmann, St. (eds.), *Zurück zum Gegenstand, Festschrift für Andreas E. Furtwängler, Schriften des Zentrums für Archäologie und Kulturgeschichte des Schwarzmeerraumes*, 2009, c. II, S. 16, s. 495-496.

[41] Özden, 2006, s. 6; Kosmetatou, 1997, s. 21; Özsait, 1985, s. 116, Hilde Bracke, "First General Report on The Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991)", Waelkens, M. (ed.), *Sagalassos,*1993, S. I, s. 17.

kadar uzanan büyük bir coğrafyanın egemenliği kontrol altına alınmıştır[42]. Kaya'ya göre; her yeni kurulan yerleşmenin kent anlamından çok koloni amaçlı kurulduğunu, fakat antik yazarların Hellenistik Dönem krallıklarında kurulan yerlerin statüsüne bakmadan, koloni olsa bile kent denilebildiğini belirtmiştir[43]. Seleukosların bir yerleşimi koloni olarak kullanılabilmesi için belirli kriterleri göz önüne aldıkları anlaşılmaktadır. Koloniler kurulmadan önce, özellikle savunmasının güçlü olması, su kaynaklarına yakınlığı, hayvancılık ve tarımın yapılabilmesi için bereketli topraklara ve kereste ihtiyacını karşılayabilecek ormanlık alanlara ihtiyaç duyduğu anlatılmaktadır[44].

Seleukoslar'a ait kolonilerin beş farklı kral tarafından kurulduğu öne sürülmektedir. Bu krallar sırasıyla I. Seleukos Nikator, I. Antiokhos Soter, II. Antiokhos Theos, III. Antiochos Megas ve IV. Antiokhos Epiphanes şeklinde sıralanmaktadır. Bu kralların her birinin ne kadar koloniye sahip olduğu konusunda kesin bir bilgi mevcut değildir[45]. Ancak I. Seleukos'un Kurupedion savaşında elde ettiği zaferin ardından sadece yedi ay daha hayatta kalmış olması, Pisidia, Phrygia ve Lydia bölgelerinde kurulan koloni organizasyonlarında pek fazla katkısının olmadığı göstermektedir[46].

Seleukosların Ephesos'tan Suriye ve Mezopotamya'ya kadar ulaşan ana yolun güvenliğini sağlamak için Batı Anadolu'da Maiandros Irmağı ve oradaki verimli ovalara sahip tepeler üzerine özellikle Galatların kuzeyden gelebilecek tehlikelere karşı, sınır teşkil edecek yerlere koloniler kurulmaya çalışılmıştır[47]. Seleukos Krallığı boyunca üç tip kolonizasyon kullanmıştır. Bunlardan ilki *kleros* tipi kolonilerdir. I. Antiokhos tarafından Suriye ordusunda hizmet etmiş ya da aktif bir şekilde askerliği devam eden komutanlar yerleştirilmiştir[48]. İkinci tip koloniler sivil kolonilerdir. Üçüncü tip ise asker ve sivillerden oluşan kolonilerdir[49]. Seleukosların kontrolü altına giren Pisidia'da da Seleukoslar Bölge'nin kuzey sınırından geçen ve Suriye'yi Anadolu ile bağlayan; Gülek Boğazı'ndan geçerek Kilikya ile Ege'yi bağlayan; M.Ö. 300-100 yılları arasında gelişen

[42] Mehmet Ali Kaya, "Suriye Krallığı'nın Büyük Menderes Havzasındaki Kolonileri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 2000, S. 15, s. 121.
[43] Getzel M. Cohen, *The Seleucid Colonies. Studies in Founding, Administration and Organization*, Wiesbaden, 1978, s. 19-20; Kaya, *a.g.m.*, s. 121.
[44] Kaya, *a.g.m.*, s. 131-132; Cohen, *a.g.e.*, 7-8.
[45] Cohen, *a.g.e.*, s. 12-13.
[46] Cohen, *a.g.e.*, s. 11-13.
[47] Kaya, *a.g.m.*, s. 123.
[48] Cohen, *a.g.e.*, s. 45.
[49] Kaya, *a.e.m.*, 130.

doğu ticaret yolu olarak kullanılmaya başlanan yol üzerinde askeri karakterli dört yerleşme kurmuştur[50]. Bunlar Seleukeia Sidera, Apollania, Pisidia Antiokheia ve Neapolis kentleridir[51].

Seleukosların yapmak istedikleri bir bakıma Ege Denizi'ne giden ana yolun güvenliğini sağlayabilmek için Büyük Menderes havzasından doğu Anadolu'ya doğru birbirini takip eden stratejik alanlarda savunma hattı şeklinde kolonileşerek sınır çizgisini belirlemek istemişlerdir. Özellikle III. Antiochos zamanında 2000 Yahudi aileyi, Mezopotamya'dan getirterek, Lydia ve Phrygia bölgelerinde bulunan kale yerleşimlerine paylaştırmıştır[52]. Pisidia Antiokheia sınırları içinde tespit edilen bir yazıt Yahudi nüfusun varlığına işaret eder[53].

Pisidia Bölgesi'nin kuzeybatısında Kale Tepe üzerinde yer alan yerleşme, Pisidia'da birçok noktada karşımıza çıkan küçük ölçekli, dağ zirvelerinde veya yüksek tepeler üzerinde konumlanmış yerleşmelerle benzerdir[54]. Ayrıca, kuzeyden gelebilecek Galat tehlikesi dışında, güneyde Sagalassos gibi bağımsızlıklarından vazgeçmeyen kentlerin Antiokhos'a karşı ayaklanmalarını önlemek amacıyla Seleukeia Sidera Kenti ile Bölgenin kontrolü sağlanmıştır[55]. Söz konusu kente giden yolun güvenliği ile birlikte aktif savunma politikaları kapsamında güneye doğru uzanan yollar üzerine Konane Kale Tepe Yerleşmesi gibi doğu-batı, kuzey-güney doğrultusunda, stratejik yerlere karakol görevi görebilecek, askeri garnizon şeklinde yerleşimlere yer verilmiştir.

---

[50] Barbara Levick, *Roman Colonies in Southern Asia Minor*, Oxford, 1967, s. 16; Arnold Hugh Martin Jones, *Cities of the Eastern Roman Provinces,* Clerandon Press, Oxford, 1971, s. 127-128; Orhan Bingöl, "Seleukeia Sidera 1993 yılı Arkeolojik Kazıları", *Göller Bölgesi Arkeolojik, Kültürel Turistik Araştırma ve Değerlendirme Projesi 1993 Yılı Çalışmaları,* Ankara, 1994, s. 46.

[51] Levick, a.g.e., s. 127-129, Özsait, 1985, s. 124-125, Mehmet Özhanlı, "Pisidia Antiokheia Özelinde Roma Dönemi Kent Planı", Hürmüzlü, B.- Fırat, M. - . Gerçek, A. (eds.) *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı, I. Ulusal Pisidia Araştırmaları Sempozyumu*, Isparta, 2013, s. 156-157.

[52] Bezalel Bar-Kochva, *The Seleucid Army Organization and Tactics in the Great Campaigns*, Cambrige University Press, Newyork, 1926, s. 21.

[53] Thomas Drew-Bear, "Pisidia Antiokheia'dan Yeni Yazıtlar", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1998, c. 1, S. 15, s. 365.

[54] Getzel M. Cohen, *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands and Asia Minor*, Berkeley, 1996, s. 57.

[55] Katelijin Vandorpe, "Negotiators' Laws from Rebellious Sagalassos in an Early Hellenistic Inscription" Waelkens, M. (ed.), *Sagalassos , Report on the Survey and Excavations Campaigns of 1996 and 1997,* 2000, S. V, s. 498; Edwyn Robert Bevan, *The House of Seleucus*, London, 1902, s. 166.

Hellenistik Dönem'de yaşanan savaşlar ve Büyük İskender'in ardılları arasındaki mücadeleler Pisidia'da savunmaya büyük önem verilmesine neden olmuştur. Bölge'de yaşanmış savaşlar ve Hellenistik Dönem'in yayılmacı politikası ile ele geçen yerlerin korunması için, belirli bir savunma sisteminin olması şarttır. Olası bir dış saldırı karşısında önce bu dış savunma hattının aşılması gerekmektedir. Arazinin durumuna ve yerin önemine göre kule ve kaleler stratejik önemi olan tepeler üzerine inşa edilmiştir. Erken Hellenistik Döneme tarihlenen Konane Kale Tepe'de bu anlayışla iskân görmüş bir yerleşmedir. Kale Tepe buluntuları M.Ö. 4. yüzyılın sonundan 1. yüzyılın başına tarihlenen bir döneme işaret etmektedir[56].

Konane (Conana) kentinin Roma Dönemi yerleşmesi ise Kale Tepe'nin güneydoğusunda Gönen İlçe Merkezi'nin yaklaşık 1 km. kuzeyinde yer alan Akyokuş Tepe üzerinde ve kısmen de modern yerleşmenin altında yer almaktadır (Harita 3, Resim 6). Akyokuş Tepe yaklaşık 1267 m. yükseklikte teraslardan oluşturulmuş bir yerleşme alanıdır. Bizans Dönemi'ne dek yerleşimin olduğuna işaret edecek buluntulara rastlanmıştır[57].

[56] Bilge Hürmüzlü, "Konane Antik Kenti Hellenistik Dönem Yerleşmesi", *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı, I. Ulusal Pisidia Araştırmaları Sempozyumu,* (eds.) B. Hürmüzlü- M. Fırat- A. Gerçek, Isparta, 2013, s. 146.
[57] Hürmüzlü, *a.g.m.*, s. 146.

İKİNCİ BÖLÜM

HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMLERİ VE KONANE-KALE TEPE YERLEŞMESİ

1. HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Hellenistik Dünya'da büyük ve modern kentler Yunanistan ya da Makedonya dışında daha çok zengin krallıklar olan Pergamon, Suriye ve Mısır'da da görülmektedir. Yapılan arkeolojik çalışmalarla bu büyük ve modern kentlerin Pergamon ve Seleukos Krallıklarına ait oldukları konusunda yeteri kadar bilgi mevcuttur[58]. Küçük Asya olarak adlandırılan bu alanlar, Antik Dönem'de büyük ticaret yollarına sahiptir. İlk kol, doğuya doğru Ankyra'dan Halys Nehrinin yukarısında Kaesarea ve sonunda Tyana ve Kilikia kapılarına, ikinci kol ise güneye doğru Pisidia Antiokheia üzerinden Pamphylia'ya, üçüncü kol ise güney batıya doğru Philadelphia'dan Sardis ve Smyrna'ya takip etmektedir[59]. Ticaret yollarının güvenliğini sağlamak sadece Hellenistik Dönemde öne çıkan bir strateji değildir. M.Ö. 9. yüzyıldan M.Ö. 7. yüzyıla kadar geçen süre zarfında, Batı ve İç Anadolu'nun kontrolünü sağlayan Phryg Krallığı'nın savunma sistemlerinin, konum olarak ticaret yollarına yakınlığı ve büyük blok taş, sık duvar örgüsüyle inşa edildiği görülmektedir[60]. I. Seleukos Nikator ve onun ardılları tarafından kurulan koloniler sayesinde doğuda Hindistan, batıda Ege Denizi'ne kadar uzanan büyük bir coğrafyanın egemenliği kontrol altına alınmıştır[61].

Seleukos kentlerinde öncelik, ticaret limanları ve kesintisiz ticaret yollarının güvenliğini sağlamaktır. Bunun için güçlü savunmanın olması, düşman saldırılarına karşı başarılı olabilme açısından önemlidir. Hellenistik Dönemde büyük ölçekli stratejik önem taşıyan ana merkezlerin güvenliği, sınırların yakınlarına konumlandırılan veya daha önceki dönemlerde kullanılan güçlü kaleler ile yapılmıştır. Seleukoslar Magnesia

[58] Anthony Walter McNicoll, *Hellenistic Fortifications From The Aegean to The Euphrates*, Clarendon Press, Oxford, 1997, s. 1-2.
[59] Frederick E. Winter, *Greek Fortifications*, University of Toronto Press, 1971, s. 36-37.
[60] Arnold Walter Lawrence, *Greek Aims in Fortification*, Clarendon Press, Oxford, 1979, s. 29.
[61] Kaya, 2000, s. 121.

savaşına (M.Ö. 190) kadar eski yapıları onarıp yeni yapılar yaparak Küçük Asya'da kontrolü ellerinde tutmuşlardır[62].

Hellenistik Dönemin yayılmacı politikası ile ele geçen bölgelerin korunması için, belirli bir savunma sisteminin olması şarttır. Olası bir dış saldırı karşısında önce bu dış savunma hattının aşılması gerekmektedir. Arazinin durumuna ve yerin önemine bağlı olarak kule ve kaleler stratejik önemi olan tepeler üzerine inşa edilmiştir[63]. Sınırları savunan kalelerin düşmanı tamamen durdurması söz konusu değildir. Fakat düşmanı hırpalamaya ve tedirgin etmeye yetecek güçtedir. Kuleler vasıtasıyla kentlerin birbiriyle iletişimi ateşle işaret verilerek olmaktadır. Böylelikle haberleşme için iki, üç ya da daha fazla günde kat edilebilecek mesafe yerine, ateşle işaretleşerek, kısa sürede kentler birbirleriyle iletişim sağlamaktadır. Bu durum özellikle savaşlarda büyük önem taşımıştır (Polybius, X. 43).

Hellenistik kentlerin savunma hattı, sınıra en yakın yerden uzak, uzun mesafede ve alanın karakteristik özelliği ne olursa olsun her zaman büyük meblağda paralar ile inşa edilmiştir. Büyük ölçekli kentler ve limanlar, Hellenistik Dönemde giderek artmakta olan güvenlik zafiyeti, ticari çatışmalar ve karmaşık olaylar sonucunda doğabilecek sorunların müdahalesi için kolayca ulaşılabilir alanlarda farklı savunma sistemleriyle koloni kentler inşa edilmiştir[64].

1.1. Sur Duvarlarında Kullanılan Malzemeler

Temel olarak Yunan etkisinin görüldüğü kentlerin duvarları malzeme olarak üç ana gruba ayrılmaktadır. Bunlar; temeli taş olan kerpiç duvarlar, duvarları perdeli olan ve zemin katlı taşlı kuleler ile üst tarafların ağaç ve tuğladan oluşan bölümler, son olarak girişleri taşlardan inşa edilen duvarlardır. İlk grup sayılı örnekler dışında çok tercih edilmemiştir. Üçüncü grup ise çoğunluğunu M.Ö. 4. yüzyıldan sonra inşa edilmiş

[62] Appian, *Appian's Roman History*, White, H. (çev.), Loeb Classical Library, Harward University Press, 1912-1913, *S. XI.6*, ss.28-36; Titus Livius, *Livy's History of Rome,* , Livy's History of Rome: S. XXXVII, Roberts, C. (çev.), Rhys, E. (ed.), 1905, London, ss. 38-44; Winter, 1971, s.39-40.
[63] Aşkıdil Akarca, *Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri I. Şehir ve Savunması*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998, s. 118.
[64] Winter, *a.g.e.*, s. 60.

kent duvarlarını içerir[65]. Bununla birlikte, savunma amaçlı yapılan sur hatlarının taş ve kerpiçten yapıldığı görülmektedir.

Savunma sistemleri oluşturulurken darbe ve güllelere karşı dayanıklı olması dikkat edilen bir faktördür. Sağlamlığı arttırabilmek amacıyla sur duvarlarına dolgu yapılmıştır. Dolgulu sur duvarları; sade dolgulu, çift örgülü, bölmeli ve atkılı olmak üzere dört gruba ayrılmaktadır. Birinci çeşitte iki taş örgü arasına döküntü taş, toprak ya da kerpiç doldurmakla yetinilmiştir. Çift örgülü duvarlar daha fazla sağlamlık kazandırmak için, duvarların iç yüzlerine tarla taşlarından ikinci bir duvar örülmüştür. Bu teknik çok defa, duvar kalınlığı fazla olmayan kulelerde kullanılmıştır. Bölmeli ve atkılı yapılar daha dayanıklı bir yapı meydana getirmiştir. Bölmeli duvarda dış yüzler ince bölme duvarları ya da atkı taşları ile bağlanır; meydana gelen bölmelere, taş, toprak ya da kerpiç doldurulurdu. Atkılı duvarlarda dış yüzler örülürken duvar içine, aralıklı olarak atkılı taşlar uzatılır ve boşluklar dolgu malzemesi ile doldurulurdu[66].

1.2. Duvar Tipleri

Scranton ve Winter'e göre; herhangi bir duvar üç ana gruptan oluşan duvar örgüsünden birine ait olmak zorundadır: moloz, kabaca yontulmuş ya da dikkat edilerek yontulmuş ve eklemeli şekildedir. İlk iki tip ile üçüncü tip arasındaki fark sadece moloz duvar örgü şeklinde sınıflandırılmış olmasıdır. Üçüncü grup duvar örgüsü aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır[67]:

Bağlantısız duvar örgüsü

A- Poligonal bloklar (Resim 7)

B- Eğrilerden oluşan bloklar (Scranton'nun Lesbos tipi) (Resim 8)

C- Trapezoidal ya da dikdörtgen biçimli bloklar döşenmemiş. (Resim 9) (Scranton'nun düzensiz Trapezoidal ve düzensiz yontma taş)

Bağlantılı duvar örgüsü

Trapezoidal bloklar (Resim 10)

Dikdörtgen köşeli ya da düzensiz bloklar (Resim 11)

[65] Winter, 1971, s. 69; Akarca, 1998, s. 107-109.
[66] Winter, *a.g.e.*, s. 70-77; Akarca, *a.g.e.*, s. 107-109.
[67] Winter, a.g.e., s. 80-81; Ayrıca Yunan Duvar Tiplerinin ayrıntılı olarak gruplandırılması için bkz. Robert Lorentz Scranton, *Greek Walls*, Harward University Press, 1941, s. 25-136.

Duvar örgüsü için blok taşların konumlandırılması sırasında, blokların hepsinin ya da büyük çoğunluğunun yüksekliği aynı ise *Isodomic*, yükseklik değişkenlik gösterirse *pseudo-isodomic*'tir[68] (Fig. 37).

Hellenistik dünyada çoğu yeni yerleşmelerin küçük ölçekli olması önemliydi. Hiç şüphesiz Hellenistik Dönem, doğunun yeni büyük kentleri, savunma yaparken daha çok enerji harcamaları nedeniyle askeri mühendisler önderliğinde kendi başarılı savunma plan çalışmalarına gitmişlerdir[69]. Askeri mühendis olan Byzantionlu Philon M.Ö. 280-220 yıllarında yaşamıştır. Yaşamı boyunca konu olarak Hellenistik Dönem savunma sistemlerini ele almıştır[70].

Philon'un aktarımlarından elde edilen bilgiler ışığında, askeri garnizon özellikleri gösteren kentlerin savunmasını sağlayan sur hattının üç temel unsuru bulunmaktadır. Bunlar duvarlar, kuleler ve kapılar şeklindedir. Sur hattı oluşturulurken arazinin topografik özellikleri dikkate alınmıştır[71]. Hellenistik Dönem'de kullanımları hakkında bilgiler aşağıda verilmektedir.

1.3. Sur Duvarları/Kurtinler

Byzantionlu Philon'a göre sur hattının sağlam olabilmesi için temelinin ana kayaya oturtulmuş olması gerekmektedir[72].

Sur duvarlarının planlamasına bakılacak olursa, karşımıza iki tip plan çıkmaktadır. Bunlar düz ya da dirsek oluşturacak şekilde girintili çıkıntılı formda yapılmıştır. Philon, dirsek şeklinde olan duvarların kendi içerisinde de iki farklı çeşit olduğunu söylenmektedir. Bunlar almış olduğu formlara göre isimlendirilir. Menderes şekline benzer girintili çıkıntılı kurtin daha çok düz arazilerde, testere şekline benzer kurtinler ise daha çok engebeli ya da eğimli arazilerde kullanılmıştır[73].

---

[68] Konstantin S. Nossov, *Greek Fortifications of Asia Minor 500-130 BC*, Oxford, 2009, s. 12-14; Akarca, 1998, s. 115, Winter, 1971, s. 80-81; McNicoll, 1997, s. 3.
[69] Winter, *a.g.e*, s. 116.
[70] McNicoll, *a.g.e.*, s. 6.
[71] Akarca, *a.g.e.*, s. 128.
[72] Akarca, *a.g.e.*, s. 133.
[73] Akarca, *a.g.e.*, s. 133-134; Ayrıca belirtilen sur duvarlarının detaylı örnekleri için bkz: Winter, *a.g.e.*, s. 116-118.

1.4. Kuleler

İlk kuleler, seyirdim yerinden daha geniş bir alandan yoğun savunma yapma imkânını veriyordu. Daha sonra, sur boyunu aşan, tek katlı ve mazgal delikli kuleler yapılmıştır. M.Ö. Geç 6. yüzyılda, ilk kuşatmaların olmasından sonra kulelerin konumlandırmasında tesadüfi yer seçiminin olmayacağını göstermektedir. Askeri mimarlar, serbest duran kaleleri siper etmek, iki taraftan gelebilecek saldırıları karşılamak ve direk önden ateş gücünü kaybetmemek için iki kat hacimli kuleler (Bastion) tercih etmek zorunda kalmışlardır[74]. Dönemin yeni koşulları karşısında gerçekleşen hâkim kuleler, Hellenistik Dönem savunma sistemlerinde değişiklik göstermiştir[75]. Yapım aşamasında iki önemli faktör vardır. İlk olarak savunma amacıyla düşmandan gelebilecek saldırıların şiddetine karşı dayanıklı olması gerekmektedir. M.Ö. 4. yüzyılın başlarında mancınığın kullanılmaya başlanması, kule inşasında bu durumu açıklar niteliktedir[76] (Vitrivius 10.13). Büyük İskender ve Diadokhlar zamanında kuşatma silahları daha da gelişmiştir. 20-25 kilo ağırlığındaki bir gülleyi 175 m. ileriye atabilen mancınıklar yapılmış[77]; surlardan daha yüksek, hareket eden, ahşap kuleler geliştirilmiştir. Saldırı silahlarındaki bu ilerlemeye, kule inşaatında ayak uydurmak gerekmiştir. Ağır mancınıklar, kulelerin daha büyük ölçekli olarak inşasına yol açmış, kuşatma kulelerinin çok katlı yüksek yapılmasına sebep olmuştur. Kule katları üçe veya dörde çıkmış, kule boyları 14-15 metreyi bulmuştur[78] (Vitrivius 10.13.4.). Yapım aşamasında önemli olan diğer faktör ise, düşmanı püskürtmek için kullanılacak hücum silahlarıdır. Yaylı bir düzenekle büyük gülleler fırlatmak için kullanılan *lithobolos'*un (Resim 12), kuleler üzerinde manevra kabiliyetinin yüksek olması gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek amacıyla kuleler geniş ölçülerde yapılmıştır. Aynı şekilde, yaylı bir düzeneğe sahip daha uzak mesafelere ok atmada kullanılan *oxybeles*'in (Resim 13), kule üzerinde dar bir pencereden atış yapılabilecek

[74] Winter, *a.g.e.*, s. 152-153.
[75] Winter, *a.g.e.*, s. 155.
[76] Duncan B. Campell, "Ancient Catapults: Some Hypotheses Reexamined", *Hesperia*, 2011, S. 80, s. 681-682.
[77] Eric William Marsden, *Greek and Roman Artillery : Historical Development*, Oxford, 1969, s. 48-64.
[78] Akarca,1998, s. 144.

bir alana sahip olması gerekmektedir[79]. Philon, kulelerin sur duvarlarına entegre edilmiş olduğunu ve savunma hattı yapılırken ilk önce sur duvarlarının yapıldığını belirtmektedir[80] (Philon, I.62-64). Hellenistik Dönem'de kulelerin hem savunma hem de hücum amacı barındırmış olması ve Philon'un aktarımı göz önüne alındığında, bu dönemde kulelerin yeniden yapılmış olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

Sur duvarları yer yer kulelerle güçlendirilmiştir. Kuleler savunmanın toplandığı merkezlerdir. Saldırıya geçen düşman üzerine, yoğun atış ve yandan atış kulelerden yapılıyordu. Kulelerin yerini ve sayısını arazinin durumu, yani topografya tayin ederdi. Bazı kuleler surun iç yerlerine yerleştirilirken, daha çok barınma ve depo olarak kullanılırdı[81].

1.5. Kapılar

Hellenistik Dönem'de Philon kapılar hakkında dikkat edilmesi gereken özellikler hakkında fazla bilgi vermemektedir[82].

Kapılar yapılırken en önemli unsur, kapının iyi bir şekilde korunabilmesidir. Bu korumada rol oynayan en büyük etken ise topografyadır. Kapı, topografyanın gerektirdiği şekilde kulelerden ya da sur duvarlarından savunulurdu. Kapılar tek ya da çift kule ile korunabilmektedir. Kapının savunması sur duvarı ile yapılıyorsa, sur duvarları kapının bir yanında ya da iki yanında, dirsek yapabilirdi. Yayvan bir V-şeklinde, birbirine kavuşan sur duvarlarının ucunda yer alabilir ya da birbirini aşacak şekilde birbiri üzerine bindirilen sur duvarları arasına yerleştirilebilirdi[83].

Kapının savunulması, M.Ö. 4. yüzyıldan itibaren L- şeklinde bir plana dayanmaktadır. Özellikle yamaçta bulunan ana kapılar, surlardan, uzun bir hat

[79] Nossov, 2009, s. 24; Winter, *a.g.e.*, s.188-190; Ayrıca *Lithobolos* ve *oxybeles* için bkz: Frederick E. Winter, "Problems of tradition and innovation in Greek fortifications in Asia Minor, late fifth to third century B.C.", *Revue Des Études Anciennes*, 1994, S. 96, s.34.
[80] Nossov, *a.g.e.*, s. 24.
[81] Winter, 1971., s. 195-196.
[82] Nossov, *a.g.e.*, s. 24.
[83] Winter, *a.g.e.*, s. 208-210; Akarca, 1998, s. 151.

üzerinden savunulurdu. Kapıya ulaşana kadar düşman, böylece surlardan sürekli bir ateş tehdidi altında bulundurulurdu[84].

Ana kapılar planları bakımından iki esas tipe ayrılır. Birinci tip sur duvarlarının birbirini aşarcasına kavuşturulması ile meydana getirilen kapılardır. İkinci tip kapı ise iki kuleli anıtsal kapılardır. Bu tipin kökeni Mısır ve yakın Doğu'dadır. Ana kapılarda bindirmeli tipten daha fazla kullanılmıştır. Kapı, sur duvarlarından ileriye doğru çıkıntı yapan eşit iki kulenin arasında yer almaktadır[85].

Hellenistik Dönemde yapılan kapılar hakkında genellikle, giriş yolunun iki kule ile çevrili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, herhangi bir düşman saldırısında hızlı bir şekilde sur içine girişin yapılması ve yoğunluğun az olması için kapılardan geçtikten sonra bir avlu olması gerekmektedir[86].

Kapı açıklığı kapının büyüklüğüne göre, tek ya da çift kanatla kapatılmaktadır. Kanatlar ahşap ve arkadan kalaslarla sürgülenmiştir. Kalasın bir başı yandaki kapılardaki duvar içine bırakılmış yatağa sürülür, kuleli kapılarda ise kulenin içine itilirdi. Bazı kapılardaki kesiti dörtgen biçimli, sürgü yuvaları günümüze kadar gelmiştir[87] (Resim 14, Fig. 38).

[84] Winter, 1971, s. 216; Akarca, 1998, s. 151.
[85] Winter, *a.g.e.*, s. 225-226.
[86] Nossov, 2009, s. 24.
[87] Winter, *a.g.e.*, s. 259.

2. PISIDIA BÖLGESİ KENTLERİNDE HELLENİSTİK DÖNEM SAVUNMA SİSTEMLERİ

Dağlık bir bölge olan Pisidia Bölgesi kentlerinin genel özelliği, yüksek yerlerde konumlandırılmış kaleler ve gözetleme kulelerine bağlı sur duvarlarının olmasıdır. Yapılan arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarıyla, Pisidia Bölgesi'nde bazı yerleşmelerde sur duvarları ve kuleler tespit edilmiştir.

Tespit edilen veriler ışığında başlıca Hellenistik Dönem savunma sistemleri şu şekilde sıralanmaktadır:

2.1. Adada

Isparta İl merkezinin güneydoğusunda, Sütçüler İlçesi'nin kuzeyinde, bu İlçe'ye bağlı Sağrak Köyü'nün 2 km. batısında yer almaktadır. Kovada Gölü'nün güneydoğusundadır. Toros Dağları eteklerinde 1200 m. yükseklikteki kent; güneyde bir vadi, batı ve kuzeyde hafif meyilli tepeler ve doğuda düz bir sırtla sınırlandırılmıştır. Adada'da kent düzlüğünden yaklaşık olarak 10 m. yükseklikteki akropolis çevresinde doğal kayalar üzerine inşa edilen sur duvarları ve kuleler bulunmaktadır[88] (Resim 15). Hellenistik Dönem sur kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır. Kentte kuleler, sur duvarı parçalarıyla bağlantılıdır. Düzgün taş işçiliğine sahip kuleler 8.00 m. x 6.50 m. boyutlarında ve 8.00 m. yüksekliğe sahiptir[89] (Resim 16). Bunun 30 m. güneydoğusunda aynı ölçülerde ikinci bir kule daha vardır (Resim 17). Bu kale daha sağlam kalabilmiş ve Aktepe kuzey yamaçlarındaki diğer sur duvarlarıyla bağlantılıdır[90].

2.2. Pisidia Antiokheia'sı

Isparta İli'ne bağlı Yalvaç İlçesi'nin 1 km. kuzeyinde, Sultan Dağları'nın güney yamaçları boyunca uzanan verimli arazide kurulmuştur.

---

[88] Mustafa Büyükkolancı, *Adada Pisidia'da Antik Bir Kent*, Isparta, 1998, s.17; Özden, 2006, s. 13.

[89] Eric Laufer, "Pednelissos, Sillyon, Adada: "Römiche" Stadtmauern und Kilikische Piraten?", Lorentzen, J.- Pirson, F.- Schneider, P. I.- Wulf-Rheidt, U. (eds.), *Aktuelle Forschungen zur Konstruktion, Funktion und Semantik Antiker Stadtbefestigungen, BYZAS*, İstanbul, 2010, S. 10, s. 170-173.

[90] Büyükkolancı, *a.g.e.*, s. 17

Pisidia Antiokheiası 47 hektarlık bir alanı çevreleyen, oval şekilli sur duvarı ile çevrili bir tepe üstünde konumlanmaktadır[91]. Oval şekilli surun uzunluğu 3 km.yi bulmaktadır. Duvar kalınlığı genelde 1.50-5.50 m. arasında değişmektedir[92]. Batı sur duvarında kısmen Hellenistik Dönem evresi takip edilebilmektedir (Resim 18). Burada sur duvarı bosajlı ve kesme bloklardan oluşur. Hellenistik Döneme ya da Augustus zamanına tarihlenen blokların devşirme olarak kullanılmasıyla inşa edilmiştir[93]. Kuzey ve güney sur duvarları yön değiştirme noktalarında dirsek oluşturup, sürekli köşe yaparak savunmayı desteklemiştir[94].

2.3. Ariassos

Antalya'nın 50 km. kuzeyinde, Çubuk Boğazı yakınındaki Ariassos, Orta Batı Toroslar'da, Pamphylia Ovası'nın kuzeyindeki dağlık bölgede yer almaktadır.

Hellenistik kent kaba, kesme ve hafif harçlı işlenmemiş taşların dizildiği, çeşitli duvarcılık stillerinde inşa edilen bir sur duvarı ile savunulmuştur. Kuzey kenarı boyunca uzanan ve genellikle 1.80 m. kalınlığındaki duvar (Resim 19) üzerinde iki dikdörtgen kule, kuzeydoğu köşesinde bastion (Resim 20) ve kentin kuzeydoğusundan dik yokuş bir yola açılan bir kapı bulunmaktadır. Tüm savunma duvarı yaklaşık 1250 m. uzunluğunda ve 9-10 hektar arasında bir alanı çevrelemektedir[95].

2.4. Kapıkaya (Yenice Boğazı)

Yenice boğazı, Pamphylia Ovası'ndan Güneybatı Pisidia'ya uzanan geçit görevi görmektedir.

Akarca'ya göre; Kapıkaya suru, savaş makinelerine dayanacak kadar güçlü değildi. Bir sınır savunması olarak ancak piyade ve süvari saldırısını durdurabilirdi. Sur Güllük Dağı yamaçları ile kuzeydeki tepe arasına dikilmiştir (Resim 21). İki kare kule

[91] Stephen Mitchell - Marc Waelkens, *Pisidian Antioch: The Site and Its Monuments*, London, 1998, s. 91-96; Mehmet Taşlıalan, *Pisidian Antioch The Journeys of St. Paul to Antioch*, Ankara, 1997, s.12.
[92] Özden, 2006, s. 55; Taşlıalan, *a.g.e.*, s.12.
[93] Alexander Sokolicek, "Die Stadtmauer von Antiochia ad Pisidiam: Die Arbeiten im Sommer 2010", *Österreichisches Archäologisches Institut*, 2011, S. 80, s. 286-287.
[94] Özden, *a.g.e.*, s. 55.
[95] Stephen Mitchell vd., "Ariassos and Sagalassos 1988", *Anatolian Studies*, 1989, S. 39, s. 63; Stephen Mitchell, "Ariassos 1990", *Anatolian Studies*, 1991 a, S. 41, ss. 159-160; Stephen Mitchell, "Ariassos 1990", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 1991 b, S. 9, s. 94.

tarafından korunan kapı 4.25 m. genişliktedir (Resim 22). Bugünkü Antalya - Korkuteli yolu eski çağ kapısının alt tarafından, surda açılmış bir gedikten geçer. Surun güney parçası kapıdan itibaren 250 m. uzunluktadır ve kapıya nispeten kuzeydoğu - güneydoğu doğrultusunda eğimli olarak oturtulmuştur. Bu kesim beş kule ile takviye edilmiştir. Kuzeydeki tepe üzerinde surlar kapıdan itibaren doğu-batı yönündedir ve uzunluğu 200 m. dir. Surun güney ucu kapıdan 50 m., kuzey ucu 30 m. daha yüksek irtifadadır. Böylece kapı ve yol iki yandan kıskaç içine alınmıştır[96].

2.5. Kaynar Kale

Burdur İli'ne bağlı Bucak İlçesi'nin Yazıpınar (eski Kestel) Köyü'nün yaklaşık 12 km. batısında, deniz seviyesinden yaklaşık 1550 m. yükseklikte dik bir tepe üzerinde yer alan bir yerleşim yeridir.

Tepe'nin tüm çevresi boyunca uzanan şehir duvarları 2 km. den fazla uzunluğa sahiptir (Resim 23). Duvar, düzgün olmayan taş bloklar kullanılarak kabaca polygonal teknikle inşa edilmiştir (Resim 24). M.Ö. 3. yüzyıl veya erken 2. yüzyıla aittir ve tarihi şehrin kuruluşuna kadar uzanmaktadır[97].

2.6. Kremna

Burdur İli'nin güneydoğusunda, Bucak İlçesi'nin 2 km. doğusunda, Çamlık Köyü'nde yer almaktadır. Pisidia'da yukarı Aksu (Kestros) vadisinde, 1200 m. yükseklikte, üç tarafı sarp bir tepe üzerine kurulmuştur[98].

Kremna'da kent suru yaklaşık 3.00 km. uzunluğundadır (Resim 25). Kentin Hellenistik Döneme tarihlenen güney sur duvarı kayadan kayaya, menderes şeklinde uzamaktadır. Arazinin yumuşak inişi nedeniyle batı sur duvarı yaklaşık 6. m. genişliğindeki 12 adet kareye yakın planlı kule ile desteklenmiştir. Batı surların

[96] Akarca, 1998, s. 124.
[97] Sabri Aydal vd., "1996 Yılı Pisidia Yüzey Araştırması", *Araştıma Sonuçları Toplantısı*, , 1998, c. 2, S. 15, ss. 275-276.
[98] Akarca, *a.g.e.*, s. 78; Stephen Mitchell, *Cremna in Pisidia. An Ancient City in Peace and in War*, London, 1995 a, s. 4.

kuzeyinde yer alan *bastion,* Hellenistik Döneme ait rektogonal blok taşlarla işlenmiş, isodomik bir örgüye sahiptir[99].

2.7. Pednelissos

Antalya İli'ne bağlı Gebiz İlçesi'nin bugünkü Kozan Köyü yakınlarında, Toroslar'ın en güney çıkıntıları üzerinde Bodrumkaya adıyla bilinen bir tepenin güney yamacında, yaklaşık 650 m. yükseklikte bulunmaktadır.

Kentin savunma sistemi topografyaya uydurulmuştur. Kentin batı, kuzey ve güney tarafları çok iyi tahkimatlandırılmıştır. Batı duvar hattı yaklaşık 1500 m. uzunluğundadır ve arazide büyük bir bölümü takip edilebilmektedir. Duvarların kuzey, batı ve güney uzantıları Geç Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir[100]. Kentin çok dik olan doğu tarafında yaklaşık 45 m. uzunluğunda ve 1.50 m. genişliğinde kaba taşlardan oluşan bir duvar mevcuttur. Bu duvar yerleşimin doğusundaki açığı kapatmaktadır[101]. Aşağı şehir kemerli bir kent yapısı üzerine inşa edilmiş kule ile dörtgen kule ve aralarında kalan bir duvar tarafından savunulmaktadır[102] (Resim 26). Kapılardan bir kaçı günümüze kadar korunabilmiştir. Bunlardan kuzey kapısı, kare planı ve yanında duvar girişiyle yüksek bir şekilde ayakta durmaktadır[103] (Resim 27).

2.8. Sagalassos

Burdur İli sınırları içinde, Ağlasun İlçesi'nin 7 km. kuzeyinde yer almaktadır. Sagalassos (Ağlasun) Kenti'ne ait sur Hellenistik, Geç İmparatorluk ve Erken Bizans Dönemi'ne ait evreleri içermektedir. Hellenistik Dönem öncesinden beri kentin tahkim edildiği düşünülmektedir. Sagalassos'un (Ağlasun) Geç Hellenistik Döneme tarihlenen surunun bir kısmı korunmaktadır. Sur duvarının kalınlığı 1.80 m. ile 2.20 m. arasında değişim gösterir. 130 m. boyunca uzanan sur parçasında birbirine yakın dört kule bulunmaktadır (Resim 28-29). Kuleler (8.00×8.00 m. ya da 10.00×10.00 m.) surdan ileri doğru çıkıntı yapmaktadır. Geç Hellenistik Döneme ait bir diğer kule (7.00×12.00 m.), kentin kuzey-güney yönlü ana caddesinin batısında, Aşağı Agora'nın güneyinde yer

[99] Mitchell, 1995 b, s. 46-50.
[100] Lutgarde Vandeput - Veli Köse, "Pisidia Survey Projekt: Erste Kampagne in Pednelisos", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2003, c. 1, S. 20, s. 323.
[101] Gül Işın, "The Ruins at Kozan-Bodrumkaya: Pednelissos", *Adalya*, 1998, S. III, s. 113.
[102] Işın, *a.g.m.*, s. 114; Vandeput - Köse, *a.g.m.*, s. 323.
[103] Vandeput -Köse, *a.g.m.*, s. 323.

alır. İki kuleli (10.50×13.50 m. ya da 10.50×12.50 m.) üçüncü sur parçası ise caddenin diğer tarafında yer almaktadır[104] .

2.9. Seleukeia Sidera

Atabey İlçesi'nin güneybatısında Bayat Köyü yakınında bulunan yerleşme, Seleukoslar tarafından Seleukeia adıyla kurulmuş 14 kentten biridir[105] (Harita 4).

Kentte Hellenistik Döneme ait koruna gelen en önemli unsur Akropolis'teki sur duvarlarıdır (Resim 30). Surların en göz alıcı ve iyi korunmuş bölümü tepenin güneyindedir. Akropolis'in doğu kapısının olduğu kısım ve güney doğusunda kyklop tarzında bloklar sur duvarı olarak kullanılmışlardır. O. Bingöl başkanlığında yapılan kazılarda da Akropolün doğu kapısı ve yanında anıtsal bir sur kulesinin duvarları ortaya çıkmıştır[106]. Yapılan çalışmalarda surun çeşitli dönemlerde tamirat gördüğü saptanmıştır. Bugün dikili durmakta olan 2 m.nin üstünde bir yüksekliğe sahip bloğun güneyinde belli bir boşluktan sonra beş blok daha ön tarafa doğru yıkılmış durumda ortaya çıkarılmıştır. Bu bloklar arasındaki boşluğun akropolün doğu kapısı olduğu anlaşılmıştır. Burada yapılan kazılar kapının yanında anıtsal bir sur kulesinin duvarlarının ve kuleye ait devrilmiş blokların ortaya çıkarılmasıyla tamamlanmıştır[107]. Diğer Pisidia kentleriyle karşılaştırıldığında oldukça kaliteli işçiliğe sahip olan sur duvarlarının kentteki Seleukos kolonizasyonu ile bağlantılı olabileceği görüşü akla gelmektedir[108]. Kentin akropolü görkemli bir surla çevrilidir ve bu surun en göz alıcı ve iyi korunmuş bölümü tepenin güneyindedir. Surları oluşturan blokların anıtsal görünümü ilgi odağı niteliğindedir. Akropolis'de yapılan çalışmalar kentin doğu ve güneydoğu cephesinde yer alan bu sur duvarını ve akropolise giriş kapısını ortaya çıkarmak amacını taşımıştır.

Isparta İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması kapsamında 2014 yılında gerçekleştirilen yüzey araştırması sonucu, Kenti'in akropolisi yaklaşık olarak 12 hektar

---

[104] Vandorpe, 1999, ss. 489-507; Özden, 2006, ss. 67-68.
[105] Orhan Bingöl, "Seleukeia Sidera", Bingöl, O.- Öztan, A.- Taşkıran, H. (eds.), *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölümü Tarihçesi ve Kazıları (1936 - 2011), 75. Yıl Armağanı*, Ankara, 2012, s. 459, dn. 4.
[106] Orhan Bingöl, 1994, s. 53; Ergun Laflı, "Seleuceia in Pisidia in The Hellenistic Period", *Orbis Terrarum*, 2001, S. 7, s. 39.
[107] Bingöl, *a.g.m., s.* 461.
[108] Laflı, *a.g.m.*, s.74.

olduğu anlaşılmıştır (Harita 10-11). Akropolisin güney-doğusunda koruna gelmiş olan sur hattının uzunluğu yaklaşık olarak 88.30 m. dir (Resim 31). Girişin sağlandığı bu alanda tespit edilen giriş kapılarının ölçüleri arazinin topografyasına göre değişiklik göstermektedir. Kapıların ölçüleri 7.30 m. ile 8.10 m. X 7.20 m. ile 7.50 m. şeklindedir (Resim 32-33). Yapının inşasında kullanılan blok taşların en büyüğü 2.60 m. X 1 m. dir (Resim 30).

Savunma sisteminin yapımında arazinin topografik özelliği önemli bir yer tutmaktadır. Sur hattının yer yer ana kaya üzerine oturtulduğu görülmektedir (Resim 33). Hattın dolgusu ise blok taşların büyük olarak kullanılmasından dolayı dolgu olarak blokları kenetleyerek inşasının yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ SAVUNMA SİSTEMİ

Pisidia kentlerinin Hellenistik Dönem'de güvenliği sağlayabilmek için kuleleri, kapıları ve sur duvarlarıyla oluşturulan savunma hattının, Strabon'un da aktarımıyla, Pisidialıların; Pamphylia Ovası'nı çeviren dağlık arazide oturduklarını (Strabon, XII.7.1.-2) söylemiş olması, bölgedeki askeri özellik gösteren kentlerin bu standartlara uygun olarak konumlandırıldığı göstermektedir[109]. Bu özellikler dikkate alındığında, Kale Tepe'nin 1676 m. yüksekliğe sahip dağlık bir arazi üzerine kurulmuş olmasın nedeni de ortaya çıkmaktadır.

Kale Tepe'nin iyi durumda korunmuş olan sur duvarlarıyla tahkim edilmiş ve sivil yapılarla cadde sistemlerinin izlenebildiği Hellenistik Döneme ait bir çekirdek yerleşme alanı olduğu görülmektedir[110] (Harita 5; Resim 34-35; Fig. 1). Yüzey araştırmaları sonucunda, Konane Antik Kenti'nin Hellenistik Dönemine ait olan Kale Tepe Yerleşmesinin mimari yapılar bakımından sade olduğu ve muhtemelen de Hellenistik Dönemde kurulmuş bir askeri garnizon olarak kullanılmış olabileceği ihtimali üzerinde durulması gerektiğine işaret eden önemli veriler elde edilmiştir. Konane Hellenistik Dönem yerleşmesi olan Kale Tepe Mevkiinde sur duvarları ve gözetleme kulelerinin dokümantasyonu (topografik plan, plan ve röleve çizimleri, fotoğraflama v.b.) yapılmıştır. Kentin sur duvarlarının muhtemelen bir askeri garnizon niteliğinde, yaklaşık olarak 11.2 hektarlık bir yerleşmeyi çevrelediği, yapılan ölçümler sonucunda gözlenmiştir.

3.1. Sur Duvarları/Kurtinler

Konane Kale Tepe Yerleşmesinin savunma sistemlerini oluşturan sur duvarları yüzeyde rahatlıkla izlenebilmektedir (Fig. 1, Fig. 4-14). Korunma durumu iyi olan kurtinlerin yaklaşık olarak 443 m. lik plan çizimi yapılmıştır. Tepe'nin doğu yamacını çevreleyen sur hattının, arazinin topografik özellikleri dikkate alınarak inşa edildiği

[109] Stephen Mitchell, "The Hellenisation of Pisidia", *Mediterranean Archaeology*, 1991 c, S. 4, s. 139.
[110] Bilge Hürmüzlü, "Isparta Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2009 Konane Antik Kenti ve Çevresi'', *Anadolu Akdeniz'i Arkeoloji Haberleri*, 2010 c, S. 8, s. 124; Hürmüzlü, 2013, s. 145.

anlaşılmaktadır. Topografyaya göre daraldığı ya da genişlediği, çoğu yerde sur bloklarının ana kaya zemine oturtulmaya çalışıldığı görülmektedir (Resim 36). Sur duvarı hattının korunmuş olan kısmında yapılan ölçümlerde, duvar kalınlığının genişliği yaklaşık 1.80 m – 2.10 m arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçülerin bu kadar değişiklik göstermesi, daha çok engebeli ya da eğimli arazilerde testere şekline benzer duvar hattının oluşturulmasından kaynaklanmaktadır[111]. Ayrıca sur duvarının dönüş yaptığı alanlarda duvar kalınlığı 2.20 m. – 2.45 m. arasında genişlediği gözlemlenmiştir (Fig. 9).

Sur duvarının inşasında kullanılan dolgu genişliği ise yaklaşık 80 cm. olarak tespit edilmiştir (Resim 37, Fig. 13). Sur hattının dolgusunda, çakıl taşları ve yumruk büyüklüğünde taşlardan oluşan bir harç kullanıldığı gözlenmiştir (Resim 38). Hellenistik Dönemde sur duvarlarında farklı şekillerde dolgu uygulandığı bilinmektedir: Bunlar sade dolgulu, çift örgülü, bölmeli ve atkılı olmak üzere dört biçimde karşımıza çıkmaktadır[112]. Kale Tepe'de yapılan gözlemler sonucunda, sur hattında kullanılan dolgunun sade dolgu şeklinde olduğu ve iki taş örgü arasına döküntü taş, toprak ya da kerpiç doldurmakla yetinildiği anlaşılmaktadır (Resim 39).

Sur sisteminin doğu yamacında bulunan kuzey-güney yönünde, 45.75 m. lik hattın duvar örgüsünün iyi korunmuş olduğu noktalarda cephe/kesit çizimleri yapılmıştır (Fig. 32-34). Duvar örgüsü polygonal yer yer şekilsiz taş bloklarından oluşmaktadır. Muhtemelen hızlı bir şekilde duvar inşasını tamamlayabilmek amacıyla, bölgede bulunan ana kayalardan kesilen blok taşlar kullanılmıştır (Fig. 34, Resim 40).

Tepenin Batı yamacında, güneye doğru takip eden sur hattının, iki farklı dönemde kullanım görmüş ihtimali, yapılan ölçüm ve çizim çalışmaları sonucu plan üzerine işlenmesi ile anlaşılmaktadır (Fig. 25-27). Plan üzerine aktarılan çizimlerde, sur hattının 55 m. batısında tespit edilen blok taşların büyük ve polygonal olması muhtemelen daha erken dönemde sur hattı olarak kullanılmış olduğunu geç dönemlerde ise sur hattının içeriye doğru çekildiği göstermektedir (Fig. 35-36). Bu sur hattı alanında ele geçen buluntulardan olan KT050-2 no.lu dışa çekik ağızlı küresel gövdeli kâse,

[111] Akarca, 1998, s. 133-134; Ayrıca belirtilen sur duvarlarının detaylı örnekleri için bkz: Winter, 1971, s. 116-118
[112] Akarca, *a.g.e*, s. 112.

M.Ö. 4. yüzyıl ortasına tarihlenen örneklerindendir [113]. Muhtemelen içeriye çekilen sur hattı önünde proteikhisma şeklinde ön savunmanın yapılmış olduğu ihtimali üzerinde durulması gerekmektedir.

Kale Tepe'nin güney yamacında bulunan doğuya doğru devam eden sur hattı, makilik ve ormanlık alanın yoğun olması nedeniyle, C gözetleme kulesinden batıya doğru 240 m. lik hattın çizimi gerçekleştirilememiştir (Fig. 1).

3.2. Kapılar ve Yönetici Konutu/Temenos Alanı(?) (1 no.lu yapı)

Kale Tepe Yerleşmesine, büyük blok taşlar kullanılarak inşa edilmiş olan giriş kapıları ile girilmektedir (Fig. 2-3). Yerleşme bu giriş kapısına entegre olan ve gözetleme kuleleriyle korunmuş, sur duvarıyla da çevrelenmiştir. Kapılarda kullanılan duvar örgüsünün bosajlı, isodomik ve köşelerinde kenar düzeltmesinin olması dikkat çekmektedir (Resim 41-42). Ayrıca plan çizimleri sonucu şekilsiz atkılı dolgunun kullanıldığı görülmektedir. Blok taşların yüzeyinin bosajlı bir şekilde işlenmesi, M.Ö. 5. yüzyılda ortaya çıkmış, M.Ö. 4. yüzyılda yaygın olarak kullanılmıştır[114]. Giriş kapılarına ait cephe çizim ve ölçüm çalışmalarında, Giriş Kapısına ait kulelerde karşılıklı olarak yer alan cephelerde farklı ölçülerde, kare biçimli oyukların bırakılmış olduğu tespit edilmiştir (Resim 43-44; Fig. 30-31). Kapı açıklığı kapının büyüklüğüne göre, tek ya da çift kanatla kapatılmaktadır. Kanatlar ahşap ve arkadan kalaslarla sürgülenmiştir. Kalasın bir başı yandaki kapılardaki duvar içine bırakılmış yatağa sürülür, kuleli kapılarda ise kulenin içine itilirdi[115]. Dokümantasyon çalışmaları sonucunda, kapılara ait hatıllarla ilişkili oldukları muhtemel bu oyuklardan "A Giriş Kapısı'ndaki" 18 x 18 cm; "B Giriş Kapısı'ndaki" ise 34 x 24 cm. ölçülerindedir. Birbirine paralel, karşılık gelen oyukların ölçüleri göz önüne alındığında B Giriş Kapısı'nın ölçülerinin, A Giriş Kapısı'na göre geniş olması muhtemelen kapı sürgüsünün B Giriş Kapısı'na doğru sürgüyle hareket ettirildiğini göstermektedir.

[113] Bkz; 5.1. M.Ö. 4. Yüzyılın Sonu – M.Ö. 3. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları.
[114] Akarca, 1998, s.117.
[115] Winter, 1971, s. 259.

Yerleşmeye, kapılardan giriş yapıldıktan sonra bir avlunun olduğu, hava fotoğraflarından elde edilen görüntüler sayesinde anlaşılmaktadır (Resim 45). Kale Tepe Yerleşmesinin kent planlaması açısından en aktif olduğu bölge, A ve B Giriş Kapılarından kuzeye doğru uzanan bölgede, kompleks yapıların olduğu tespit edilmiştir. Muhtemelen askeri garnizon özelliği taşıyan kentin, günlük yaşam faaliyetlerini ve yerleşim yerlerini bu bölge oluşturmaktadır. Hava fotoğraflarından elde edilen görüntülerde, doğu-batı yönünde yapılanma olduğu görülmektedir (Resim 46). Halen devam etmekte olan arkeolojik yüzey araştırması kentin mimarisi ve planlanması hakkında bilgileri oldukça gizli tutmaktadır. Intensive (yoğun) yüzey araştırması sonucunda ele geçen arkeolojik bulgu ve buluntulardan yalnızca dönemsel olarak tarihleme yapılabilmektedir (Harita 6). Bu alanda ele geçen seramik buluntuları arasında yer alan KT046.35-1 no.lu dışa çekik küresel gövdeli kâse örneği, Attika kökenli kâseleri andırmakta olup M.Ö. Geç 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir[116].

Yerleşmenin zirvede yer alan 9.50 m. x 12.20 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı bir yapı tespit edilmiştir (1 no.lu yapı; Resim 4a, Fig. 20). Sur sisteminden bağımsız bir şekilde, doğu-batı sur hatlarına birleşen, kendisine ait bir çevreleme duvarı ve iki adet giriş kapısı bulunmaktadır (H ve I Giriş Kapıları; Resim 4a, Fig. 1). İşlevi henüz anlaşılamayan ve aydınlatılması için kazı çalışmasına ihtiyaç duyulan bu alanın (1 no.lu yapı) Kale Tepe Yerleşmesinde diğer mekânlardan bağımsız olarak tasarlanmış ve ayrıca özel olarak korunmak istenmiş olduğu açıktır (Resim 4a, Fig. 1). Muhtemelen yönetici konutu veya kutsal temenos alanın diatekhisma duvarları ile çevrili bir iç kale olması düşünülmektedir[117]. Belirtilen bu alanda girişin kontrollü bir şekilde olması amaçlanmıştır.

3.3. Kuleler

Doğu yamacında üç adet, batı yamacında ise beş adet gözetleme kulesinin varlığına işaret eden blok taşlar doğrultusunda, bu alanların yaklaşık 6 m. X 6 m.

[116] Bkz; 5.1. M.Ö. 4. Yüzyılın Sonu – M.Ö. 3. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları.

[117] Diateikhisma (iç sur): Yerleşmelerin içinde belirli bölgeleri sınırlayan ve onları kentin geri kalan bölümünden ayıran surlar bulunmaktadır. Kutsal ve idari alanlar temenos duvarları ile ayrılmıştır. Detaylı bilgi için bkz.; Alexander Sokolicek, "Grenzen und Mauern in der griechischen Stadt: Überlegungen zu Diateichisma, Temenos und Stadtmauren", Lorentzen, J.- Pirson, F.- Schneider, P. I.- Wulf-Rheidt U. (eds.), *Aktuelle Forschungen zur Konstruktion, Funktion und Semantik Antiker Stadtbefestigungen, BYZAS*, İstanbul, 2010, S. 10, ss. 219-237.

ölçülerine sahip dörtgen planlı kuleler (C, D, E, F, G, J, K, L, M kuleleri, Fig.1, 15, 18, 24, 28, 29) olduğu, ölçümler ve çizimler sonucunda ortaya konmuştur. Batı yamacında bulunan E, F, G isimli gözetleme kulelerinin birbirine yakınlığının nedeni, arazinin topografyasına ve sur hattının 90 derecelik dönüş yaptığı köşelere konumlandırılmıştır. Bunun yanı sıra F ve E kulelerinin surun iç yerlerine yerleştirilmiş olması, muhtemelen daha çok barınma ve depo olarak kullanıldığını göstermektedir[118] (Fig. 1, 24). Gözetleme kulelerinin korunmuşluk durumu oldukça kötü olup bazı kulelerde iki sıra blok taşlarının olduğu gözlenmiştir.

3.4. Su Destekli Savunma/Hendek

Kale Tepe'nin kuzeybatı-batı yamacında, sur hattının yapılmamış olması, kentin bu bölgede savunmayı su kaynakları ile yapmış olduğu ihtimalini ortaya çıkarmıştır. Nitekim bu durumu Winter ve Akarca, su destekli veya hendek şeklinde savunmanın yapıldığından bahsetmektedir[119]. 2014 yılında yapılan yüzey araştırması sonucunda bu durumu açıklar nitelikte bulgular ile karşılaşılmıştır. İlk olarak tepenin kuzeybatı yamacından araştırmaya başlanmıştır. Yaklaşık olarak 1576 m. yüksekliğe sahip olan alanda, Kale Tepe'nin batısında bulunan derin vadiye, farklı tepelerden giden birçok su kaynağının olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak 2.4 km. kuzeyden güneye yapılan yürüyüş sonucunda Kale Tepe'nin güneybatı yamaçlarına inilmiş olup yol boyunca beş adet su kaynağı tespit edilmiştir (Harita 7).

Helenistik Dönem'de askeri yerleşim yerlerinde öncelikle dikkat edilen nokta, topografyanın yapısına göre savunma sistemleri uygulanmış olmasıdır. Batısında sur duvarının olmamasının ana nedeni olarak tespit edilen su kaynaklarının derin vadiye akmasıyla oluşan doğal oyukların hendek olarak savunmayı sağladığı anlaşılmaktadır (Resim 47).

Su kaynağının başladığı ilk nokta Kale Tepe'nin zirvesinin 200 m. kuzeybatısında görülmektedir (Resim 48). İkinci ve üçüncü (Resim 49-50) su kaynağının konum olarak bulunduğu yer özellikle tepenin batısında sur duvarlarının

[118] Winter, 1971, s. 195-196.
[119] Winter, *a.g.e.*, s. 47-53; Akarca, 1998, s.175-176.

olmamasını açıklar niteliktedir. Zirvenin yaklaşık olarak 200 m. batısında bulunan su kaynaklarının zirveyi çevreleyen sur duvarlarına paralel olması ve sur duvarlarının zirveyi çevreleyip, güney doğrultuda devam etmemesi, tepenin batısında, savunmanın su kaynakları ya da su yollarıyla yapıldığını göstermektedir. Üçüncü ve dördüncü su kaynağı arasında yaklaşık olarak 600 m. lik bir boş alan bulunmaktadır. Buranın savunmasında ise kot farklarının yüksek olması insan gücüyle tepenin tırmanışını güçleştirmektedir. Ayrıca su kaynaklarının oluşturduğu derin vadiler tepenin batı yamacını çevreler niteliktedir (Harita 7). Dördüncü (Resim51) ve beşinci (Resim 52) su kaynaklarında debinin fazla olması ana kaya üzerinde derin oyuklar açılmasına neden olmuştur. Özellikle beşinci su kaynağının oyuğu yaklaşık olarak 1.80-2.00 m. arasında derinliğe sahiptir.

4. KONANE KALE TEPE YERLEŞMESİ ÇEVRESİNDE TESPİT EDİLEN HELLENİSTİK DÖNEM KALE YERLEŞMELERİ

Seleukos Dönemi kolonilerinde biri olan Seleukeia Sidera Kentinin, muhtemelen kuzeybatısında bulunan yol ağını kontrol etmek amacıyla, Konane Kale Tepe Yerleşmesine benzer kale yerleşmeleri bulunmaktadır. Bu yerleşmeler şu şekildedir:

4.1. Güneykent Kale Tepe Yerleşmesi

Mehmet Özsait tarafından tespit edilen, Isparta İli Güneykent Beldesi'ne bağlı Kale Tepe mevkiinde 2014 yılında genel yüzey (extensive survey) araştırması yapılmıştır. Harita Genel Komutanlığından temin edilen M24B1 numaralı 1/25000'lik sayısal paftalar üzerinde adı Kale Harabeleri olarak geçen Kale Tepe Mevkii, Güneykent'in yaklaşık olarak 4 km. batısında, Isparta İli Keçiborlu İlçesi'nin ise yaklaşık olarak 5.2 km. kuzeydoğusunda yer almaktadır (Harita 4). Yapılan gözlemler sonucunda alanda kale yapısı ve buna bağlı sur hattının varlığı fotoğraflar ve GPS kodları ile tespit edilmiştir.

Kale'nin güney yamacında kaçak kazılar sonucu ele geçen birçok seramik parçası yüzeyde rahatlıkla görülebilmektedir. Yaklaşık olarak 1165 m. yüksekliğe ve 1.65 hektarlık alana sahip olan bu kale, muhtemelen antik dönemde kullanılan yolların kontrolünü ve güvenliğini sağlamak amacıyla yapılmıştır. Kalenin güneydoğu yamacında üç farklı evreye ait sur hattı örgüsü ve blok taşların birbirinden farklılık gösterdiği görülmektedir (Resim 53). Bunun dışında alanda, yüzeyde bulunan künk parçalarının yoğun olması ve apsisli derin bir çukurun bulunmasından dolayı bir su sarnıcının varlığından söz etmek mümkündür (Resim 54).

Kalenin zirvesine doğru gidildikçe yer yer sur hattının yaklaşık 3-4 m. uzunluğunda birbirini takip eden blok taşların sıralı bir şekilde kuzey yönüne doğru takip ettiği görülmektedir[120] (Resim 55). Arazinin yoğun bir biçimde ormanlık ve çalılık alan olmasından dolayı yüzeyde bulunan taş blokların hattının izlenmesi oldukça güçtür. Bu nedenle yüzeyde bulunan taş blokların sur hattı mı ya da gözetleme kulesi mi olduğu anlaşılamamaktadır. Kuzey yönünü takip eden blok taşlardan birinin, yaklaşık olarak

[120] Mehmet Özsait, "Burdur ve Isparta Yüzey Araştırmaları 2006", *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2007, S.5, s. 112.

ölçüleri 110 cm.-130 cm. uzunlukta, 50 cm. - 60 cm. yüksekliğindedir. En iyi korunmuş durumda olan sur hattının kalınlığı ise 180 cm. kalınlığındadır (Resim 56). Bazı bölgelerde sur hattının ana kayaya oturtularak yapılmış olduğu gözlemlenmiştir (Resim 57). Bu ölçüler ve yapım teknikleri Konane-Kale Tepe Yerleşmesi sur hattında tespit edilen ölçülere benzerlik göstermektedir.

4.2. Erenler Tepe Kale Yerleşmesi

Kale Tepe'nin kuş uçumu mesafede yaklaşık olarak 5 km. kuzeyinde yer alan Erenler Tepe'de genel yüzey araştırması yürütülmüştür (Harita 8). Bu tepe üzerinde yer alan yerleşme yaklaşık 8.3 hektarlık alanda yayılım göstermektedir. Tepe'nin zirvesi düzlenerek yerleşim için uygun hale getirilirken, kuzey ve doğusunda kalan yamaçlarda teraslanarak iskân görmüştür (Resim 58).

Erenler Tepe yükseltisinin en üst kısmında yer alan yerleşme 1745 metre yüksekliğe sahiptir (Resim 59). Yerleşimde ele geçen buluntular Erken Demir Çağından Hellenistik Döneme kadar çeşitlilik göstermektedir.

Tepe'nin güneyinde iki sırası takip edilebilen duvarlar tespit edilmiştir. Doğu-batı hattında uzanan duvar 9.70 m., kuzey-güney hattında uzanan duvar ise 9.30 m. dir (Resim 60). Bu yapı muhtemelen Hellenistik Dönemde savunma öncelikli yerleşim anlayışının bir parçası olarak gözetleme kulesi şeklinde bir kullanıma sahip olmalıdır. Tepe'nin en yüksek noktasına konumlandırılmış olan bu yapı, vadinin hâkim bir noktasındadır. Yapının iç kısımlarında yapılan yüzey taramasında ağırlıklı olarak Hellenistik Döneme ait seramik buluntular ele geçmiştir.

Yerleşimin kuzeyinde yer alan eğim teraslanarak yerleşime uygun hale getirilmiştir. Doğu-batı yönünde teraslanan eğimli arazide teraslanmış alanlar birbirinden farklı seviyelere sahiptir (Resim 61). Alanın orta kısmında zirveye doğru uzanan ve muhtemelen yol olarak kullanılmış, teraslanmamış bir bölüm mevcuttur.

4.3. Serikli Toptaş Mevkii

Isparta İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması kapsamında 2014 yılında, Isparta İli Gönen İlçesi'nin 3.6 km. kuzeydoğusunda, Kale Tepe'nin ise 3.8 km. doğusunda bulunan Serikli Toptaş (Serikli Kaptaj Harita Genel Müdürlüğü'nün 1/25000 lik paftalarındaki adı) Mevkiinde genel yüzey araştırması gerçekleştirilmiştir. Serikli Toptaş Mevkiine giderken yol üzerinde yüzeyde antik dönem yoluna ve su künklerine rastlanılmıştır.

Serikli Toptaş Mevkiinde daha önceki çalışmalarda tahmin edilen Helenistik Dönem savunma sisteminin[121], 2014 yılında yapılan araştırma sonucunda, aslında doğal şartlardan korunma veya yüksek rakıma sahip tepenin kış mevsiminde karlarla örtülü olması, eriyecek karların kontrol edilebilmesi amacıyla, irili ufaklı taşlarla set şeklinde uzun hatların yapıldığı görülmüştür (Resim 62). Tepenin güney yamaçlarına doğru inildikçe küçük ölçekli ve bir nekropolisi de bulunan Roma Dönemine ait yerleşim alanlarının olduğu toplanan yüzey buluntularıyla tespit edilmiştir. Yüzeyde bulunan buluntular El GPS ile koordinatları alınıp, buluntuların yoğunluğu uydu görüntüsü üzerine yerleştirilmiş (Harita 9).

[121] Bilge Hürmüzlü ve Ayça Gerçek, "Pisidia'da Yeni Bir Kale Yerleşimi", Şimşek, C.-Duman, B.-Konakçı, E. (eds.) *Mustafa Büyükkolancıya Armağan Kitabı*, Ege Yayınları, 2015, ss. 309-313.

5. TARİHLEME

Konane Kale Tepe Yerleşmesinde 2009-2015 yılları arasında yürütülen intensive ve extensive yüzey araştırmalarında yoğun miktarda seramik buluntuları ele geçmiştir. Ele geçen buluntuların, Coğrafi Bilgi Sistemlerine uygun, veri tabanları oluşturarak seramik dağılımlarını gösteren haritalar üretilmiştir. Genellikle günlük kap formlarından sıkça kullanılmakta olan çeşitli boylarda kâse formları ile tabakların dışında; pithos, mutfak kabı ve amphora gibi kaba hamurlu örneklere rastlanmaktadır. Buluntular arasında Hellenistik Döneme özgü olan, Batı Yamacı Seramiği örnekleri ile bant bezemeli testi, skyphos, olpe ve kapak parçaları buluntular arasındadır. Bugüne dek ele geçen buluntular, Kale Tepe Yerleşmesinin M.Ö. 4. yüzyılın sonundan itibaren M.Ö. 1.yüzyılın sonuna dek yerleşim gördüğünü göstermektedir[122].

5.1. M.Ö. 4. Yüzyılın Sonu – M.Ö. 3. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları

Kale Tepe buluntuları arasında M.Ö. 4. yüzyılın sonuna tarihlenen ve dönemin sıklıkla kullanılmış formları olan dışa çekik ağızlı, küresel gövdeli kâseler yer almaktadır. **KT046.35-1** ve **KT050-2** örneklerinde görüldüğü üzere bu küresel gövdeli kâseler çift daldırma firnisli olup ağız profilinde çeşitlilik göstermektedir (Fig. 39-40, Resim 63-64). **KT046.35-1** örneğinde ağız yuvarlak bir profil verirken, **KT050-2** örneğinde ise dudak kısmında oluk bulunmaktadır. Benzer örnekleri Atina Agorası[123], Daskyleion ve Klazomenai'de bulunan bu gruba ait örnekler yaklaşık M.Ö. 350-275 yıllarına tarihlendirilmiştir[124]. Stobi örnekleri ise M.Ö. 3. yüzyıla aittir[125]. Konane Kale

[122] Hürmüzlü, 2013, s. 142.

[123]Atina Agorası örnekleri için bkz. Brian A. Sparkes -Lucy Talcott, *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries B.C.*, New Jersey, 1970, The Athenian Agora, c. 2, S. XII, s. 291-292, Fig. 8, 785.

[124]Daskyleion örnekleri için bkz. Hülya Bulut, "Daskyleion'da Akhamenid Satraplığı Sonu ve Hellenistik Dönem", Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2007, s. 145-148; Klazomenai örnekleri için bkz. Hadiye Simge Egeci, "Klazomenai- Karantina Adası Tiyatro Kazılarında Ele Geçen Siyah Firrnisli Seramikler", Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2014, s. 22-23, No. 66 ve 67.

Tepe Yerleşmesine yakınlığı ile bilinen ve Seleukos kolonilerinden biri olan Seleukeia Sidera Antik Kentinde de benzer örneklere rastlanmıştır.

Sıklıkla ele geçen buluntular arasında yer alan diğer bir örnek ise içe dönük kâse formlarıdır. Attika üretimli siyah firnisli kâselere form bakımından benzeyen **KT033-6** no.lu içe dönük kâse, Kale Tepe kâse repertuvarı arasında yer alan diğer bir örnektir (Fig. 41- Resim 65). M.Ö. 4. yüzyıla tarihlendirilen bu kâse formunun benzer örnekleri Atina Agora'sında ve Knidos Kap Krio kentinde de ele geçmiştir[126]. Formun M.Ö. 3. Yüzyıla ait daha küçük ölçekli örnekleri de Kale Tepe'de karşımıza çıkmaktadır. Kökenleri Klasik Döneme dayanan bu kâseler M.Ö. 3. Yüzyıl boyunca da kullanılmaya devam etmiştir[127]. Buluntular arasında yer alan **KT030-14**[128] ve **KT046-30** no.lu bu tip kâseler R. Edwars tarafından "ekhinus kâse" olarak adlandırılmıştır (Fig. 42-43, Resim 66-67)[129]. S. Rotroff, içe dönük dudaklı kâselerin M.Ö. 225 civarında dışa dönük dudaklı kâselerin ortaya çıkmasıyla üretiminin yavaşladığını belirtmektedir[130]. Bu tip kâseler Hellenistik Dönem tabakası bulunan bütün merkezlerde yoğun miktarda ele geçmiştir. Ancak, kâselerin ağız profilleri cidar ve form olarak çeşitlilik gösterdiğinden kronolojik sıralama yapmak zorlaşmıştır[131]. Nitekim Konane Kale Tepe Yerleşmesinde de tipler çeşitlilik göstermektedir. **KT046-30** örneğinde ağız kısmı daha yuvarlak profile sahipken, **KT030-14** örneğinde daha fazla içe dönük bir kavis ve daha ince profil yapısına sahiptir[132]. Olynthos kazılarında ele geçen benzer örnekleri M.Ö. erken 4.

---

[125] Virgina R. Anderson Stojanović, *Stobi The Hellenistic and Roman Pottery*, New Jersey, 1992, Pl. 96, 828.

[126]Atina Agorası örnekleri için bkz. Susan I. Rotroff, *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Weelmade Table Ware and Related Material*, Princeton, New Jersey, 1997, The Athenian Agora, c. 1, S. XXIX, s. 133-134,295, Fig. 8, 842; Sparkes- Talcott, 1970, s. 163,341, Fig. 63, 996; Knidos Kap Krio örnekleri için bkz. Ertekin M. Doksanaltı "Knidos Kap- Krio Kazı Alanı", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya, 2006, s. 655, no: 592.

[127] Hetty Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, The Hellenistic and Roman Periods,* Princeton, New Jersey, 1950, c. I, s. 156; Rotroff, 1997, s. 161.

[128] KT030-14 no.lu örnek için bkz. Hürmüzlü, 2013a, s. 145, Res. 9.

[129] George Roger Edwards, *Corinthian Hellenistic Pottery*, Princeton New Jersey, 1975, s. 29.

[130]Rotroff, *a.g.e*., s. 156; Dilek Turan , "Menekse Çatağı Hellenistik Dönem Seramiği", Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2006, s. 40.

[131]Philip M. Kenrick, *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice)*, Supplements to Libya Antiqua, 1985, c. 1, S.3, s. 30.

[132] Hürmüzlü, *a.g.m.*, s. 145, 153.

yüzyıla tarihlendirilmiştir[133]. Atina Agorası'nda ve Korinth'te bulunan örneklerinde ise firnis özellikleri ve formları değişiklik göstermekle birlikte M.Ö. 325- 275 yıllarına tarihlendirilmiştir[134]. Ayrıca, Yukarı Ova (Ceyhan Ovası)'da[135], Daskyleion'da[136] ve Sagalassos Düzen Tepe Hellenistik Dönem yerleşmesinde[137] bu tip kâselere rastlanmıştır. Bu tip kâselerin M.Ö. 4. yüzyılın sonundan M.Ö. 2. yüzyılın ortalarına dek kullanılmaya devam ettiği görülmektedir[138].

Kale Tepe'de ele geçen ve M.Ö. 4. yüzyılın sonuna tarihlenen diğer bir buluntu ise **IAS09 WP13-1** no.lu krater parçasıdır. Bu örnek Hellenistik Dönem Atina üretimli kraterlere form bakımından benzemektedir. Kremrengi hamurlu bu krater buluntusunun düz ağız profilinin hemen altında kulp yer almakta ve şişkin bir gövde olarak devam etmektedir (Fig. 44, Resim 68). Atina Agorasında ele geçen kraterlerde bitkisel motiflerle dekore edilmiş olan örnekleri de bulunan bu krater M.Ö. 325 yıllarına tarihlendirilmiştir[139].

M.Ö. 3. yüzyılda Kıta Yunanistan'dan Batı Anadolu'ya geçiş yapan Batı Yamacı seramik grubu örnekleride Kale Tepe buluntuları arasında yer almaktadır. **KT007-13** no.lu büyük olasılıkla bir amphoraya ait boyun parçasında siyah firnis üzerine beyaz ek boya ve dil motifleri yer almaktadır[140]. **KT015-3** no.lu kraterin dış yüzeyi tamamen firnisli, kazıma çizgi ile yapılmış friz arasında beyaz ek boyalı küçük yuvarlak

[133]Olyntos benzer örnekleri için bkz. David M. Robinson, *Mosaic, Vases and Lamps of Olynthus Found in 1928-1931,* Baltimore, Londra, 1933, Lev. 176; Hakkı Fahri Özdemir, "Yukarı Ova (Ceyhan Ovası) Hellenistik Dönem Seramiği", Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 2008, s. 72.

[134] Atina Agorası örnekleri için bkz. Rotroff, 1997, Fig. 63, 993,1018; Korinth örnekleri için bkz. Edwards, 1975, Pl. 2, 26.

[135] Özdemir, *a.g.t.*, s. 88, No: 26, Şek. 26.

[136] Bulut, 2007, s. 36-88.

[137] Marc Waelkens, *Sagalassos - Jaarboek 2008: het kristallen jubileum van twintig jaar opgravingen,* Leuven, 2009, s. 48.

[138]Atina Agorasında formun M.Ö. 4. yüzyıldan M.Ö. 2. yüzyıla kadar olan örnekleri için bkz. Rotroff, *a.g.e.,* s. 341-342, Fig. 63., No. 1018-1025; M.Ö. 3. yüzyılın başına tarihlenen Failaka örnekleri için bkz. Lise Hannestad, *The Hellenistic Pottery from Failaka,* Aarhus, 1983, S. 2.1, Pl.1, 7, 9. Pergamon'da, M.Ö. 2. yüzyılın yarısına tarihlendirilen örneklerin bulunması bu formun uzun bir dönem yaşadığını kanıtlar niteliktedir, bkz. Jörg Schafer, *Hellenistische Keramik aus Pergamon,* Berlin, 1968, s. 37, Taf. 4, C17.

[139]Atina Agorası benzer örnekleri için bkz. Susan I. Rotroff, *Hellenistic Pottery, The Plain Wares*, Princeton, New Jersey, 2006, The Athenian Agora, S. XXXIII, s. 106, 267, Fig. 36, 207; Anderson-Stojanovic,1992, s. 167, Pl. 94, 801; Korinth örnekleri için bkz. Edwards, *a.g.e.,* s. 107, Pl. 21, 613.

[140]Hürmüzlü, 2013a, s. 145, Res. 8.

bezemeler; iki sıra yine beyaz ek boya ile yapılmış bantlar yer almaktadır (Fig. 45, Resim 69). Atina Agorası'nda M.Ö. 3. yüzyılın ikinci yarısından itibaren karşımıza çıkmaktadır[141]. Korinth, Sardeis, ve Daskyleion'da benzer örnekleri bulunmaktadır[142].

Buluntular arasında **KT005-6** no.lu dudak kenarı oluklu kâse örneği (Fig. 46, Resim 70) Attika ve Korinth merkezlerinde M.Ö. 3. yüzyılın 3. çeyreğinden itibaren yaygınlaşmış bir formdur[143]. Pergamon'da Asklepion tapınağında bu tip kâselerin iç yüzü batı yamacı stilinde bezenmiş örneklerine rastlanmaktadır ve M.Ö. geç 3. yüzyıl - erken 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir[144].

5.2. M.Ö. 3-2. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları

Kale Tepe Yerleşmesinde ele geçen **KT049-6** no.lu aşağı sarkık dudaklı balık tabağı örneği kahverengi bir firnise sahiptir (Fig. 47, Resim 71). Bu tip örnekler Ephesos üretimli aşağı sarkık dudaklı ya da çekiç başlı dudaklı olarak adlandırılmıştır. Knidos Kap Krio örnekleri ise Ephesos yerel üretim taklitleri olarak sınıflandırılmış ve M.Ö. 2. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmiştir[145].

Ağız kenarı dışarı sarkık dudaklı **KT048-12** no.lu tabak formu (Fig. 48, Resim 72) Atina'da M.Ö. 2. yüzyılın başında yoğunlaşmış; Doğu Akdeniz ve Kıta Yunanistan'da sıkça kullanılan formlar arasında yer almıştır[146].

Kale Tepe'de ele geçen M.Ö. 2. yüzyıla ait formlar arasında yer alan diğer bir örnek, siyah firnisli lekane formudur **(KT007-2)**[147] (Fig. 49, Resim 73). Bu örnek ağız

---

[141]Rotroff, 1997, s. 120-123.

[142]Edwards, 1975, s. 20-26; Susan I. Rotroff - Andrew Oliver, *The Hellenistic pottery from Sardis: the finds through 1994*, Cambridge, 2003, Pl. 25, 174; Bulut 2007, s. 177-179.

[143]Attika benzer örnekleri için bkz. Homer A. Thompson, "Two centuries of Hellenistic Pottery", Hesperia, 1934, S. 3, s. 350, Res. 31, C12, D28; Korinth örnekleri için bkz. Edwards, *a.g.e.*, s. 91, Lev. 17, 40.

[144]Doris Behr, "Neue Ergebnisse zur pergamenischen Westabhangkeramik", *Ist. Mitt*, 1988, S. 38, Res. 12, No. 49-51; benzer örnekler için bkz. Frances F. Jones, *"The Pottery", Excavations at Gözlükule, Tarsus I*, H. Goldman (eds.), Princeton, 1950, s. 130-132, Res. 183; Yukarı Ceyhan Ovası örnekleri için bkz. Özdemir, 2008, s. 110-113, No. 46.

[145]Doksanaltı, 2006, s. 700-701, Kat. No. 976. Daskyleion örnekleri ise M.Ö. 3.- 2 yüzyıla tarihlendirilmiştir, Bulut, *a.g.t.*, s. 106, Şek. 15, 3; Samaria'da ele geçen örnekler için bkz. John Winter Crowfoot vd., *The objects from Samaria*, London, 1957, Fig. 54, No. 4.

[146]Tarsus Gözlükule örnekleri için bkz. Goldman, 1950, s. 156 Fig. 178-179, Samaria örnekleri için bkz. Crowfood, a.g.e., Fig. 51, 5-7; Menekşe Çatağı kazılarında da bu tip tabaklara rastlanmış olup M.Ö. 150 yıllarında yoğunlaştığı tespit edilmiştir, bkz. Turan, 2006, s. 135, Lev.22, Kat. No. 116.

çapı ve yüksekliği ile form bakımından Agora örneklerine benzemektedir ve S. Rotroff tarafından M.Ö. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir[148]. Son olarak Kale Tepe'de 2013 yılı yüzey araştırmalarında ele geçen buluntular arasında yer alan balık tabağı kaidesi tamamen boyalıdır (Fig. 50, Resim 74). Bu tip balık tabağı örnekleri M.Ö. 2. yüzyıl kontekslerinde ele geçmiştir[149].

5.3. M.Ö. 1. Yüzyıla Ait Kale Tepe Seramik Buluntuları

Kale Tepe buluntuları arasında bugüne dek ele geçen en geç tarihli seramikler M.Ö. 1.yüzyıla aittir. Bu buluntular arasında yüksek ağızlı kâse örnekleri çok sayıda ele geçmiştir[150]. Dik profilli bu tip yüksek ağızlı içki kâseleri sevilen bir form olarak Hellenistik Dönemin sonunda sıklıkla kullanılmış ve birçok merkezde yoğun olarak ele geçmiştir[151]. Kırmızıdan kahverengiye çalan firnisli bu kâselere Pisidia Bölgesinde de sıklıkla rastlanmaktadır[152].

Son olarak, M.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen örnekler arasında **KT034-7** no.lu tabak dip parçasından söz etmek gerekir (Fig. 51, Resim 75). Tondosunda bulunan diz çökmüş hörgüçlü boğa kabartması M.Ö. 1. yüzyıl Konana sikkeleriyle aynı betime sahiptir[153]. Yumuşak krem rengi hamur yapısına sahip olan bu tabak buluntusu Kale Tepe Yerleşmesinde boğa kabartmalı tek örneği temsil etmektedir.

---

[147]Hürmüzlü, 2013 a, s. 145, Res. 7.
[148]Atina Agorası benzer örnekler için bkz. Rotroff, 2006, s. 115, Kat. No. 277, Fig. 52, 303.
[149]Atina Agorası örnekleri için bkz. Rotroff, 2003, s. 147, Fig. 51, No. 732.
[150] Hürmüzlü, *a.g.m.*, s. 146, Res. 10 - 11.
[151]Stobi'de M.Ö. 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen tabakalarda ele geçen bu örnekler için bkz. Anderson- Stojanovic, 1992, s. 37, No.155, Pl. 20.
[152]Sagalassos örnekleri için bkz. Jeoren Poblome, *Sagalassos red slip ware : typology and chronology*, Turnhout: Brepols, 1999, s. 345, 268, Fig. 8; Kibyra örnekleri için bkz. Çilem Uygun-Eray Dökü , "Kibyra Yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerinden Örnekler", *Adalya*, 2008, S. XI, s. 149, 158, No. 25, Resim 15 ve 20.
[153] Hüseyin Köker, *Sylloge Nummorum Graecorum*, Turkey 6, Volume 1. Pisidia, Part 1. Adada - Prostanna, İstanbul, 2011, Pl. 15-19.

SONUÇ

Pisidia Bölgesi, tarihsel süreç içerisinde yönetimsel olarak sürekli değişikliğe maruz kalmıştır. Arkeolojik araştırmalar ve antik kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda Pisidia Bölgesi'nde yaşayan halkın genel olarak dağlık topografyada yaşadıkları tespit edilmektedir (Strabon, XII.7.1.-2).

Küçük Asya olarak adlandırılan Anadolu coğrafyasında, Pisidia Bölgesi merkezi bir noktada bulunmaktadır. Verimli ovaları, yol ağları, ormanlık alanları ve tatlı su gölleri gibi insan yaşamına elverişli bir coğrafyaya sahip olması, yönetimsel olarak Bölge'nin sürekli tercih edilmesinin nedeni olarak gösterilebilir. Doğal kaynaklar açısından oldukça verimli bir araziye sahip olan Bölge'nin kontrol altında tutulması ancak stratejik planlamalarla mümkün olmuştur.

Pisidia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem, Büyük İskender'in Phrygia'ya geçerken sadece Selge, Termessos ve Sagalassos kentlerine uğramış olması nedeniyle iç kesimlerde etkinliğinin olmadığı anlayışını ortaya çıkarmaktadır (Arrianos I.27.-28). Büyük İskenderin Phryg Satrabı olarak atadığı komutanı Antigonos Monophtalmos'un M.Ö. 333 yılından M.Ö. 301 Ipsos savaşına kadar geçen sürede Bölge'nin güneyini kontrol altına almak amacıyla Kretopolis Kentini kurarak kolonizasyon çalışmalarına başladığı görülmüştür. Antigonos'un Bölge içerisinde Kretopolis gibi koloni özelliği barındıran yerleşmelerin olduğuyla ilgili net bir bilgi yoktur. Bundan dolayı, Bölge'nin Hellenistik Dönemi, tam anlamıyla Seleukoslar Döneminde yaşanmıştır. Büyük İskender ile başlayan Hellenistik Dönemin yayılmacı politikası, İskender'in ölümünden sonra ardılları arasında paylaşılan bölgelerde de hâkim bir düşünceydi. Nitekim Suriye'den Ege Denizi'ne kadar uzanan geniş bir coğrafyanın kontrolünü elinde tutmak isteyen Seleukoslar, bu amaçla stratejik yerlere konumlandırdıkları askeri garnizonlar ve koloni kentler ile güvenliği sağlamışlardır[154]. M.Ö. 281 yılında yapılan Kurupedion savaşı ile Pisidia Bölgesi'nin tamamına egemen olan Seleukoslar, Ege Denizi'ne uzanan güzergâhta geçiş noktası durumunda olan Pisidia Bölgesi'ni, kuzeyden gelebilecek Galat tehlikesine karşı tampon bölge olarak kullanmışlardır[155]. Bu bağlamda

[154] Cohen, 1978, ss. 1-25.
[155] Özsait, 1985, ss. 40-42; Vanhaverbeke - Waelkens, 2005, ss. 49-50.

Seleukoslar yolların ve merkez koloni kentlerin güvenliğini askeri garnizonlar ile sağlamışlardır. Nitekim Seleukoslar Döneminde kurulan Apollonia ve Pisidia Antiokheia kentleri Pisidia Bölgesi'nin kuzeyde sınır kentleri olarak görülmektedir. Güneyde kalan Seleukeia Sidera kenti arasında yol güvenliğini sağlayabilmek amacıyla küçük ölçekli askeri garnizon özelliği taşıyan kale yerleşmelerine rastlanmaktadır. Konane Kale Tepe, Güneykent Kale Tepe ve Erenler Tepesi bu duruma örnek yerleşmelerdir.

Askeri amaçla kurulan yerleşimlerin amacı, yolların güvenliğini sağlamak kadar; olası bir saldırıda savunma yapabilecek özelliklere sahip olması gerekmektedir. Genellikle erken dönemlerde sur duvarlarıyla çevrili yerleşim yerleri, Hellenistik Dönemde savunma amacıyla tercih edilen yerler olmuştur. Kale ve kulelerle savunmayı güçlü tutmak anlayışı ortaya çıkmıştır. Özellikle Hellenistik Dönemde gelişen savaş aletleriyle birlikte savunmayı yapacak savunma sistemlerinin bu duruma dayanıklı olması gerekmektedir.

Konane Kale Tepe Yerleşmesinde, savunma sistemini oluşturan sur duvarları ve kuleler, arazinin topografyasına göre oluşturulmuştur. Tepenin güneybatı yamacında iki farklı sur hattı dikkat çekmektedir. Muhtemelen Erken Dönemde kullanılan sur hattı, Hellenistik Dönemde içeri çekilmiş ve dışarıda kalan duvar proteikhisma şeklinde ilk savunma amacıyla kullanılmış olmalıdır (Fig. 25-27). Bu durum yukarıda belirtildiği gibi, Hellenistik Dönem kalelerinden daha erken döneme ait sur sistemleri ve kalelerin kendilerinin yeniden iskân edilmesine bir örnek oluşturmaktadır. Yapılan ölçümler ve çizimler sonucunda, duvar işçiliği açısından, doğu yamacındaki sur hattında görülen ve Hellenistik Dönem öncesi yerleşmesine ait olduğu düşünülen polygonal ve bosajlı taş bloklar nedeniyle çağdaş olabileceğini göstermektedir. (Fig. 35-36). Nitekim söz konusu alanda toplanan seremiklerin M.Ö. geç 4. yüzyıla tarihlendiği görülmektedir.

Hellenistik Dönemde içeriye çekilmiş olan sur hattı dört adet kule ile desteklenmiştir (Fig. 1). Tepenin batı yamacından güneye doğru uzanan hatta güvenlik zafiyetinin olabileceği görüşü ortaya çıkmaktadır. Nitekim Seleukeia Sidera'ya kuzeybatı yönünde uzanan yolun ilk kontrolü bu yamaçtan yapılmaktadır (Resim 76).

Seleukeia Sidera, Pisidia Bölgesindeki Seleukos hâkimiyetinden dolayı, merkez koloni kent durumunda bulunmaktadır. Bu nedenle de yol ağlarını güvenlik altına alacak noktalarda büyüklükleri değişen kaleler karşımıza çıkmaktadır. Kente, kuzeybatıdan gelebilecek tehlikeyi önleyebilmek amacıyla, Konane Kale Tepe Yerleşmesi gibi doğal yol ve geçitlere hâkim, stratejik yükseltide olan Güneykent Kale Tepe Yerleşmesinde de, kulelerin hâkimiyet alanlarına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Güneykent Kale Tepe Yerleşmesi ve Seleukedia Sidera Kentinin hakim olduğu ve kontrol altında tuttuğu alanları tespit edebilmek amacıyla bazı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Coğrafi Bilgi Sistemlerine (CBS) uygun olarak yapılan bu çalışmalarda, ArcGIS yazılımı Arcmap eklentisi ile viewshed analizi kullanılmıştır. Analiz için gerekli olan parametler şu şekildedir:

İnsan gözünün görüş mesafesi, atmosfer etkisi göz önüne alınarak 2.5 km.lik alanı görebilmesi mümkündür[156]. Bununla birlikte, Konane Kale Tepe Yerleşmesinde tespit edilen sekiz adet gözetleme kulesinin korunmuş yükseklikleri yaklaşık 4 m. dir. Bu kulelere ait olan ve hemen kulenin önüne devrilen blokların yükseklikleri de dikkate alındığında yaklaşık 6 m. yüksekliğe sahip olduğu tahmin edilmektedir. Seleukeia Sidera ve Güneykent Kale Tepe yerleşmelerinde muhtemel gözetleme kulelerinin varlığına işaret eden noktalarda, Konane Kale Tepe Yerleşmesi ile dönemsel olarak çağdaş oldukları dikkate alınarak gözetleme kulelerinin yükseklik değerleri 6 m. olarak kabul edilmiştir. Bu sayısal veriler bilgisayar ortama girilerek Konane Kale Tepe Yerleşmesi, Güneykent Kale Tepe Yerleşmesi ve Seleukedia Sidera Kentinin hâkimiyet alanları gösterilmiştir (Harita 12). Elde edilen haritada, kuzey-güney ve doğu-batı yönlerinde ovalara hâkim oldukları ve muhtemelen Seleukeia Sidera'ya giden antik bir yolun koruma altına alındığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Isparta İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması kapsamında Konane Kale Tepe Yerleşmesinin terriroriumunda tespit edilen Hellenistik Dönem kırsal yerleşimlerin, hâkimiyet alanının içerisinde olduğu görülmektedir (Harita 13).

[156] Elif Koparal, "Urbanization Process And Spatial Organization in Klazomenian Khora From Early Iron Age To Roman Period", Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2011, ss. 40-41.

Konane Kale Tepe ve Güneykent Kale Tepe yerleşmelerinde kullanılan teknik ve duvar işçiliği birbirine benzer özellikler gösterirken, koloni kent yerleşimi olan Seleukeia Sidera Antik Kenti'nde farklılıklar karşımıza çıkmaktadır. Giriş kapıları kesme taş örgü tekniğiyle yapılmış ve arazinin dağlık olması nedeniyle sur hattının belli bölgeleri ana kayaya oturtulmuştur. Dolgu olarak Konane ve Güneykent Kale Tepe yerleşmelerinde irili ufaklı yumruk büyüklüğünde çakıl taşların kullanıldığı, Seleukeia Sidera Antik Kenti'nde ise blok taşların büyük olarak kullanılması sonucu dolgunun, taşlar ile yapıldığı görülmektedir (Resim 31). Özellikle Konane Kale Tepe yerleşiminin doğu yamacında bulunan yaklaşık 14 m. lik sur hattının şekilsiz ve polygonal taş tipi ile örülmüştür (Resim 36). Bu yerleşimin jeopolitik konum olarak önemli olduğunu ve politik açıdan kargaşalı bir dönem olan Erken Hellenistik Dönemde bir an önce yapılıp büyük bir alanın kontrol altına alınması fikrini ortaya çıkarmıştır[157]. Bu bağlamda, Güneykent Kale Tepe yerleşimi ve Selekeia Sidera Antik Kenti'nin sur sisteminin inşasının nispeten daha uzun sürede tamamlandığı, yüzeyde tespit edilen blok taşların işlenmesi bakımından bu görüşü destekler nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

Konane Kale Tepe Yerleşmesi, savunma sistemlerini oluşturan özelliklerin neredeyse tümüne sahiptir. Yerleşimin savunması sur duvarları, kaleler, diateikhisma veya proteikhisma gibi öğelerle sağlanmasının yanı sıra, batı yamacının su destekli bir savunmayla yapıldığı görülmektedir. Yüzey araştırması sonucu tespit edilen su kaynakları ve elde edilen hava fotoğrafları, Tepenin batı yamacında sur hattının olmama sebebini açıklamaktadır. Ayrıca tespit edilen su kaynaklarının, Tepenin batısında sur duvarının olmamasının ana nedeni olarak gösterilmektedir. Su kaynaklarının derin vadiye akmasıyla oluşan doğal oyukların hendek olarak savunmayı sağladığı anlaşılmaktadır Kale Tepe'nin güney yamaçlarındaki tarım arazilerinde kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Askeri garnizon olarak kullanılan yerleşimlerin kent planlamasına yönelik çalışmalar literatürde oldukça kısıtlıdır. Bugüne kadar yapılan arkeolojik çalışmalarda bu tip yerleşimlerin yalnızca savunma sistemlerine yönelik olması bir eksikliktir. Konane Kale Tepe Yerleşmesinin kent planlaması açısından sur hattı içerisinde kalan

[157] Kale Tepe de bugüne dek ele geçen en erken tarihli Hellenistik Dönem seramikleri M.Ö. 4. yüzyılın sonuna tarihlenmektedir, bkz. Hürmüzlü, 2013 a, s. 146.

yapıların işlevsel olarak özelliklerinin anlaşılabilmesi amacıyla havadan görüntüleme çalışmaları yapılmıştır. Elde edilen görüntülerde yerleşmenin giriş kapısından geçişi yapıldıktan sonra kuzey yönünde barınmaya yönelik yapıların olduğu görülmektedir (Resim 46). Ayrıca sur hattı içerisinde yapılan yoğun (intensive) yüzey araştırması sonucu, seramik parçalarının bu alanlarda yoğun olduğu görülmektedir. Elde edilen görüntülerde büyük ölçekli yapıların, toplantı alanı veya askeri malzemelerin depolandığı alanlar olarak kullanılmış ihtimali üzerinde durulması gerekir.

Sonuç olarak Konane Kale Tepe Yerleşmesi, iyi durumda korunmuş olan sur duvarlarıyla çevrelenmiş; 11,2 hektarlık bir alana sahip, cadde sistemleri ile sivil yapıların izlenebildiği çekirdek bir yerleşmedir[158]. Bu özellikleriyle S. Mitchell'in belirttiği, Hellenistik Dönem surlarının standart şemasına uymaktadır[159]. Küçük ölçekli bu yerleşimin polis olmadığı M.Ö. 1. yüzyıla kadar sikke basmamasından ve tiyatro v.b. kamusal yapılara sahip olmamasından anlaşılmaktadır[160].

Coğrafi konumu ve özelliği açısından oldukça elverişli alanlara sahip olan Pisidia Bölgesinde yapılan arkeolojik çalışmalar kısıtlıdır. Hellenistik ve Roma Döneminde birçok yerleşmeyi içerisinde barındıran Bölgede, halen cevap bekleyen soru sayısı fazladır. Kuzeybatı Pisidia olarak adlandırılan bölgede yapılan arkeolojik çalışmaların yoğunluk kazanması, birçok soruyu içerisinde barındıran Bölgenin sosyal, kültürel ve siyasi yaşantısının anlaşılmasını olanak sağlamaktadır. Hellenistik Dönemde siyasal çatışmalar Bölgenin güvenliğini sağlamada önemli bir sorun olarak görülmektedir. Elde edilen veriler ile Dönemin savunma sistemlerine ilişkin teknik özellikler ve düşünce bazında görüşler anlatılmaya çalışılmıştır. Konane Kale Tepe Yerleşmesi örneği ile Bölgede örnek olabilecek askeri garnizonlar, kaleler ve kulelerin kullanım amaçlarına ışık tutacaktır. Sonraki yıllarda yapılacak arkeolojik araştırmalar, bu bilgiler doğrultusunda Hellenistik Dönemde kullanılan yolların anlaşılmasına olanak sağlayacaktır.

[158] Hürmüzlü, 2009 a, s. 246; Hürmüzlü, 2013 a, s. 144.
[159] Mitchell, 1991, s. 139.
[160] Köker, 2011, Pl. 15-19.

KATALOG

Güney- Doğu Yamacı A Giriş Kapısı (Fig. 3, 31; Resim 41,77)

Uzunluk: 6.30 m. X 6.70 m.

Genişlik: 1.80 m.

Korunma Durumu: Kale Tepe yerleşmesinde korunma durumu en iyi olma özelliğine sahiptir. Sadece giriş kapısının kuzey yönündeki blok taş dizisi iyi durumda değildir. Duvar dolgusunun, kullanılan blok taşların büyük olmasından dolayı birbirine destek olacak şekilde inşa edildiği gözlemlenmektedir. Duvar örgüsünde farklı ölçülerde blok taş kullanılmıştır. En büyük blok taşın ölçüleri 2.7 m. X 85 cm. olarak hesaplanmıştır. Ayrıca duvarda bulunan iki adet 18 cm. X 18 cm. ölçülerinde ki oyuğun kapılara ait hatıllarla ilişkili olabileceğini ve **Figür 31'**de görülen oyuğa karşılayacak bir açıda konumlandırıldığı görülmektedir. Muhtemelen kapının kapatılmasından sonra kalaslar yardımıyla sürgü görevinde kullanılmak üzere yapılmıştır. Duvar örgüsü isodomik şeklinde örülmüş, kullanılan taş tipi ise bosajlı taş olarak tespit edilmiştir. Ayrıca kapının güney cephesi kesit çizimi yapılmıştır

Güney- Doğu Yamacı B Giriş Kapısı (Fig. 2, 30, Resim 78)

Uzunluk: 6.30 m. X 6.70 m.

Genişlik: 1.80 m.

Korunma Durumu: Yedi blok taşın insitu halde bulunduğu tespit edilmiştir. Duvar dolgusunun yumruk büyüklüğünde taşlarla ve çakıl taşıyla (sade dolgu) yapıldığı gözlemlenmektedir. Duvar örgüsünde farklı ölçülerde blok taş kullanılmıştır. En büyük blok taşın ölçüleri 1.7 m. X 37 cm. olarak hesaplanmıştır. Ayrıca duvarda bulunan 34 cm. X 24 cm. ölçülerinde ki oyuğun kapılara ait hatıllarla ilişkili olabileceğini söylemek mümkündür. Duvar örgüsü isodomik şeklinde örülmüş, kullanılan taş tipi ise bosajlı taş olarak tespit edilmiştir.

Doğu Yamacı Sur Hattı 1 (Fig. 4-14, 32-34, Resim 79- 80)

Uzunluk: 118,38 m.

Genişlik: 2.20 m. -1.80 m

Korunma Durumu: yaklaşık 9.80 m. lik bir alanın ölçümü ve plan çizimi yapılmıştır (**Figür 4**). Duvar genişliği yaklaşık 1.80 m. dir. İyi korunan dış duvar örgüsünde iki sıra blok taş dizisi in situ durumdadır. Blok taşların büyük ölçüde tahrip olduğu görülmektedir. Plan çiziminde 6.15 m. lik bir alanın ölçümü yapılmıştır (Figür 5). Blok taşların neredeyse tümünün tahrip olduğu görülmektedir. Yapılan ölçümlerde blok taşlarının devrilme açıları göz önüne alınarak duvar kalınlığı 1.73 m. olduğu tespit edilmiştir. Plan üzerine çizimi yapılan (**Figür 6**) sur hattının güney yönündeki özellikle dış duvar hattında 3 sıra blok taşın daha iyi korunmuş olduğu görülmektedir. Yaklaşık olarak 11.30 m. lik bu hattın duvar genişliği 1.82 m. dir. Plan çiziminde yaklaşık 6.30 m. bir alanın ölçümü yapılmış ve duvar genişliği 2.17 m. olarak belirlenmiştir (**Figür 7**). Ayrıca plan çizimi gösterilen sut hattının kesit çizimi, yapılan ölçülere göre 6.30 m. X 2.08 m. dir. Blok taşların kesme taşlardan şekilsiz örgü tipinde örüldüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca sur hatlarında olduğu gibi kesit çiziminde de ana kaya üzerine inşa edildiği görülmektedir **(Figür 32)**. Çizimi yapılan sur hattının iç ve özellikle dış duvarının oldukça iyi korunduğu görülmektedir. Arazinin topografyası göz önüne alınarak yapılan bu hattın tepe üzerinde bir dönüş gerçekleştirmesinden dolayı diğer sur hatlarına göre daha geniş inşa edildiği gözlemlenmektedir. Duvar dolgusunda çakıl taşları ve yumruk büyüklüğünde taşlar kullanılarak sade dolgu tipinde harç kullanıldığı tespit edilmiştir (Resim 38-39). Plan çizimi yapılan sur hattında blok taşlarının büyük bir kısmının tahrip olduğu görülmektedir (**Figür 8**). Yaklaşık 14.70 m. lik sur hattının duvar genişliği 2. 20 m. dir. 8. 40 m. lik sur hattının plan çizimi yapılmış ve duvar genişliğinin 2.20 m. olduğu tespit edilmiştir (**Figür 9**). Arazinin topografyası göz önüne alınarak yapılan bu hattın tepeyi çevreleyecek şekilde tam bir dönüş gerçekleştirmesinden dolayı sur hattında farklı genişliklerin olduğu gözlemlenmektedir. Blokların korunmuş olan kısımlarında dönüşün gerçekleştiği kalınlık 2.45 m. dir. Plan çizimi yapılan 12.30 m.lik plan çizimi yapılan sur hattının kuzey kısımlarında iç ve özellikle dış duvar dizisinin korunma durumu oldukça iyidir (**Figür 10**). Duvar kalınlığının 2.10 m. olarak tespit edilen bu hattın duvar dolgusunda sade dolgu

kullanıldığı gözlemlenmiştir. Sur hattının arazi topografyasına göre inşa edildiği, ana kaya üzerine yapılmış olmasından anlaşılmaktadır; yaklaşık 12.52 m. lik bir alanın plan çizimi yapılmıştır (**Figür 11**). Hattın kuzey kısımlarında iç ve dış duvar dizisinin korunmuş olduğu tespit edilen bu hattın duvar kalınlığı 2.10 m. dir. **Figür 12**'de plan çizimi yapılan 12 m.lik alanın blok taşlarının büyük ölçüde tahrip olduğu görülmektedir. Güney kısımda korunan iki duvar sırası bulunmakta ve genişliği 2 m. dir. **Figür 13**'de sur hattının ana kaya üzerine inşa edildiği görülmektedir. 14.75 m.lik sur hattında ana kaya üzerinde bulunan blok taş dizisinin korunma durumu oldukça iyi durumdadır. Belirtilen yerde dış duvar hattının on beş blok taş dizisinin in situ halde bulunmuştur. Bazı blok taşların doğal nedenlerle oluşmuş toprak dolgu altında kaldığı görülmektedir. Genişliği 2 m. olan sur hattı duvarlarında sade dolgu çeşidi kullanılmıştır. Ayrıca doğu yamacında bulunan sur hattında, korunan blok taş dizisinin kesit çizimi yapılmıştır. Figür 13 da plan çizimi gösterilen sut hattının kesit çizimi, yapılan ölçülere göre 7.55 m. X 3.25 m. dir **(Figür 34)**. Blok taşların kesme taşlardan şekilsiz örgü tipinde örüldüğü ve yoğun bir tahribatın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca sur hatlarında olduğu gibi kesit çiziminde de ana kaya üzerine inşa edildiği görülmektedir.Sur hattının bazı kısımlarda ana kaya üzerine inşa edildiği tespit edilmiştir (**Figür 14**). Yaklaşık 10.26 m. lik sur hattının duvar genişliği 2.20 m. dir. Dış duvar dizisinin büyük bir kısmı iyi şekilde korunmuş, iç duvarda birkaç blok taş dışında tamamı tahrip olmuştur. Ayrıca kesit çizimi yapılmıştır **(Figür 34).**

Doğu Yamacı K Gözetleme Kulesi (Fig. 15)

Uzunluk:6 m. X 6.20 m.

Genişlik:1.80 m.

Korunma Durumu: Kulenin sur hattına entegre edilmiş kısmı dışında blok taşların yoğun bir tahribe uğradığı gözlemlenmektedir.

Doğu Yamacı Sur Hattı 2 (Fig. 16-17)

Uzunluk: 29.26 m.

Genişlik: 2.34 m. – 1.85 m.

Korunma Durumu: K ve J gözetleme kuleleri arasında kalan sur hattında **Figür 16**'te yaklaşık 13.26 m.lik bir sur hattının plan çizimi yapılmıştır. Dış duvar hattının güney kısmında yedi sıra blok taşın korunma durumunun iyi olduğu gözlenmektedir. Ayrıca korunan blok taşların bir kısmı toprak dolgunun altında kaldığı görülmektedir. Yapılan ölçümler sonucunda duvar kalınlığının yaklaşık olarak 2.34 m. genişliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Duvar kalınlığının genişlemesi, arazinin topoğrafyasına bağlı olarak hattın dönüş gerçekleştirdiğini göstermektedir. **Figür 17**'de sur hattının plan üzerine aktarılmış toplam uzunluğu 16 m. dir. Dış duvar hattında bulunan blok taşların kısmen toprak dolgunun altında kaldığı görülmektedir. Yapılan ölçümler sonucu duvar kalınlığının yaklaşık olarak 1.85 m. olduğu tespit edilmiştir.

Doğu Yamacı J Gözetleme Kulesi (Fig. 18)

Uzunluk: 6.15 m. X 6.17 m.

Genişlik:1.90 m.

Korunma Durumu: Kulenin tamamına yakın kısmı tahrip olmuş durumdadır.

Kuzeydoğu Yamacı Sur Hattı 1 (Fig. 19)

Uzunluk:8.40 m.

Genişlik:1.80 m.

Korunma Durumu: Tepenin kuzey sınırlarını çevreleyen hattın, kuzey kısmının iyi korunduğu görülmektedir. Dış duvarda beş sıra dizi blok taşın insitu halde oldu ve bir kısmının toprak dolgu altında kaldığı tespit edilmiştir. J Gözetleme Kulesi ile 1 no.lu yapı arasında kalan sur hattıdır.

1 No.lu Yapı Yönetici Binası (Fig. 20)

Uzunluk:9.50 m. X 12.20 m.

Genişlik:1.85 m.

Korunma Durumu: Tepenin zirvesinde yer alması ve kuzeyinde sur hattının devam ettiği ve tepenin kuzey-batı yamacından güneyine doğru ikinci bir sur hattı tarafından çevrilmiş olması, yapının yönetici binası olma konusunda önemli bilgiler vermektedir. Yapının korunan blok taş sayısı batı kısmında dört duvar dizisi şeklinde plan çiziminde gösterilmiştir.

Konane- Kale Tepe Yerleşme İçi Sur Hattı (21- 23)

Uzunluk: 40.5 m.

Genişlik: 1.85 m. -1.75 m.

Korunma Durumu: Figür 21'de Konane-Kale Tepe Yerleşmesi'nin kuzey-batısında bulunan iç sur hattının plan üzerine aktarılmış toplam uzunluğu 14.50 m. dir. Yüzeyde tespit edilen blok taşların yoğun bir şekilde tahribe uğradığı görülmektedir. Yapılan ölçümler sonucu duvar kalınlığı 1.75 m. olarak plan üzerine işlenmiştir. **Figür 22**'de plan çizimi üzerine aktarılan sur hattının toplam uzunluğu 14.70 m. dir. Yüzeyde tespit edilen blok taşların yoğun bir şekilde tahribe uğradığı görülmektedir. Yapılan ölçümler sonucu duvar kalınlığı yaklaşık 1.85 m. olarak plan üzerine işlenmiştir. **Figür 23**'de iç sur hattının plan üzerine aktarılmış toplam uzunluğu 11.30 m. dir. Yüzeyde tespit edilen iç duvar blok taş dizisinin iyi korunmuş olduğu görülmektedir. On adet blok taş dizisinin in situ halde bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan ölçümler sonucu duvar kalınlığı yaklaşık 1.85 m. olarak plan üzerine işlenmiştir.

Batı Yamacı F Gözetleme Kulesi (Fig. 24)

Uzunluk:7.30 m. X 7 m.

Genişlik:1.85 m.

Korunma Durumu: Kulenin güney kısmında bulunan blok taş dizisinin iyi korunmuş olduğu görülmektedir.

Batı Yamacı Sur Hattı (Fig. 25)

Uzunluk:15.45 m.

Genişlik:2.30 m.

Korunma Durumu: Blok taşların büyük kısmının tahrip olduğu görülmektedir. İyi korunan dış duvar örgüsünün güney kısmında beş sıra blok taş dizinin in situ halde olduğu çizimler sonucunda tespit edilmiştir. Birçok blok taşın bir kısmı toprak dolgu altında kaldığı görülmektedir.

Konane- Kale Tepe Yerleşmesi Güneybatı Yamacı Sur Hattı (Fig. 26-27)

Uzunluk:24.31 m.

Genişlik:2.10 m. – 1.90 m.

Korunma Durumu: Figür 26'te belirtilen Konane-Kale Tepe Yerleşmesi batı yamacında bulunan sur hattının plan üzerine aktarılmış toplam uzunluğu 11.56 m. dir. Blok taşların büyük kısmının tahrip olduğu görülmektedir. Duvar kalınlığının yapılan ölçümler sonucunda yaklaşık 2.10 m. olduğu plan üzerinde gösterilmiştir. **Figür 27**'da plan çizimi yapılan sur hattının uzunluğu 12.75 m. dir. Sur hattının dış duvar dizisi iyi şekilde korunmuş olduğu görülmektedir. On iki (12) blok taş dizisi ile korunmuş olan duvarın kalınlığının, yapılan ölçümler sonucunda yaklaşık olarak 1.80 m. olduğu plan üzerinde gösterilmiştir. Ayrıca güney-batı yamacında bulunan sur hattında, korunan blok taş dizisinin kesit çizimi yapılmıştır. **Figür 27** plan çizimi gösterilen sut hattının

kesit çizimi, yapılan ölçülere göre 7 m. X 2.40 m.dir. Blok taşların kesme taşlardan şekilsiz örgü tipinde örüldüğü görülmektedir **(Figür 35, Resim 83)**.

Güney- Batı Yamacı M Gözetleme Kulesi (Fig. 28, 36, Resim 84)

Uzunluk: 6 m. X 5.80 m.

Genişlik: 1.85 m.

Korunma Durumu: Kuleye entegre edilen sur hattının dış duvar blok taş dizisi iyi korunmuş durumda olup yaklaşık 1.85 m. kalınlığa sahiptir. Konane-Kale Tepe Yerleşmesi güney-batı yamacında bulunan sur hattında, korunan blok taş dizisinin kesit çizimi yapılmıştır. "M" gözetleme kulesi ile birlikte plan çizimi gösterilen sut hattının kesit çizimi, yapılan ölçülere göre 3.90 m. X 2.05 m. dir (**Figür 28**). Blok taşların kesme taşlardan şekilsiz örgü tipinde örüldüğü görülmektedir. Ayrıca kuleye entegre olan korunmuş sur duvarının kesit çizimi yapılmıştır **(Figür 36, Resim 83)**.

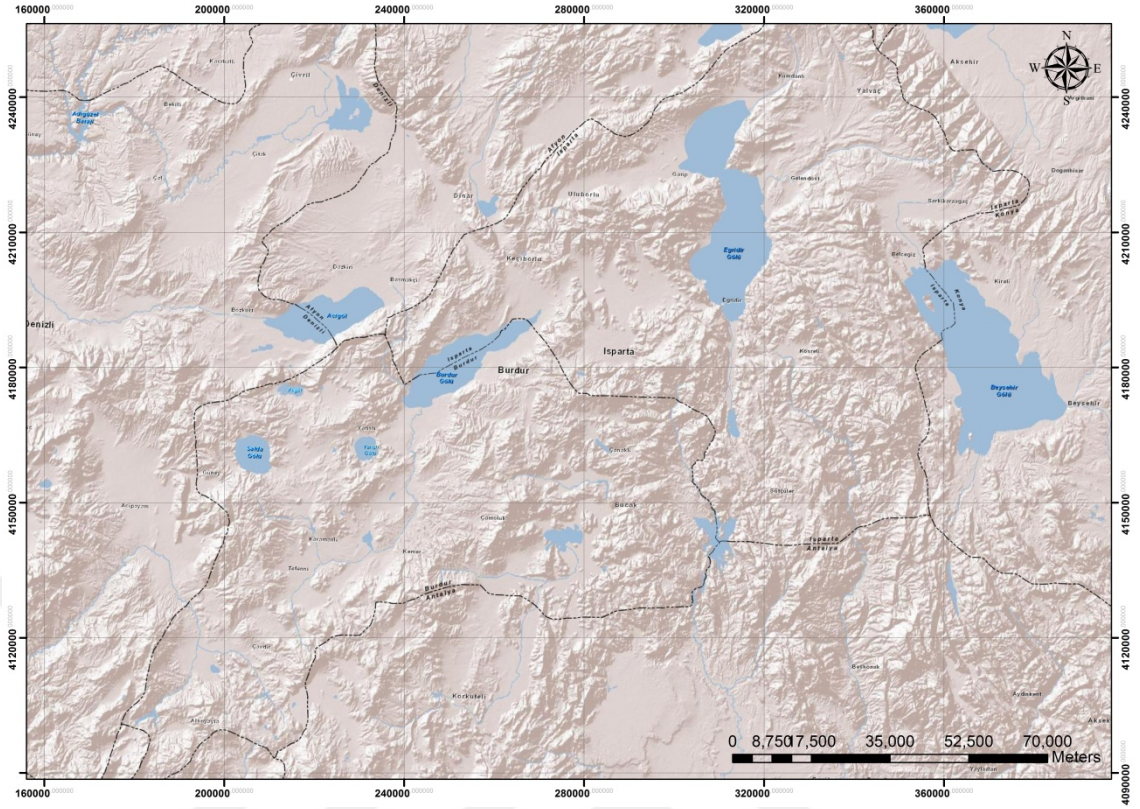
Güney-Batı Yamacı C Gözetleme Kulesi (Fig. 29, Resim 85)

Uzunluk:6.10 m. X 5.50 m.

Genişlik:1.85 m.

Korunma Durumu: Kulenin doğu kısmında bulunan blok taş dizisinin iyi korunmuş olduğu görülmektedir.

HARİTALAR



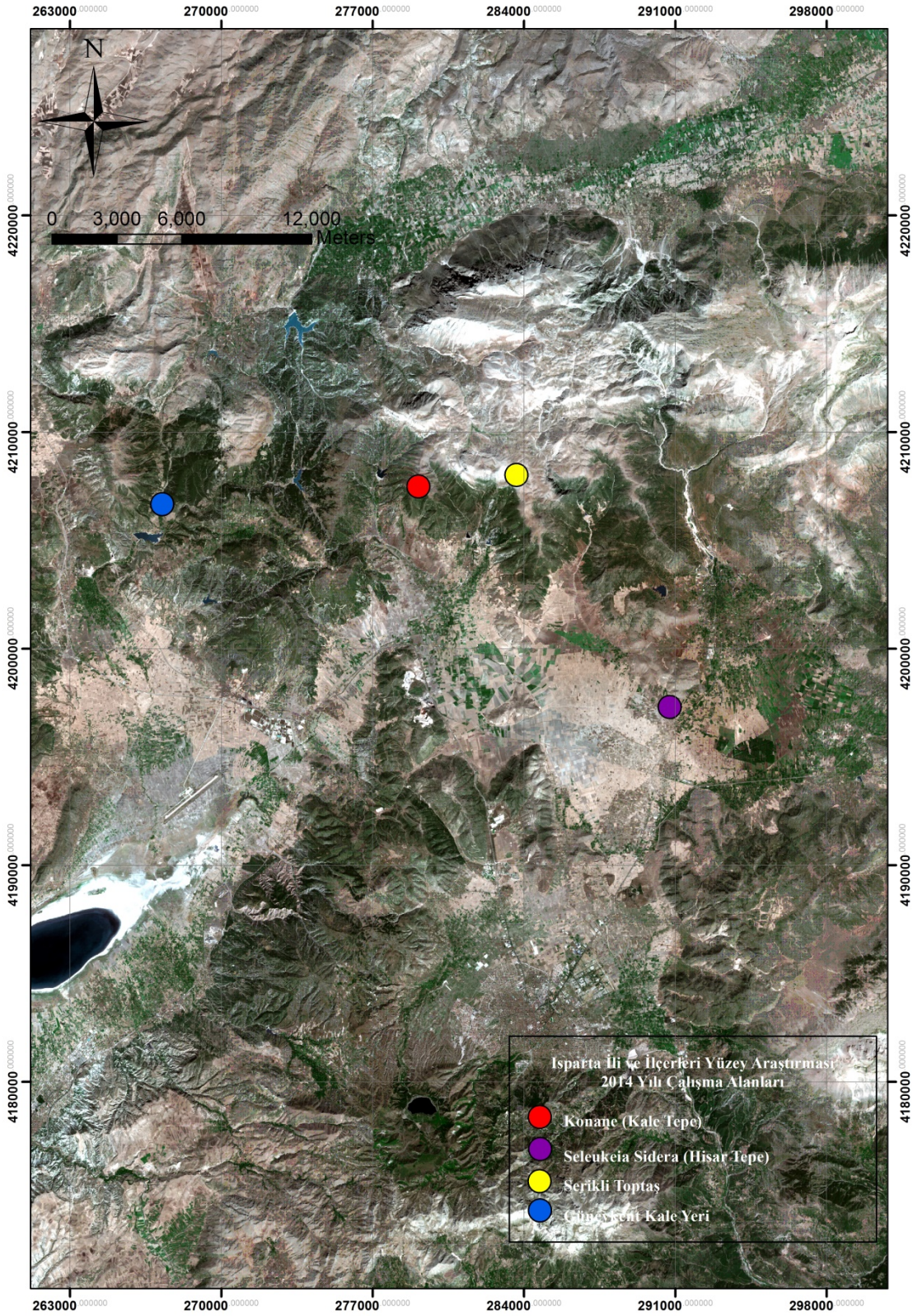
Harita 1



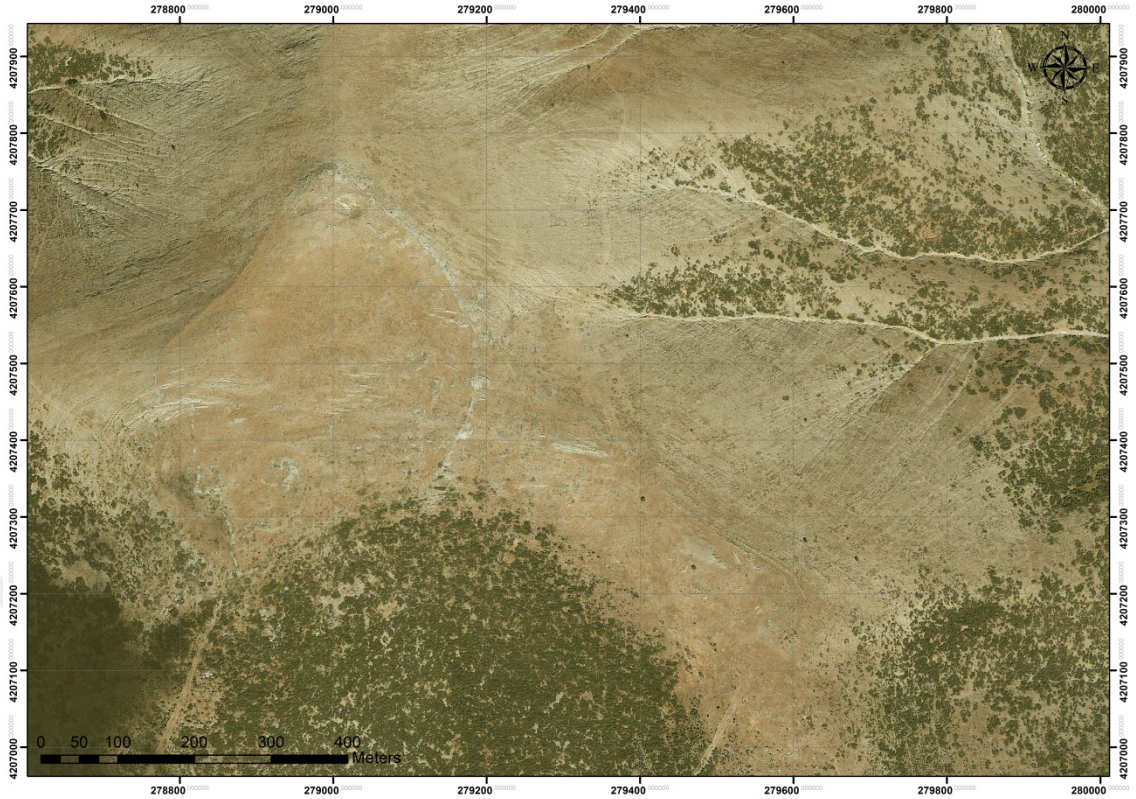
Harita 2


Konane Kale Tepe Yerleşmesi
Akyokuş Tepe
Gönen
N
W
E
S
0 312.5 625 1,250 1,875 2,500
Meters
275000
276000
277000
278000
279000
280000
281000
282000
283000
4208000
4207000
4206000
4205000
4204000
4203000

Harita 3


263000
270000
277000
284000
291000
298000
N
0 3,000 6,000 12,000
Meters
4220000
4210000
4200000
4190000
4180000
Isparta İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması
2014 Yılı Çalışma Alanları
Konane (Kale Tepe)
Seleukeia Sidera (Hisar Tepe)
Serikli Toptaş
Güneyçeri Kale Yeri

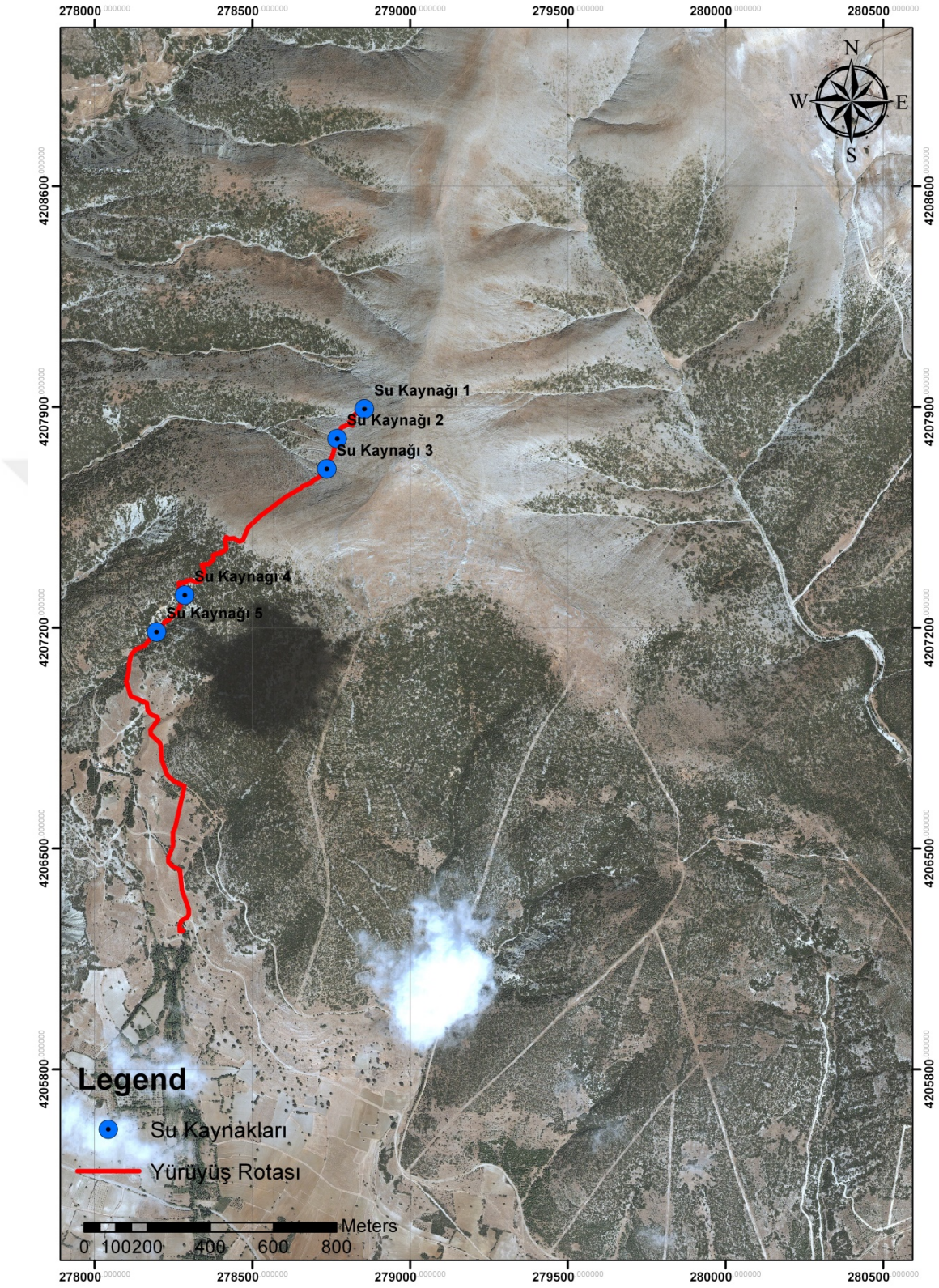
Harita 4



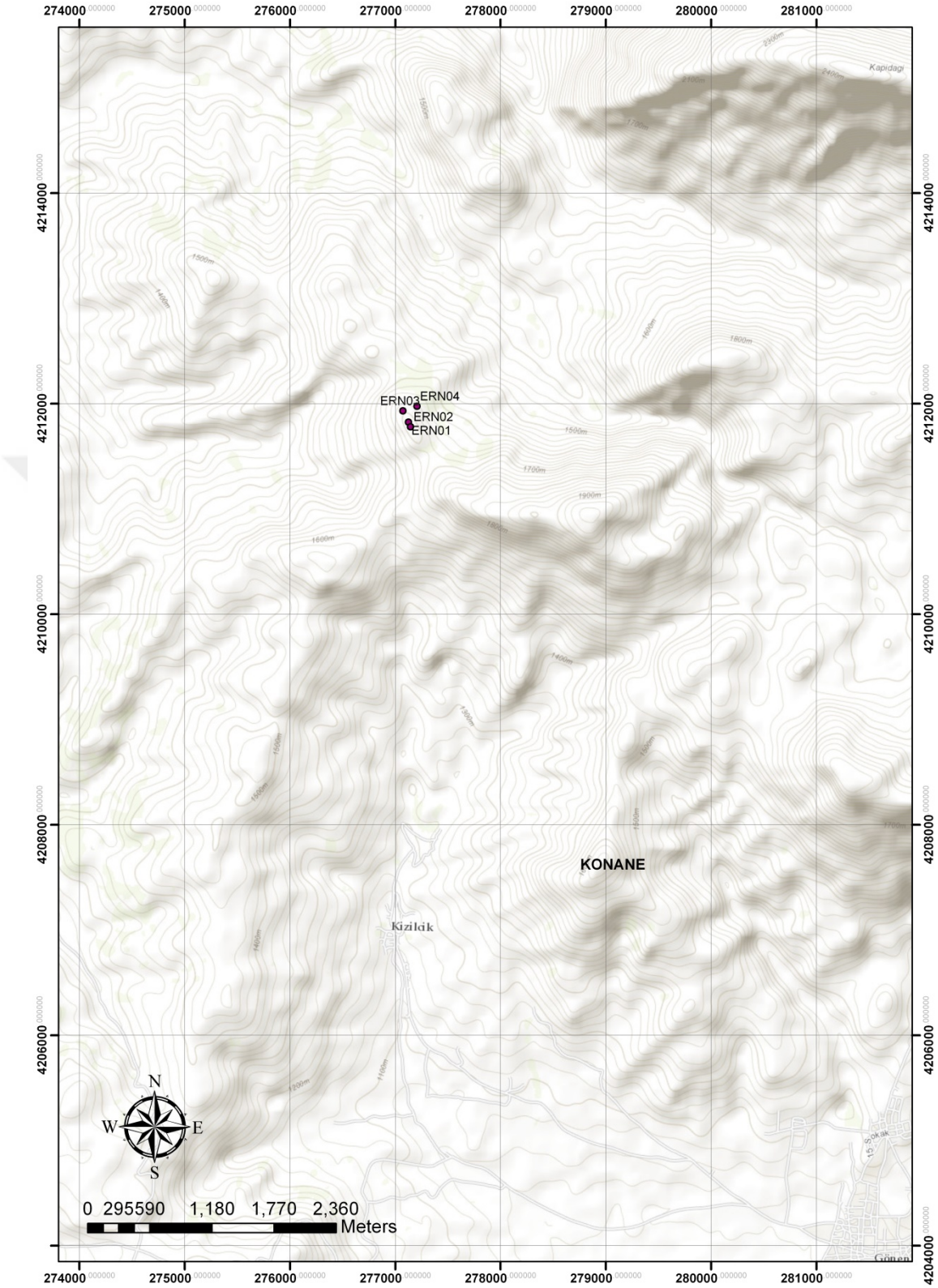
Harita 5



Harita 6


278000
278500
279000
279500
280000
280500
4208600
4207900
4207200
4206500
4205800
N
W
E
S
Su Kaynağı 1
Su Kaynağı 2
Su Kaynağı 3
Su Kaynağı 4
Su Kaynağı 5
Legend
Su Kaynakları
Yürüyüş Rotası
Meters
0 100200 400 600 800

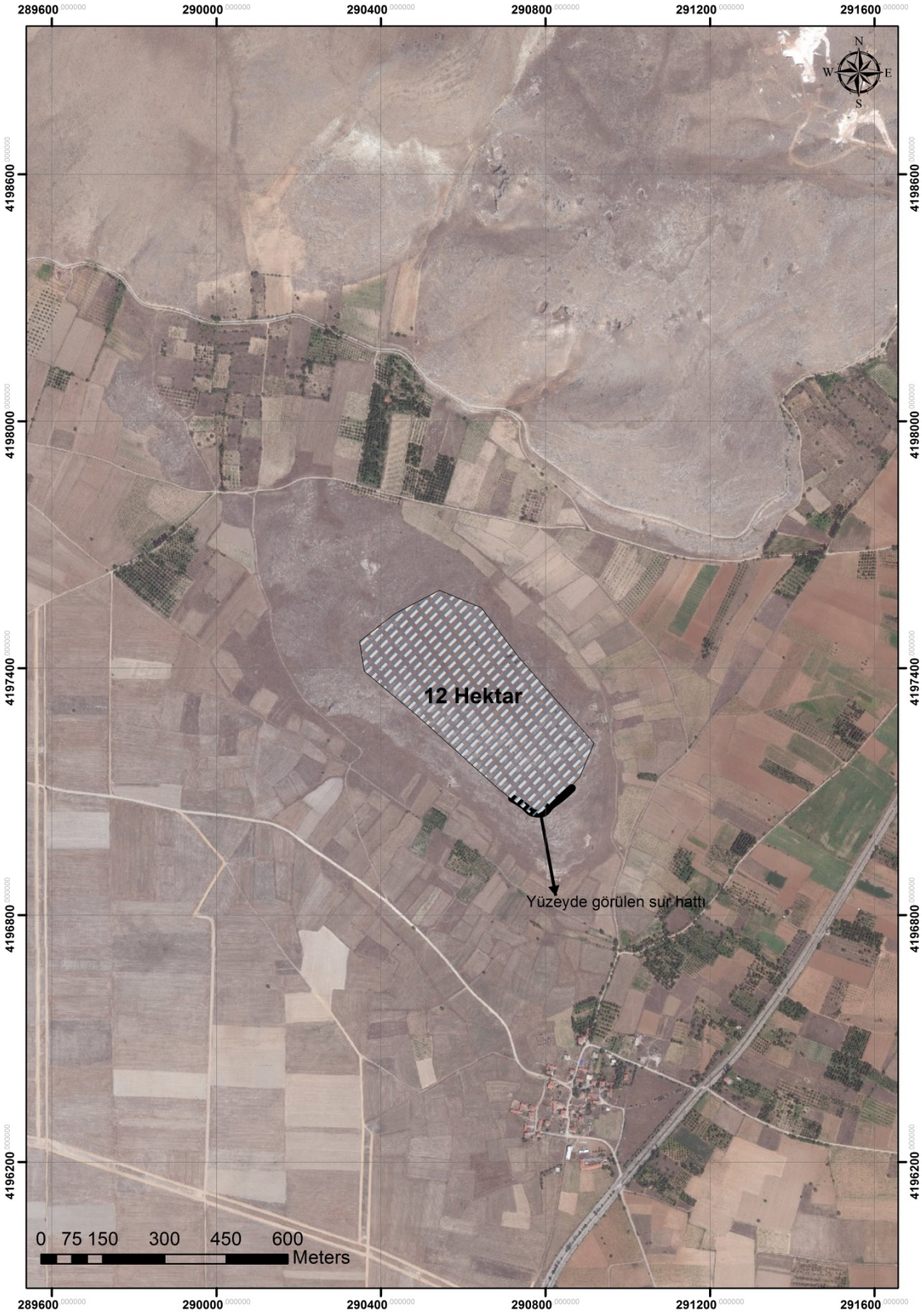
Harita 7


274000
275000
276000
277000
278000
279000
280000
281000
4214000
4212000
4210000
4208000
4206000
4204000
Kapidagi
ERN03
ERN04
ERN02
ERN01
KONANE
Kizilcik
N
W
E
S
0 295590 1,180 1,770 2,360
Meters

Harita 8


278000
279000
280000
281000
282000
283000
284000
285000
4212000
4210000
4208000
4206000
4204000
4202000
ST003
ST004
ST005
ST002
ST001
ST006
IAS052
N
0 280560 1,120 1,680 2,240
Meters

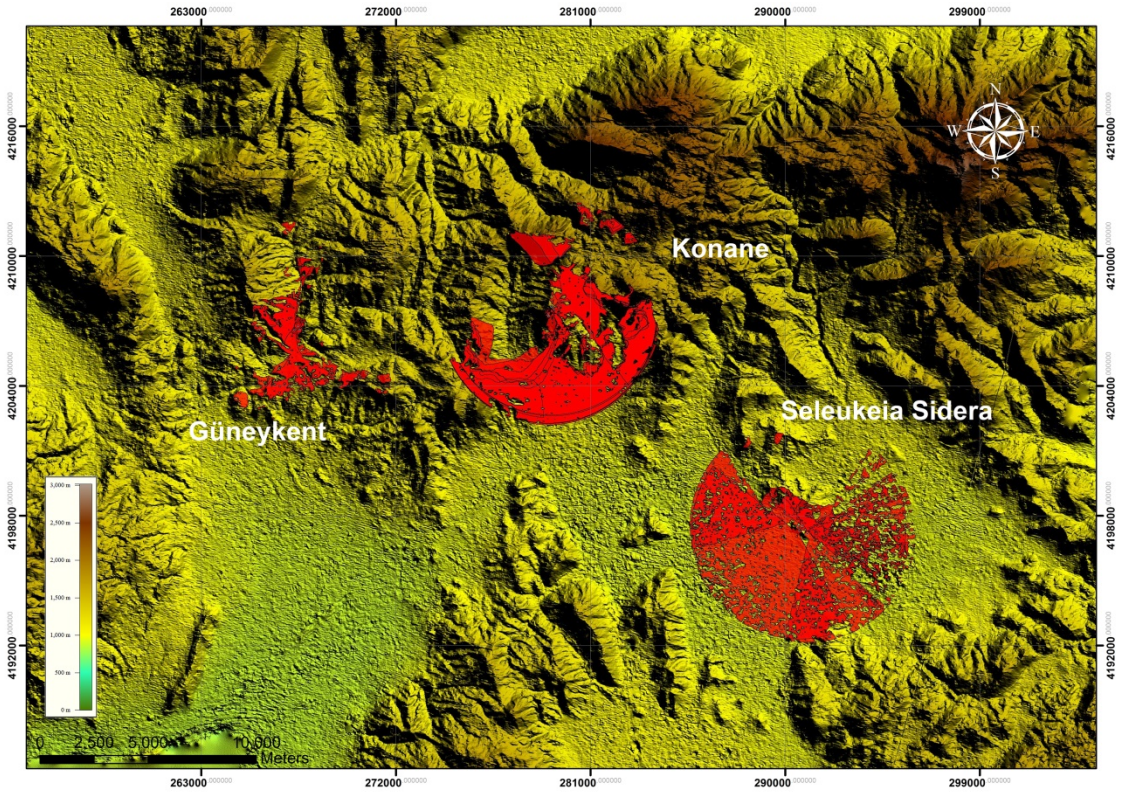
Harita 9


289600
290000
290400
290800
291200
291600
4198600
4198000
4197400
4196800
4196200
N
W
E
S
12 Hektar
Yüzeyde görülen sur hattı
0 75 150 300 450 600
Meters

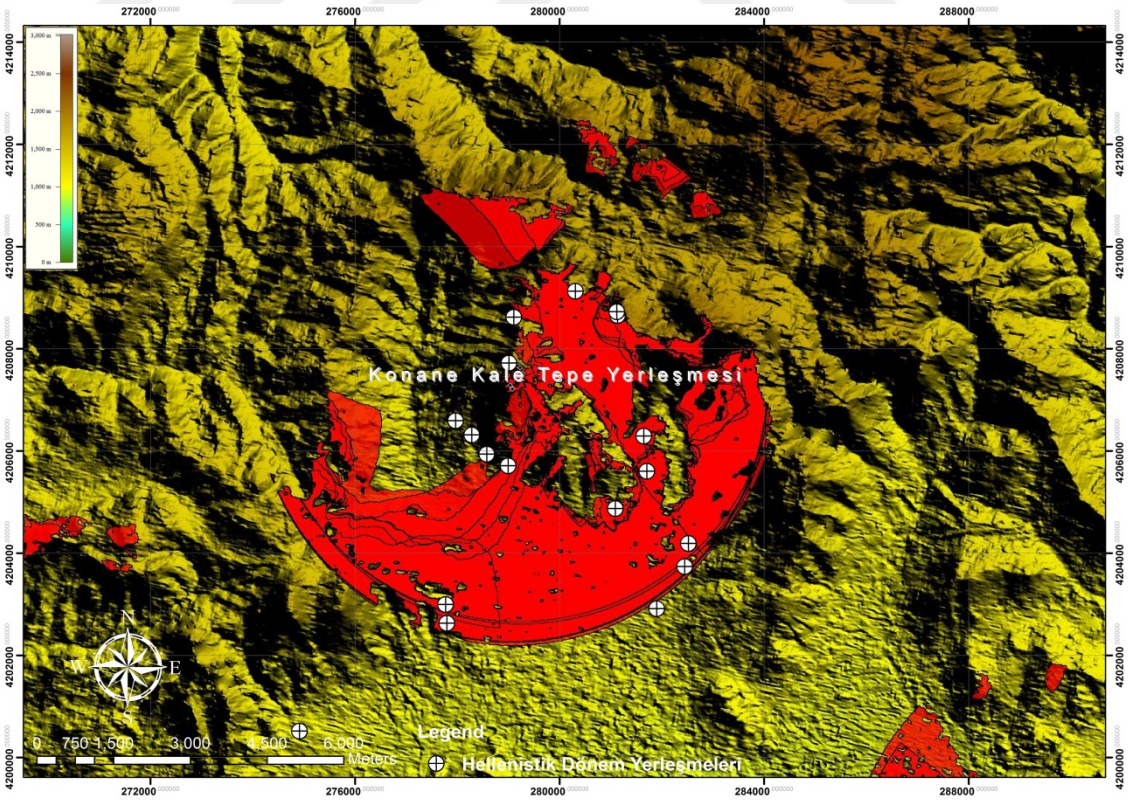
Harita 10


289100
290000
290900
291800
292700
4200000
4199000
4198000
4197000
4196000
4195000
4194000
SLD004
SLD003
SLD002
SLD001
Legend
Seramik Genel Dağılım
Toplam
11
23
27
39
N
0 205 410 820 1,230 1,640
Meters

Harita 11



Harita 12

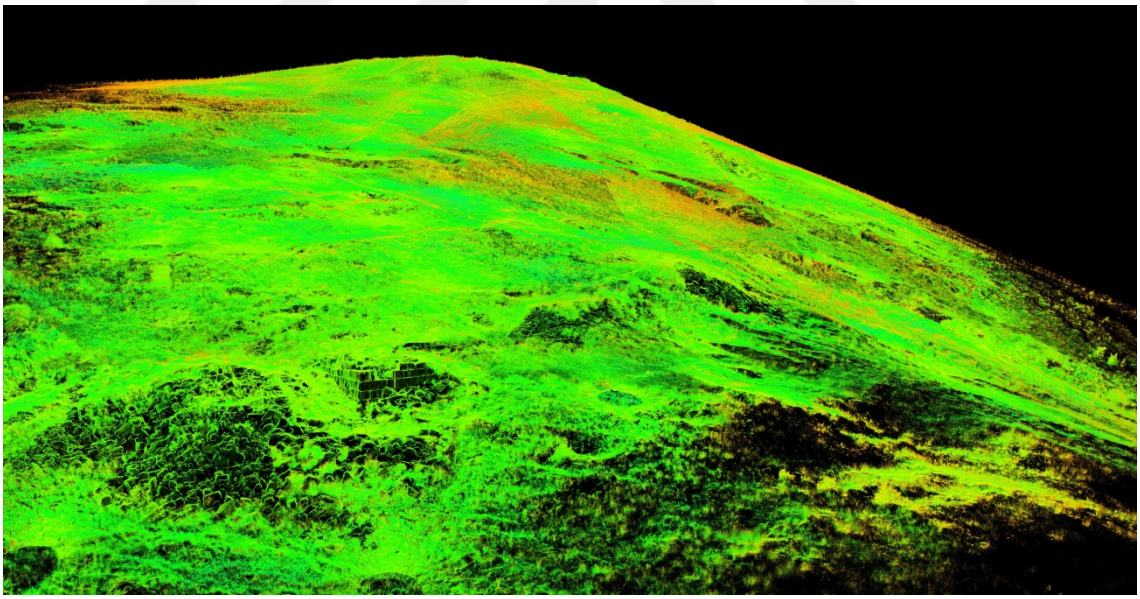


Harita 13

RESİMLER



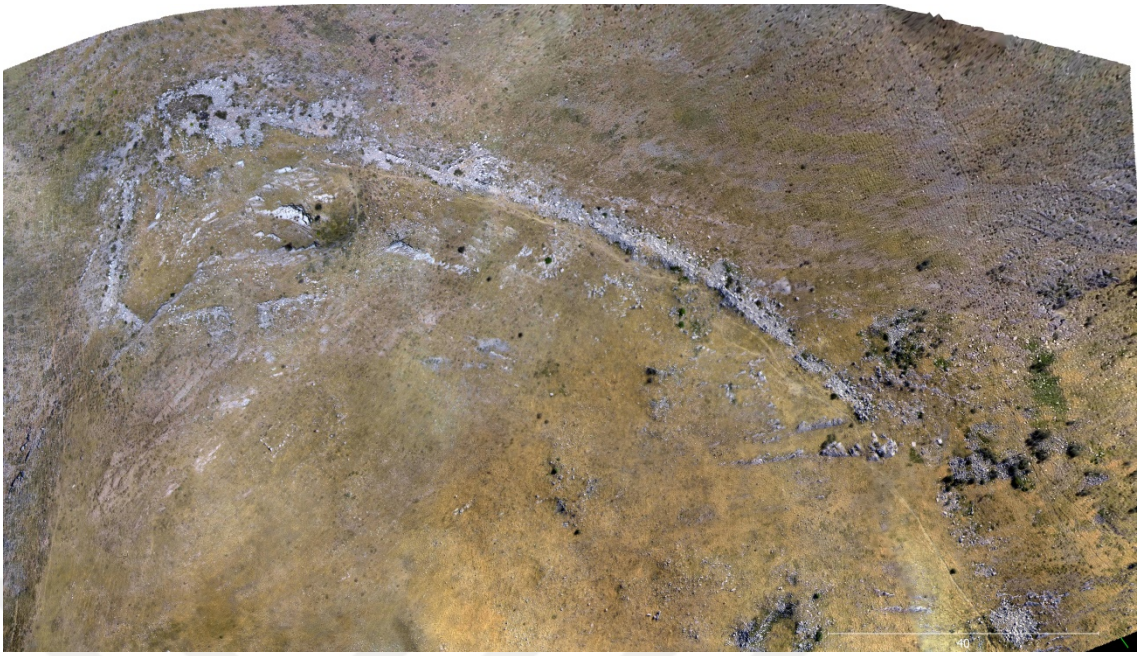
Resim 1



Resim 2



Resim 3



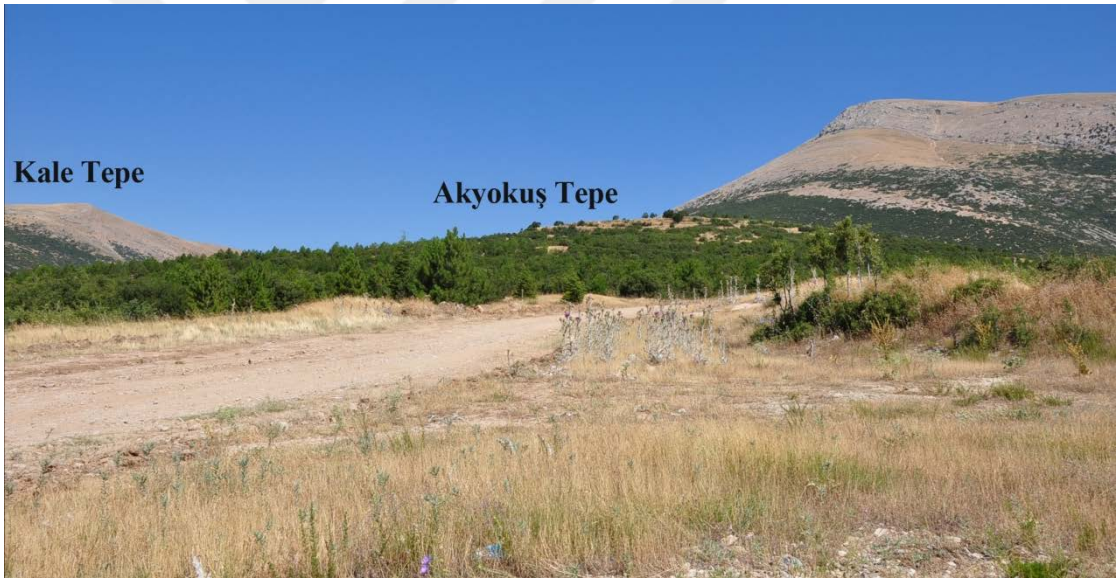
Resim 4



Resim 4a



Resim 5



Resim 6



Resim 7



Resim 8



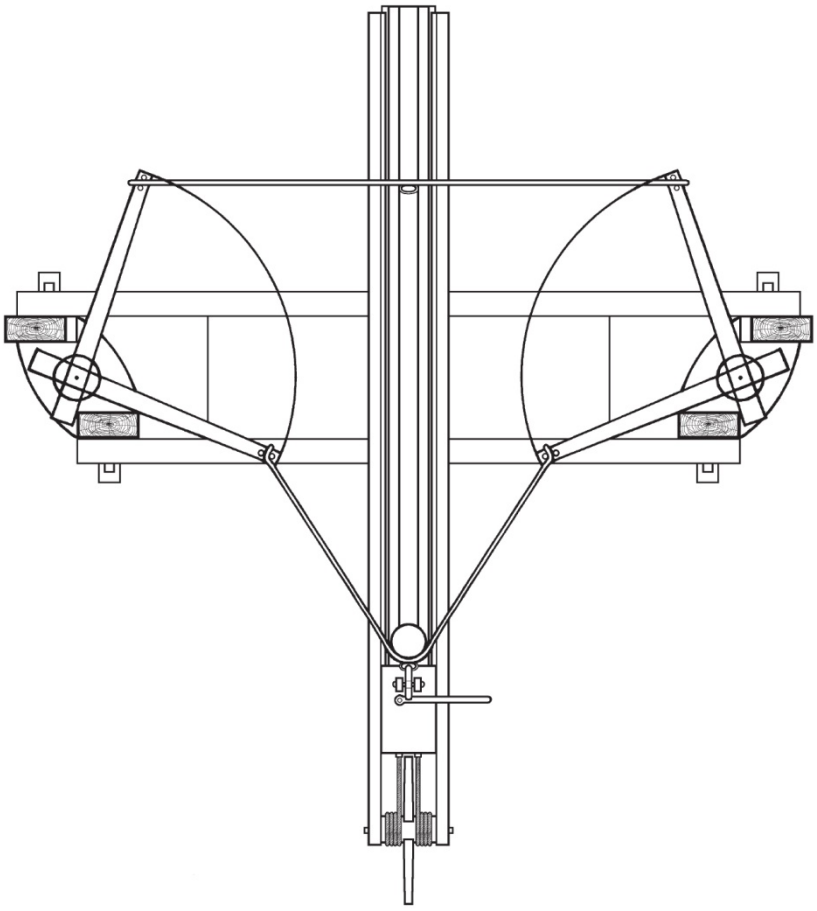
Resim 9



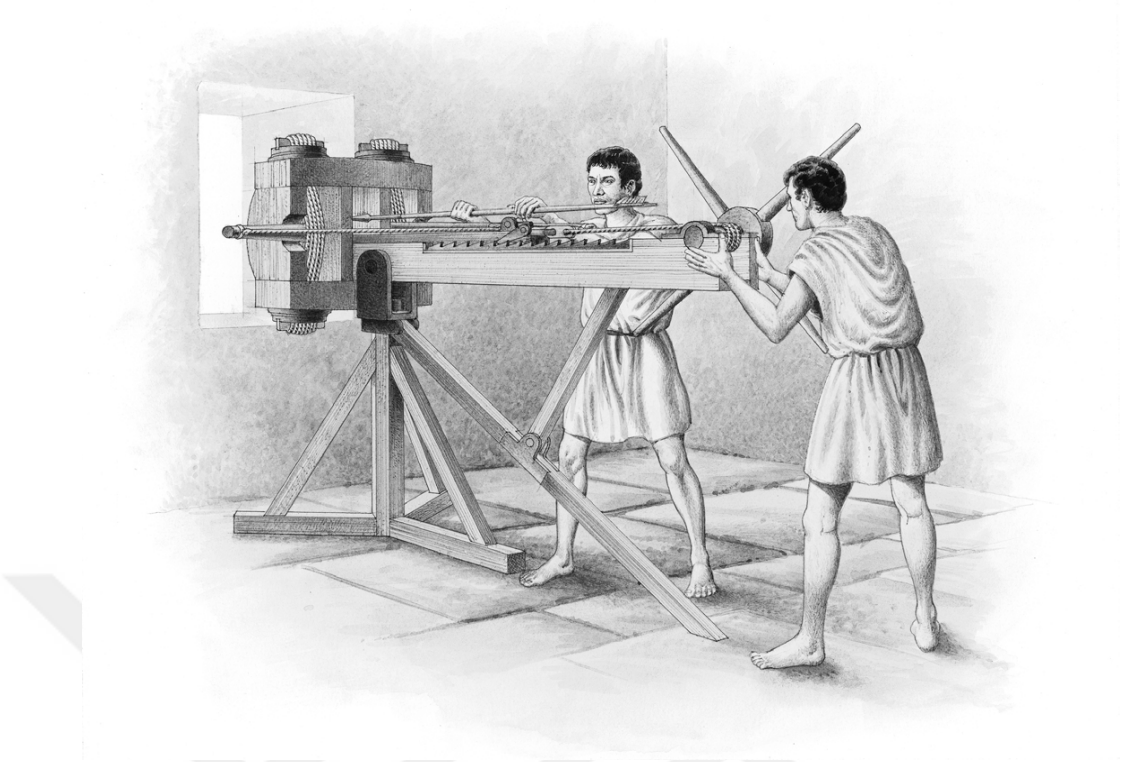
Resim 10



Resim 11



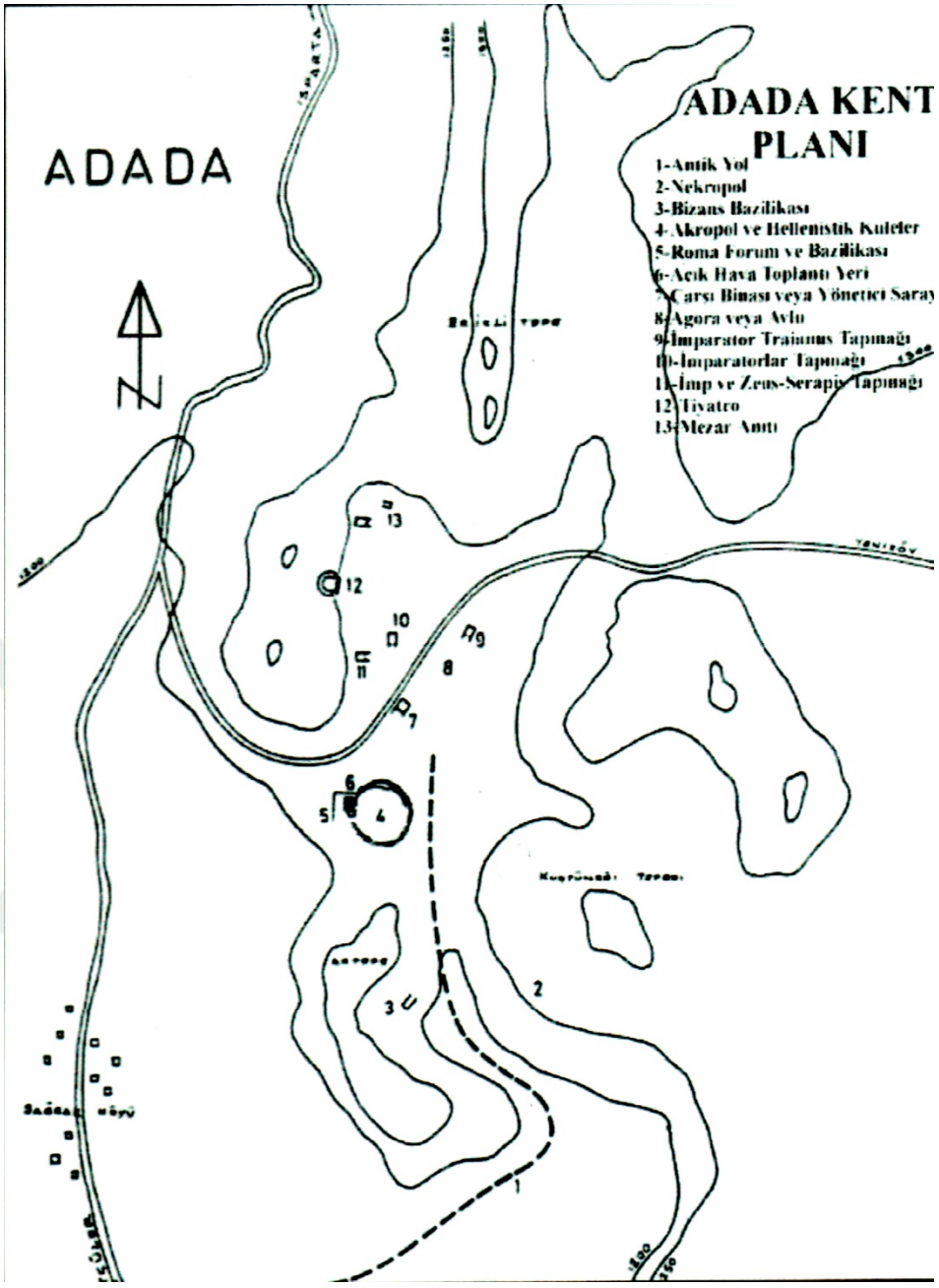
Resim 12



Resim 13



Resim 14


ADADA
ADADA KENT PLANI
1-Antik Yol
2-Nekropol
3-Bizans Bazilikası
4-Akropol ve Hellenistik Kuleler
5-Roma Forum ve Bazilikası
6-Acık Hava Toplantı Yeri
7-Carsı Binası veya Yönetici Sarayı
8-Agora veya Avlu
9-İmparator Trajanus Tapınağı
10-İmparatorlar Tapınağı
11-İmp ve Zeus-Serapis Tapınağı
12-Tiyatro
13-Mezar Anıtı
N

Resim 15



Resim 16



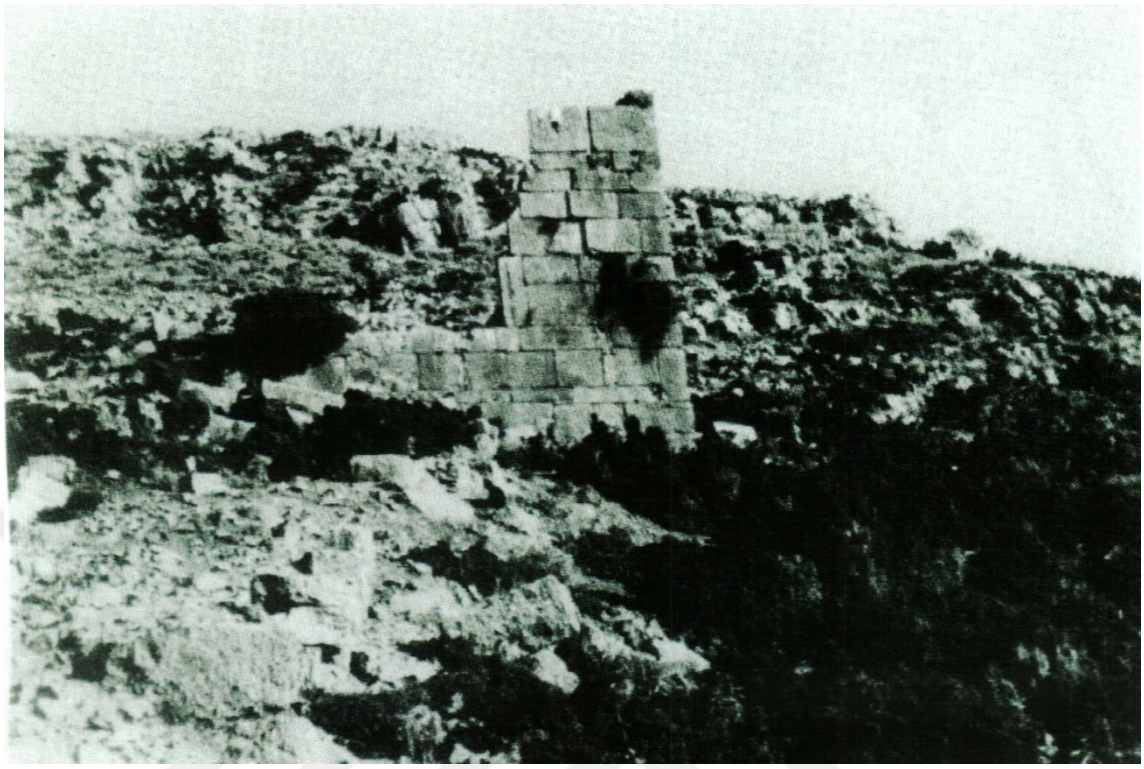
Resim 17



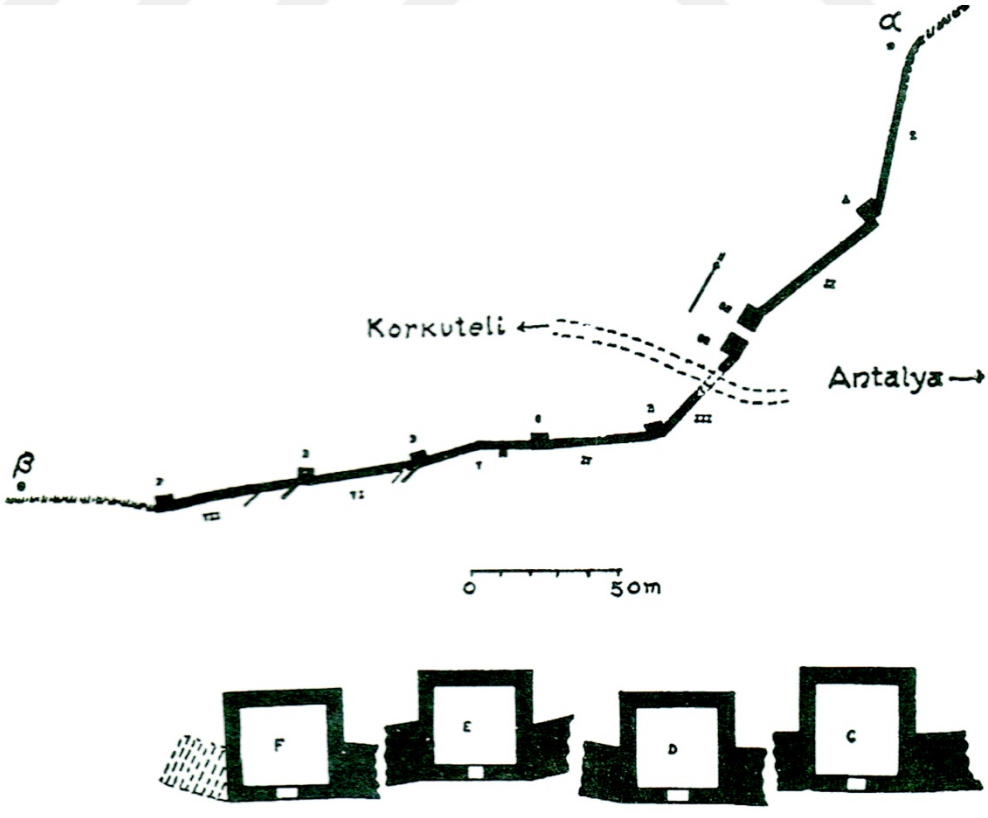
Resim 18



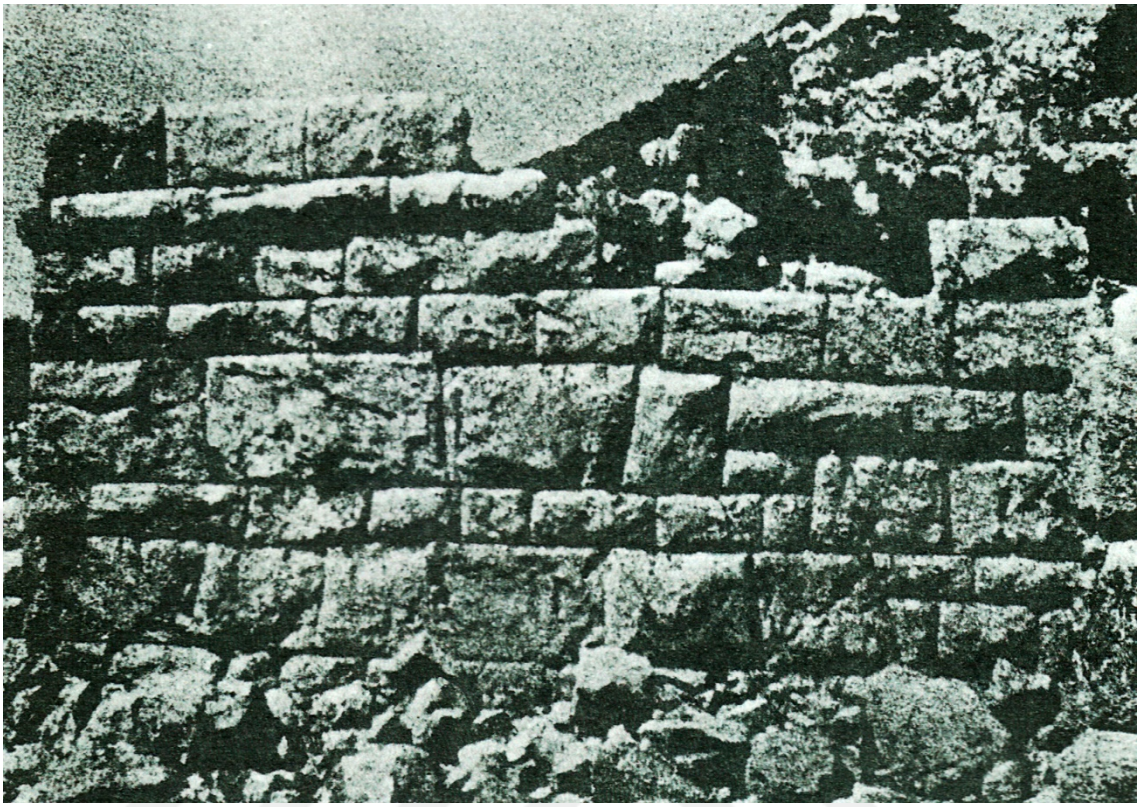
Resim 19



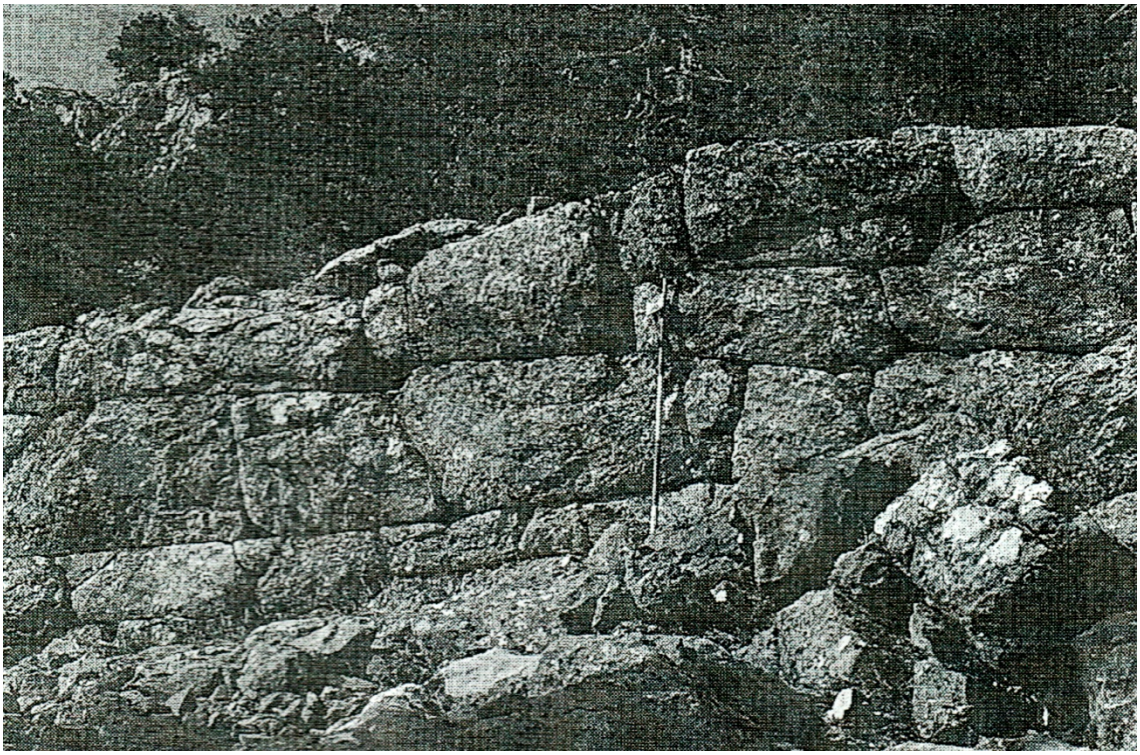
Resim 20



Resim 21



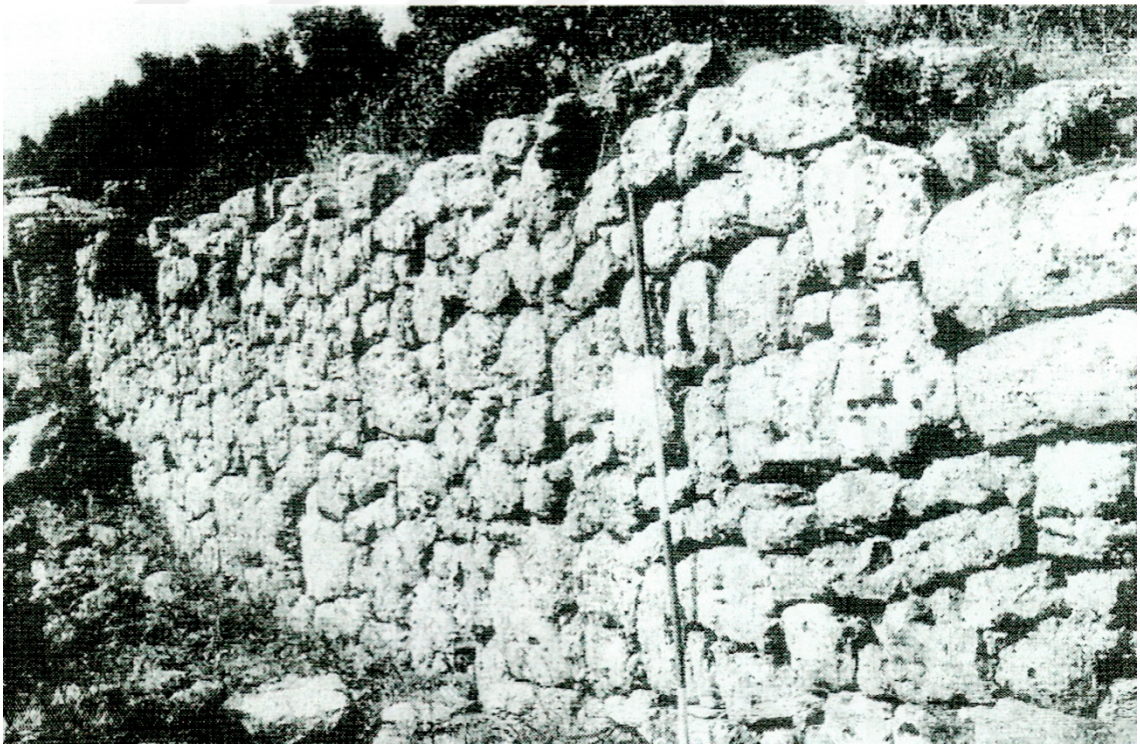
Resim 22



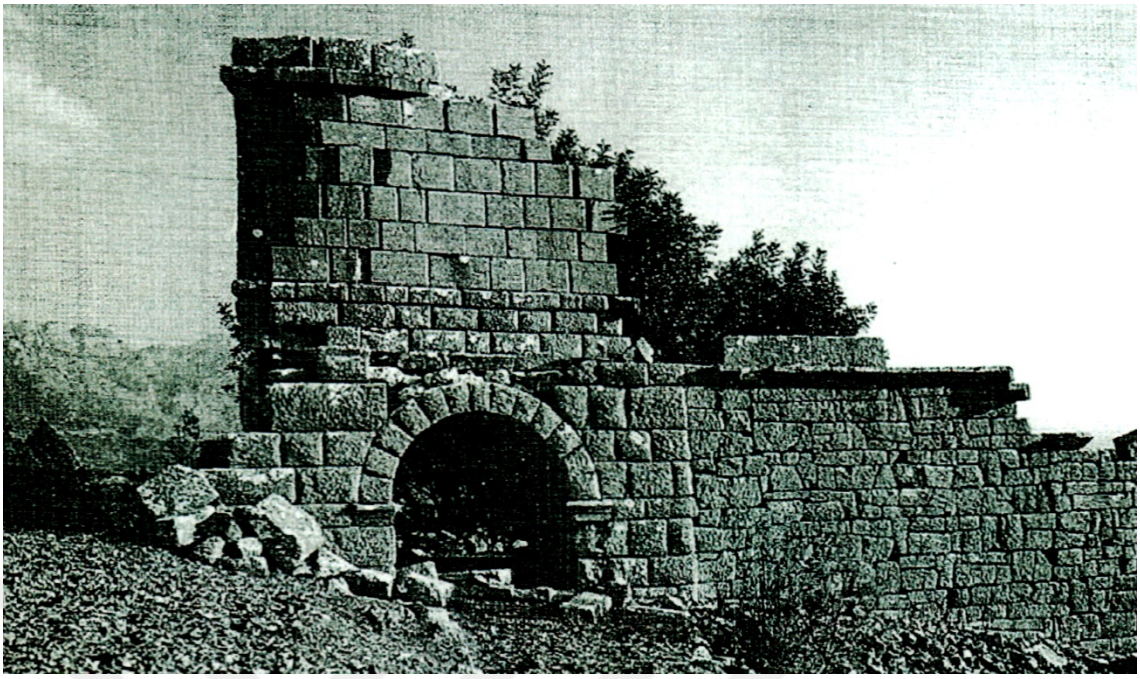
Resim 23



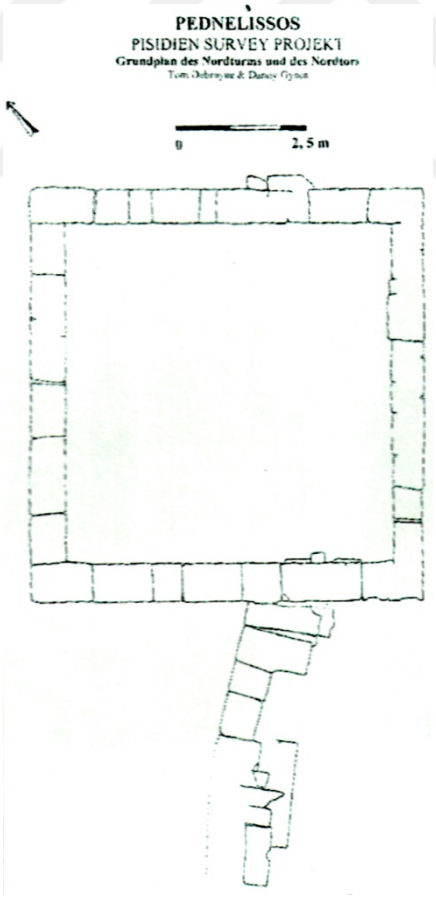
Resim 24



Resim 25



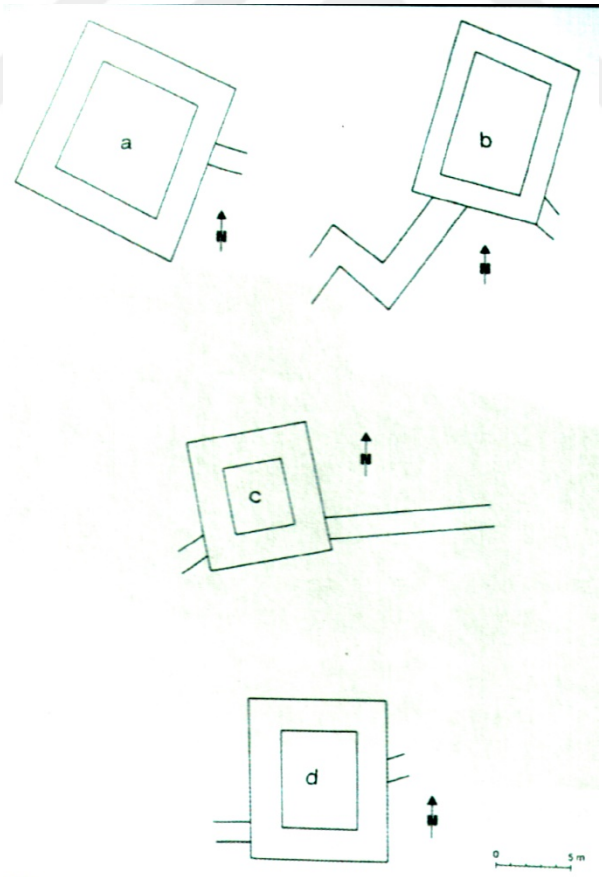
Resim 26



Resim 27



Resim 28



Resim 29



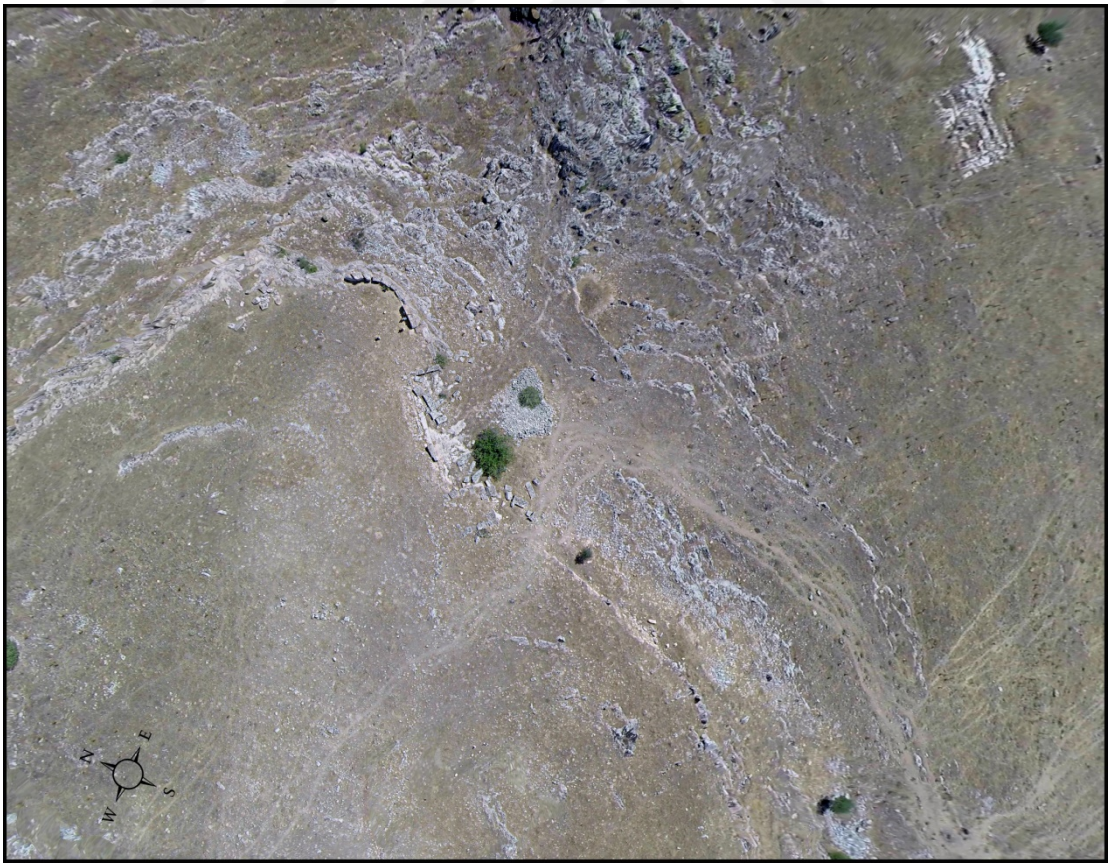
Resim 30



Resim 31



Resim 32



Resim 33



Resim 34



Resim 35



Resim 36



Resim 37



Resim 38



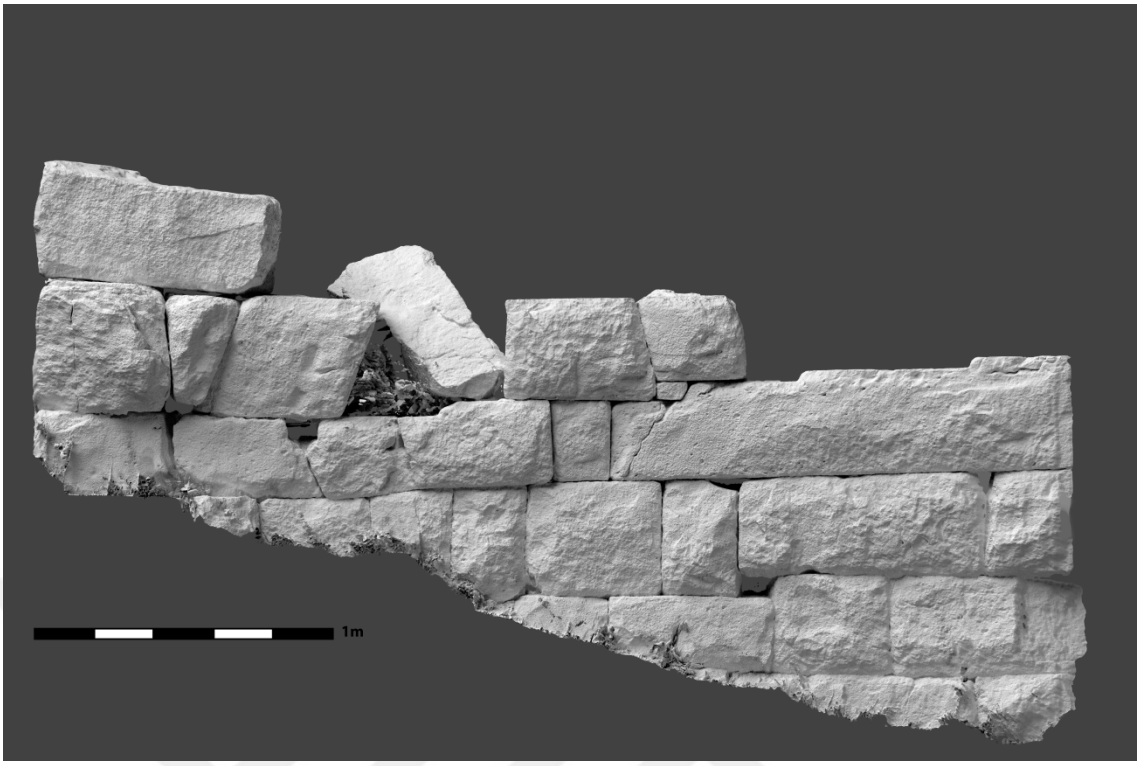
Resim 39



Resim 40



Resim 41



Resim 42



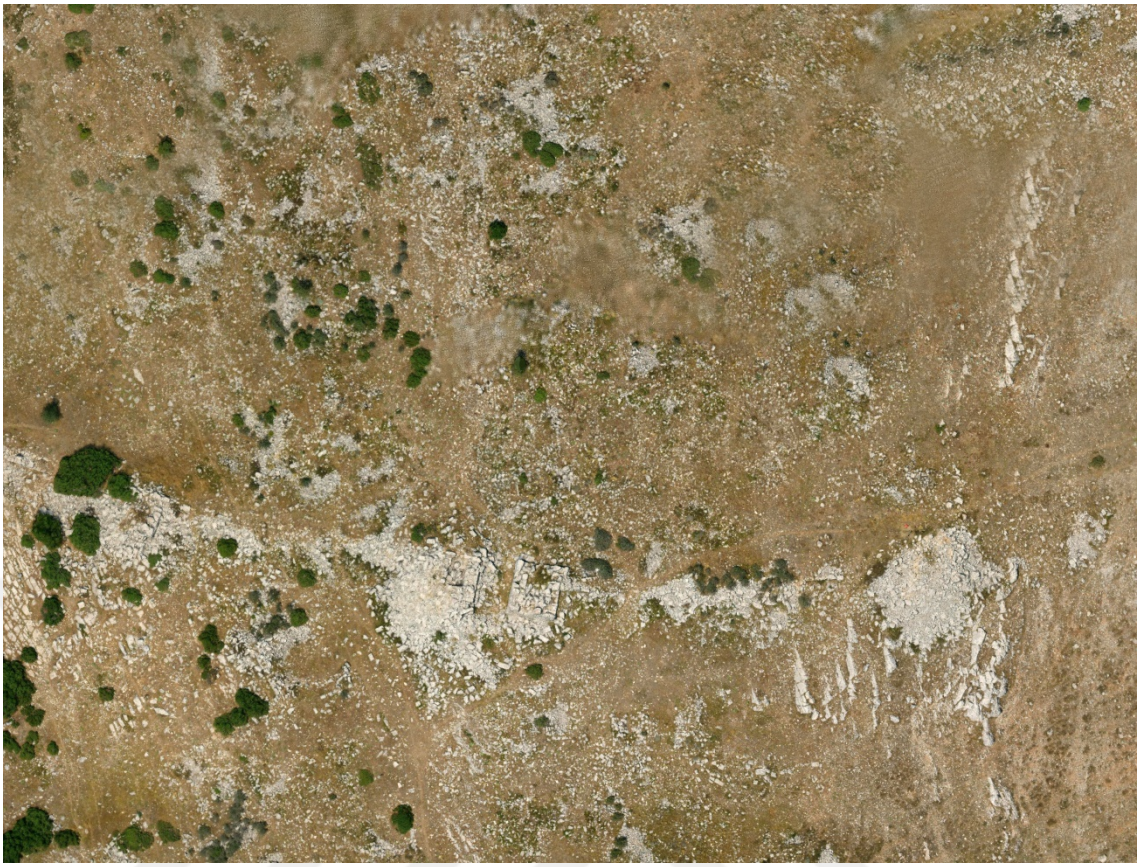
Resim 43



Resim 44



Resim 45



Resim 46



Resim 47



Resim 48



Resim 49



Resim 50



Resim 51



Resim 52



Resim 53



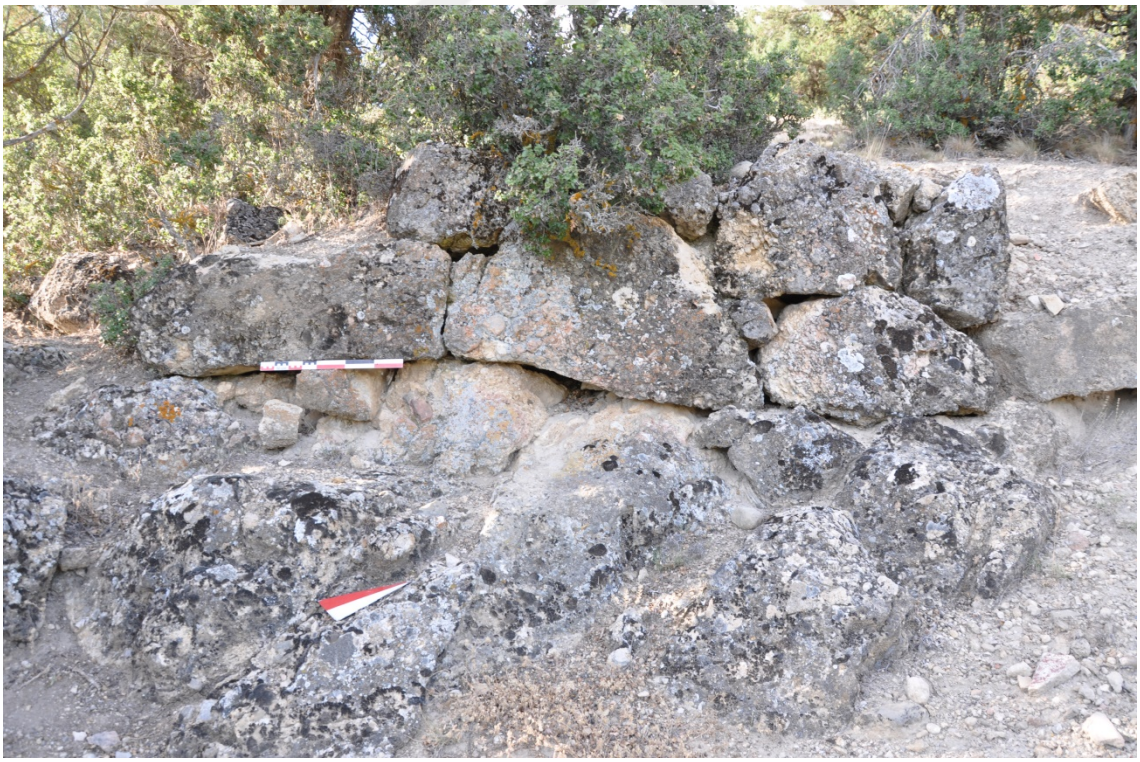
Resim 54



Resim 55



Resim 56



Resim 57



Resim 58



Resim 59



Resim 60



Resim 61



Resim 62



Resim 63



Resim 64



Resim 65



Resim 66



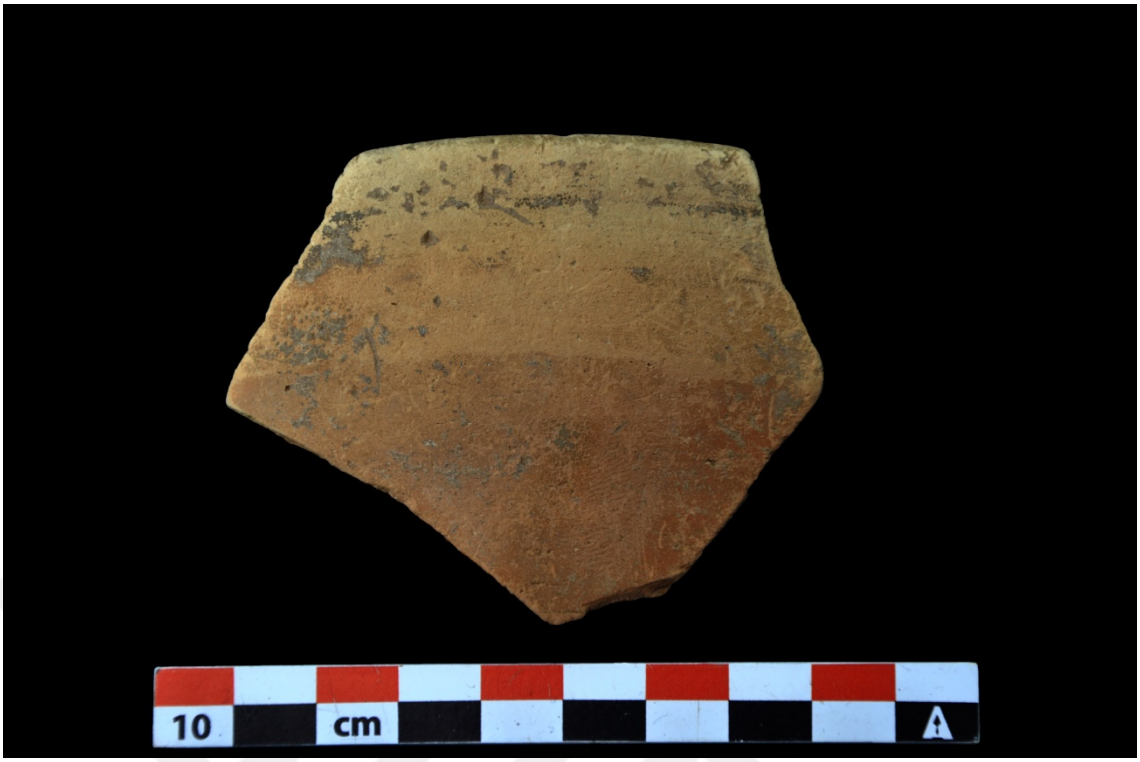
Resim 67



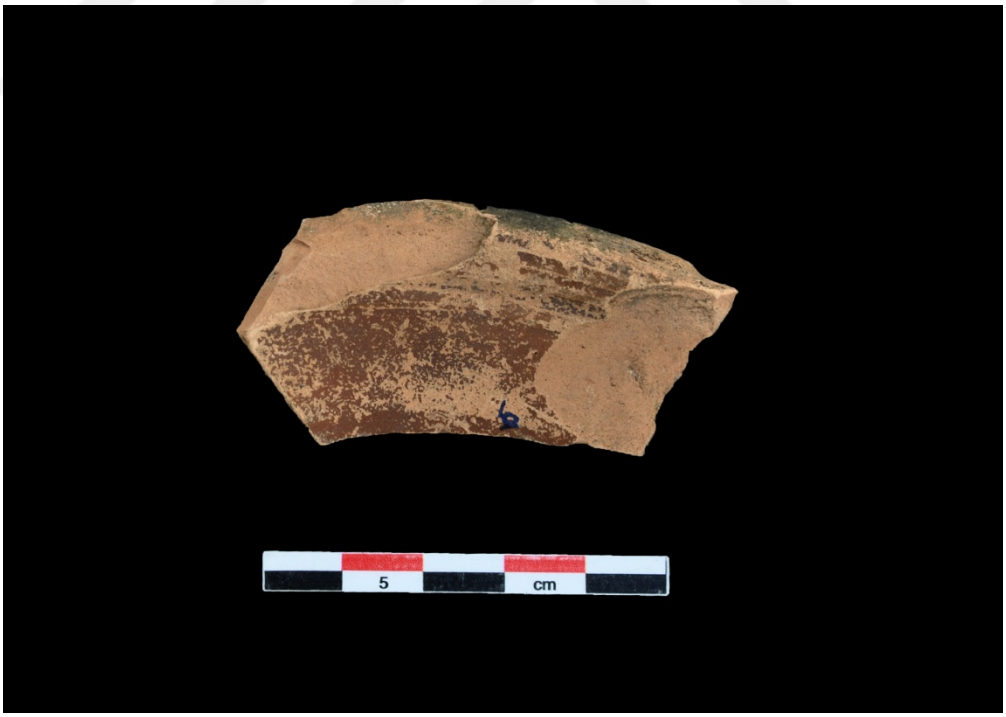
Resim 68



Resim 69



Resim 70



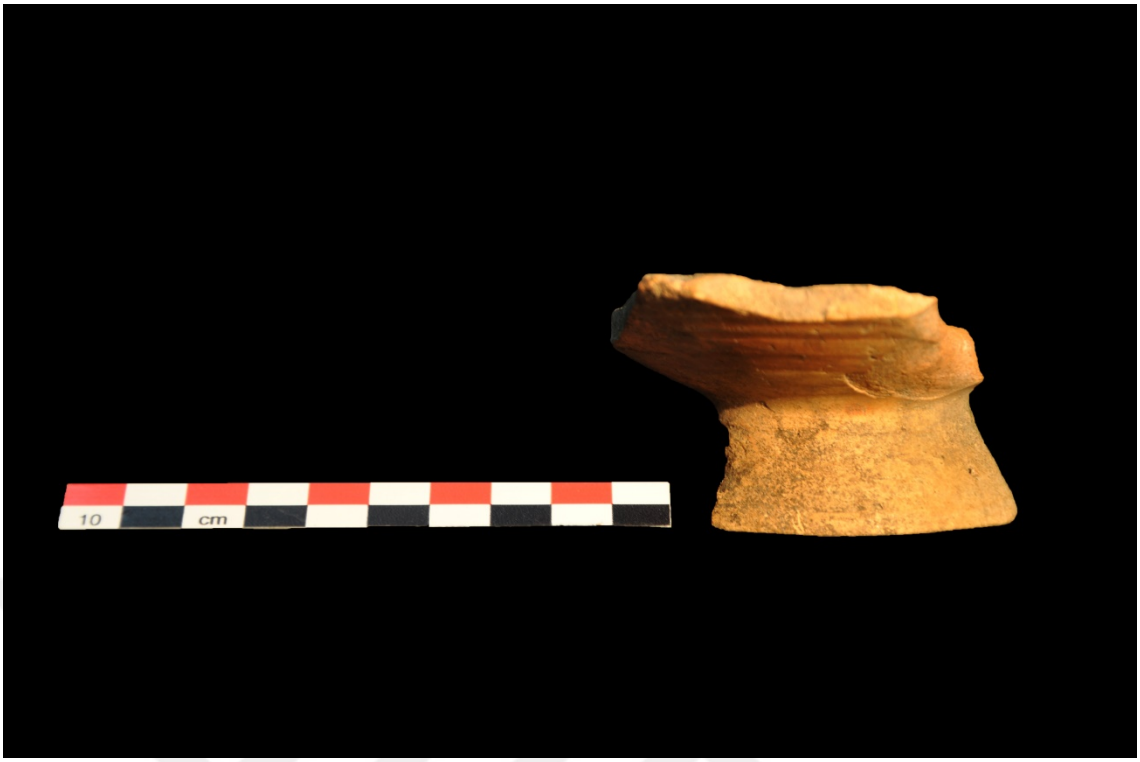
Resim 71



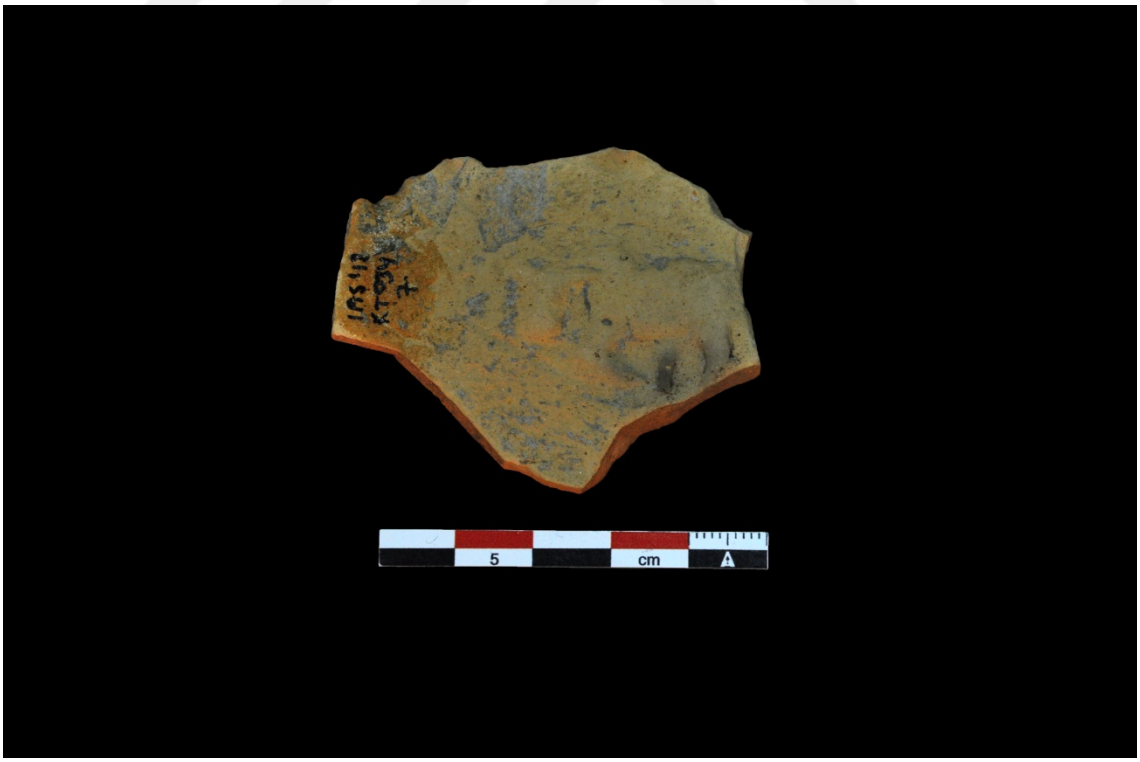
Resim 72



Resim 73



Resim 74



Resim 75



Resim 76



Resim 77



Resim 78



Resim 79



Resim 80



Resim 81



Resim 82



Resim 83

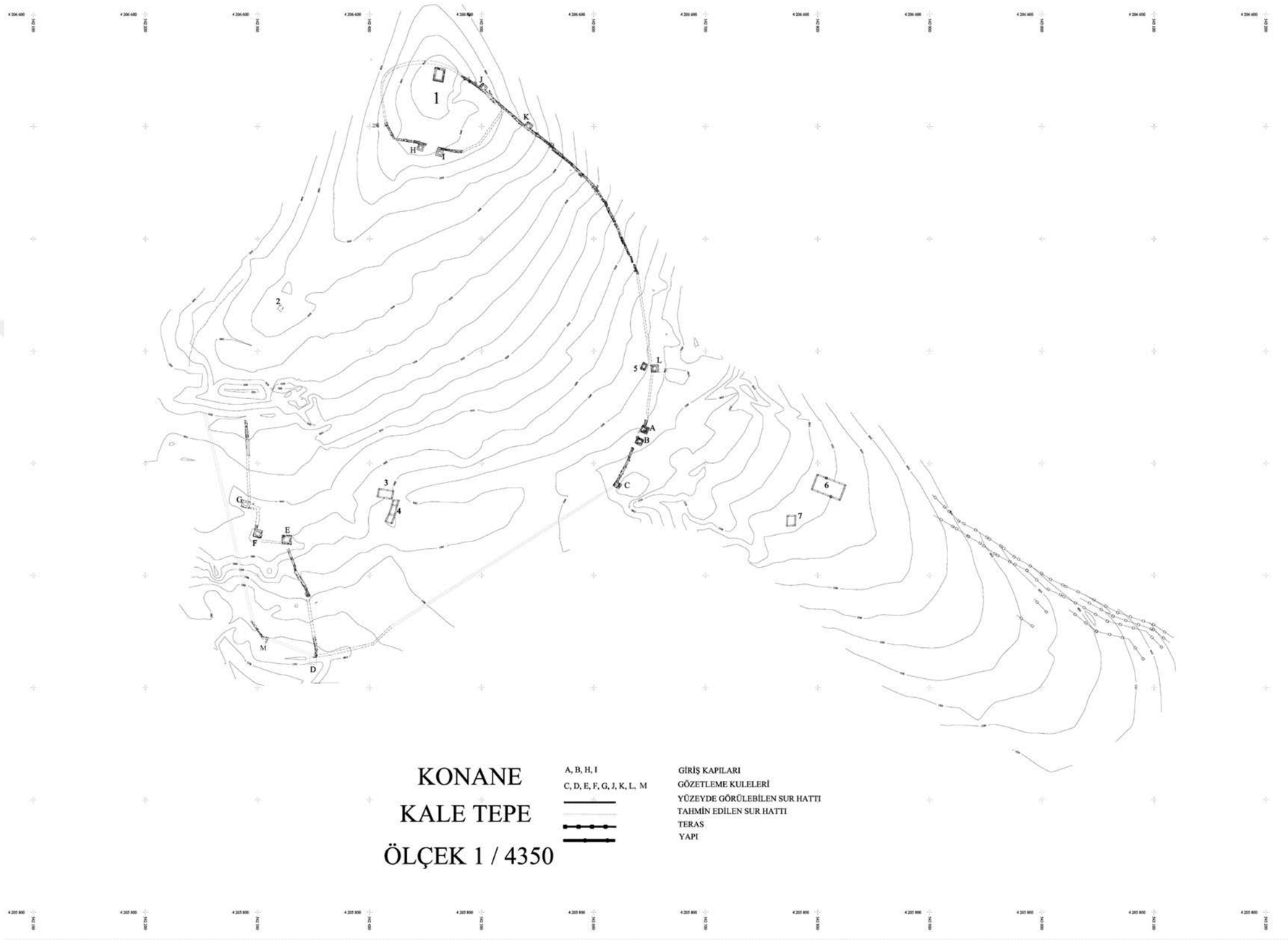


Resim 84

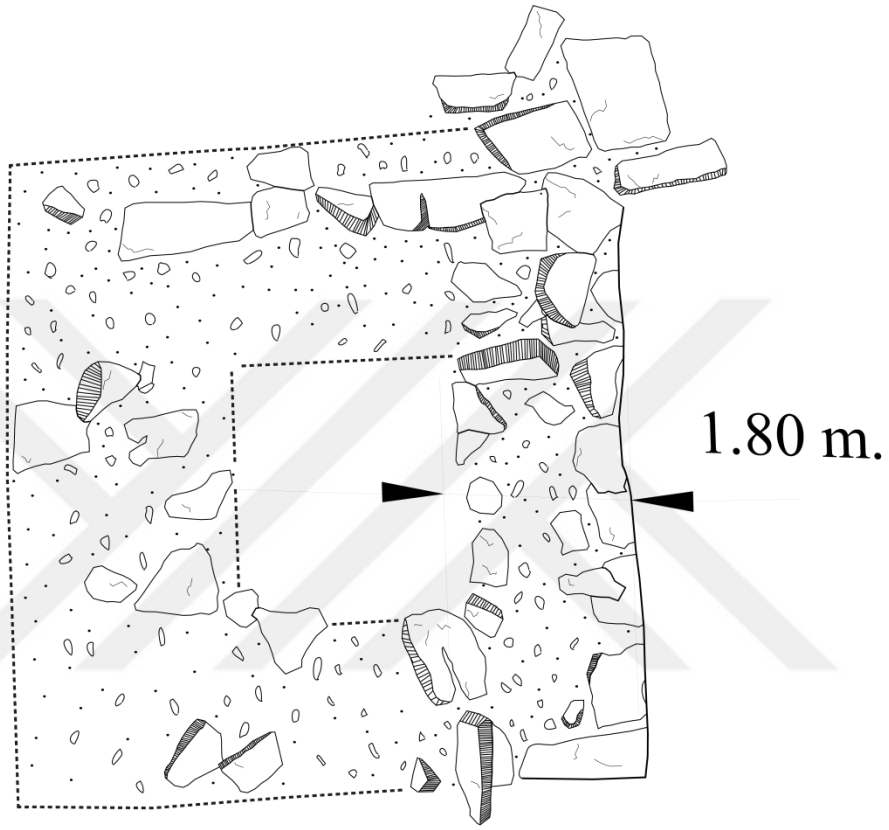


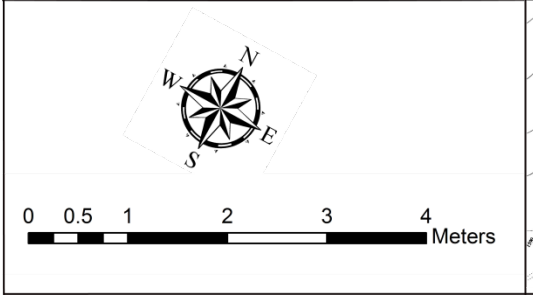
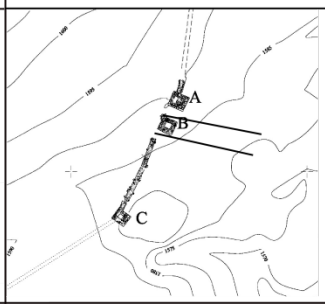
Resim 85

FİGÜRLER

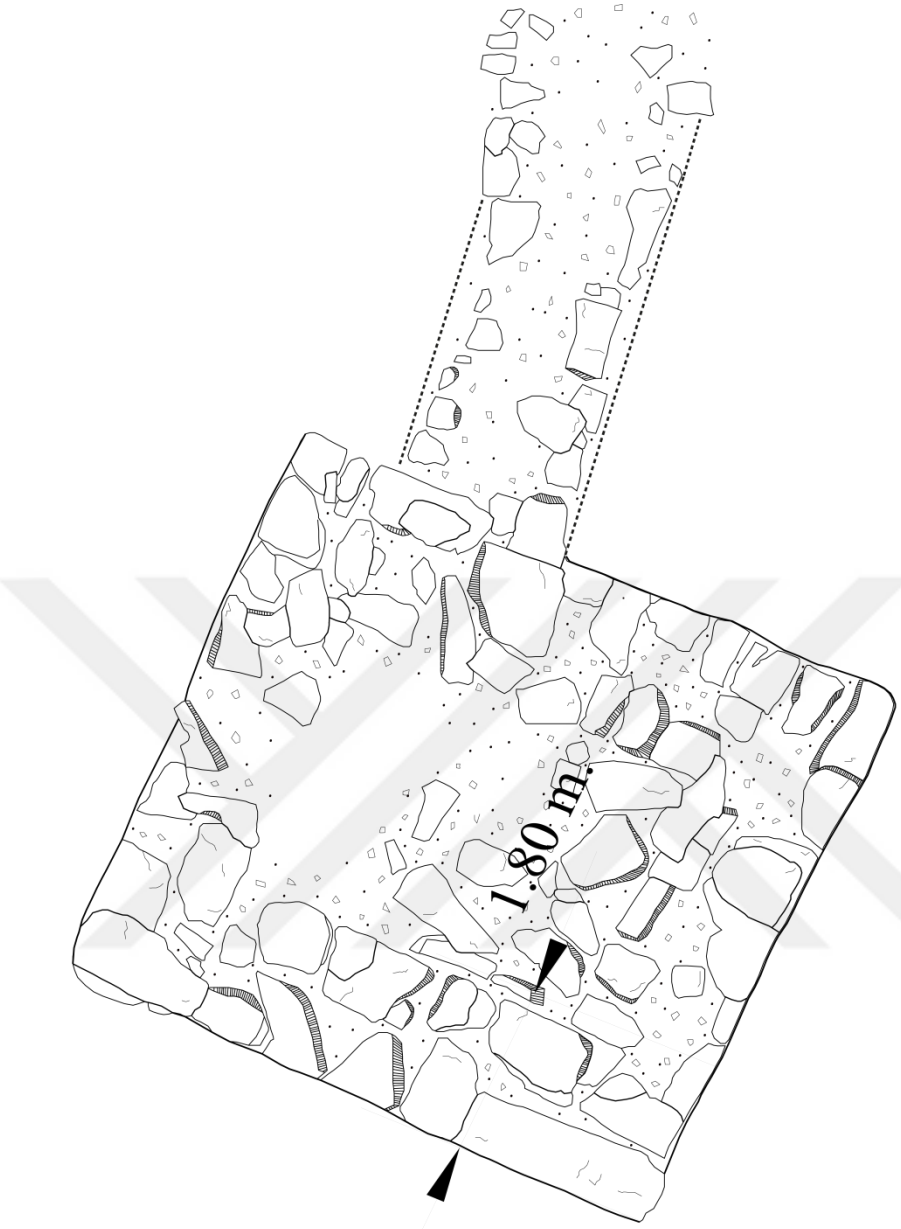

1
2
3
4
5
6
7
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
KONANE
KALE TEPE
ÖLÇEK 1 / 4350
A, B, H, I
GİRİŞ KAPILARI
C, D, E, F, G, J, K, L, M
GÖZETLEME KULELERİ
YÜZEYDE GÖRÜLEBİLEN SUR HATTI
TAHMİN EDİLEN SUR HATTI
TERAS
YAPI

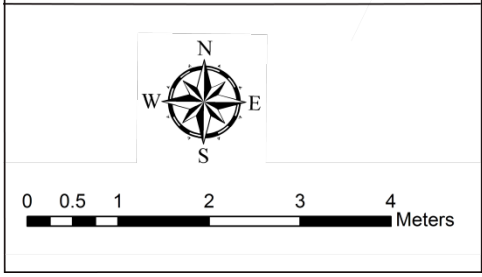
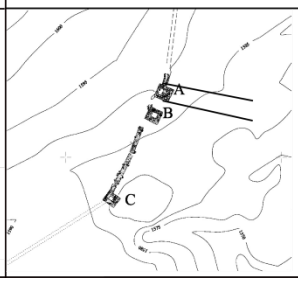
Figür 1



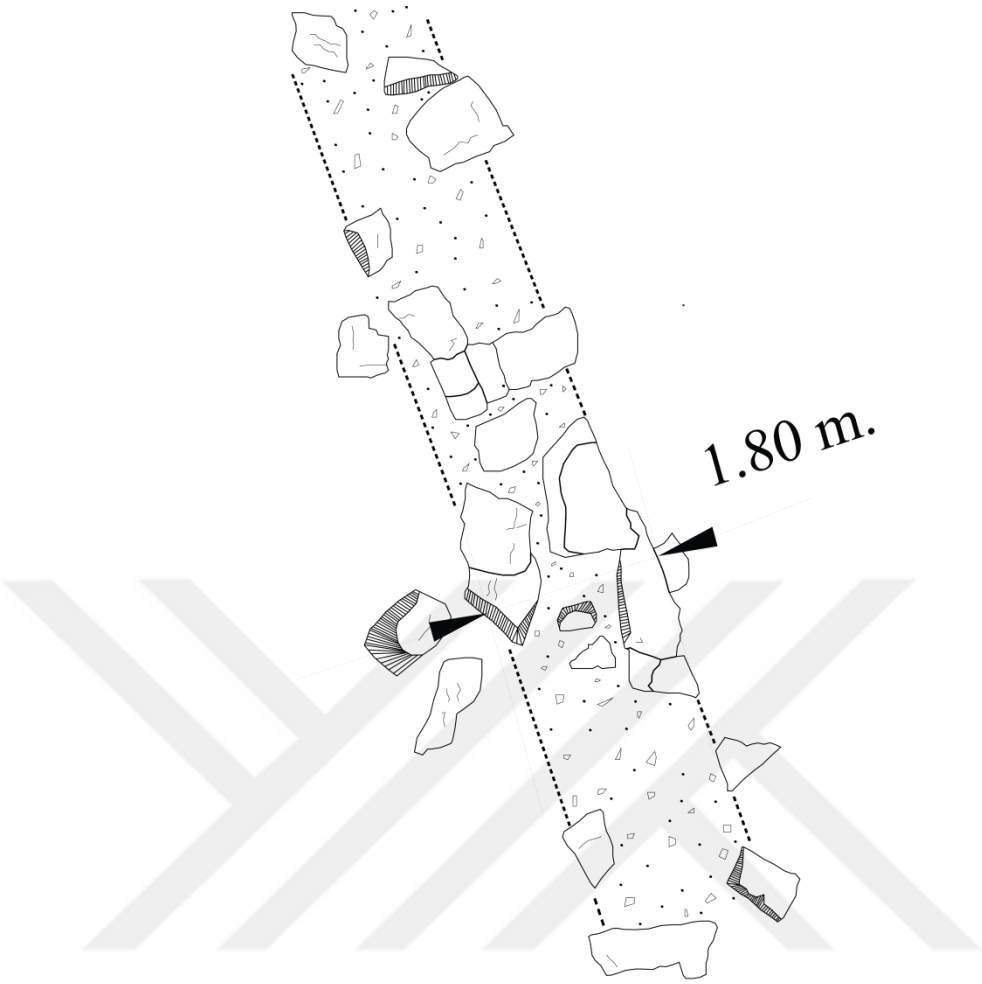
Plan Çizim No: 39 (B giriş kapısı)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Doğu Yamacı
	

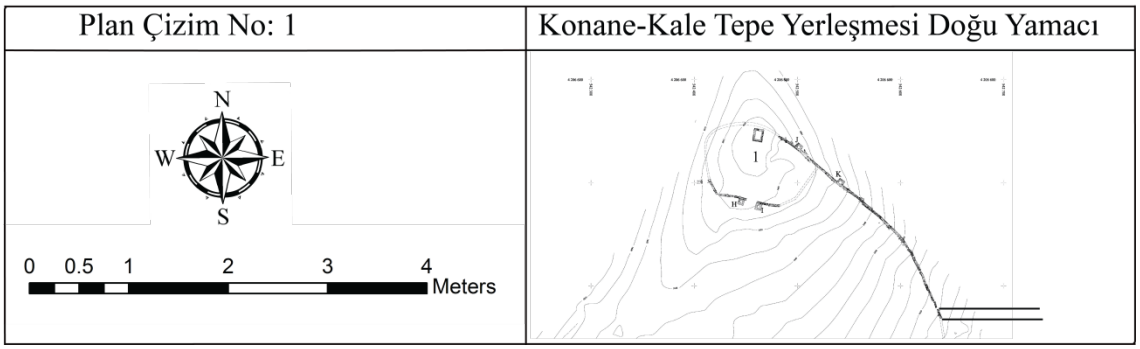
Figür 2



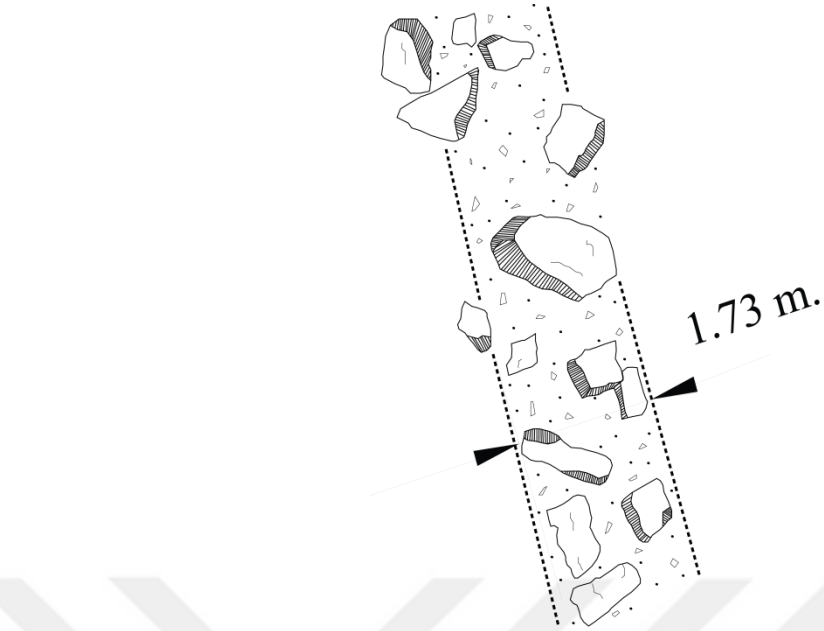
Plan Çizim No: 40 (A giriş kapısı)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Doğu Yamacı
	

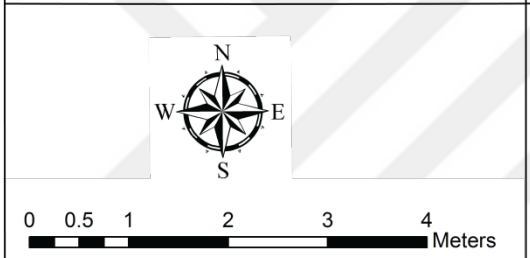
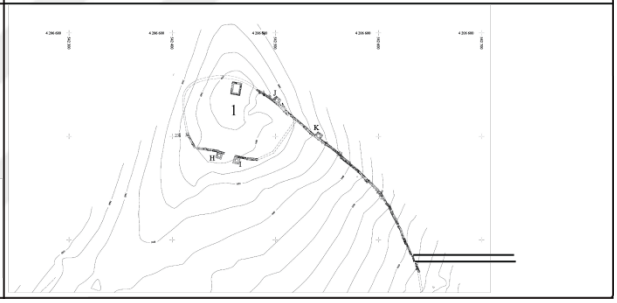
Figür 3


1.80 m.

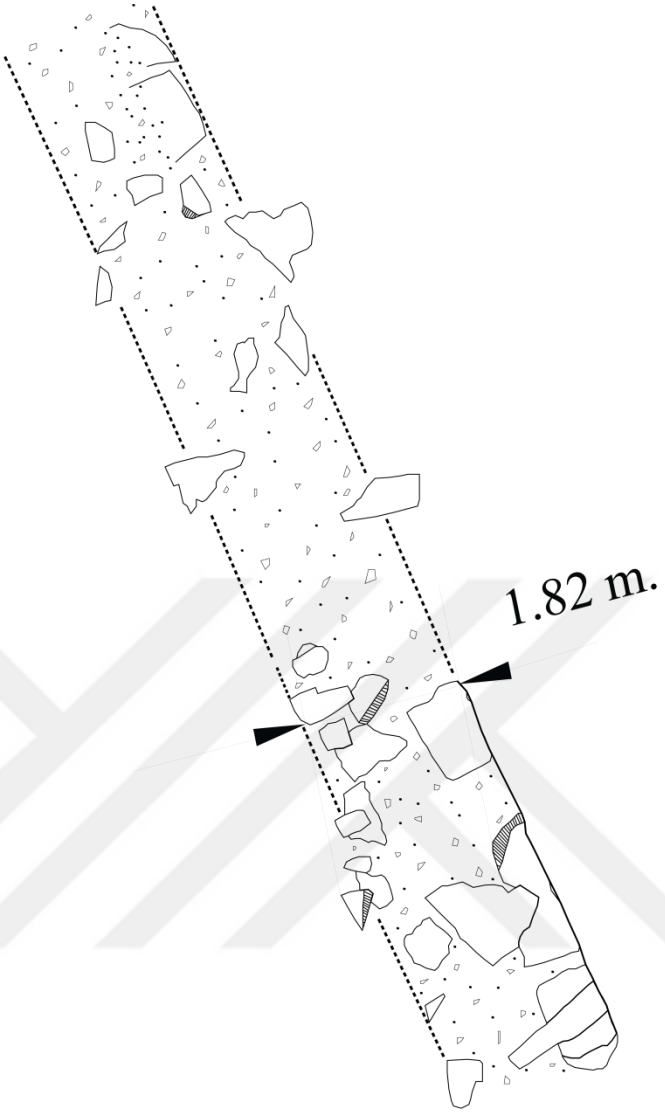

Plan Çizim No: 1
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
N
W
E
S
0 0.5 1 2 3 4
Meters

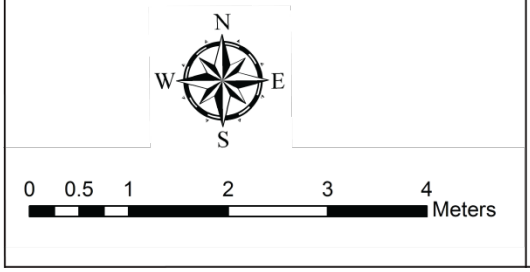
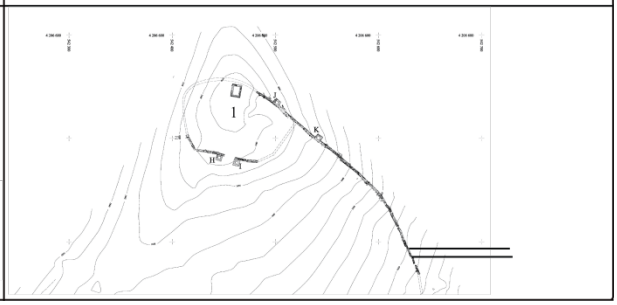
Figür 4



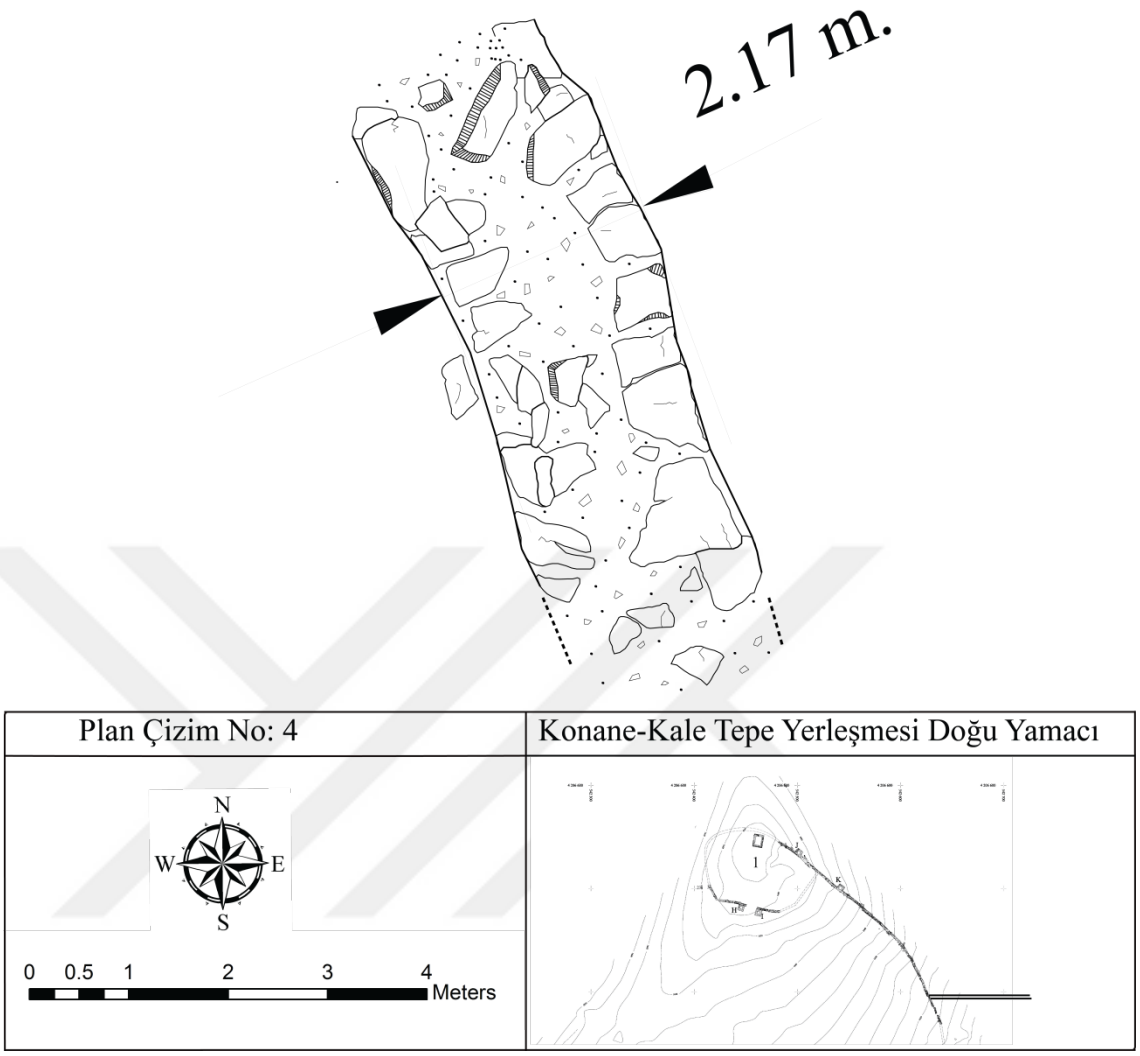
Plan Çizim No: 2	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

Figür 5

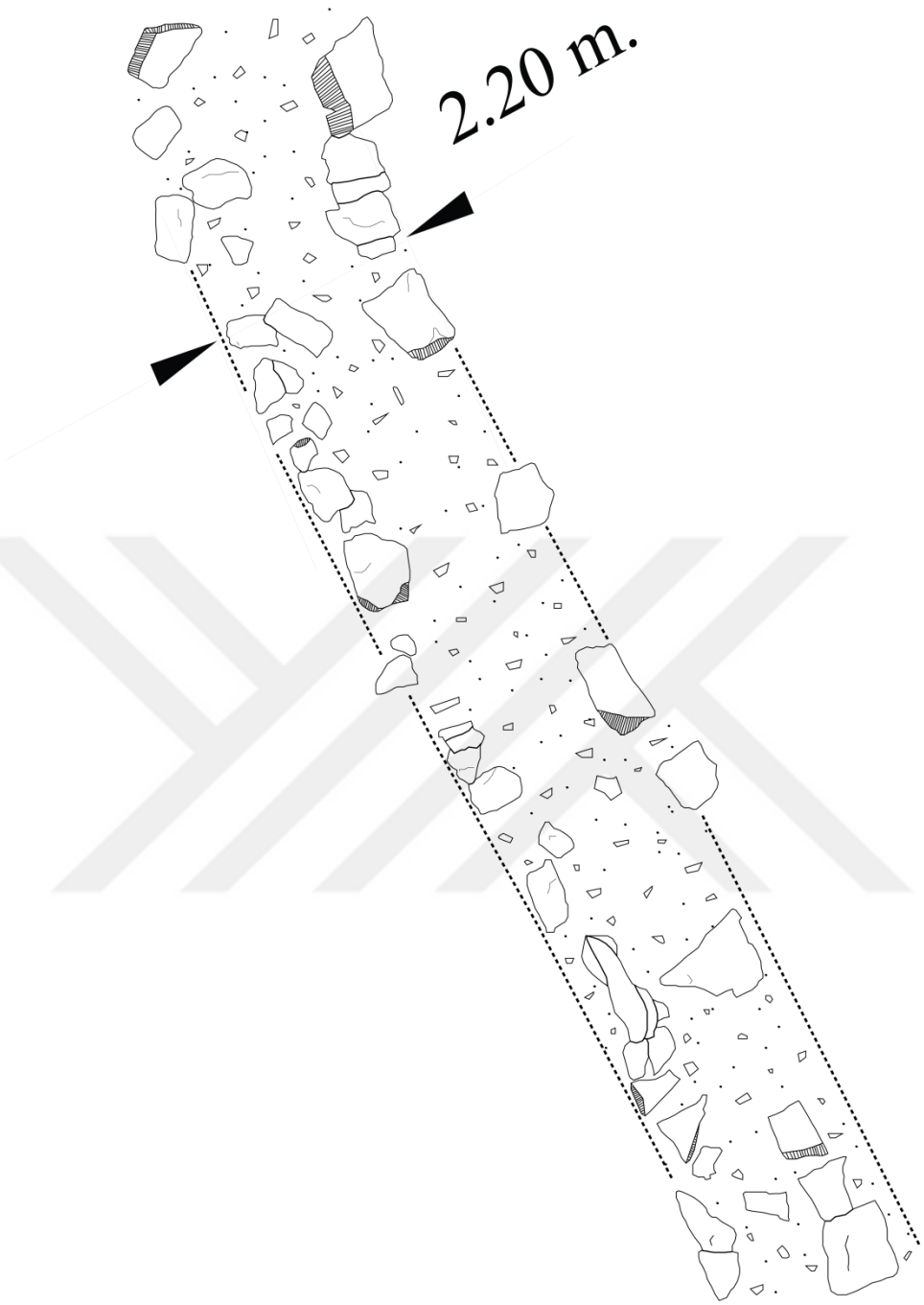


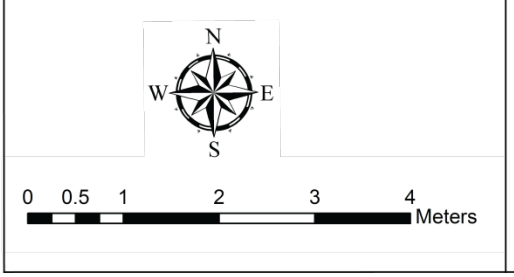
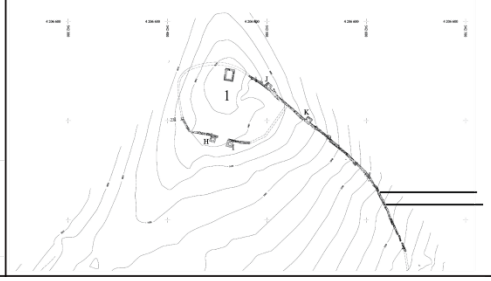
Plan Çizim No: 3	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

Figür 6

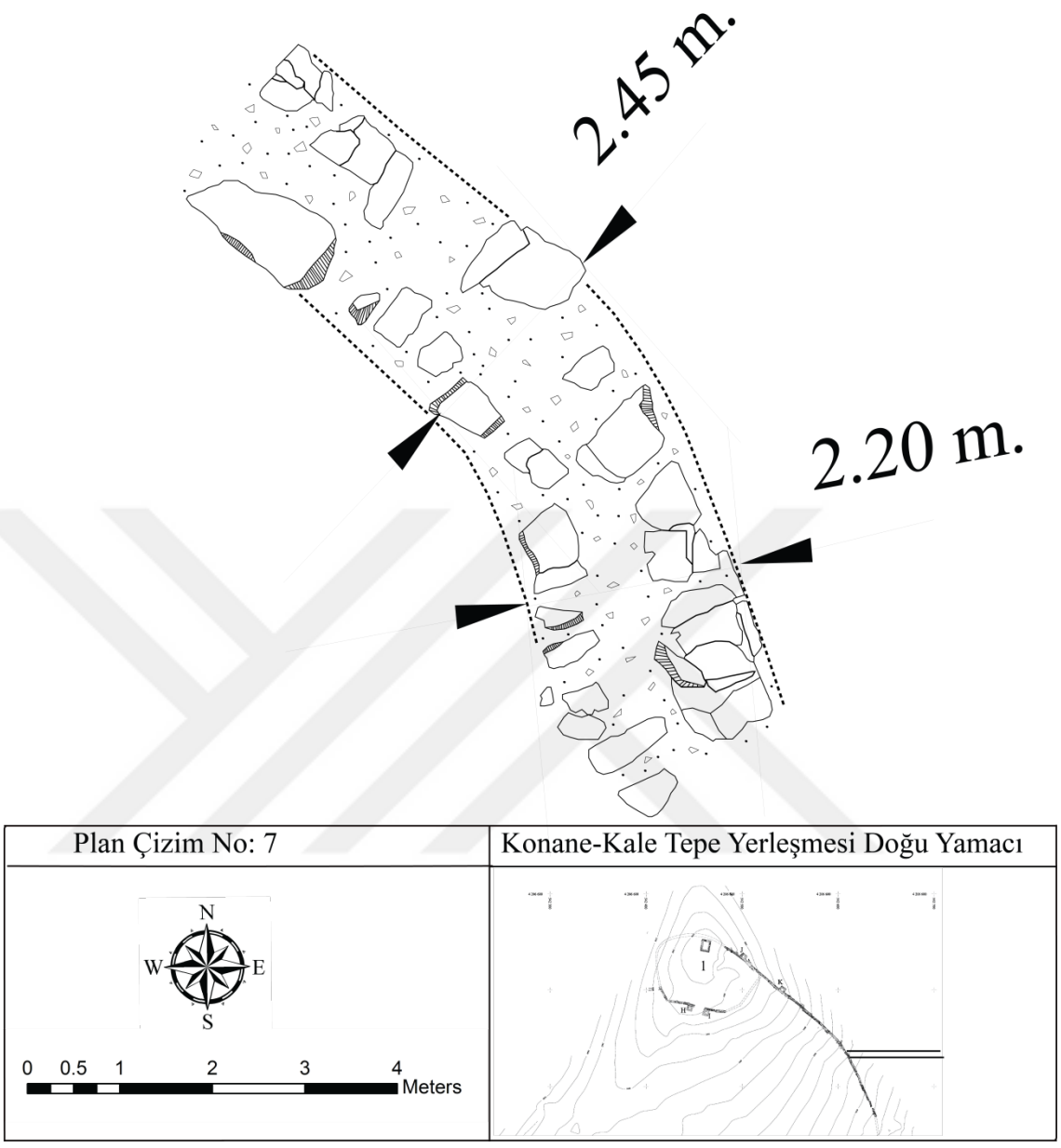

2.17 m.
Plan Çizim No: 4
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
N
W
E
S
0 0.5 1 2 3 4
Meters

Figür 7

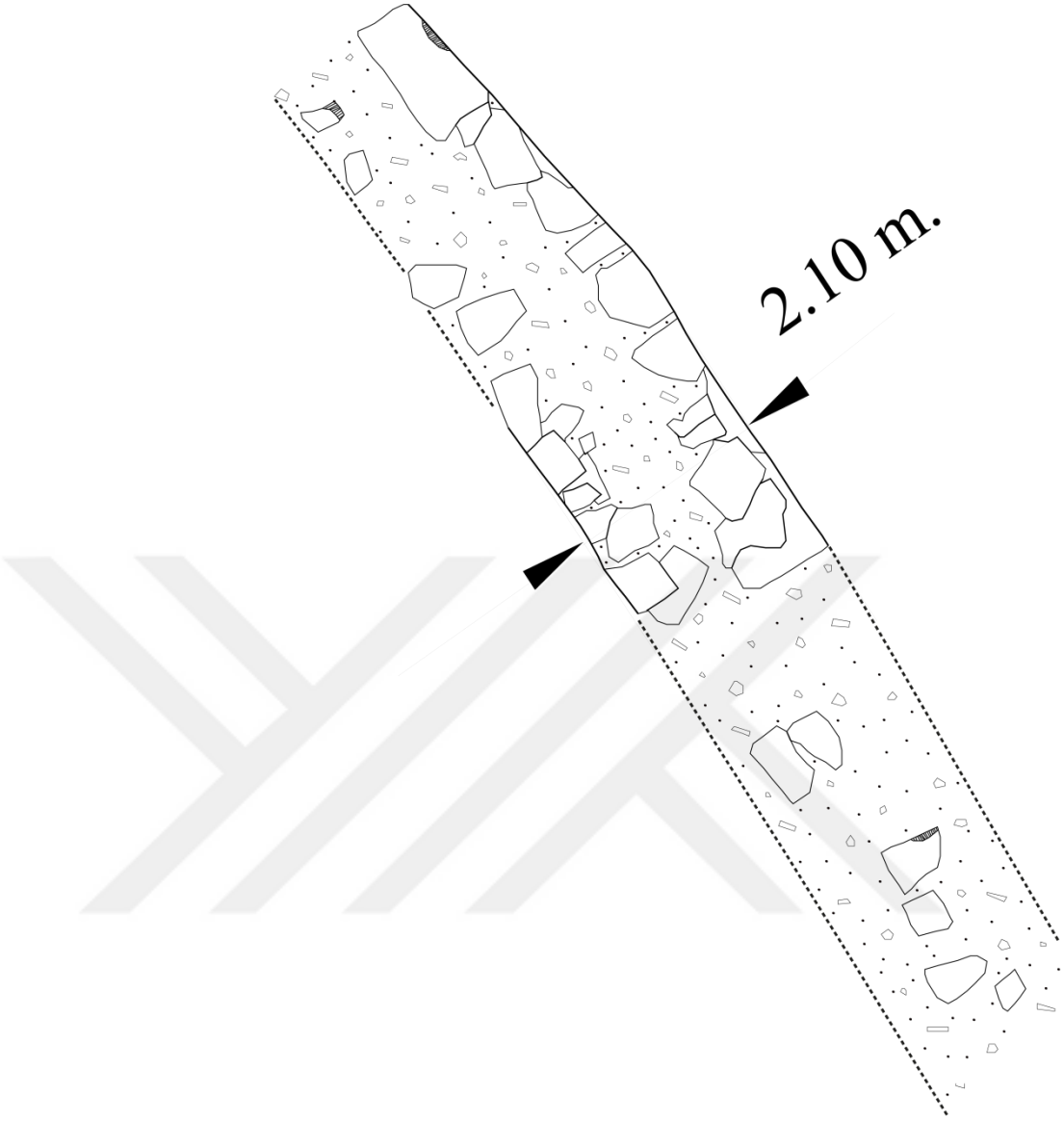


Plan Çizim No: 6	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

Figür 8

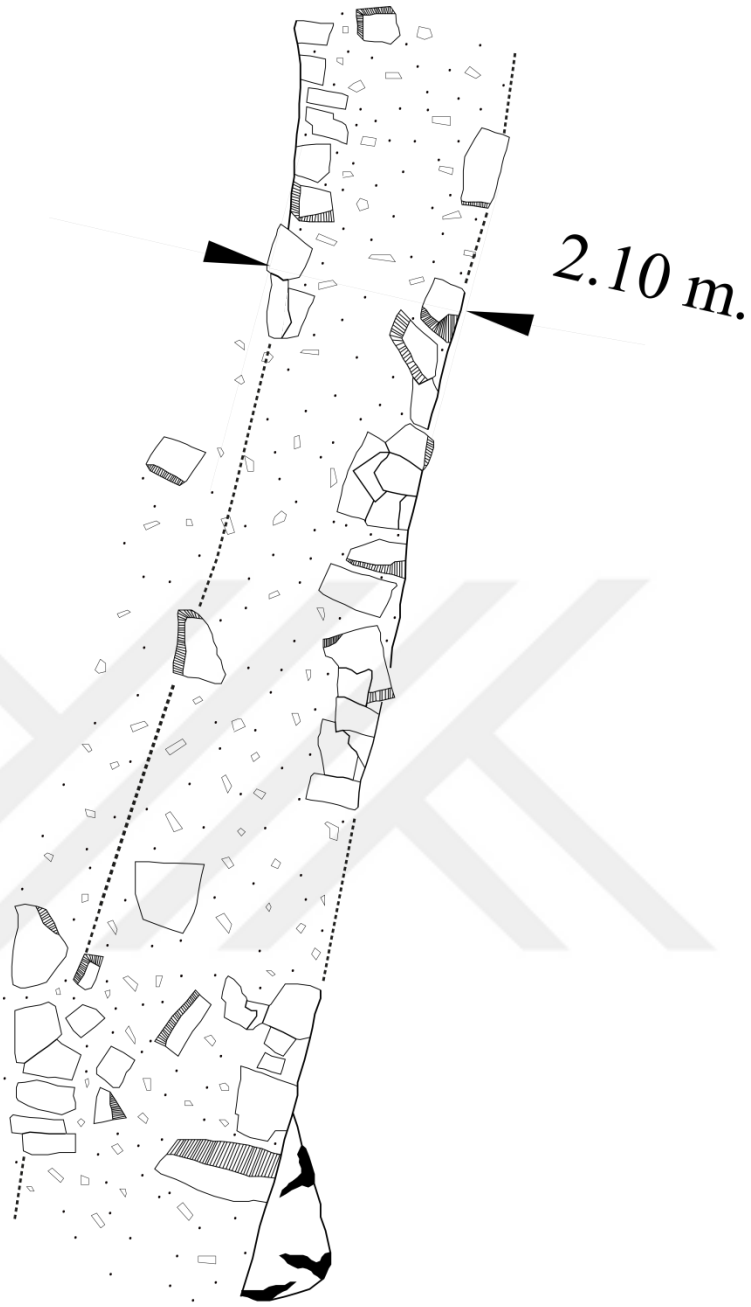

2.45 m.
2.20 m.
Plan Çizim No: 7
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
N
W
E
S
0 0.5 1 2 3 4
Meters

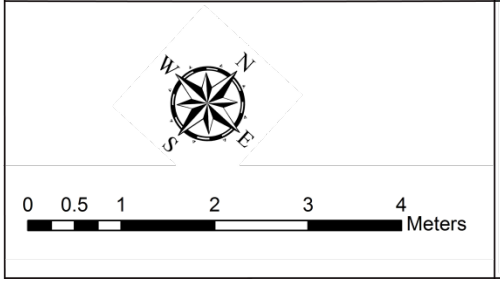
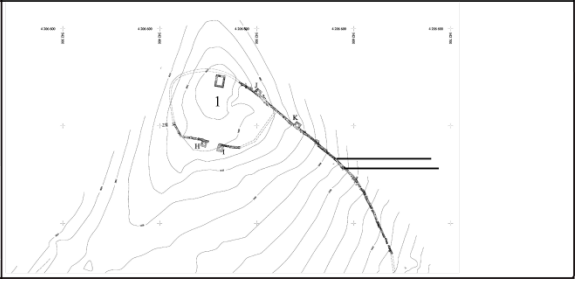
Figür 9



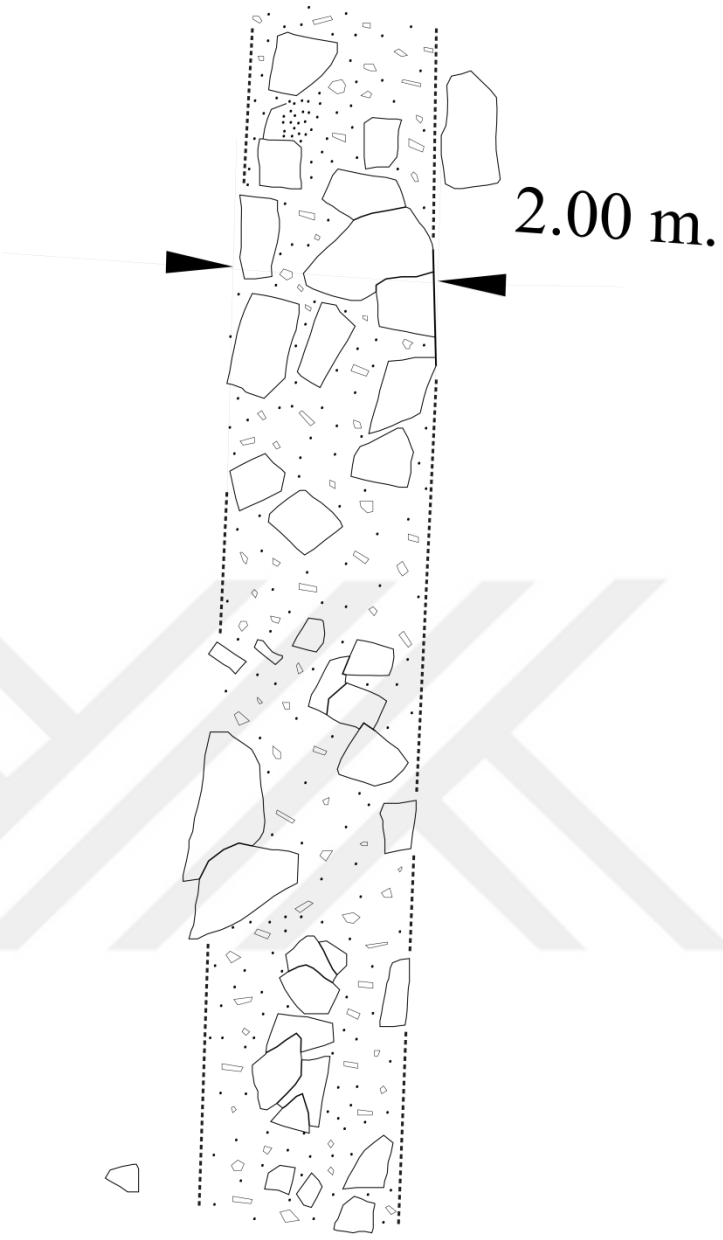
Plan Çizim No: 8	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
N W E S 0 0.5 1 2 3 4 Meters	

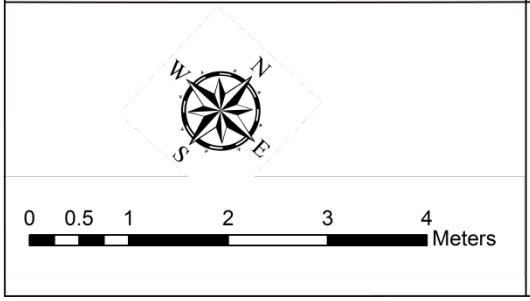
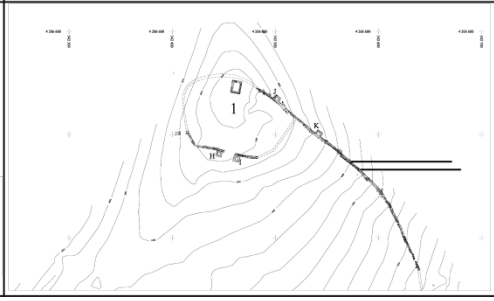
Figür 10



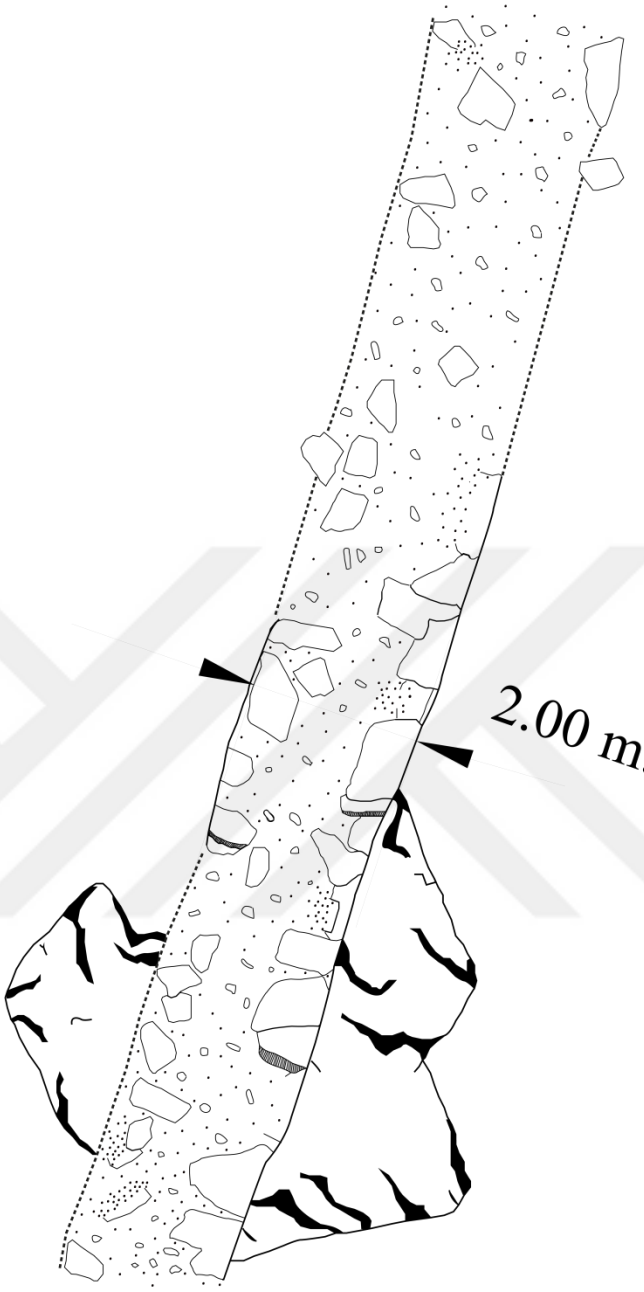
Plan Çizim No: 10	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

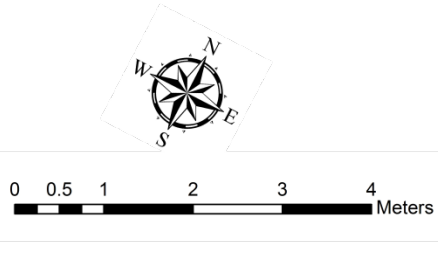
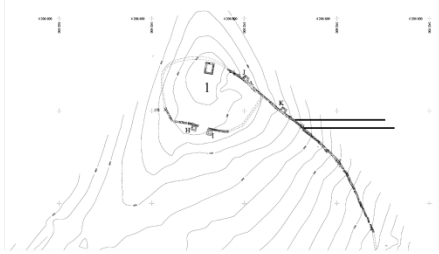
Figür 11



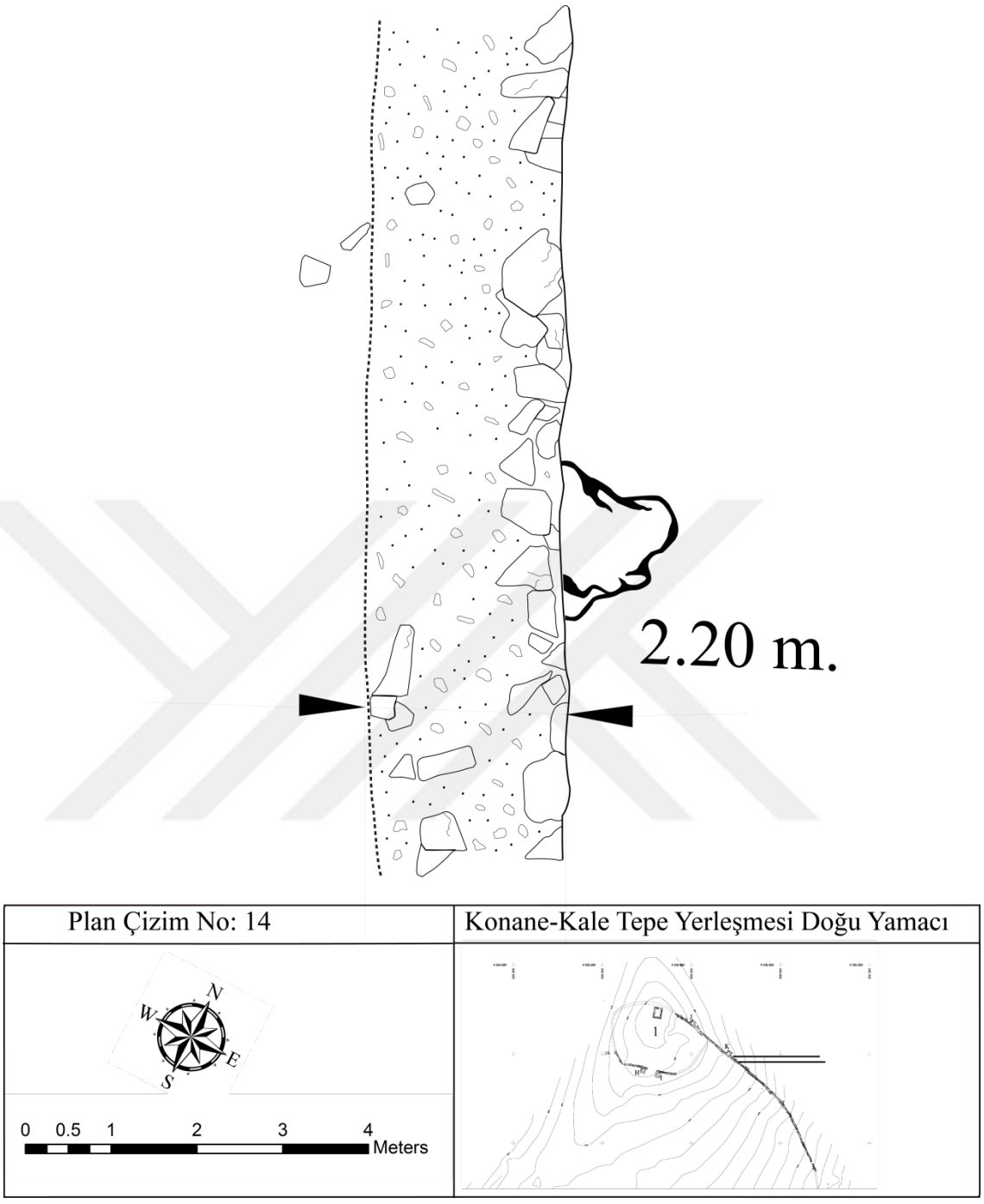
Plan Çizim No: 11	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

Figür 12

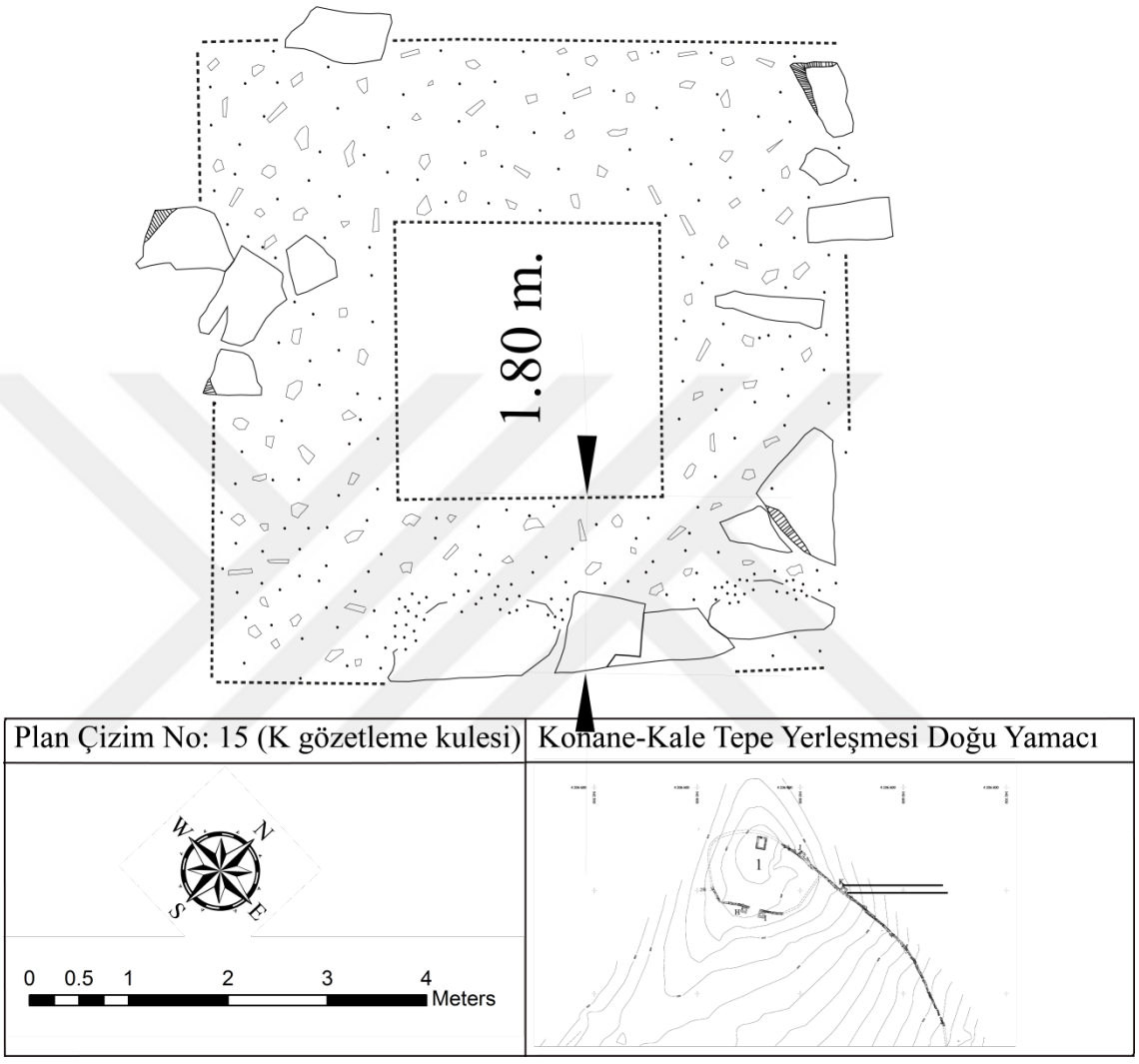


Plan Çizim No: 13	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

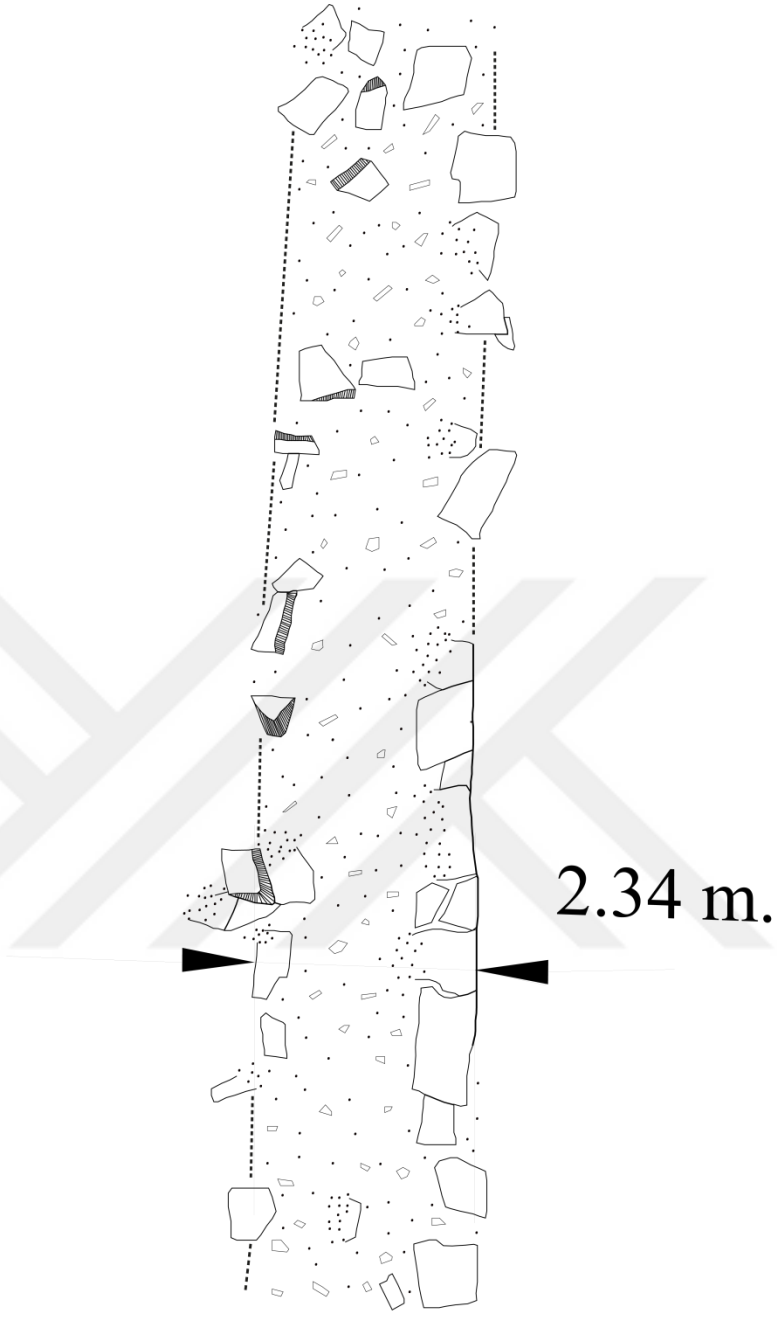
Figür 13

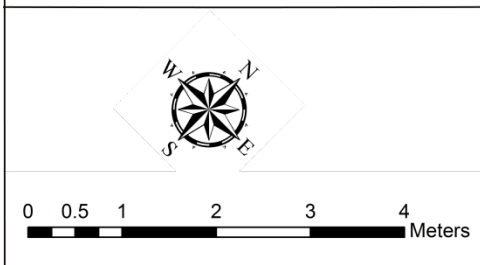
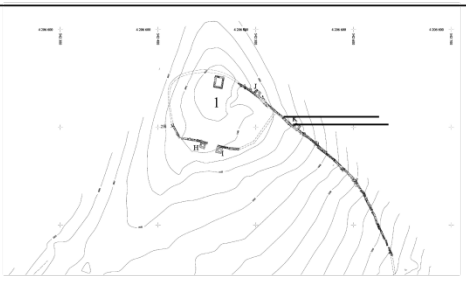

2.20 m.
Plan Çizim No: 14
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
N
W
E
S
0 0.5 1 2 3 4
Meters

Figür 14

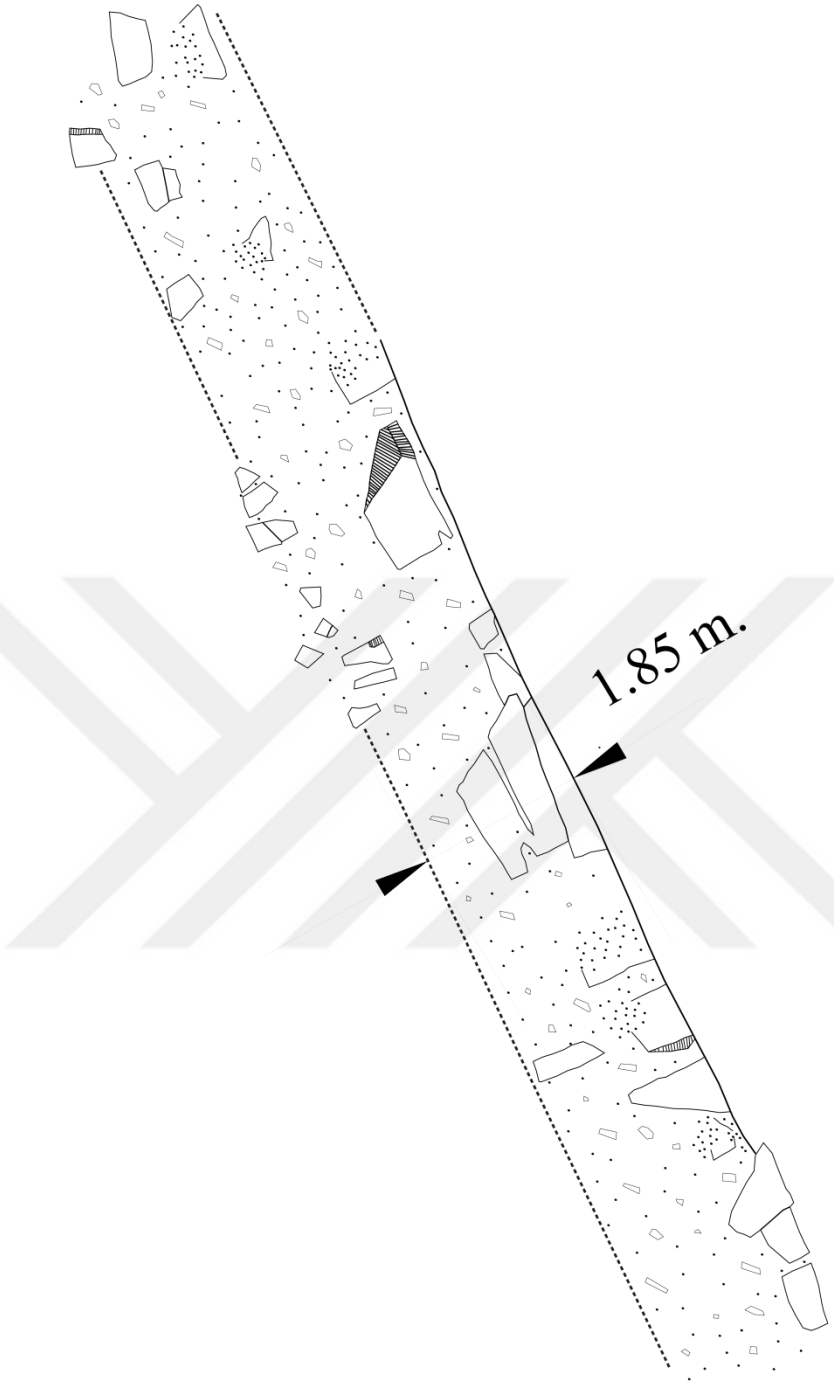

1.80 m.
Plan Çizim No: 15 (K gözetleme kulesi)
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
N
W
E
S
0 0.5 1 2 3 4
Meters

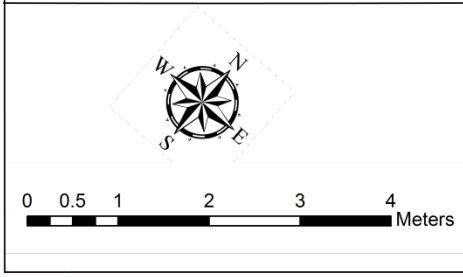
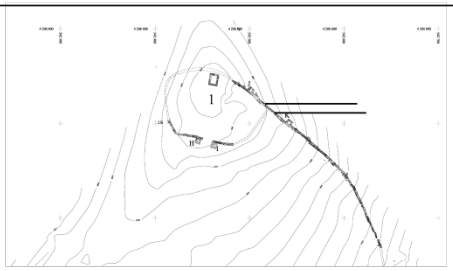
Figür 15



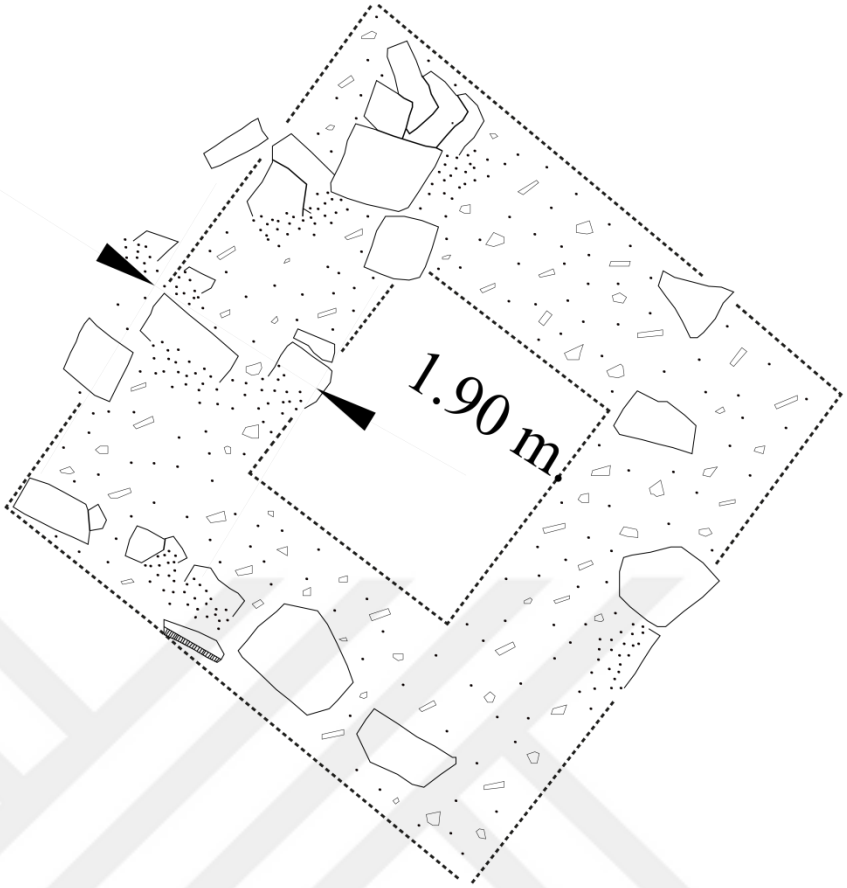
Plan Çizim No: 16	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

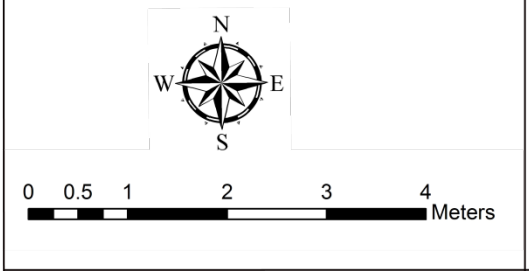
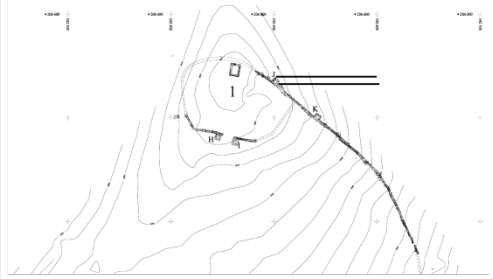
Figür 16



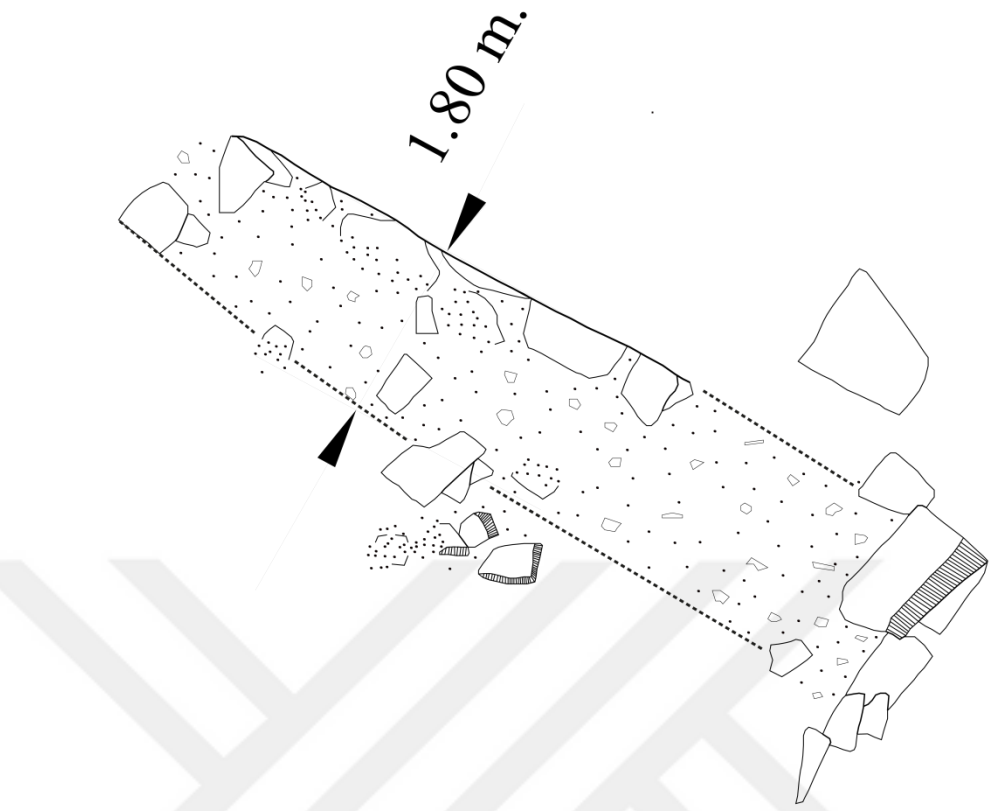
Plan Çizim No: 17	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

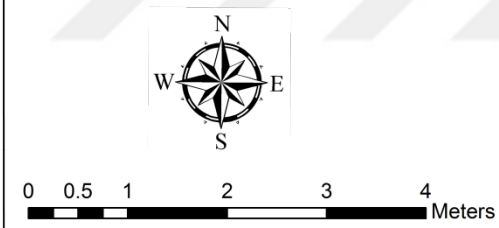
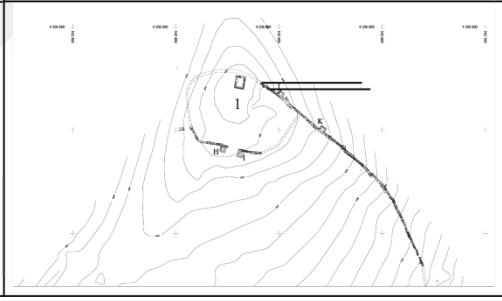
Figür 17



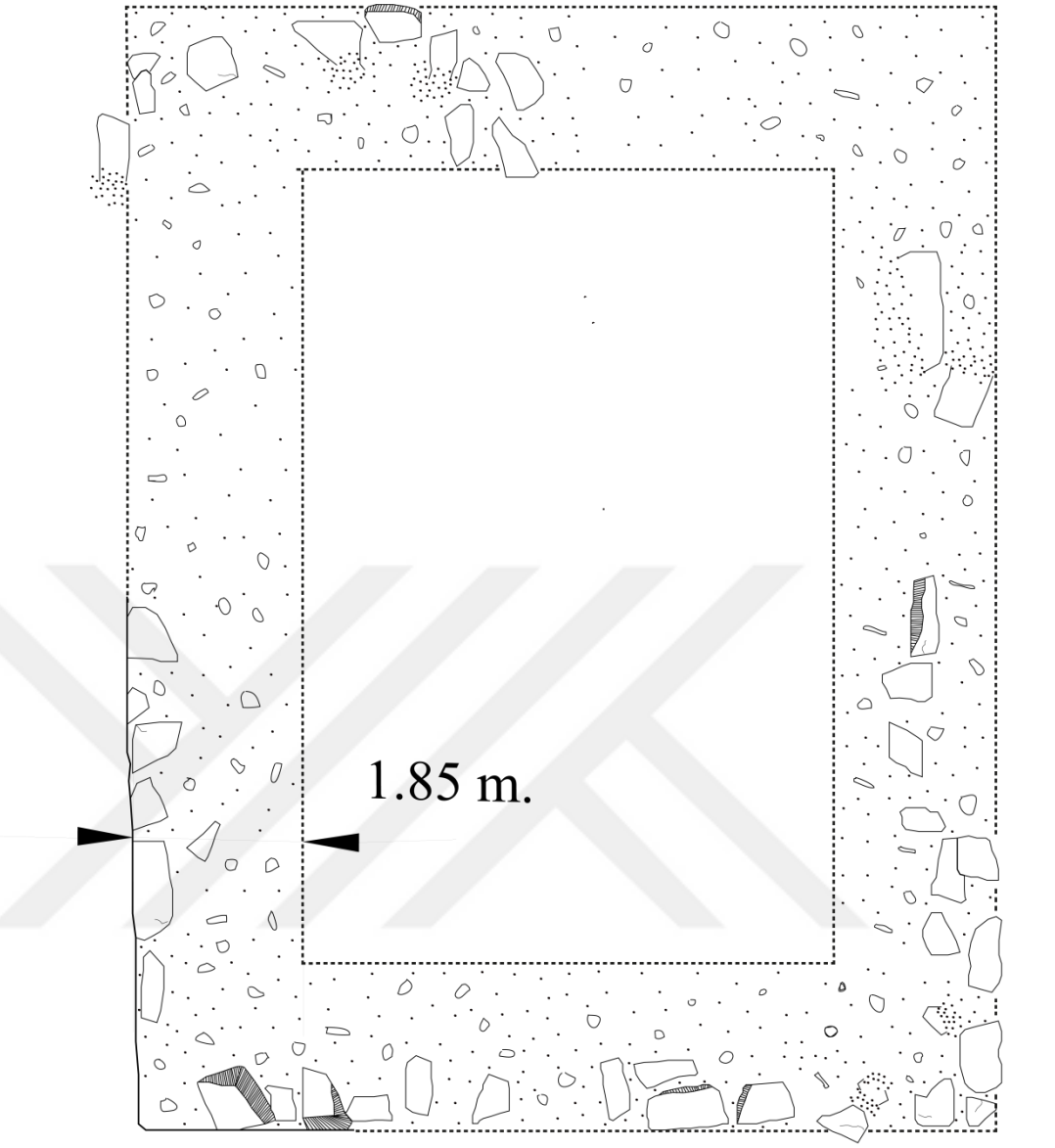
Plan Çizim No: 19 (J gözetleme kulesi)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
	

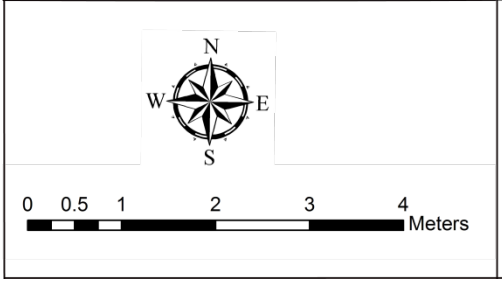
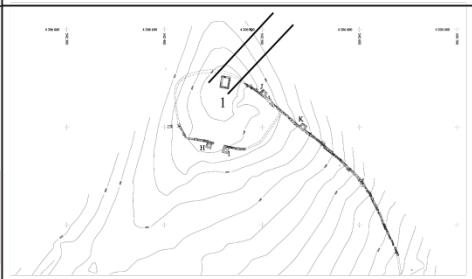
Figür 18



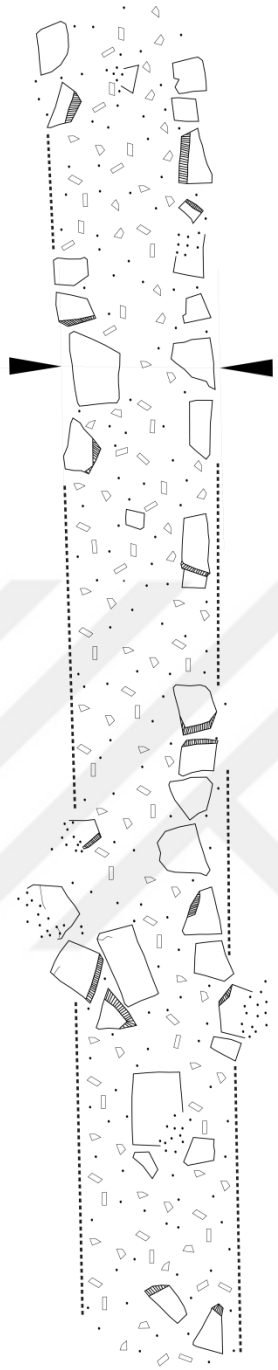
Plan Çizim No: 21	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Kuzey-Doğu Yamacı
	

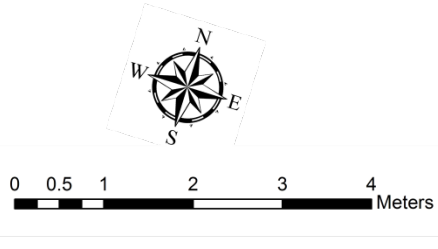
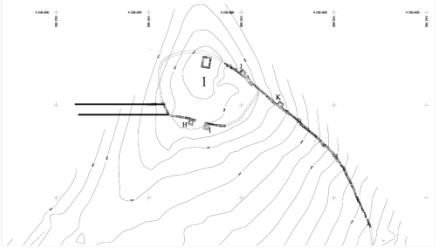
Figür 19



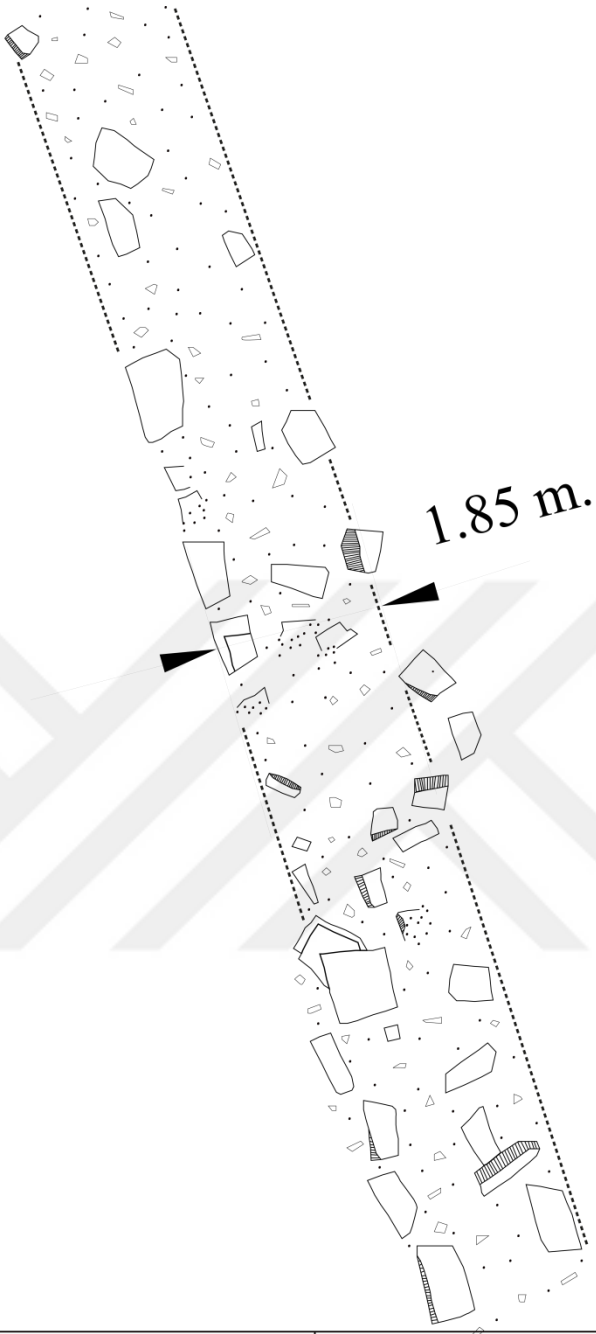
Plan Çizim No: 22 (1 nolu yapı)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Yönetici Binası
	

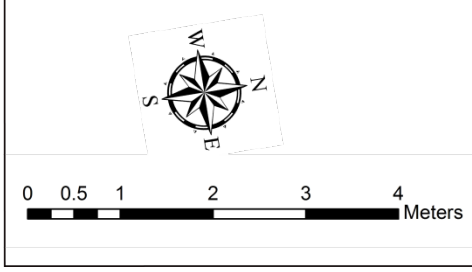
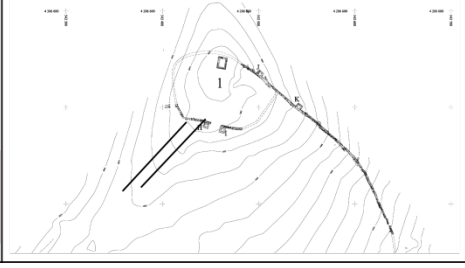
Figür 20



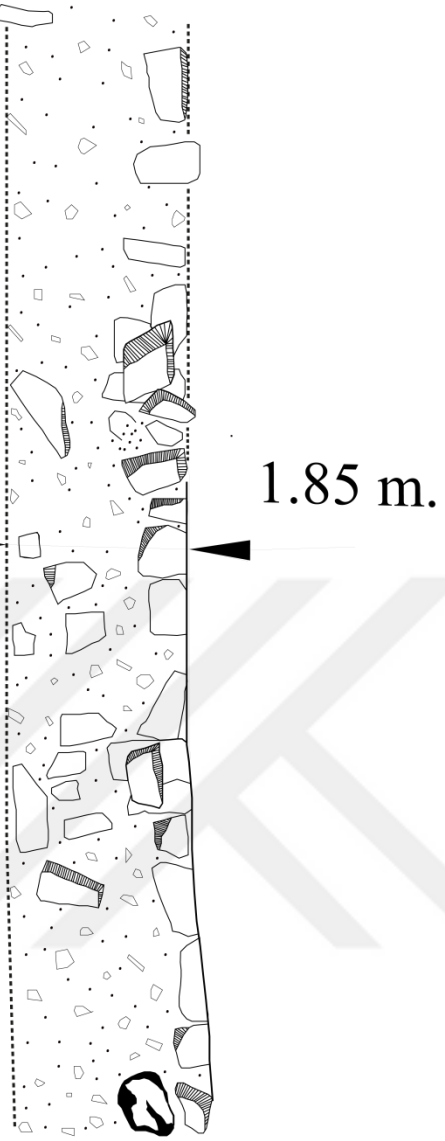
Plan Çizim No: 23	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi İç Sur Hattı
	

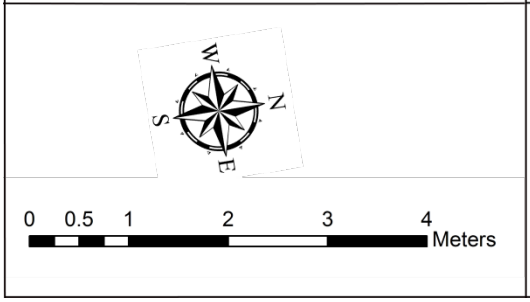
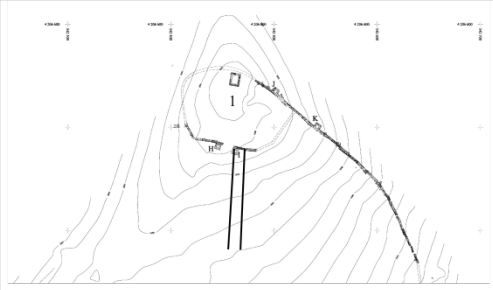
Figür 21



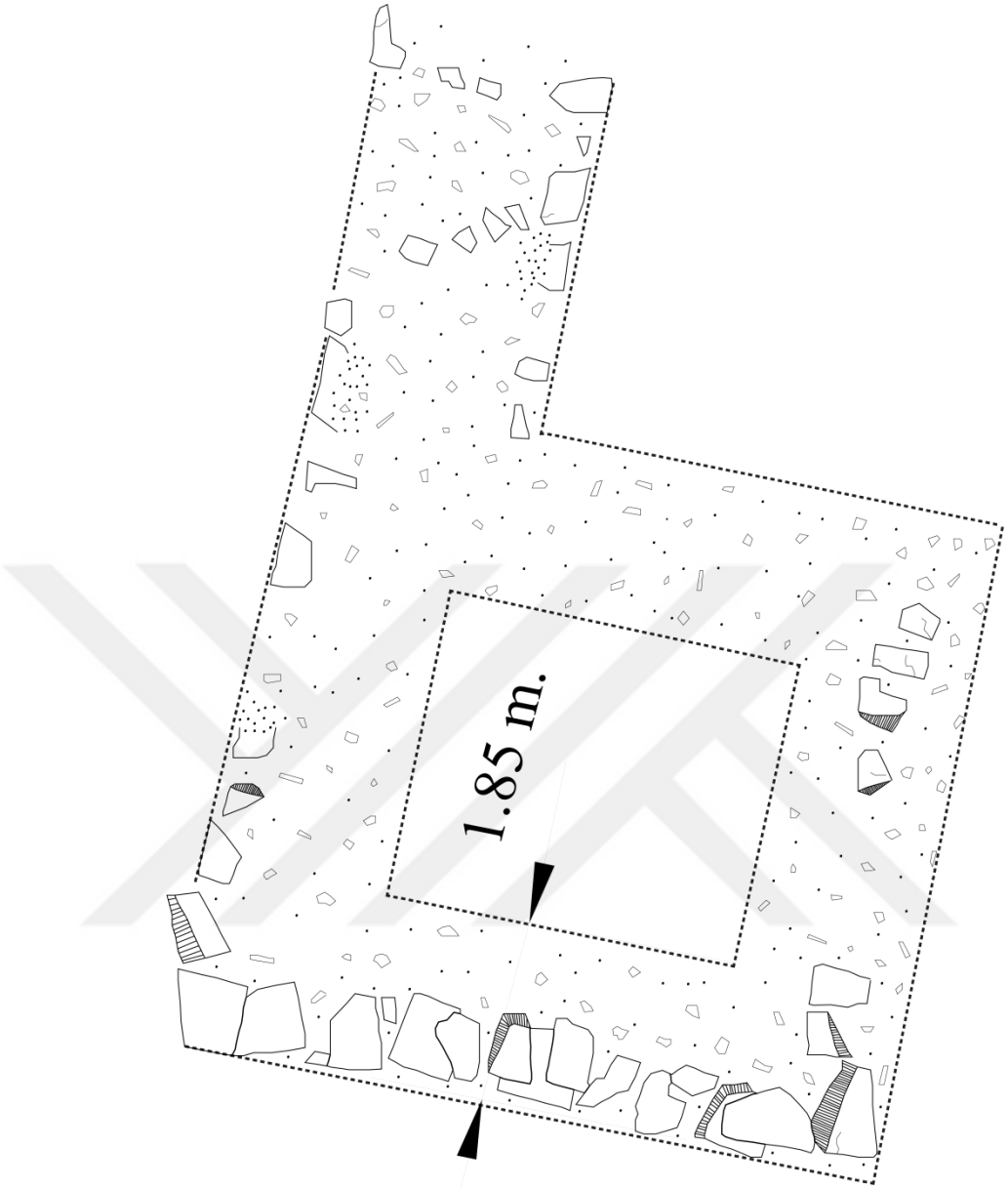
Plan Çizim No: 23-2	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi İç Sur Hattı
	

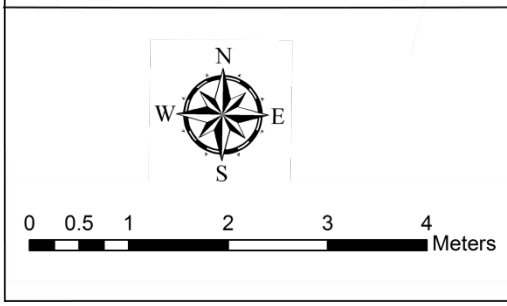
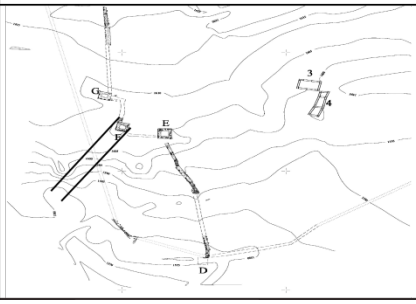
Figür 22



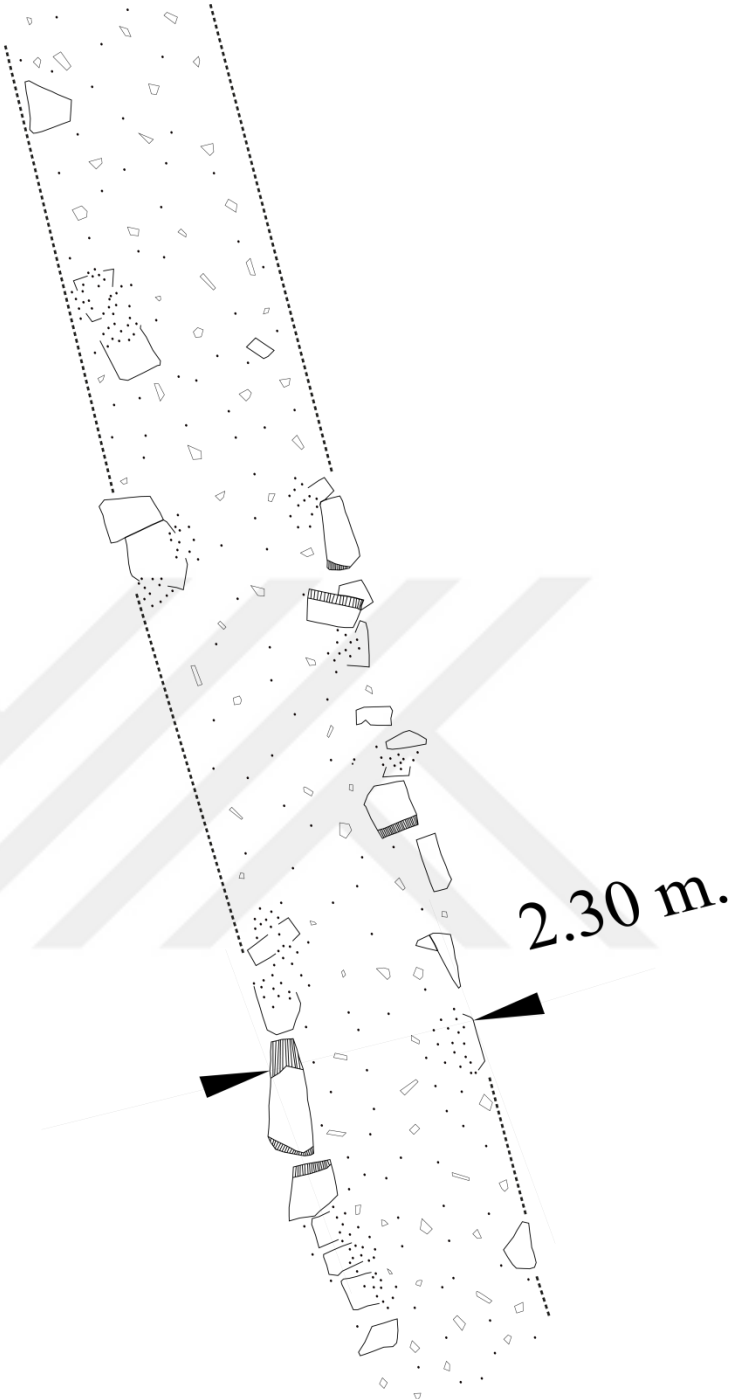
Plan Çizim No: 24	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi İç Sur Hattı
	

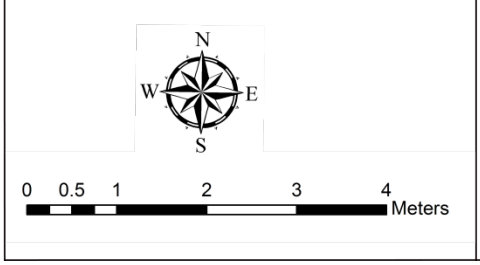
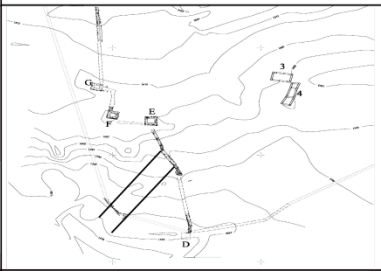
Figür 23



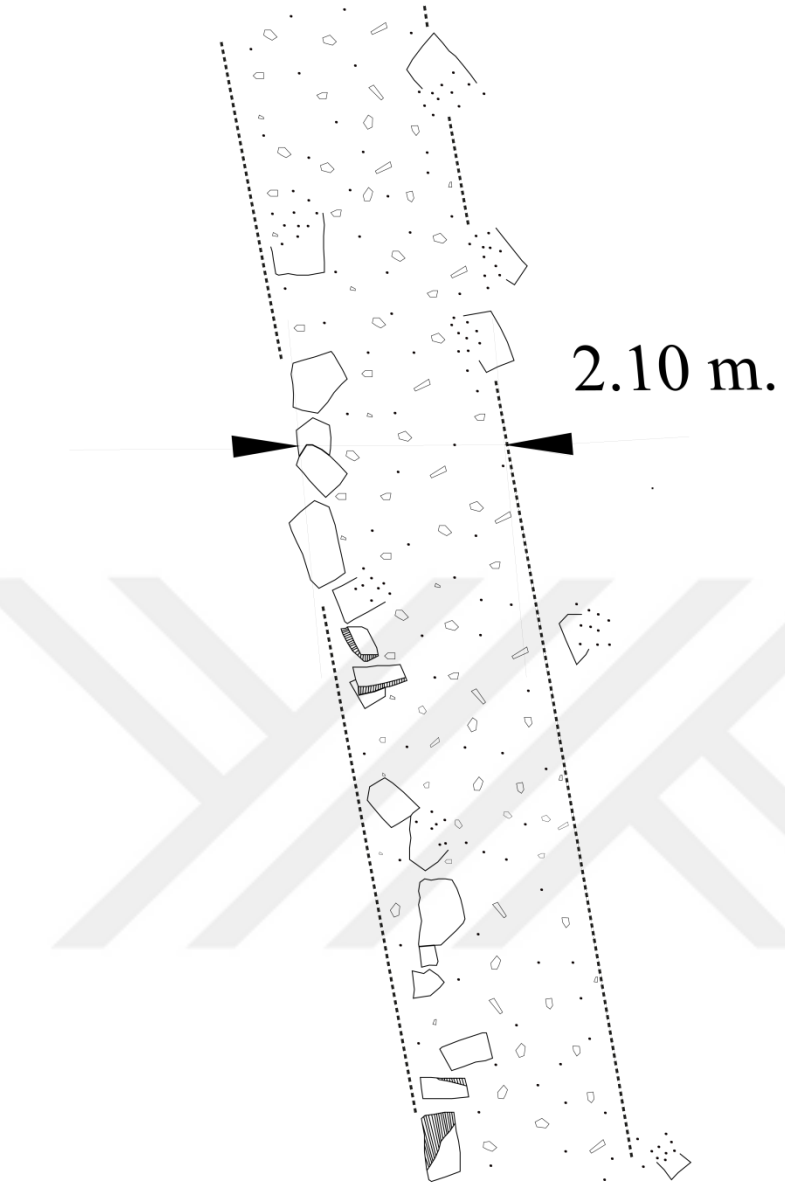
Plan Çizim No: 28 (F gözetleme kulesi)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı
	

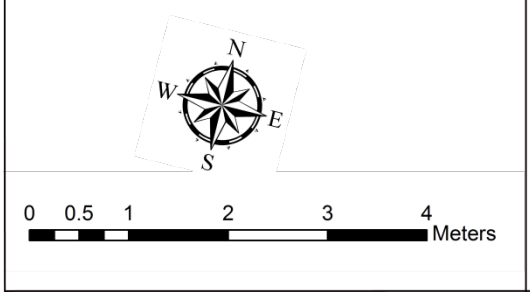
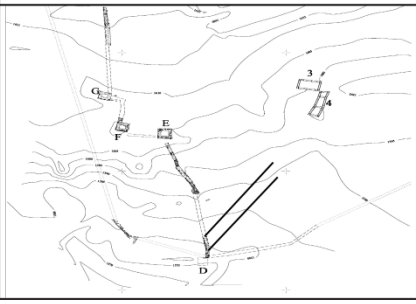
Figür 24



Plan Çizim No: 31	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Batı Yamacı
	

Figür 25

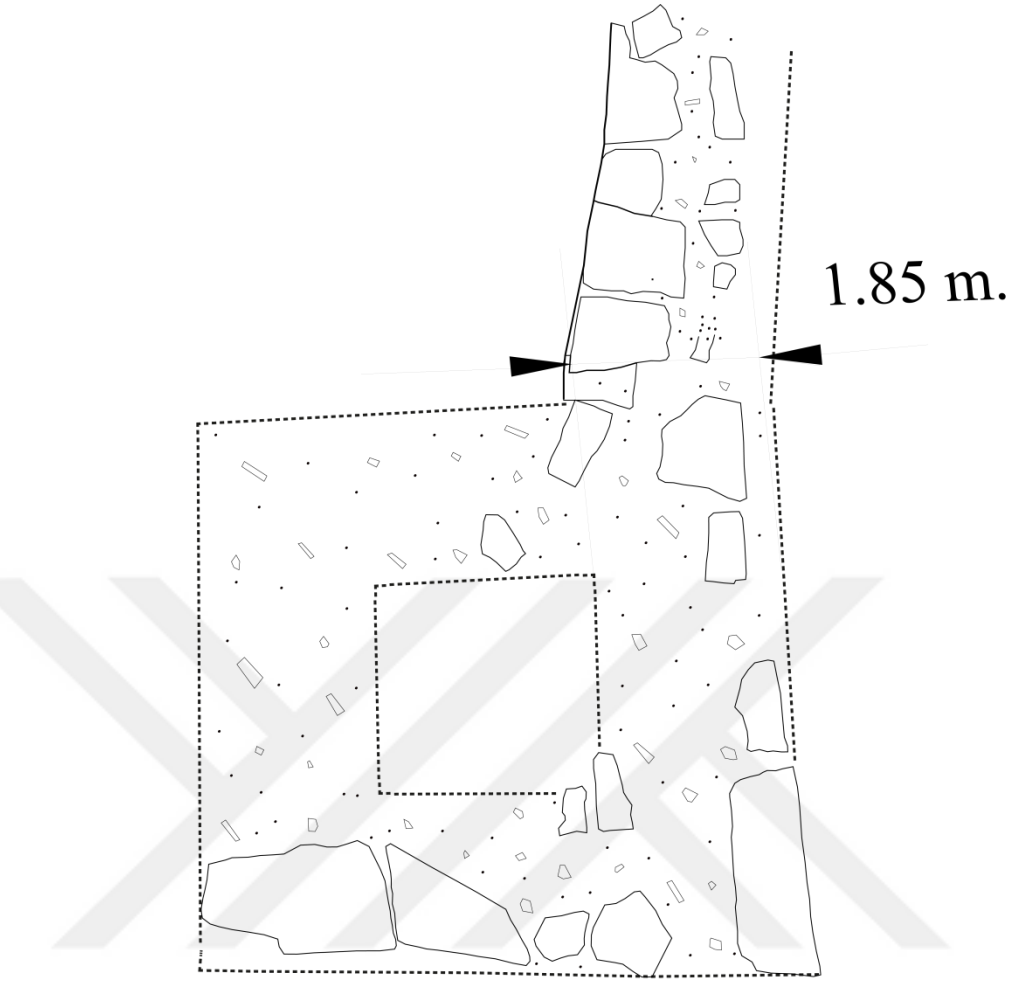


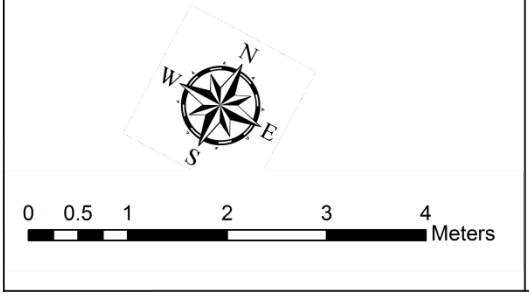
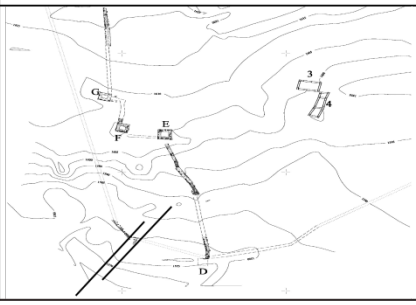
Plan Çizim No: 33	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Batı Yamacı
	

Figür 26

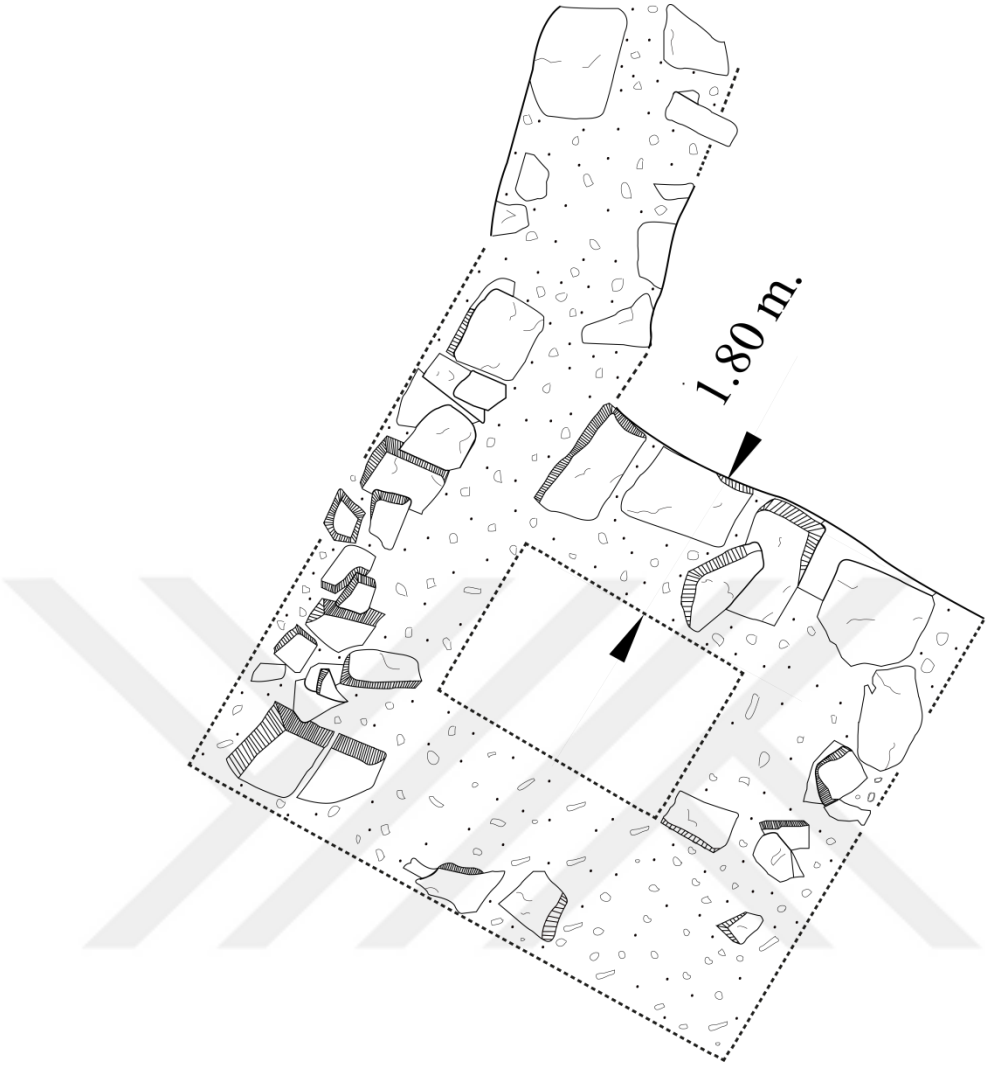

1.90 m.
Plan Çizim No: 34
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Batı Yamacı
N
E
W
S
0 0.5 1 2 3 4
Meters

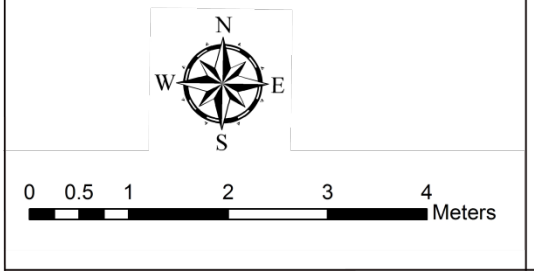
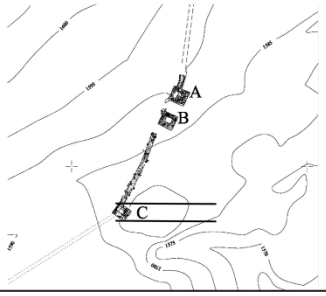
Figür 27



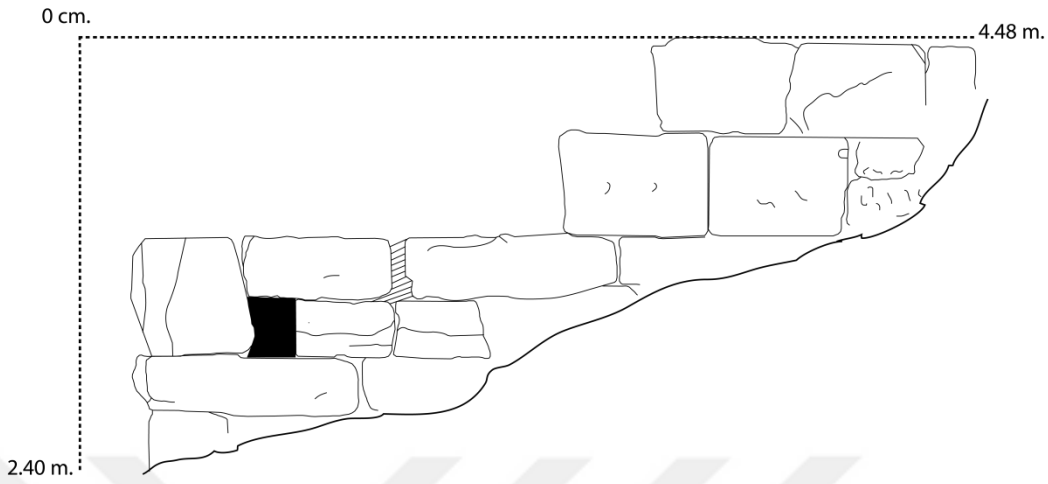
Plan Çizim No: 35 (M gözetleme kulesi)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Batı Yamacı
	

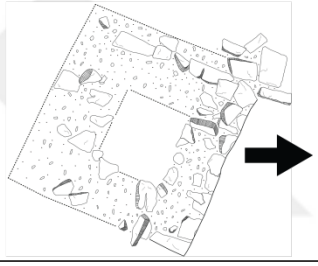
Figür 28



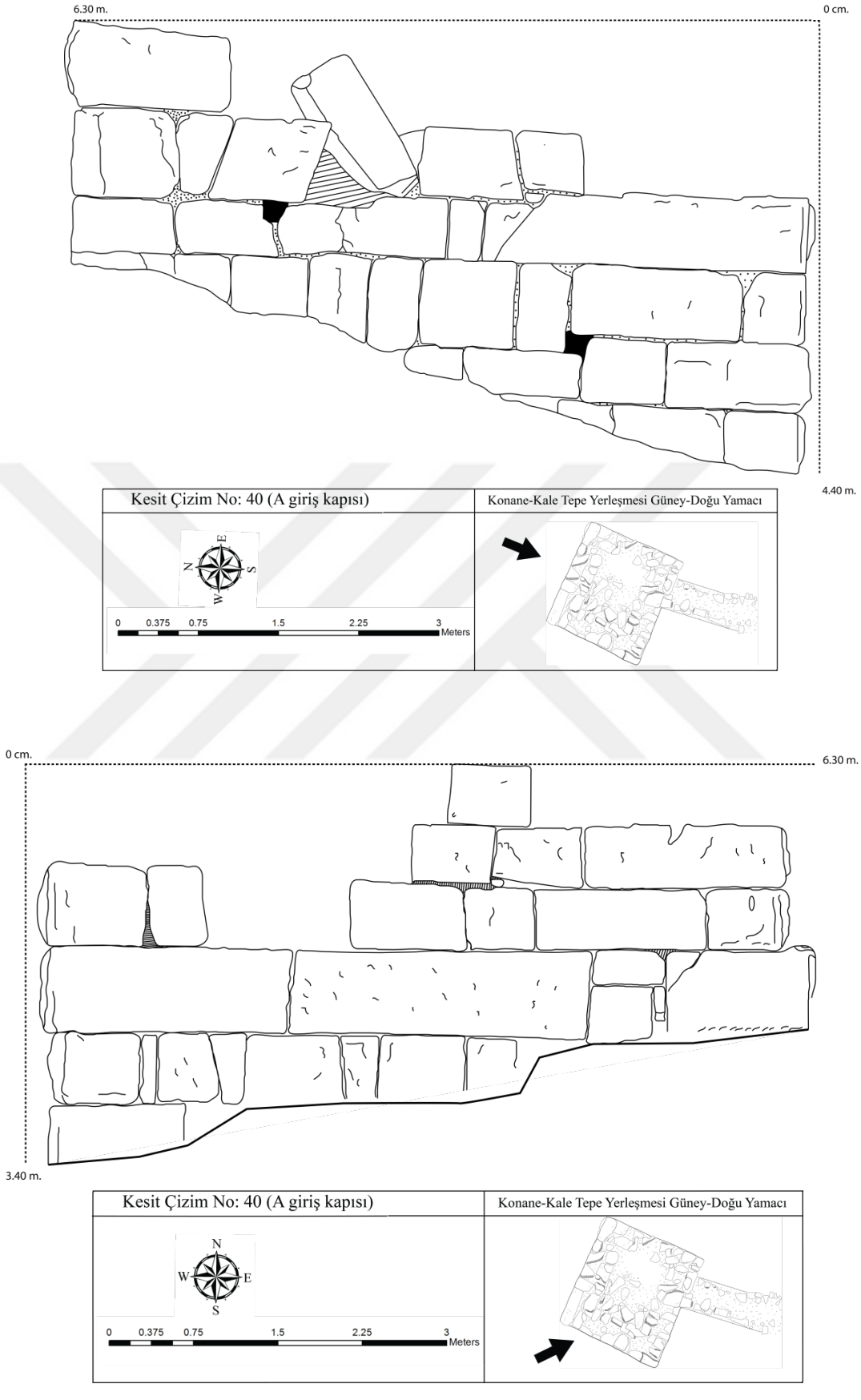
Plan Çizim No: 36 (C gözetleme kulesi)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney Yamacı
	

Figür 29

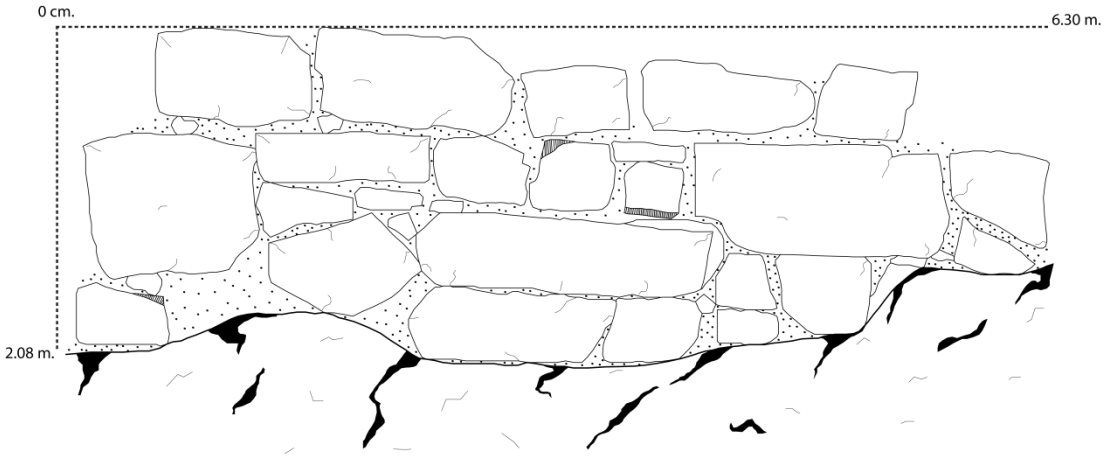


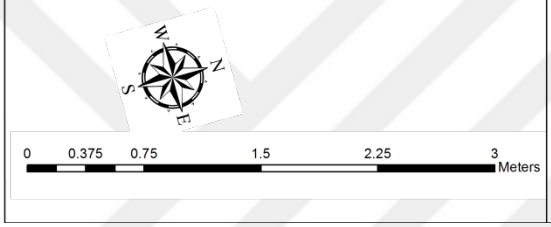
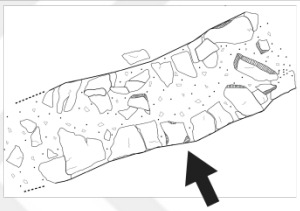
Kesit Çizim No: 39 (B giriş kapısı)	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Doğu Yamacı
	

Figür 30

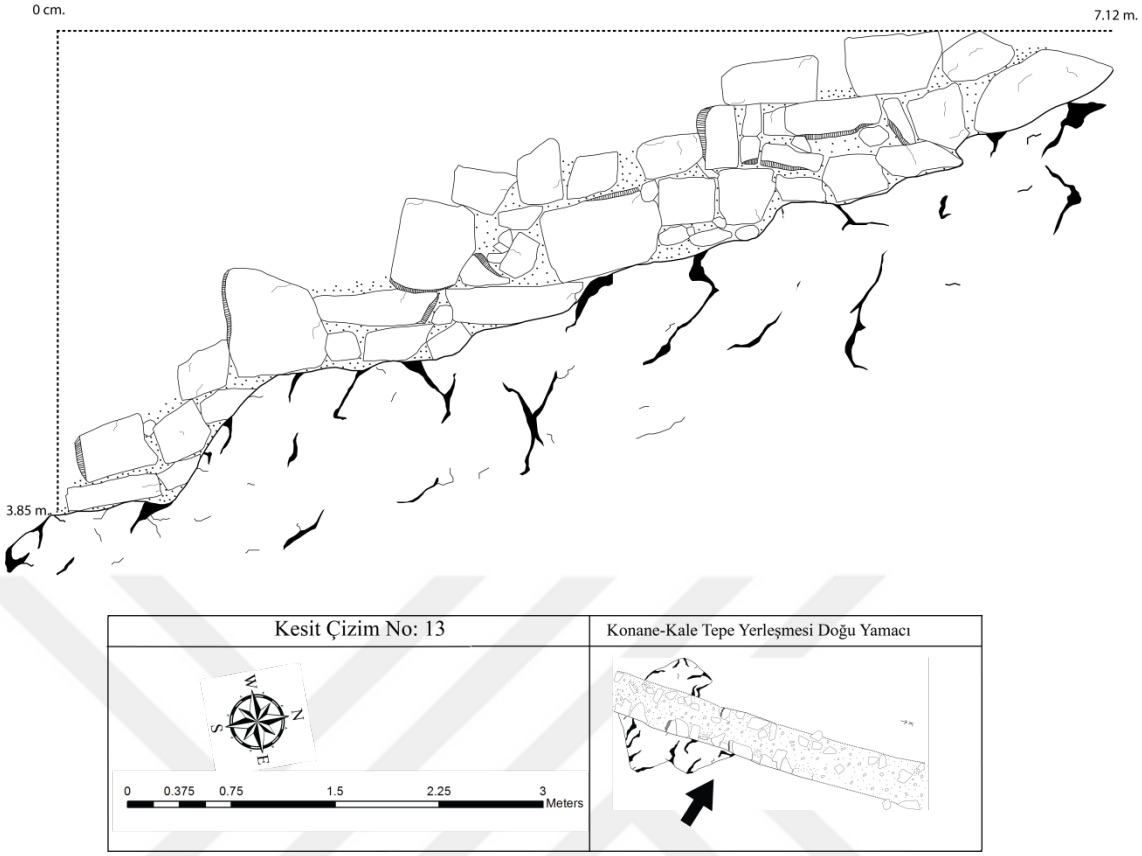

6.30 m.
0 cm.
4.40 m.
Kesit Çizim No: 40 (A giriş kapısı)
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Doğu Yamacı
N
E
S
W
0 0.375 0.75 1.5 2.25 3 Meters
0 cm.
6.30 m.
3.40 m.
Kesit Çizim No: 40 (A giriş kapısı)
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Doğu Yamacı
N
W
E
S
0 0.375 0.75 1.5 2.25 3 Meters

Figür 31

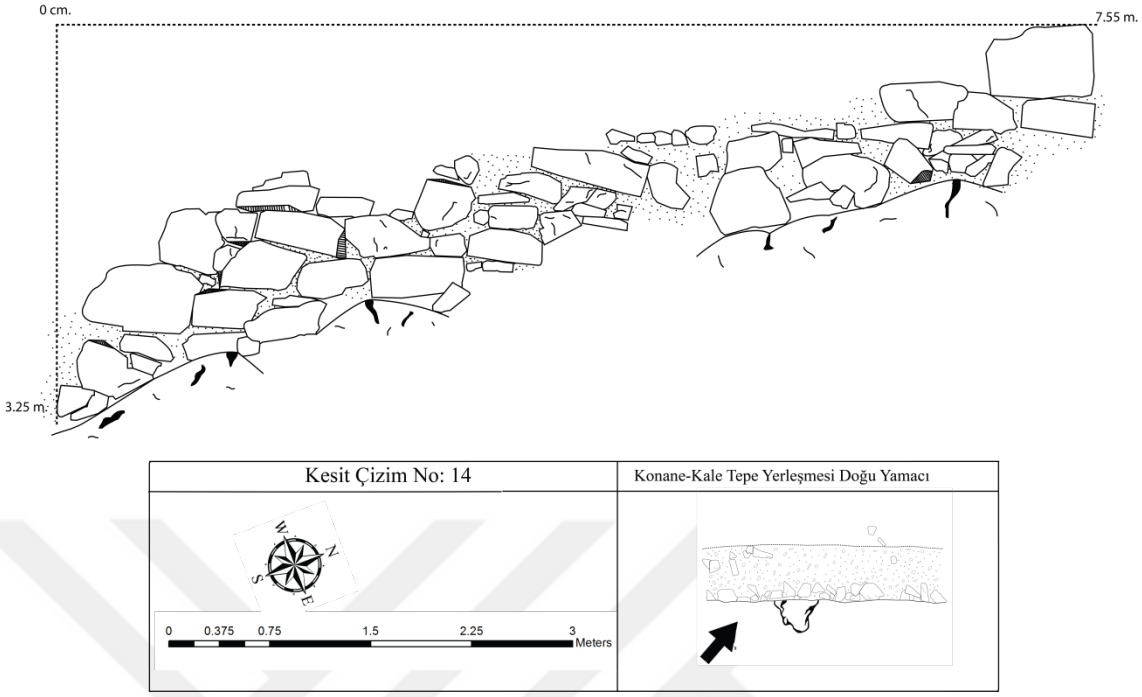


Kesit Çizim No: 4	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Doğu Yamacı
	

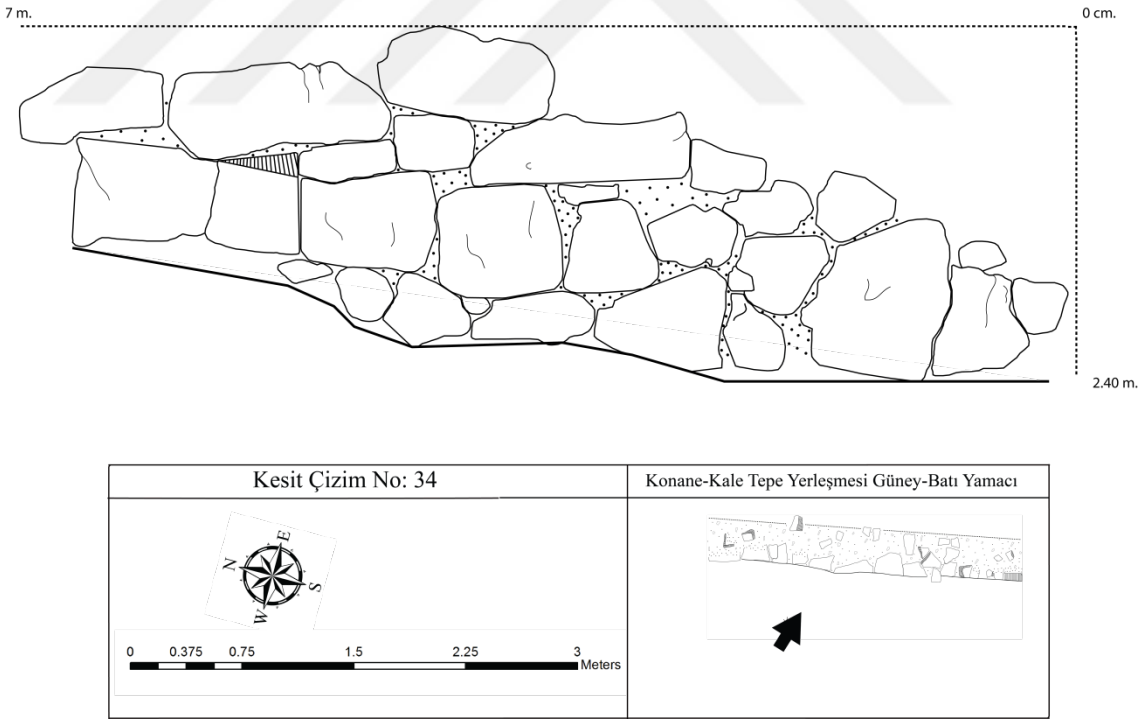
Figür 32


0 cm.
7.12 m.
3.85 m.
Kesit Çizim No: 13
Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Doğu Yamacı
W
N
S
E
0
0.375
0.75
1.5
2.25
3
Meters

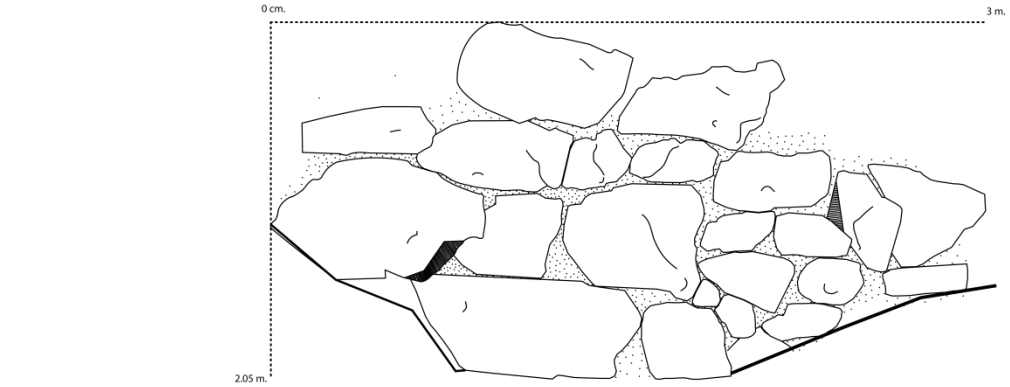
Figür 33

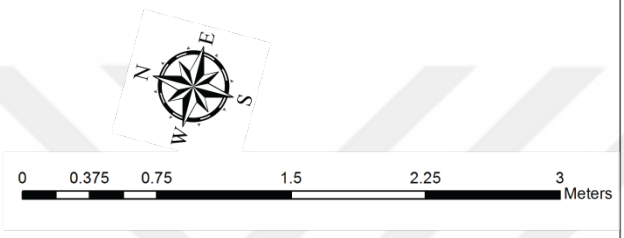
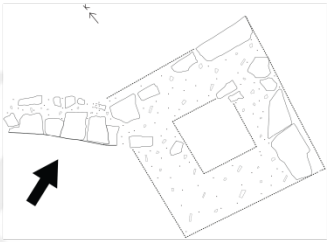


Figür 34

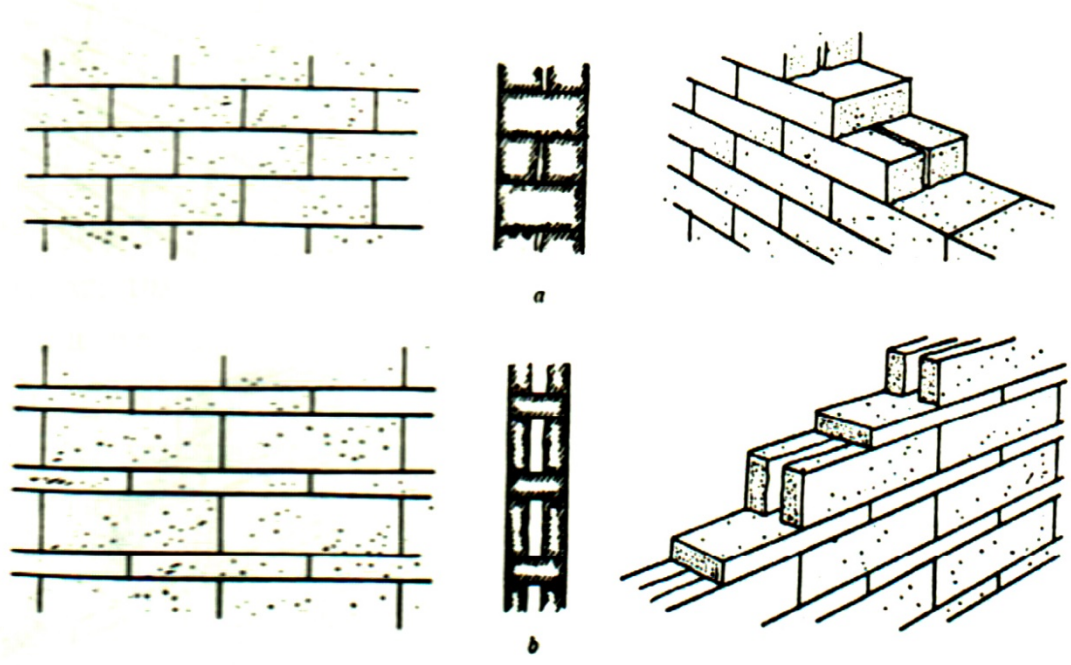


Figür 35



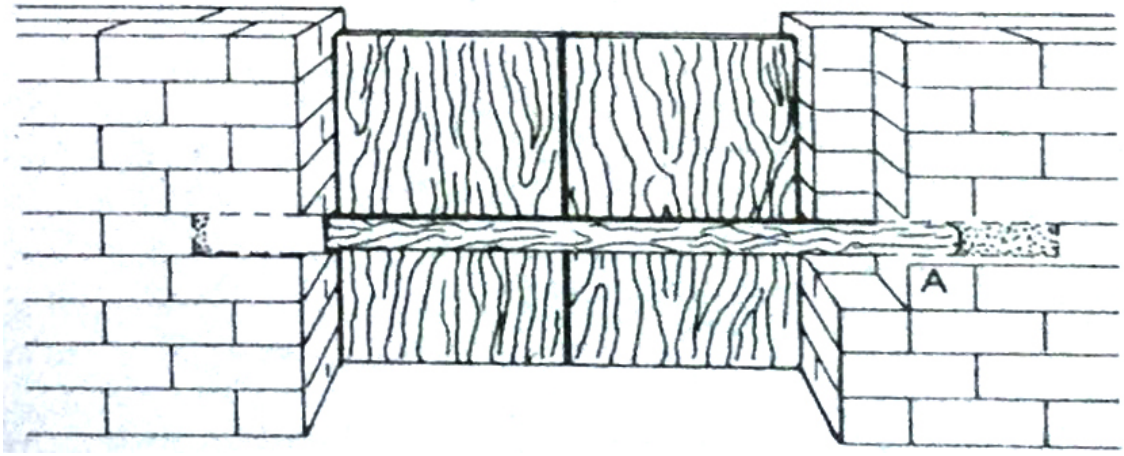
Kesit Çizim No: 35	Konane-Kale Tepe Yerleşmesi Güney-Batı Yamacı
	

Figür 36

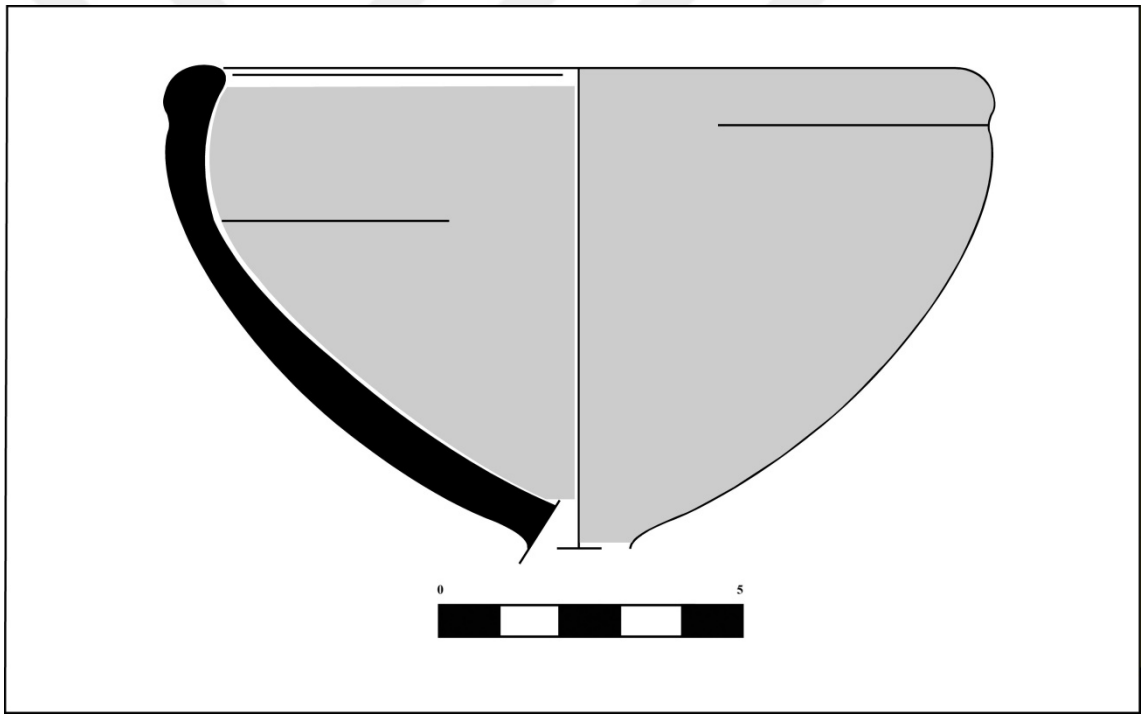


Isodomos (a) ve peseudo-isodomos (b) örgü.

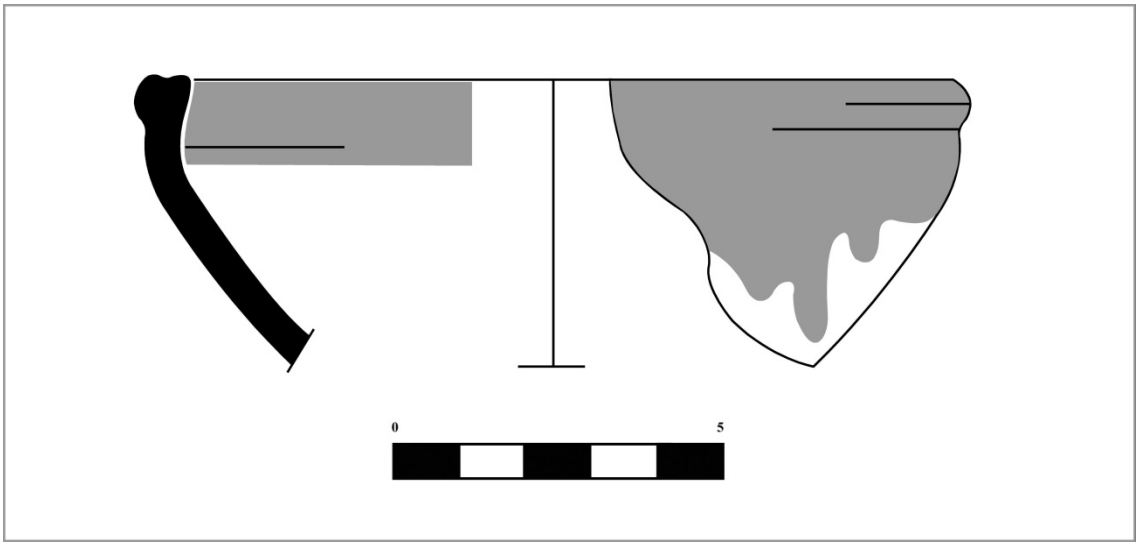
Figür 37



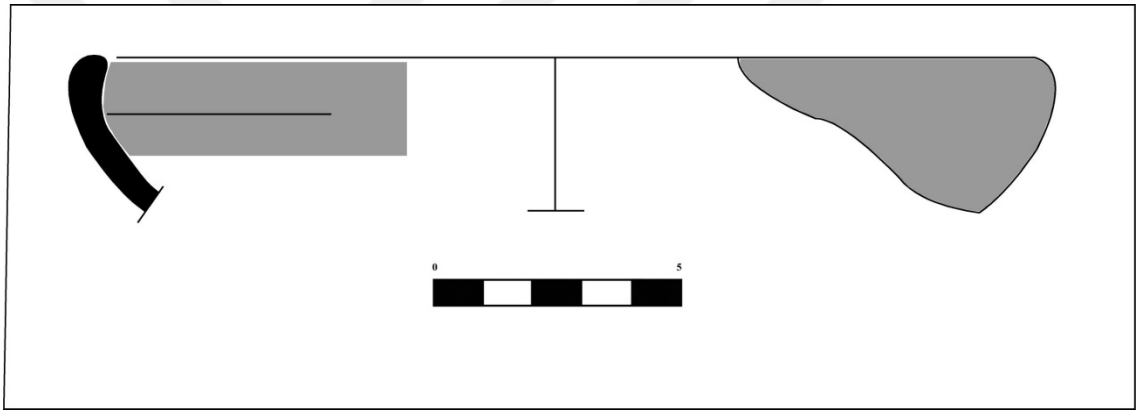
Figür 38



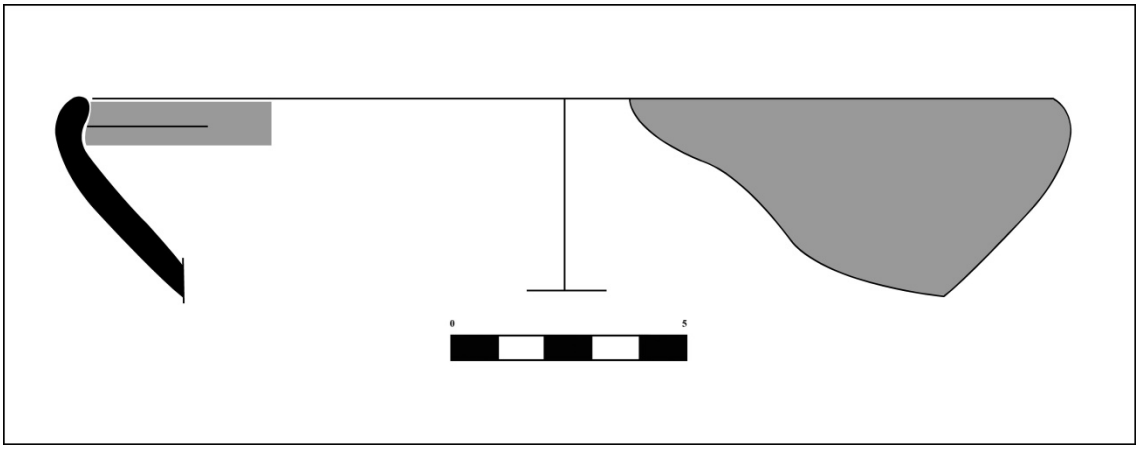
Figür 39



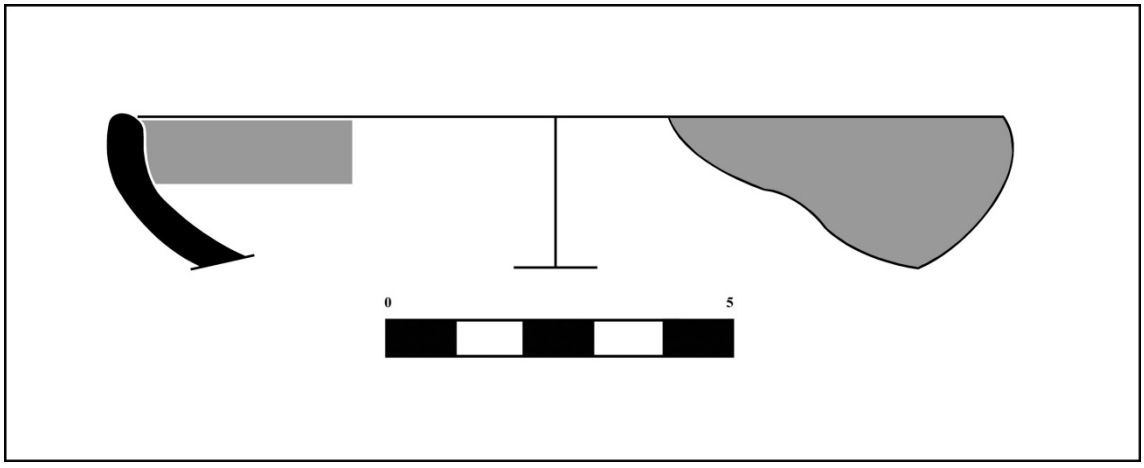
Figür 40



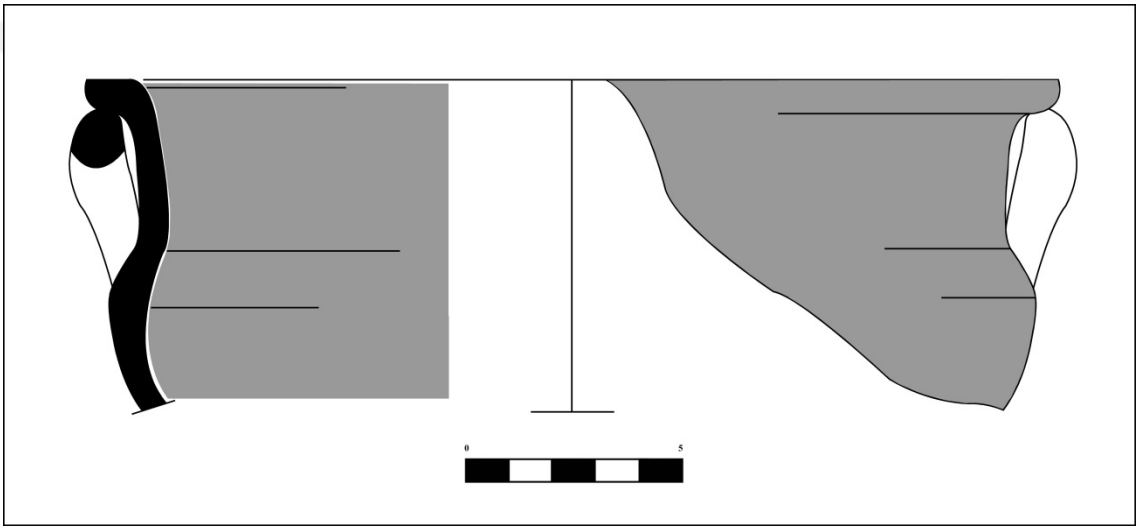
Figür 41



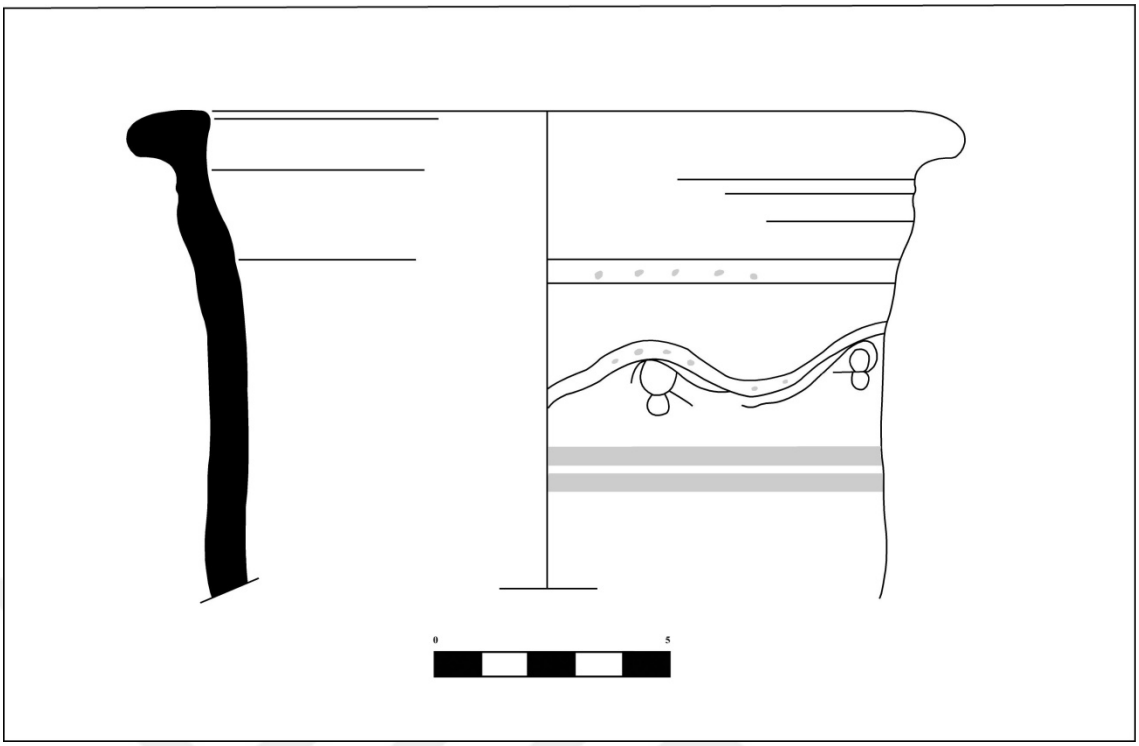
Figür 42



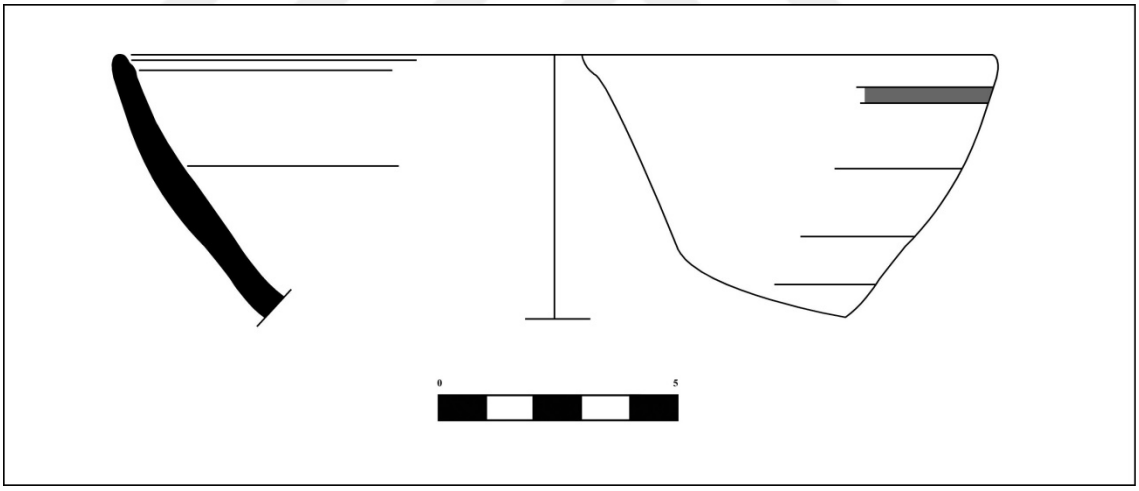
Figür 43



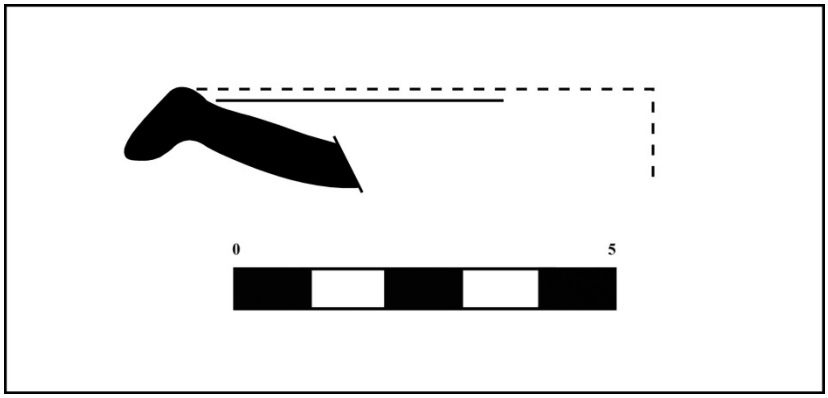
Figür 44



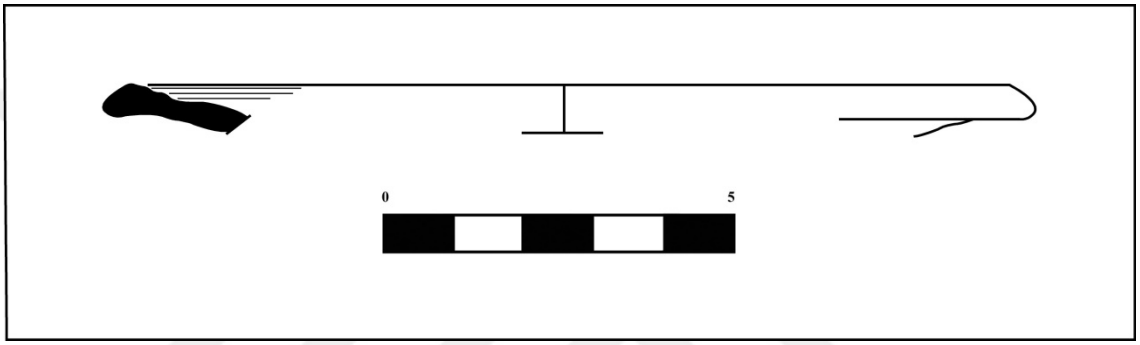
Figür 45



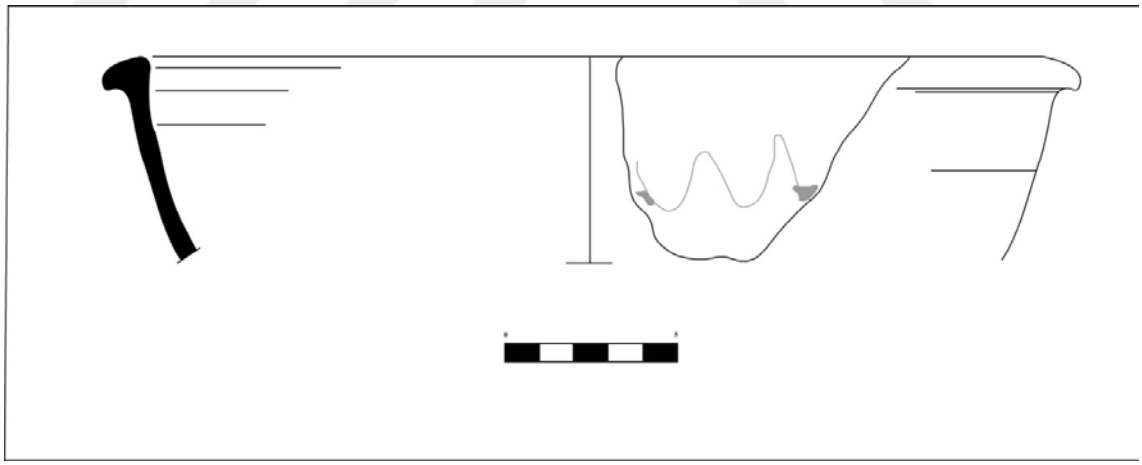
Figür 46



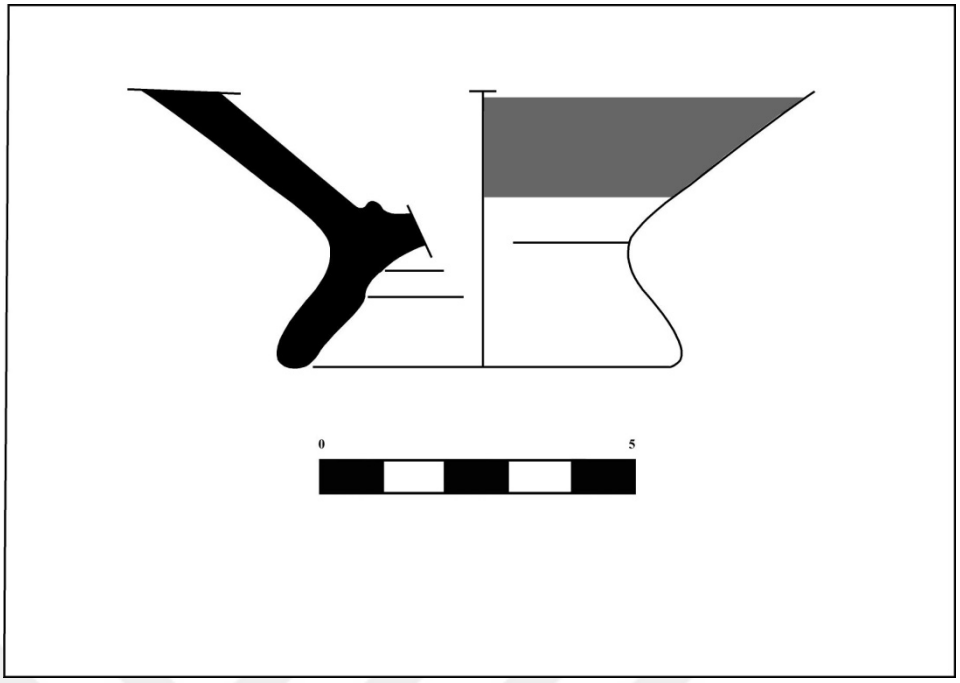
Figür 47



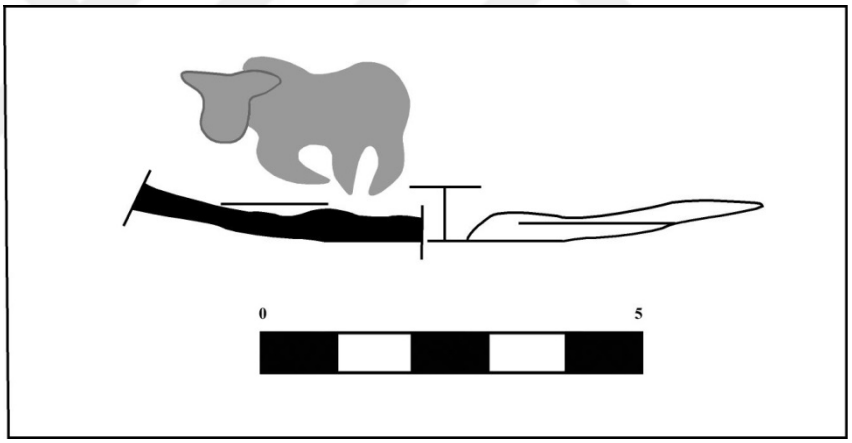
Figür 48



Figür 49



Figür 50



Figür 51

KAYNAKÇA

- Anderson Stojanović, V. R., (1992), *Stobi The Hellenistic and Roman Pottery*, New Jersey.
- Akarca, A., (1998), *Yunan Arkeolojisinin Ana Çizgileri I. Şehir ve Savunması*, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- Appian, (1912-1913), *Appians Roman History XI*, White, H. (çev.), Loeb Classical Library, Harward University Press.
- Arrianos, F., (2005), *İskender'in Seferi (Alexandrou Anabasis)*, Akderin, F. (çev.), İstanbul.
- Aydal, S. vd., (1997), "The Pisidian Survey 1995: Panemoteichosand Ören Tepe", *Anatolian Studies*, S. 47, ss.141-172.
- Aydal, S. vd., (1998), "1996 Yılı Pisidia Yüzey Araştırması", *Araştıma Sonuçları Toplantısı*, c. 2, S.15, ss. 275-294.
- Bar-Kochva, B., (1979), *The Seleucid Army Organization and Tactics in the Great Campaigns*, Cambrige University Press, Newyork.
- Bevan, E. R., (1902), *The House of Seleucus*, London.
- Brandt, H., (1992), *Gesellschaft und Wirtschaft Pamphyliens und Pisidiens im Altertum*, Asia Minor Studien, S.7.
- Behr, D., (1988), "Neue Ergebnisse zur pergamenischen Westabhangkeramik", *Ist. Mitt*, , S. 38, ss. 97-178.
- Bingöl, O., (1994), "Seleukeia Sidera 1993 yılı Arkeolojik Kazıları", *Göller Bölgesi Arkeolojik, Kültürel Turistik Araştırma ve Değerlendirme Projesi 1993 Yılı Çalışmaları,* Ankara, ss. 43-78.
- Bingöl, O., (2012), "Seleukeia Sidera", Bingöl, O.- Öztan, A.- Taşkıran, H. (eds.), *Dil Tarih Coğrafya Fak*ültesi *Arkeoloji Bölümü Tarihçesi ve Kazıları (1936 - 2011), 75. Yıl Armağanı*, ss. 457-470, Ankara.
- Bulut, H., (2007), "Daskyleion'da Akhamenid Satraplığı Sonu ve Hellenistik Dönem", Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Büyükkolancı, M., (1998), *Adada Pisidia'da Antik Bir Kent*, Isparta.

- Campell, D. B., (2011), "Ancient Catapults: Some Hypotheses Reexamined", *Hesperia*, S. 80, ss. 677-700.
- Cohen, G. M., (1978), *The Seleucid Colonies. Studies in Founding, Administration and Organization*, Wiesbaden.
- Cohen, G. M., (1996), *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands and Asia Minor*, Berkeley: University of California Press.
- Collignon, M., (1897), "Inscriptions de Pisidie et de Pamphylie", *Bulletin de Correspondance Hellénique*, S. 3, ss. 333-347.
- Cramer, J. A., (1832), *A Geographical and Historical Description of Asia Minor,* Oxfort.
- Crowfoot, J. W. vd., (1957), *The objects from Samaria*, London.
- Doğan Alparslan, M. - Alparslan, M., (1999), "Tarhuntaşşa'nın Lokalizasyonunda Yeni Adımlar", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler Bülteni,* S.7, s. 14.
- Doksanaltı, E. M., (2006) "Knidos Kap- Krio Kazı Alanı", Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya.
- Drew-Bear, T., (1998), "Pisidia Antiokheia'dan Yeni Yazıtlar", *Araştırma Sonuçları Toplantısı,* c. 1, S. 15, ss. 361-366.
- Edwards, G. R., (1975), *Corinthian Hellenistic Pottery*, Princeton, New Jersey.
- Egeci, H. S., (2014), "Klazomenai- Karantina Adası Tiyatro Kazılarında Ele Geçen Siyah Firrnisli Seramikler", Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.
- Gerçek, A., (2013), "Kuzeybatı Pisidia'da Ele Geçen Demir Çağ Buluntu Grubu", B. Hürmüzlü - M. Fırat- A. Gerçek (eds.), *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı*, S. 1, ss. 48-70.
- Goldman, H., (1950), *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, The Hellenistic and Roman Periods*, c. I, Princeton, New Jersey.
- Hannestad, L., (1983), *The Hellenistic Pottery from Failaka*, S. 2.1, Aarhus.
- Hecebil, U., (2015), "Isparta Arkeolojik Surveyinde CBS Uygulamaları", *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, S. 29, ss. 13-17.
- Hecebil, U. vd., (2015), "Konane Antik Kenti Yüzey Araştırması – 2014", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enistitüsü Haberler,* S. 39, ss. 34-35.

- Hirschfeld, G., (1874), *Vorläufiger Bericht über eine Reise im südwestlichen Kleinasien*, Berlin, Zwei metrische Grabschriften, c. XIV.
- Hürmüzlü, B., (2007a), "Pisidia'da 'Gömü Geleneklerinin' Işığında Kültürler Arası İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* S.15, ss. 1-22.
- Hürmüzlü, B., (2007b), "Pisidia Bölgesi'nde Ele Geçen Anthemion Tipi Steller", *CollAn*, S.VI, ss. 97-114.
- Hürmüzlü, B. vd., (2009a), "New Research in Northwestern Pisidia: Ancient Konane (Conana) and its Territory", *CollAn*, S. VIII, ss. 248-256.
- Hürmüzlü, B., (2009b), "Remarks on Cultural Interactions in the Earlier Periods of North West Pisidia", H. Löhr - G. Mehnert - A. Slawisch - A. Mehnert - R. Einicke - St. Lehmann (eds.), Langenweißbach, c. 16, S. 2, ss. 493-500.
- Hürmüzlü, B., (2010a), "Isparta Arkeolojik Surveyi 2009 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, c. 2, S. 28, ss. 163-172.
- Hürmüzlü, B., (2010b), "Kuzeybatı Pisidia'da Bir Kent: Konane (Conana)", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler*, S. 30, ss. 29-31.
- Hürmüzlü, B., (2010c), "Isparta Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2009 Konane Antik Kenti ve Çevresi'', *Anadolu Akdeniz'i Arkeoloji Haberleri*, S. 8, ss. 124-126.
- Hürmüzlü, B. - De Giorgi, A., (2011a), "Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırmaları – 2010*", Türk Eskiçağ Bilimleri Enistitüsü Haberler*, S.32, ss. 51-54.
- Hürmüzlü, B. –İnan, A., (2011b), "Isparta Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2010: Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi", *Anadolu Akdenizi Haberleri*, S. 9, ss. 194-197.
- Hürmüzlü, B. vd., (2011c), "Isparta Arkeolojik Surveyi 2010 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)", *Araştırma Sonuçları Toplantısı,* c. 1, S. 29, ss. 1-10.
- Hürmüzlü, B., (2013a), "Konane Antik Kenti Hellenistik Dönem Yerleşmesi", B. Hürmüzlü- M. Fırat- A. Gerçek (eds.), *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı*, S. 1, ss. 142-154.
- Hürmüzlü, B., (2013b), "Isparta Arkeolojik Surveyi 2012 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, c. 2, S. 31, ss. 247-255.

- Hürmüzlü, B. – Iversen, P. (2015) “Notes on Cultural Interaction in Northwest Pisidia in the Iron Age”, Stampolidis, N.- Maner, Ç.- Kopanias, K. (eds.), *NOSTOI Indigenous Culture, Migration and Integration in the Aegean Islands and Western Anatolia During the Late Bronze and Early Iron Age*, İstanbul, ss. 531-538.
- Hürmüzlü B.- Gerçek, A., (2015), ”Pisidia’da Yeni Bir Kale Yerleşimi”, Şimşek, C. – Duman, B. – Konakçı, E. (eds.) *Mustafa Büyükkolancıya Armağan Kitabı*, Ege Yayınları, ss. 309-313.
- Işın, Gül., (1998), “The Ruins at Kozan-Bodrumkaya: Pednelissos”, *Adalya*, S. III, ss. 111-128.
- Jones, F. F., (1950), *“The Pottery”, Excavations at Gözlükule, Tarsus I*, H. Goldman (eds.), Princeton.
- Jones, A. H. M., (1971), *Cities of the Eastern Roman Provinces*, Clerandon Press, Oxford.
- Kansu, Ş. A., (1945), “Isparta Burdur İlleri Çevresinde T.T.K Adına 1944 Haziranında Yapılan Prehistorya Araştırmalarına Dair İlk Rapor”, *Belleten*, c. IX, ss. 277-298.
- Kaya, M. Ali., (2000), "Suriye Krallığı'nın Büyük Menderes Havzasındaki Kolonileri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, S. 15, ss. 121-136.
- Kenrick, P. M., (1985), *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice)*, Supplements to Libya Antiqua, c. 1, S.3.
- Koparal, E., (2011), “Urbanization Process And Spatial Organization in Klazomenian Khora From Early Iron Age To Roman Period”, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Kosmetatou, E., (1997), “Pisidia and the Hellenistic Kings From 323 to 133 B.C.”, *Ancient Society*, S. 28, ss. 5-37.
- Köker, H., (2011), *Sylloge Nummorum Graecorum*, Turkey 6, Volume 1. Pisidia, Part 1. Adada - Prostanna, İstanbul.
- Laflı, E., (2001), “Seleuceia in Pisidia in The Hellenistic Period”, *Orbis Terrarum*, S.7, ss. 55-98.

- Laufer, E., (2010), "Pednelissos, Sillyon, Adada: "Römiche" Stadtmauern und Kilikische Piraten?", Lorentzen J.- Pirson, F.- Schneider, P. I.- Wulf-Rheidt, U., (eds.), *Byzas*, S. 10, ss. 165-193, İstanbul.
- Lawrence, A. W., (1979), *Greek Aims in Fortification*, Clarendon Press, Oxford.
- Levick, B., (1967), *Roman Colonies in Southern Asia Minor*, Oxford.
- Livius, T., (1905), Livy's History of Rome: XXXVII, Roberts, C. (çev.), Rhys, E. (ed.), London.
- Marsden, E. W., (1969), *Greek and Roman Artillery : Historical Development*, Oxford.
- McNicoll, A. W., (1997), *Hellenistic Fortifications From The Aegean to The Euphrates*, Clarendon Press, Oxford.
- Mitchell, S. vd., (1989), "Ariassos and Sagalassos 1988", *Anatolian Studies*, S. 39, ss. 63-77.
- Mitchell, S., (1991a), "Ariassos 1990", *Anatolian Studies*, S. 41, ss. 159-172.
- Mitchell, S., (1991b), "Ariassos 1990", *Araştıma Sonuçları Toplantısı*, S. 9, ss. 93-108.
- Mitchell, S., (1991c), "The Hellenisation of Pisidia", *Mediterranean Archaeology*, S. 4, ss. 119-145.
- Mitchell, S., (1995a), *Anatolia-Land Men, and Gods in Asia Minor*, Cambridge.
- Mitchell, S., (1995b), *Cremna in Pisidia. An Ancient City in Peaceand in War*, London.
- Mitchell, S., (1996), "1995 Yılı Pisidia Araştırmaları", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, c. I, S. 14, ss. 47-62.
- Mitchell, S.- Waelkens, M., (1998), *Pisidian Antioch:The Site and Its Monuments*, London.
- Nossov, K. S., (2009) *Greek Fortifications of Asia Minor 500-130 BC*, Oxford.
- Özdemir, H. F., (2008), "Yukarı Ova (Ceyhan Ovası) Hellenistik Dönem Seramiği", Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Özden, S., (2006), *Pisidia Bölgesi'nde Yunan ve Roma Dönemlerine Ait Kültür Varlıkları*, Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri, S.7, İstanbul.

- Özhanlı, M., (2013), "Pisidia Antiokheia Özelinde Roma Dönemi Kent Planı", Hürmüzlü, B.- Fırat, M.- Gerçek, A. (eds.), *Pisidia Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Kitabı*, S. 1, ss. 155-175.
- Özsait, M., (1980), *İlkçağ Tarihinde Pisidya*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Özsait, M., (1985), *Hellenistik ve Roma Devri'nde Pisidya Tarihi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- Özsait, M., (1986), "1984 ve 1985 Yılı Isparta Çevresi Tarihöncesi Araştırmaları" *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, S. 4, ss. 323-333.
- Özsait, M., (2007), "Burdur ve Isparta Yüzey Araştırmaları 2006", *Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, S. 5, ss. 107-112.
- Poblome, J., (1999), *Sagalassos red slip ware : typology and chronology*, Turnhout: Brepols.
- Polybius, (1966), *The Histories, The Loep Classical Library*, Harward University, London.
- Robinson, D. M., (1933), *Mosaic, Vases and Lamps of Olynthus Found in 1928-1931*, Baltimore, Londra.
- Rott, H., (1908), *Kleinasiatische Denkmäler aus Pisidien, Pamphylien, Kappadokien und Lykien*, Leipzig.
- Rotroff, S. I., (1997), *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Weelmade Table Ware and Related Material*, The Athenian Agora, c. 1, S. XXIX, Princeton, New Jersey.
- Rotroff, S. I. – Oliver, A., (2003), *The Hellenistic pottery from Sardis: the finds through 1994*, Cambridge.
- Rotroff, S. I., (2006), *Hellenistic Pottery, The Plain Wares*, S. XXXIII, Princeton, New Jersey.
- Sevin, V., (2001), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası-I,*Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Schafer, J., (1968), *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, Berlin.
- Schuler, Cristof., (1998), "Ländliche Siedlungen und Gemeinden im hellenistischen und römischen Kleinasien", *Vestigia*, S. 50, München.
- Scranton, R. L., (1941), *Greek Walls*, Harward University Press.

- Shafer, R., (1950), "Pisidian", *The American Journal of Philology*, 71-3, ss. 239-270.
- Sokolicek, A., (2010), "Grenzen und Mauern in der griechischen Stadt: Überlegungen zu Diateichisma, Temenos und Stadtmauren", *Aktuelle Forschungen zur Konstruktion, Funktion und Semantik Antiker Stadtbefestigungen*, Lorentzen, J.- Pirson, F.- Schneider, P. I.- Wulf-Rheidt U. (eds.), *BYZAS*, , İstanbul, S. 10, ss. 219-237.
- Sokolicek, A., (2011), "Die Stadtmauer von Antiochia ad Pisidiam: Die Arbeiten im Sommer 2010", *Österreichisches Archäologisches Institut*, S. 80, ss. 269-289.
- Sparkes, B. A. – Talcott L., (1970), *Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries B.C.*, The Athenian Agora, c. 2, S. XII, Princeton, New Jersey.
- Strabon (2005), *Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika XII-XIII-XIV)*, Pekman, A. (çev.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Taşlıalan, M., (1997), *Pisidian Antioch The Journeys of St.Paul to Antioch*, Ankara.
- Thompson, H. A., (1934), "Two centuries of Hellenistic Pottery", Hesperia, S. 3, ss. 311-376.
- Turan, D., (2006), "Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem Seramiği", Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne.
- Uygun, Ç. - Dökü E., (2008), "Kibyra Yerel Kırmızı Astarlı Seramiklerinden Örnekler", *Adalya*, S. XI , ss. 133-163.
- Waelkens, M., (2009), *Sagalassos - Jaarboek 2008: het kristallen jubileum van twintig jaar opgravingen*, Leuven.
- Winter, F. E., (1971), *Greek Fortifications*, University of Toronto Press.
- Winter, F. E., (1994), "Problems of traditionandinnovation in Greekfortifications in Asia Minor, late fifth to third century B.C.", *Revue Des Études Anciennes*, S.96, ss. 29-52.
- Vandeput, L.- Köse, V., (2002), "Pisidia Survey Projekt: Erste Kampagne in Pednelisos", *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, c. 1, S. 20, ss. 315-328.

- Vandorpe, K., (2000), “Negotiators’ Laws from Rebellious Sagalassos in an Early Hellenistic Inscription”, Waelkens M. (eds.), *Sagalassos, Report on the Survey and Excavation Campaigns of 1996 and 1997,* S.V, ss. 498-506, Leuven.
- Vanhaverbeke, H. - Waelkens, M., (2005), “If You Can’t Beat Them, Join Them? The Hellenization of Pisidia”, *Mediterranean Archaeology,* S.18, s. 49-65.
- Vanhaverbeke, H. vd., (2010), “‘Pisidian’ culture? The Classical-Hellenistic site at Düzen Tepe near Sagalassus (Southwest Turkey)”, *Anatolian Studies*, S.60, ss. 105-128.
- Vitrivus, P., (1993), *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Moran, M. H. (çev.), Şevki Vanlı Yayınları, İstanbul.
- Von Aulock, H., (1979), *Münzen und Städte Pisidiens*, Istanbuler Mitteilungen, S. 22, İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : Uygar HECEBİL

Doğum Yeri ve Yılı : Niğde / 1989

Medeni Hali : Bekâr

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü (2008-2012).

Hochschule Für Technik Und Wirtschaft Berlin 2011-2012 Güz Dönemi (Erasmus Programı).

Yüksek Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı (2012-).

Yabancı Diller ve Düzeyi :

1- İngilizce (B2)

2- Almanca (A2)

İş Deneyimi :

1- Isparta Arkeolojik Surveyi - Gönen, 2008 - halen devam ediyor.

2- Arykanda Antik Kenti kazı çalışmaları, 2011-2012.

3- Freyenstein Excavation, 2012, Almanya.

4- Deutsches Archäologisches Institut (DAI) İstanbul, Stajyer, 2014.

Burslar :

1- 2209 Üniversite Öğrencileri Yurt İçi Araştırma Projeleri Destekleme Bursları (TÜBİTAK)"Konane Antik Kenti'nin Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) ile İncelenmesi" (Proje Yürütücüsü), 2011-2012.

2- TÜBİTAK Proje No. 111B034 Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ başkanlığında "Çocukluk Döneminde Arkeoloji Bilimi Temeli Oluşturma (Arkeoçocuk)", (Rehber), 2011-2012.

3- TÜBİTAK Proje No. 113B071 Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ başkanlığında "Genç Arkeologlar Kültür ve Sanat Atölyesi (Arkeogenç)", (Rehber) 2013-2014.

4- TÜBİTAK Proje No. SOBAG 111K376 Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ başkanlığında "Kuzeybatı Pisidia Bölgesi'nde Hellenistik ve Roma Dönemi Yerleşim Modellerinin İncelenmesi" (Yüksek Lisans Bursu), 2013-2014.

5- "Kuzeybatı Pisidia Bölgesi Hellenistik Dönem Savunma Sistemleri" konulu Suna – İnan KıraçAkdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü (AKMED) Yüksek Lisans Bursu (2014).

Yayınlar :

1- HÜRMÜZLÜ, B. , KOHLMEYER, K. , GIORGI, A. , IVERSEN, P. ABUAGLA, A. , İNAN A. , HECEBİL, U. , Isparta Arkeolojik Surveyi 2010 Çalışmaları: Konane (Conana), Araştırma Sonuçları Toplantısı 29, Ankara 23-38 Mayıs 2012, 1-6, (2011).

2- HÜRMÜZLÜ, B. , KOHLMEYER, K. IVERSEN, P. , İNAN A. , ŞENOL P. , HECEBİL, U. , Isparta Arkeolojik Yüzey Araştırması 2011: Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi, Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri 2012-10, 169-173, (2012).

3- HÜRMÜZLÜ, B.,KOHLMEYER K., İNAN A.,HECEBİL U., "Konane (Conane) Antik Kenti ve Çevresi Çalışmaları – 2011 (Archaeological Surveys in The Ancient City of Konane (Conana) anditsEnvirons – 2011)", Türk Eskiçağ Bilimleri Enistitüsü Haberler 34, 2012, 29-31.

4- HÜRMÜZLÜ B., KOHLMEYER K., IVERSEN P., İNAN A., ŞENOL P., HECEBİL U., "Archaeological Surveys in the Isparta Region in 2011: The Ancient City of Konane (Conana) anditsEnvirons", News of Archaeology from Anatolia's Mediterranean Areas 10, 169-173, (2012).

5- HÜRMÜZLÜ B., İNAN A., HECEBİL U., "Isparta Arkeolojik Surveyi 2011 Yılı Çalışmaları: Konane (Conana)Antik Kenti, 30. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1. cilt, Ankara, 333-338.

6- HÜRMÜZLÜ B., FIRAT M., HECEBİL U., "Konane (Conana) 2012 Yılı Yüzey Araştırması", ANMED, 211 – 214, (2013).

7- HECEBİL U.,"Konane Antik Kentenin CBS ile İncelenmesi", Yerleşim Arkeolojisi Anabilim Dalı Tez Araştırmaları Sempzoyumu Serisi 5,29-30 Nisan 2013, ODTÜ Ankara, (baskıda).

8- HÜRMÜZLÜ B., ABUAGLA A.C., HECEBİL U., "Konana (Conana) 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları", ANMED, 2014-12, 168-170, (2014).

9- HECEBİL U., „Isparta ArkeolojikSurveyinde CBS Uygulamaları", Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 29, 13-17, (2014).

10- HÜRMÜZLÜ, B., HECEBİL, U., "Konana Antik Kenti ve Çevresinde Roma Dönemi Yol Sistemleri", Pisidia Yazıları Hacı Ali Ekinci Armağanı, (Eds.Hüseyin Metin – B. Ayça Polat Becks – RalfBecks – Murat Fırat), Ege Yayınları, 35-45, 2015.

11- HECEBİL, U., KAI-BROWNE, A., HÜRMÜZLÜ, B., KOHLMEYER, K., "Konane Antik Kenti Yüzey Araştırması – 2014", Türk Eskiçağ Bilimleri Enistitüsü Haberler, 39, 2015, 34-35.

Ulusal ve Uluslararası Sözlü Sunumlar:

1- HECEBİL U., HÜRMÜZLÜ B., Results of Survey in Ancient Konane (Conana) and its Territory 2013, 6-7 Aralık 2013, International Survey Meetings, Amsterdam.

2- HÜRMÜZLÜ B., HECEBİL U., New Research in Northwestern Pisidia: Ancient Konane (Conana) and its Territory, 26-27 Nisan 2013, International Mediterranean Survey Workshop, Groningen.

Verdiği Dersler :

1- Alan Arkeoloji-II; 2 Saat Uygulama+2 Saat Teori (Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 2014-2015 Bahar Dönemi).

2- Arkeolojide Fotogrametrik Uygulamalar; 3 Saat (Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 2015-2016 Güz Dönemi).

3- Kuramsal Müzecilik; 3 Saat Teori (Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 2015-2016 Güz Dönemi).

4- Restorasyon ve Konservasyon Teknikleri; 2 Saat Teori+5 Saat uygulama (Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Eski Çini Onarımı Bölümü 2015-2016 Güz Dönemi).

5- Mitoloji; 2 Saat (Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü (Üniversite Ortak Seçmeli Dersi) 2015-2016 Güz Dönemi.

6- Sunum Teknikleri: 5 Saat uygulama (Süleyman Demirel Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu Moda Tasarım Bölümü 2015-2016 Güz Dönemi).